

DENİZ GEZMİŞ DAVASI
TEMYİZ LAYIHASI

A
1-27

Av. Şekibe ÇELENK
Av. Halit ÇELENK
KİTAPLIĞI

DENİZ GEZMİŞ, YUSUF ASLAN, HÜSEYİN İNAN, RECEP SAKIN,
MUSTAFA YALÇINER, METİN YILDIRIMTÜRK, MEHMET NAKİBOĞLU,
ATILLA KESKİN, ERCAN ÖZTÜRK, OSMAN ARKIŞ, METİN GÜNGÖR-
MÜŞ, SEMİH ORCAN, MEHMET ASAL, MUSTAFA ÇUBUK, HACI TONAK,
CENGİZ BALTACI, AHMET ERDOĞAN, İRFAN UÇAR DAVASINA DAİR
ASKERİ YARGITAY 2. NCİ DAİRE BAŞKANLIĞINA SUNULAN TEMYİZ
LÂYİHASI.

ASKERİ YARGITAY II. DAİRE

DOSYA NO: 2/1971-457

ASKERİ YARGITAY BAŞKANLIĞINA

"Yargıtay ümmülmeâkindir."

Türk Atalar Sözü

Temyiz Edenler : Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Recep Sakın, Mustafa Yalçınar, Metin Yıldırım Türk, Mehmet Nakiboğlu, Atilla Keskin, Ercan Öztürk, Osman Arkış, Metin Güngörmüş, Semih Orcan, Mehmet Asal, Mustafa Çubuk, Hacı Tonak, Cengiz Baltacı, Ahmet Erdoğan, İrfan Uçar.

Vekilleri : Avukat Halit Çelenk, Avukat Niyazi Ağırnaslı, Avukat Kâmil Savaş, Avukat Orhan İzzet Kök, Avukat Zeki Oruç Erol, Avukat, Özden Timurkaynak, Avukat Mükerrrem Erdoğan, Avukat Refik Ergün, Avukat Sadık Akıncılar, Avukat Erşen Şansal ve Avukat Kemal Yücel.

Temyiz Konusu : Ankara Sıkı Yönetim Komutanlığı I Numaralı Askerî Mahkemesinin 9.10 .1971 gün ve 971/13 esas, 971/23 sayılı mahkûmiyet kararı.

Hüküm : Müvekkillerimizden Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Atilla Keskin, Ahmet Erdoğan, Metin Yıldırım Türk, Recep Sakın, Mehmet Asal, Osman Arkış, Ercan Öztürk, Semih Orcan, Hacı Tonak, Metin Güngörmüş, Cengiz Baltacı, Mustafa Yalçınar, Mehmet Nakiboğlu ve Mustafa Çubuk'un ölüm cezasıyla cezalandırılmalarına ve İrfan Uçar'ın taktiren beş yıl süre ile ağır hapsine ve bir sene sekiz ay güvenlik gözetimi altında bulundurulmasına karar verilmiştir.

G İ R İ Ő :

İncelenmek üzere huzurunuza getirilen bu tarihi davada, karar veren mahkeme, kararın incelenmesinden anlaşılacağı gibi, gerekçeli kararında savunmalarımıza gereken yeri vermemiştir. Gerek müdafiler olarak bizler ve gerekse müvekkillerimiz tarafından mahkemeye üçyüz sayfaya yakın yazılı bir savunma sunulmuş, açıklanmış ve dosyaya konulmuştur. Bu savunmalarda ülkenizin, toplumumuzun sosyal, ekonomik yönlerden tahlili yapılmış, toplumumuzun bugünkü aşamaya nasıl ve hangi yollardan geçerek geldiği, nasıl yarı bağımlı bir hale ulaştığımız, bu gelişmelere kimlerin, hangi iktidarların, hangi güçlerin sebep olduğu açıklanmış ve davamıza konu olan olayların, eylemlerin açıklığa kavuşmasına, bu eylemlerin meydana geliş nedenlerine ışık tutulmak istenmiştir. Ayrıca sanıklar haklarında uygulanan T.C. Yasasının 146. maddesi, bu maddenin unsurları tahlil edilmiş, gerek doktrin ve gerekse Sayın Askerî Yargıtay'ın emsal kararları da savunmamıza aktarılmak suretiyle maddeye açıklık verilmek istenmiş ve madde unsurları dava konusu eylemlerle karşılaştırılarak açıklanmıştır.

Gerekçeli bir kararda ve özellikle 18 kişinin idamına hükmolunan bir davada, mahkemenin, ileri sürülen bütün savunmaları tartışması, kabulveya red gerekçelerini ortaya koyması, hukuk açısından zihinlerde tereddüt yaratan noktaları hallederek bu tereddütleri gidermeye çalışması, Âdil karar vermenin asgarî şartını teşkil eder.

Hal böyle iken temyiz konusu kararı veren mahkeme, bu yasal gereklere uymamış, mahkemenin kuruluşunun Anayasaya aykırı olduğu ve konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesi isteğimizin reddedilmesi ile ilgili hususa kararında hiç yer vermemiş, üçyüz sayfaya yakın savunmalarımızdan yer yer birkaç cümle ile bahsetmiş, bu savunmaların neden kabul olunmadığını tatminkâr bir

şekilde açıklamamış, tartışmasını yapmamış ve hattâ sanıkları bu eylemlere iten, götüren sosyal ve siyasal gelişmelerle ilgili düşüncelerini mahfuz tuttuğunu, bunları kamu oyunun, tarihin ve Büyük Millet Meclisinin taktikrine bıraktığını ifade eylemiştir.

Bir davayı gören mahkemenin, bir savunma üzerinde, savunma ile ilgili bir konuda düşüncesini mahfuz tutmasını anlamak mümkün olamamaktadır.

Yüce Kurulunuzun âdil bir karara varabilmesinde yardımcı olur inancı ile biz, yukarıda yazılı nedenlerden ötürü, temyiz lâyihamızda savunmalarımıza geniş yer vermek zorunda kalmış bulunuyoruz.

USUL İLE İLGİLİ TEMYİZ İTİRAZLARI
"ANAYASAYA AYKIRILIK"

Ankara I Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesinde, 357 sayılı yasanın 16 ve 40. maddeleri ile 1402 sayılı yasanın 11. maddesinin 1 ve 2. fıkralarının ve dolayısıyla bu mahkemenin kuruluşunun Anayasamıza aykırılığı tarafımızdan ileri sürülmüş, konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesi istenilmiş ise de bu itirazımız reddedilmiştir.

Haklı olduğuna inandığımız bu itirazın Yüksek Kurulunuzca incelenmesini ve önce bu yönden kararın bozulmasını rica ediyoruz. Şöyle ki:

Anayasamız, 7. maddesinde: "Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" demektedir. Yani yargı yetkisinin serbestçe kullanılabilmesi için mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esastır. Mahkemelerin bağımsızlığı şu hükümlerle sağlanmaktadır: Yargı organı, faaliyetinde ne yasama ve ne de yürütme organlarından emir ve talimat alamaz. Yargı organlarına genelge gönderilemez, tavsiye ve telkinde bulunulamaz. (Anayasa madde: 132/3.) Demek ki, mahkemelerin bağımsızlığı için, onun siyasal iktidarın doğrudan doğruya veya dolaylı her türlü baskısından, etkisinden uzak olması zorunludur.

"Askerî hâkimler ve askerî savcılar" hakkındaki 357 sayılı yasa, askerî hâkimlere anayasanın öngördüğü bu güvenceyi sağlamış, sağlayabilmiş midir? Bu yasaya göre atanan hâkimlerden kurulu bir mahkeme "bağımsız" bir mahkeme niteliği kazanabilir mi? Bizce bu yasaya göre kurulmuş bir mahkeme hâkimlerinin, siyasal iktidar baskısından masun kalabilmeleri için ahlâk ve seciyelerinden başka bir güvenceleri bulunmamaktadır.

Ancak, seciye ve ahlâkın, bağımsızlık konusunda yeter bir güvence sağlayamayacağını belirtmek üzere hukuk otoriteleri şöyle diyorlar:

"Hâkimlerin, en kuvvetli teminatı, bizzat ahlâk ve seciyelerinin metanetinde bulacaklarına dair, sık sık tekrarlanan bir söz vardır. Bu söz, bir hakikat payını ihtiva etmekle beraber demagojiye de çok müsaittir. Hâkimin, yüksek ahlâk ve kuvvetli seciyeye sahip olması şüphesiz ki, lâzımdır, şarttır. Fakat, bu vasıflar kendisinin iktidar karşısında istiklâlini temin için kâfi değildir. Zira unutmamak lâzımdır ki, hâkim de nihayet bir insandır ve iktidar kendisi üzerinde tasarruf edebilmek serbestisini hâzır olduğu müddetçe onun istiklâlinden bahsetmeye imkân yoktur." (1)

Hâkimlerin ahlâk ve seciyelerindeki metanetle, hâkimlik teminatı ve bağımsız mahkeme konularının çözümlenemeyeceğini anayasa Mahkemesi de birçok kararlarında belirtmiştir. Örneğin 15.5.1963 gün, esas: 963/112, ve 963/112 sayılı kararında Anayasa Mahkemesi şöyle diyor:

"... Hâkimlik teminatı, hâkimleri korumak için değil; yargı organını bağımsızlığa kavuşturmak yoluyla adaletin gerçekleşmesini sağlamak için kabul edilmiştir. ... İdarenin arzusuyla ... mesleğini kaybedebileceği endişesine kapılacak bir hâkim, görevini adalet icaplarına uygun şekilde yapmakta müşkülâta düşebilir, bağımsızlığını kaybedebilir. Sadece bir hâkimin bu duruma düşebilmesi ihtimali dahi, Anayasanın 133. maddesiyle kabul edilen hâkimlik teminatının ve 7. maddesinde yer alan mahkemelerin bağımsızlığı esasının zedelenmesine yeterlidir." (2)

Sayın Başkan, Sayın Üyeler,

Mahkeme hâkimlerinin şahıslarından tecrit edilmiş olarak, objektif bir şekilde incelenmesi gereken konu şudur:

357 sayılı Askerî Hâkimler ve Savcılar Yasasına göre kurulmuş bir

(1) Prof. Dr. Münci Kapani, İcra Organı Karşısında Hâkimlerin İstiklâli, 1956, s. 84.

(2) Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, sayı 1, s. 233.

mahkemede hâkimlere Anayasanın emrettiği güvence sağlanmış mıdır? Böyle bir mahkeme "bağımsız bir mahkeme" niteliğinde kabul edilebilir mi?

Bu soruları cevaplandırabilmek için 357 sayılı kanunun 16. maddesine bakalım:

Bu maddeye göre, "Askerî Hâkimlerin atanmaları ... Millî savunma Bakanı ile Başbakan'ın müşterek kararnamesi ile Cumhurbaşkanı'nın onayına sunulur."

Demek ki, askerî hâkimler: bir bakanla başbakan tarafından atanmaktadır. Böyle olunca yürütme organı tarafından atanan kişilerin kendilerini atayan organa karşı bağımsız oldukları söylenebilir mi?

Anayasa Mahkemesi; değil hâkimlerin, cumhuriyet savcılarının bile bu şekilde atanmalarının Anayasaya aykırı olduğunu karara bağlamıştır. Oysa bilindiği gibi savcılar bağımsız değildirler. Savcıların bağımsız olmadıkları, Anayasa Mahkemesinin 22.9.1964 gün, esas 963/140 ve 964/62 sayılı kararında şu şekilde belirtilmiştir:

"Anayasa'nın 7. ve 132. maddelerine göre bağımsızlık hâkimler ve mahkemeler içindir. ... Halbuki; Cumhuriyet Savcısı hâkim değildir. ... Adalet Bakanı, yürütme organının temsilcisi olarak adalet cihazının işlemesinin siyasî sorumluluğunu taşımaktadır ve savcıların da görev bakımından yürütme organıyla ilişkileri vardır."⁽¹⁾

Anayasa Mahkemesi, Cumhuriyet Savcılarının bağımsız olmadıklarını bu şekilde belirtmiş olmasına rağmen, cumhuriyet savcılarının bile Adalet Bakanı ile Başbakan tarafından tayin edilmelerini Anayasaya aykırı bulmuştur.

(1) Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, sayı 2, s. 187.

Bu yüksek mahkeme, 18.12.1967 gün ve esas: 966/31 ve 967/45 sayılı kararında "TEMİNAT" konusunda şöyle demiştir:

"Bir devlet görevlisinin kişiliğine değer verildiğinden dolayı teminat altında bulundurulması söz konusu edilemez. Ona sağlanan herhangi bir teminat, ancak ve ancak görevini gereği gibi yerine getirebilmesi içindir. Gerçekten, Anayasa ve kanun koyucunun bir görevliye herhangi bir teminat tanımak istemesi, yalnızca o görevlinin yerine getireceği kamu görevinin yolunda ve düzeninde görülmesi ereğini güder, başka devlet görevlerinde bulunmayan bir teminatlı durumun sağlanması ise, özel önemi olan bir görevin özelliğine uygun biçimde yerine getirilebilmesi için olur.

"Teminatın ereği ise, görevliyi siyasî güç sahiplerinin etkisinden uzak tutabilmektir. O halde Anayasanın görevlerinin özelliğine göre, savcılar için öngördüğü teminat, onların görevlerini, siyasî güç sahiplerinin etkisi altında olmak kaygısına düşmeksizin, belli hukuk kuralları uyarınca yapmalarını sağlayacak bir hukukî durum olacaktır.

"Hukuk düzeninde yeterince korunmayan bir görevlinin, kendi kademi üzerinde söz sahibi bulunan kişinin dileklerine aykırı davranmamak eğilimi doğması ve bu eğilimin onun görevini aksatabilmesi, insan denilen varlığın doğal yanlarından biridir.

"Görevlilerin hepsinin kanun dışı etkilere kapılmaksızın görevlerini yerine getirmeleri kuraldır, ancak görevliler arasında az da olsa, kimi güçsüz kişilerin bulunabileceği ve bunların görevlerinde kanun dışı etkiler altında kalabilecekleri de bir gerçektir. Genellikle hukuk kurallarının ve özellikle teminat sağlayan hükümlerin bu gibi durumları önleyecek nitelikte bulunması bir zorunluluktur.

"Teminat konularında göz önünde tutulacak önemli bir yön, halkın gözünde belli devlet görevlisinin siyasî güç sahiplerinin dileklerine karşı korunmamış gibi gösteren hükümlere kanunlarda yer verilmemesidir. Buna göre

yeterince koruyucu tedbirler alınmaksızın kanunlara konulan hükümler, savcılar halkın gözünde siyasî güç sahiplerine karşı teminatsız görevliler olarak gösterir ve bu görünüş onların hukuka uygun işlemlerini bile halkın gözünde kuşku ile karşılanan işlemler durumuna sokar ki, bu dahi, adalet işlerinin görülmesi yolunda halk açısından güven verici sayılamaz ve yurttaşları tedirgin eder, başka deyimle sosyal iç rahatlığını giderir."

Anayasa Mahkemesi, teminatın tanımı ve amacı üzerindeki bu genel açıklamasından sonra, Cumhuriyet savcılarının bir bakanla Başbakan tarafından atanmalarının Anayasaya aykırı bulunduğunu belirtmek için şöyle diyor:

"İşlemin, bakanlığa bağlı yüksek görevlilerden kurulu bir kurulun düşüncesinin alınmış olması ve Başbakan ile Cumhurbaşkanıca imzalanmış kararname ile yapılması koşullarına bağlı tutulmasının, savcılar için herhangi bir teminat sağlamadığı ve bundan dolayı, Anayasanın 138. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır. Çünkü:

"Bakanlık ileri gelenlerinden kurulu topluluğun düşüncesinin alınmış olması, hiç bir şekilde teminat sağlamaz; çünkü bu kurulda bulunanlar hukukî durumca bakana karşı doğrudan doğruya idari murakabe zinciri içindedirler; bundan dolayı bu nitelikteki bir kurulun düşüncesi bakan için bağlayıcı bulunsa bile, yine bir teminat sayılamaz. Kaldı ki, söz konusu maddeye göre bu kurulun düşüncesi, bakan için bağlayıcı da değildir. Bu kurul üyelerinin teminatlı olmaları dahi durumu değiştirmez." (1)

Anayasa Mahkemesi, 45 sayılı kanunun 77. maddesindeki Cumhuriyet savcılarının adalet bakanı ile başbakan tarafından atanacakları hakkındaki kanun hükmünü işte bu gerekçelerle Anayasaya aykırı bulup iptal kararı vermiştir.

Anayasaya göre bağımsız bulunmayan cumhuriyet savcılarının adalet bakanı ile başbakan tarafından atanacakları hakkındaki kanun hükmünü işte bu gerekçelerle Anayasaya aykırı bulup iptal kararı vermiştir.

(1) Resmi Gazete 18.4.1968 gün 12878 sayı, s. 4,5,6.

Anayasaya göre bağımsız bulunmayan cumhuriyet savcılarının bile bir bakanla Başbakan tarafından atanmalarını Anayasaya aykırı gören Anayasa Mahkemesinin bu kararından, zorunlu olarak çıkarılacak sonuç şudur:

Askerî hâkimlerin millî savunma bakanı ile başbakan tarafından atanacağını bildiren 357 sayılı kanunun 16. maddesindeki hüküm de Anayasaya aykırıdır.

Bu konuda Anayasa Mahkemesinin dikkate değer bir başka kararı da şudur:

Vergiler Temyiz Komisyonu, bir davada uyguladığı kanun hükmünü Anayasaya aykırı görmüş ve kendisinin, kazai nitelikte ve kazai usullerle karar vermekte bulunmasından ötürü, idari bir mahkeme olduğu gerekçesi ile kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itirazda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi bu konuda verdiği 27/6/1966 gün, esas: 966/16 ve 966/28 sayılı kararında, yürütme organı tarafından atanan kişilerden kurulu bir heyete "mahkeme" denemeyeceğini ve böyle bir heyeti teşkil eden kişilerin de "hâkim" sayılamayacağını şöyle belirtmiştir:

"Vergiler Temyiz Komisyonu, kazai usullerle karar vermekte ise de bu komisyonun başkan ve üyelerinin atanmaları, hak ve görevleri, emekliye ayrılmaları anayasanın öngördüğü, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş olmadığından bu başkan ve üyeler memur statüsüne girmektedirler.

"Şu durum karşısında kazai nitelikte ve kazai usullerle karar ver-seler dahi Anayasanın açık hükümleri önünde kurul mensuplarını HÂKİM ve teşkil ettikleri organı MAHKEME niteliğinde görmeye imkân yoktur. (Bakınız: Anayasa Mahkemesi Kararlar dergisi sayı: 4, sayfa 144).

Görülüyor ki, Anayasa Mahkemesi; Vergiler Temyiz Komisyonunun kazai usullerle ve kazai nitelikte karar vermekte olduğunu kabul ettiği halde bu komisyonu mahkeme saymamaktadır. Gerekçe de şudur:

Komisyon başkan ve üyelerinin atanmaları mahkemenin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş değildir.

Oysa hemen belirtelim ki: 5655 sayılı kanunun birinci maddesinde şu hüküm vardır:

"Vergi itiraz komisyonu, çalışmalarında müstakildir."

Bu komisyon üyelerinin atanmaları ile askerî mahkeme üyelerinin atanmaları arasında da -askerî hâkimlerin lehinde- hiç bir fark yoktur. Zira sözü geçen kanunun 28. maddesine göre:

"Vergiler temyiz komisyonu başkan ve üyelerinin tayin, terfi, nakil, tahdim, resen emekliye sevkleri, ayırma meclisinin teklifi üzerine Maliye Bakanı ve Başbakanın müşterek kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile olur."

Vergiler Temyiz Komisyonu başkanlığına ve üyeleğine atanacak olanlara teklife yetkili ve görevli bulunan ayırma meclisi ise, aynı kanunun aynı maddesine göre şu kişilerden kurulmuştur:

- 1- Maliye Bakanlığı Müsteşarı,
- 2- Gelirler Genel Müdürü,
- 3- Yargıtaydan bir üye,
- 4- Danıştaydan bir üye,
- 5- Sayıştaydan bir üye,
- 6- Vergi Temyiz Komisyonundan bir üye.

Görüldüğü gibi, vergiler temyiz komisyonu başkan ve üyelerinin "tayin, terfi, tahvil, resen emekliye sevkleri" hususunda teklifte bulunacak ayırma meclisinin altı üyesinden üçü: Yargıtay, Danıştay, Sayıştay gibi tamamiyle bağımsız kuruluşlardan gelmiştir. Buna rağmen Anayasa Mahkemesi şöyle diyor:

"Bu komisyonun başkan ve üyelerinin atanmaları Anayasanın öngördüğü, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre, düzenlenmiş olmadığından bu başkan ve üyeler memur statüsüne girmektedirler."

"Şu durum karşısında kazafî nitelikte ve kazafî usullerle karar verenler dahi Anayasanın açık hükümleri önünde kurul mensuplarını hâkim ve teşkil ettikleri organı mahkeme niteliğinde görmeğe imkân yoktur."

Askerî hâkimler de -Vergiler Temyiz Komisyonu başkan ve üyeleri gibi- bir bakanla Başbakan tarafından atanmış olduklarına göre; Anayasa Mahkemesinin: Askerî mahkemeler ve askerî hâkimler hakkındaki görüşünün de bu kararda açıklanan görüşe benzer ve uygun olacağı aşikârdır.

Her ne kadar 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 11. maddesinde ve 3. fıkrada Sıkıyönetim Mahkemelerine atanacak askerî hâkim ve askerî savcılarının "Genel Kurmay Başkanlığı adlî müşaviri, Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet Teftiş Kurulu başkanından müteşekkil bir kurul" tarafından seçilecek kişiler arasından görevlendirileceği kabul edilmiş ise de, bu hükümde, yukarıda Anayasa Mahkemesinin örnek karar gerekçelerinden açıklandığı gibi, Anayasamızın "tabîî hâkim" ve "mahkemelerin bağımsızlığı" açısından yeterli değildir. Çünkü, bu ayırma kurulu da Millî Savunma Bakanlığının emrinde ve ona bağlı olduğu gibi, atamalar da neticede yürütme organı tarafından yapılmaktadır.

Bu nedenle: bizi yargılayan mahkeme hâkimlerinin bir bakanla Başbakan tarafından atanmış olmaları Anayasaya aykırı bulunduğundan, atanmaların dayandığı 357 sayılı kanunun 16. maddesindeki "askerî hâkimlerin atanmaları Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın müşterek kararnamesi ile Cumhurbaşkanının onayı ile olur." şeklindeki hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmesi gerekir.

Öte yandan 1 nolu sıkı yönetim hâkimlerinin tayinleri, sıkıyönetim ilânından sonra 30 Nisan 1971 günlü Resmî Gazete'de 9308 sayılı bir kararla yapılmıştır. Bu kararda, şöyle denilmektedir:

"Bu kararda isimleri yazılı 38 askerî hâkimin aslî görevleri ile irtibatları baki kalmak üzere karşılarında gösterilen görevlere atanmaları 3832 sayılı örfiidare kanununun 5. maddesi ve 357 sayılı Askerî hâkimler ve askerî savcılar kanununun hükümleri gereğince uygun görülmüştür."

1402 sayılı yeni sıkıyönetim kanununda, 3832 sayılı örfiidare kanununun 5. maddesinin yerini 11. madde almıştır.

Başbakan ve Millî Savunma Bakanı tarafından yapılan bu tayinler, hâkimlerin, savcılarının ve adlî müşavirlerin aslî görevleri ile irtibatları baki kalmak üzere yapılmış bulunmaktadır. 357 sayılı kanun böyle bir tayine de imkân vermemektedir.

Sözü geçen kanuna göre bu tayinler 16. ve 40. maddelere göre yapılmak gerekir. Kanunun 16. maddesi, hâkimlerin, savcılarının ve adli müşavirlerin yer değiştirme esaslarını tayin ve tesbit etmiştir. Bu maddeye göre yapılacak tayinlerin, kadrosu ile birlikte devamlı tayin şeklinde olması gerekir.

Oysa yürütme organınca yapılan tayinler, kadrolu ve devamlı yapılmamıştır. Harcırah tahakkuk ettirilerek ve ayrıca yevmiye verilmek suretiyle geçici tayin şeklinde yapılmıştır. Bu açıdan yapılan tayinler sözü geçen kanunun 16. maddesine uygun düşmemektedir.

Geçici tayin, 357 sayılı kanunun 40. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu maddeye göre bir hâkime veya savcıya geçici yetki verilebilmesi, ancak mevcut bir mahkemede, hastalık, izin veya diğer sebepler ile boş bir yer bulunması halinde mümkün olabilir. Bunun için de o mahkemedeki en kıdemli hâkimin veya savcının talebi gerekmektedir. Bu halde de tayinler, Millî Savunma Bakanlığınca 3 ay¹ geçmemek üzere yapılır.

Bu tayinler, de, Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın atanması ile yapıldığından ve yukarıda belirtilen hükümlere de uygun bulunmadığından kanunun 40. maddesine aykırı düşmektedir.

Duruşmalar devam ederken, hâkimlerin veya savcılarının tutumları veya ittihaz ettikleri kararlar, tayinleri yapan yürütme organınca beğenilmediği takdirde -ki bu her zaman mümkündür- onları eski görevlerine iade edip yerlerine yeni tayinler yapılabilmesi imkân dahilindedir. Bu durum, yürütme organının yargı organı üzerinde bir egemenlik kurması sonucunu doğurur ki, bu hal, Anayasamızın kuvvetler ayrılığı ve mahkemelerin bağımsızlığı ilkelerine aykırıdır.

I No'lu Sıkı Yönetim Mahkemesinin kuruluşu

"Tabiî Hâkim" esasına aykırıdır

Öte yandan, I no'lu Sıkı Yönetim Mahkemesi'nin kuruluşu Anayasamızın 32. maddesiyle kabul edilen "tabiî hâkim" esasına da aykırı bulunmaktadır.

Sözü geçen maddede şöyle denilmektedir:

"Hiç kimse, tabiî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi tabiî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."

Maddenin gerekçesi de şöyledir:

"Herkesin, kanunun genel olarak koyduğu görev ve yetki esaslarıyla belli olan hâkim tarafından muhakeme edilmesi, şahıs güvenliğinin baş şartıdır. Kişilerin kanunî (yani tabiî) hâkiminden başka mercilerce muhakeme edilmesi, bu alanda özel muameleye tâbi tutulması, hukuk devletinin asla kabul edemeyeceği bir tutum teşkil eder."

"Tabiî Hâkim" nedir?

Tabiî hâkimin ne olduğunu hukuk otoritelerinin sözlerinden dinleyelim:

A- Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku, Ceza Usulü Hukuku ve Adalet Psikolojisi Profesörü Dr.Faruk Erem Ceza Usulü Hukuku kitabının 970 baskısında ve 87. sayfada şöyle diyor:

"Adaletin gerçekten varsayılabilirliği ve gelişebileceği tek ortam demokrasidir. Zira yalnız demokrasilerde adaleti siyasî rejim anlayışına alet etmek iddiasına ve teşebbüsüne rastlanmaz. Diğer bir deyimle bu iddia veya teşebbüslere rastlanmağa başlandığında demokrasiden uzaklaşmak tehlikeleri bolirmiş demektir. İçinde yaşadığımız asrın "adalet çağı" olmasını istemek, demokrasiyi istemekle mümkündür. Fakat bu istek, bazı kavramlara verilecek anlamda ve uygulamada aldanmamakla yerine getirilebilir. Böylesine önemli kavramların başında "tabiî hâkim" gelir.

Bu kavram "suçtan sonra (post delictum) hâkim" kavramının zıddıdır.

"Bazı memleketlerin anayasa mahkemesi kararlarına göre anayasada kullanılan "tabiî hâkim" terimi, kanunun suçtan evvel gösterdiği hâkim anlamıdır. Genel ölçülere göre, evvelden ve belki de davalar düşünülmeksizin gösterilen hâkim "tabiî hâkim"dir. Böyle anlaşılınca, davayı görececek hâkimin suçun işlenmesinden evvel kanunla belli edilmesi "tabiî hâkim" kavramına yeter anlam sayılmak icabedecektir. Sanığın "tabiî hâkim"inden gayrisi önüne çıkarılması yasağı'nın (anayasa 32) uygulanması, hattâ bu yasaktan anayasanın beklediği fayda, tabiî hâkimin yeterli açıklıkla kanunda gösterilmiş olmasına bağlıdır.

"Bir kimseyi tabiî hâkiminden gayrisi önüne çıkarmak sonucunu verecek olağanüstü mahkeme (veya herhangi bir merci) kurulamayacağına göre tabiî hâkimin hangi hâkim olduğunu tayin gereklidir. Suçun işlenmesinden evvel kanunla gösterilen hâkimin "tabiî hâkim" sayılması yeterli görülürse tabiî hâkim kavramı pek dar anlamda kabul edilmiş olur. Çünkü bu anlayış konuyu sadece "zaman bakımından uygulama" konularından biri haline getirir. Buna mukabil tabiî hâkimin zaman kavramı dışında bir öz anlamı vardır. Sadece suçtan evvel kurulmuş (hatta kanunla kurulmuş) olmak, bir bakıma "şekil"den ibaret kalır, tabiî hâkim kavramının bir esası olmak gerekir. Tabiî hâkim kavramını, adalet tarzı konusunda "kanun önünde eşitlik" in tezahürü sayan

düşünüş dahi geniş anlamda tabiî hâkimi gösterir."

"Davayı görececek hâkimin kanunla gösterilmiş olmasıyla, kanunun bunu suçun işlenmesinden evvel yapmış olması arasında fark vardır. Suçtan sonra (bilhassa o suçun sanıklarının belli olmasından sonra) hâkimin kanunla gösterilmiş olması "olağanüstü mahkeme" kurmak demektir. Anayasa bunu yasaklamıştır. (Anayasa 32)

B- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Usul Hukuku kürsü Profesörü NurullahKunter "Ceza Muhakemesi Hukuku" adlı kitabının 95. sayfasında şöyle diyor:

"Yargılama makamları, bir de, olağan ve olağanüstü (straordinario) diye ikiye ayrılırlar. (Olağan yargılama makamı ile olağanüstü yargılama makamını ayıran kıstas, genel veya özel olmak değil. önce kurulmuş olup olmamaktır. Genel olmayan yargılama, özel yargılamadır. Özel yargılama ile olağanüstü yargılama ise farklı şeylerdir. Olağan yargılama makamları, olaylardan önce kurulmuş, müşahhas olayla kuruluş bakımından ilgili olmıyan makamlardır. Bunlara tabiî yargılama makamı ve bunların hâkimine tabiî hâkim de denilir."

Aynı eserin 226. sayfasında "olağan hâkim-olağanüstü hâkim" başlığı altında sayın Kunter şöyle diyor:

"Olağan yahut yerleşmiş tabiîle tabiî hâkim (Juge naturel) kavramı anayasalara girmiştir. Anayasamızın 32. maddesi "hiç kimseyi tabiî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğ yargı (yargılama demek istiyor) yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz" şeklinde bu kavramı ifade etmiştir. Tabiî hâkim "kanunla önceden kurulmuş her bakımdan yetkili mahkemenin hâkini" diye tarif edilebilir. Tabiî hâkim esası, yürütme erkinin yargılama makamları üzerindeki muhtemel tesirini önlemek için kabul edilmiş bir teminat tedbiridir. Tabiî olmayan yani olağanüstü hâkim de bir olaydan

sonra sırf o olay için kurulmuş veya olaya göre sonradan yetkili kılınmış mahkemenin hâkimidir.

Anayasa mahkemesi 28/3/1963 gün, 963/4 esas ve 963/71 sayılı kararında "tabiî hâkim" konusunda şöyle diyor:

"32. maddede (hiç kimse tabiî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi tabiî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz) şeklindeki hükümlerle olağanüstü mercilerin tabiî hâkim olamayacağı belirtilmektedir.

"Anayasa komisyonu raporunda ise (herkesin, kanunun genel olarak koyduğu görev ve yetki esasları ile belli olan hâkim tarafından muhakeme edilmesi, şahıs güvenliğinin baş şartıdır. Kişinin kanuni yani tabiî hâkiminden başka mercilerde muhakeme edilmesi, bu alanda özel muameleye tabî tutulması, hukuk devletinin asla kabul edemeyeceği bir tutum teşkil eder.) ibareleri bulunmakta ve bunlarla 32. madde esasları vuzuh kazanmaktadır. Bunlardan anlaşılmaktadır ki, genel olarak ve herkes için kurulmuş, görev ve yetkileri kanunla belli edilmiş olan mahkemeler tabiî mahkeme ve bunların hâkimleri de tabiî hâkimdir. Bunlardan gayri merciler umumi değil özeldir. Ve madde prensiplerine aykırıdır."

Anayasamızın 32. maddesi, anayasa mahkemesinin sözü geçen kararı ve hukuk otoritelerinin yukarıya alınan düşünceleri karşısında olayımıza baktığımız zaman hukuki durum şudur:

İş Bankası Emek Şubesi olayı 11/1/1971 gününde, icra memurunun diğer görevlilerle birlikte Sevin Onursal'ın evine gelmeleri olayı 15/1/1971 gününde Amerikalı çavuş Finley'in kaçırılması olayı 15/2/1971 gününde, 4 Amerikalı çavuşun kaçırılması olayı 3/3/1971 gününde ve polis memurlarına ateş edilmesi olayı da 20/12/1970 gününde meydana gelmiştir.

Sıkı Yönetim ise 26-27/4/1971 gününde ilân edilmiş ve mahkemeniz üyelerinin görevlendirilmeleri de 30/4/1971 günlü resmî gazetede yayınlanan bir kararla olmuştur.

Demek ki, gerek sıkıyönetimin ilânı ve gerekse sözü geçen mahkemenin kuruluş tarihi, suç tarihinden çok sonradır.. Yani banka soyma, adam kaçırma vesaire suçları işlenmiş bu suçu işleyen sanıklar yakalanarak kimlikleri belli olmuş, bundan sonra da sıkıyönetimin ilân edilmiş ve bu suçları ve sanıklarını yargılamak üzere de bu mahkeme kurulmuştur.

Bu duruma göre, sanıkların tabiî hâkimleri, suçun işlendiği tarihte 353 sayılı kanuna göre kurulu ve mevcut olan Kara Kuvvetleri Askerî Mahkemesidir. Hüküm mahkemesi ise sanıkların "tabiî hâkim"i değildir.

Bu yönden de mahkemenin kuruluşu anayasamızın 32. maddesine aykırı bulunmaktadır.

Bu nedenlerle Anayasamızın 7., 8., 32., 132. ve 138. maddelerine aykırı olan 357 sayılı kanunun 16. ve 40. maddeleriyle 1402 sayılı kanunun 11. maddesinin iptali için konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesi gerekir.

Konuyu Anayasa Mahkemesine Gönderme Yetkisi

Hüküm mahkemesinin bu konuyu Anayasa Mahkemesine göndermeye yetkisi vardır. Çünkü, Anayasanın 151. maddesine göre:

"Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasay aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varılırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır."

Ankara I no'lu Sıkı Yönetim Mahkemesi bu davada, 357 sayılı kanunu ve 1402 sayılı kanunun 11. maddesini uygulayarak itirazımızın reddine karar vermiştir.

Anayasaya Aykırılık İddiasının Ciddiliği

İddianızın Anayasa Mahkemesine iletilmesine karar verebilmek için, hüküm mahkemesi bu iddianın ciddiliği kanısına varmış olmalıdır. Bu nedenle, burada ciddilikten ne anlaşılmak gerektiği üzerinde durmakta yarar vardır:

Bazı mahkemeler, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi bulmayı, bu iddiayı benimsemek, doğru bulmak anlamına almaktadırlar. Oysa, Anayasanın 151. maddesi ve 44 sayılı kanunun 27. maddesi incelendiğinde görülür ki,

Mahkemenin aykırılık iddiasını ciddi bulmasıyla bir kanun hükmünün Anayasaya aykırı olduğu kanısına varmış olması başka başka şeylerdir. Mahkeme, taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasını benimsemiş olmasa ve bu iddiayı doğru bulmasa bile, eğer bu iddianın ciddi olduğu kanısına varmış ise, konuyu, Anayasa Mahkemesine göndermek zorundadır.

Aykırılık iddiasının ciddi olması demek, bu iddianın hukuk bakımından tartışılabilir olması, zihinlerde tereddüt yaratmış bulunması demektir. Aykırılık iddiası, tutarsızlığı, mantıksızlığı ve abesliği bakımından hiç bir tereddüde ve tartışmaya hacet kalmadan reddedilecek nitelikte ise, iddia gayriciddidir. Ama, bu iddia zihinlerde ufacak bir tereddüt hasıl etmiş ise, iddianın ciddi kabulü ile Anayasa Mahkemesine başvurusu gerekir. Çünkü mahkemelerin kendini Anayasa Mahkemesi yerine koyup iddiayı esas bakımından incelemeye yetkisi yoktur. Son yıllarda bu konuyu inceleyen müellifler de hep aynı görüşü teyid etmektedirler. Meselâ:

Prof.Lütfi Duran, (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 31. sayı, 1-4'de yayınlanan) "İtiraz Yoluyla Anayasaya aykırılık iddiası" başlıklı incelemesinde diyor ki:

"Anayasaya aykırılık iddiasının ciddi sayılması için bu iddia tereddütü davet edecek nitelikte olmalıdır."

Dr. Rona Aybay da, "Anayasanın 151. maddesine göre taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddialarının ciddiliği sorunu" adlı etüdünde şöyle diyor:

"Aykırılık iddiasından ne anlaşılması gerektiği konusunda kriter olarak; hukukî bakımdan tartışılmaya değer bulunmak kabul edilecektir." (Bkz. İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1968, Cilt 33, sayı 3-4)

Anayasa Yargısında somut Norm Denetimi - İtiraz Yolu adlı doktora tezinde Metin Kıratlı da aynı görüşlere şöyle katılmaktadır:

"Mahkemenin Anayasaya aykırılık iddiasının ciddiliğini kabul etmesi, hiç olmazsa bu iddianın esastan yoksun olmadığına kanaat getirmediğini; ortaya konulan kanıtların hukukî bakımdan tartışılmaya değer bulunduğunu ifade eder." (s. 69)

Öğretim üyesi hukukçuların bu görüşleriyle Anayasa Mahkemesinin yargıç teminatı ve bağımsız mahkeme konularındaki kararları birleştirilince varılacak sonuç şudur:

357 sayılı kanunun 16. ve 40. maddeleri hükmünün ve yine 1402 sayılı kanunun 11. maddesinin Anayasa ve özellikle Anayasanın 7., 8., 32., 132., ve 133. ve 138. maddelerine aykırı bulunduğunu hakkındaki iddiamızın ciddi kabulü zorunludur.

Bu nedenlerle:

357 sayılı kanunun 16. maddesinde "askerî hâkimlerin atanmaları Millî Savunma Bakanı ile Başbakanın müsterek kararnamesinde cumhurbaşkanının onayı na sunulur." şeklindeki hüküm ve yine 357 sayılı kanunun 40. maddesinde "Millî Savunma Bakanı askerî hâkim ve yardımcılarını ile askerî savcı ve yardımcılarının asıl görevlerine ek olmak ve 3 ayı geçmemek üzere; izin, hastalık veya diğer sebeplerle boş bulunan aynı yerdeki veya başka bir yargı çevresindeki aynı nevi hizmete ait kadro görevi yapmak içingeçici yetki

verebilir" şeklindeki hüküm ve yine 1402 sayılı kanunun 11. maddesindeki "Sıkı Yönetim bölgelerinde, 25 Ekim 1963 gün ve 353 sayılı kanuna göre Millî Savunma Bakanlığınca lüzum görülen yerlerde yeteri kadar askerî mahkeme kurulur. Bu mahkemelere birer kurmay başkanlığı adli müşaviri, Millî Savunma Bakanlığı askerî adalet teftiş kurulu başkanından müteşekkil kurula seçilen yeteri kadar adli müşavir, askerî hâkim ve savcı ile bunların yardımcıları usulüne göre atanır" şeklindeki hüküm Anayasanın 7., 8., 32., 132., ve 138. maddelerine aykırıdır.

Hal böyle iken:

Bu haklı itirazımızı reddeden Ankara I No'lu Sıkı Yönetim Mahkemesinin verdiği kararın önce bu yönden bozulması gerekmektedir.

TEBLİĞNAMESİNİN "ANAYASAYA AYKIRILIK"

İTİRAZI İLE İLGİLİ BÖLÜMÜNE CEVAP

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı I nolu Askeri Mahkemesince ölüm ve ağır hapis cezaları ile cezalandırılmalarına karar verilen müvekkilleriniz Deniz Gezmiş ve arkadaşları haklarında yüksek dairenizde yapılmakta olan duruşmalar tenyiz incelemesi sırasında Başsavcılık tarafından düzenlenip sözcü üye tarafından okunan 15/11/1971 günlü tebliğname hakkındaki düşüncelerinizi aşağıda sunuyoruz.

I- Tebliğname'nin usul ile ilgili bölümüne cevaplarımız:

A- Sayın Başsavcılık Tebliğname'sinin birinci sayfasında: Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin, diğer askeri mahkemeler gibi varlıklarını Anayasa'nın 138. maddesinden aldığını, maddenin son fıkrasının, bu mahkemelerin bağımsız ve hâkimlik teminatına sahip olduklarını, ancak bu cihetlerin askeri yargı organlarının kuruluşu, işleyişi ve askeri hâkimlerin özlük işlerinde olduğu gibi askerlik hizmetinin gereklerine göre özel bir kanunla düzenleneceğini öngördüğünü, askeri mahkemelerin her yönden diğer adli mahkemeler durumunda olmasını, teşkilâtlanmasını, işlemlerini istemenin Anayasa'nın bu açık hükmüne aykırı düştüğünü ve bu nedenle de Sıkı Yönetim mahkemelerinin kuruluşunun Anayasa'ya aykırı olduğuna dair itirazımızın ciddiyetle bağdaştırılamıyacağını ifade etmektedirler.

Oysa,

Bir mahkemenin kuruluşunun Anayasa tarafından istenmesi, emredilmesi, kuşkusuz o kuruluşun Anayasa'ya uygun olduğunu göstermez. Anayasa mahkemesinin kararlar dergisi bunun örnekleri ile doludur. Önemli olan, Anayasa'nın, kurulmasını öngördüğü bir kuruluşun, Anayasa'nın emrine, kanuna ve hukukun

temel kurallarına uygun olarak kurulmuş olup olmadığıdır. Bu kuruluş ancak sözü geçen kurallara uygun olarak düzenlendiği takdirde ki, onun, kuvvetini Anayasa'dan aldığı söylenebilir.

Bugün görev yapmakta olan Sıkıyönetim mahkemeleri acaba bu nitelikleri kendinde toplamış mıdır? Başka bir deyimle bu mahkemeler Anayasa'nın emrettiği bağımsızlık ve tabii hâkim olma niteliklerini içermekte midir?

Sayın Başsavcı Anayasamızın 138. maddesinin son fıkrasını düşüncesine dayanak olarak göstermektedir.Yalnız bu fıkra Tebliğname'ye eksik olarak aktarılmıştır. Fıkranın aslı şöyledir:

"Askerî yargı organlarının kuruluşu, işleyişi, askerî hâkimlerin özlük işleri, askerî savcılık görevlerini yapan askerî hakimlerin refakatinde bulundukları komutanlarla ilişkileri mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereklerine göre kanunla düzenlenir."

Demek ki, bu mahkemelerin kuruluşu ve işleyişi, "mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereklerine göre" düzenlenecektir.Yani bu mahkemeler kurulurken üç ilke ayrı ayrı gözönünde tutulacaktır: Mahkemenin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereği. Düzenlenecek kanun bu ilkelere uygun olacak, bu üç ilkeyi gerçekleştirecektir. Bu ilkelere herhangi birisinden vazgeçmek mümkün değildir. Aksi halde kanunun Anayasa'ya uygun olduğu söylenemeyecektir.

Gerçekten Anayasa'nın 138. maddesi, olanı değil olması gerekeni ifade etmektedir. İncelenecek nokta, olanın, olması gerekene uygun olup olmadığıdır. Yani kurulu Sıkıyönetim mahkemelerinin, Anayasa'nın 138. maddesine uygun olarak kurulmuş olup olmadığıdır. Başka deyimle bu mahkemelerin bağımsız olup olmadıkları, hâkimlik teminatına sahip bulunup bulunmadıklarıdır. Anayasa'nın,mahkemelerin bağımsız ve hâkimlik teminatına haiz olmaları gerektiğini söylemesi yeterli değildir. Bu yeterli olsa idi Anayasa Mahkemesine bir gerek

kalmazdı.

Başsavcılık, Tebliğname'sine 138. maddenin son fıkrasını eksik olarak aktarmış, "mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı" sözlerini almanmış ve böylece Sıkıyönetim mahkemelerinin bağımsız olup olmadıklarını, hâkimlik teminatına sahip bulunup bulunmadıklarını tartışmamış, bu önemli konuyu her nedense cevapsız bırakmıştır.

Savunmamızda da açıklanmış olduğumuz gibi bu konu subjektif bir konu değildir. Konu tamamen objektiftir. Mesele kişi meselesi değildir. Mesele kanun meselesidir. Kanunların önemli niteliklerinden birisi de objektif olmasıdır. Bir kanun objektif olmazsa kanun niteliğini kazanamaz. Bizim şahıs olarak, insan olarak bütün hâkimlere saygımız ve güvenimiz vardır. Ama mesele sadece bir güven meselesi değildir. Kanunlar, "güven" gibi subjektif ilkelere dayanılarak yapılamazlar. Bunu söylemek hâkimlere güvenmemek anlamına gelmez. Objektif olarak böyle bir kuruluşun güven sağlayamayacağını söylemek anlamına gelir ki, bu düşünce kanun koyma kurallarının vazgeçilmez gereğidir.

Öte yandan, "askerî mahkemelerin her yönden diğer adlî mahkemeler durumunda olmasını, teşkilâtlanmasını, işlemlerini istemenin Anayasa'nın bu açık hükmüne aykırı düştüğü" yolundaki düşüncede de isabet bulunmamaktadır. Çünkü, bağımsızlık ve tabii hâkim ilkesine uygunluk yalnız umumi mahkemelere özel bir nitelik değildir. Bu nitelik hem umumi ve hem de askerî mahkemelerde, bu mahkemelerin kuruluşunda vazgeçilmez bir niteliktir. Tebliğname'deki bu düşünce "umumi mahkemeler bağımsız ve hâkim teminatına sahip olmalıdır ama askerî mahkemelerin bu niteliğe ihtiyacı yoktur." anlamına gelir ki, asıl böyle bir düşünce Anayasa'ya aykırı olur. Çünkü Tebliğname'de dayanılmak istenen 138. maddenin son fıkrası bunu böyle emretmekte ve askerî mahkemelerin de bağımsızlık ve hâkimlik teminatı ilkelerine göre kurulması gerektiğini emretmek-

tedir. Bağımsızlık, askerlik hizmetinin bir gereği olarak da düşünülemez.

B- Tebliğname'de, Anayasa'nın askerî mahkemeler için bir "Yüksek Hâkimler Kurulu'nu öngörmediği ve bu nedenle de itiraz konusu mahkemelerin 357 sayılı kanuna göre kurulmasının Anayasa'ya aykırı sayılabileceği ileri sürülmektedir.

Bu düşünce de incelenekte olduğumuz konuda haklı bir gerekçe olarak ileri sürülemez. Böyle bir düşünce geçerli kabul edildiği takdirde bu, bağımsızlık ve tabii hâkim ilkelerinden vazgeçme sonucunu doğuracaktır.

Kuşkusuz Yüksek Hâkimler Kurulu bağımsızlık ve hâkim teminatı konusunda en güvenilir bir yoldur. Ama mesele, yalnız Yüksek hâkimler kurulunun kabul edilip edilmemiş olması meselesi değildir. Yüksek hâkimler kurulu kabul edilmemiş, öngörülmemiş olan hallerde başka yollarla da olsa, aynı sonucu sağlayan, aynı amacın gerçekleşmesine yarayan mekanizmalar aranıp bulunabilir, ve bulunmak zorunludur. Aksi halde bağımsızlık ve hâkimlik teminatından söz edilenez.

Örneğin Danıştay üyelerinin atanmasında Yüksek hâkimler kurulu usulü kabul edilmemiştir. Ama yine siyasal iktidarın veya idare mekanizmasına dahil makamların etkisi başka bir yolla giderilmiştir. Böylece hâkimlik teminatı ve bağımsızlık başka bir şekilde ve başka bir yolla sağlanmıştır. Danıştay için uygulanan usulde bir adayı Danıştay, bir adayı Bakanlar kurulu göstermekte ve hangi adayın yeterli olduğunu üyeliğe layık bulunduğunu Anayasa Mahkemesi tesbit etmektedir. Eğer siyasal bir organ olan Bakanlar Kurulu partizan, veya yetersiz bir kişiyi aday göstermişse Anayasa mahkemesi Danıştay tarafından gösterilen adayı kabul edecek, onu siyasal organ tarafından gösterilen adaya tercih edebilecek ve atayabilecektir. Böylece hükümet, objektif ölçülere uygun bir aday göstermeye doğru itilmiş olmaktadır.

Yine Askerî Yargıtay üyelerinin atanmasında da buna benzer ve teminat sağlayıcı bir usul, bir mekanizma uygulanmaktadır.

Görülüyor ki, askerî hâkimlerin görevlendirilmesinde bir Yüksek hâkimler kurulunun öngörülmemiş ve kabul edilmemiş olması, bağımsızlık ve hâkimlik teminatından vazgeçmeyi, bu zorunlu ilkelerden fedakârlık etmeyi gerektirmemekte, aksine bu bağımsızlık ve teminatın, yukarda da örnekleri verilen benzer yollarla, benzer mekanizmalarla sağlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu nedenlerle Tebliğnamede konu ile ilgili olarak ileri sürülen düşüncüyü isabetli bulmaya imkân yoktur.

II- Tebliğnamede gösterilen emsal daire kararlarına gelince:

Bu emsal kararlara saygı duymakla beraber, bu kararlar üzerindeki düşüncelerimizi de savunma hakkımız açısından açıklamamıza izin verilmesini rica ediyoruz.

Emsal olarak gösterilen bu kararlarda öne sürülen gerekçeleri şu noktalarda toplayabiliriz:

1. 357 sayılı Kanunun 961 Anayasasından sonra kabul edilmiş ve kuvvetini Anayasadan almıştır.

Bu gerekçe hakkında lâyihamızın birinci sayfasında düşüncelerimizi açıklamış olduğumuzdan üzerinde ayrıca durmaya gerek duymuyoruz.

2. Sıkıyönetim Anayasal bir kuruluş olduğuna göre, Sıkıyönetim mahkemelerinin Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülemez.

Bu gerekçe, Sıkıyönetim kuruluşu ile, Sıkıyönetim mahkemelerini aynı kabul etmekte, birbirinden farkını gözönüne almamaktadır. Oysa Sıkıyönetim başka şeydir, Sıkıyönetim mahkemeleri başka şeydir. Sıkıyönetim gerçekten Anayasada yeri olan bir kuruluştur. Ama onun Anayasal bir kuruluş olması,

kurulmuş olan inceleme konusu sıkıyönetim mahkemelerinin Anayasaya uygunluğunu göstermez. Nitekim Sıkıyönetim, Anayasada yeri olan bir kuruluş olduğu halde, Anayasaya aykırı olarak ilân edildiği, sıkıyönetimin şartlarının mevcut olmadığı da ileri sürülebilir ve sıkıyönetim yetkili organlarca denetlenebilir. Görülüyor ki, bir kuruluşun Anayasada yeri olması, uygulamadaki yanlışları, Anayasaya ve yasaya aykırılıkları ortadan kaldırmaz. Bu nedenle sözü geçen gerekçe de yerinde değildir.

3. Sıkıyönetim mahkemelerinin ve hâkimlerinin harici bir etkiye maruz kaldığı ileri sürülüp ısbat edilmedikçe, tabiî hâkim ve bağımsızlık ilkelerinin zedelendiği iddia olunamaz.

Bu gerekçe de Askerî Yargılama usulündeki red müessesesi ile konumuzu birbirine karıştırmaktadır. İnceleme konusu itirazlar mahkemenin veya hâkimlerin somut olarak bir dış etkiye tabi tutuldukları yönünde değildir. Bir hâkimin dış bir etkiye maruz kalması reddini gerektiren nedenlerdendir. Konumuzun ise bununla herhangi bir ilgisi yoktur.

4. 357 sayılı kanun Askerlik hizmetlerinin icaplarına göre hazırlanmış ve kuvvetini Anayasadan almış olduğundan bu kanunun 16 ve 40. maddelerinin Anayasamızın Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine aykırı olmadığı bedihidir. Bu gerekçe de yerinde değildir. Çünkü Anayasamızın 138. maddesinin son fıkrası: "Askerî Yargı Organlarının kuruluşu, işleyişi, askerî hâkimlerin özlük işleri, mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetinin gereklerine göre özel kanunla düzenlenir" demektedir.

"Askerî Yargı Organlarının ... Askerlik hizmetinin gereklerine göre" kanunla düzenlenmesi, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı gereklerinden vaz geçilmesi sonucunu doğuramaz. Anayasada "Haşiv"lerin yeri olamaz. Madde açıkça bağımsızlık ve hâkimlik teminatından bahsettiğine göre, askerlik hizmetini gerekleri lehine bağımsızlık ve hâkimlik teminatı ilkelerinden vaz

geçilmesi elbette söz konusu değildir ve olamaz.

Öte yandan bir yargı organı veya bir Yargıtay dairesi bir kanunun Anayasaya aykırı olmadığı "bedihidir" demekle kendisini Anayasa mahkemesinin yerine koyarak ve bu yüksek mahkemenin görevini üzerine alarak hüküm veriyor demektir. Oysa bir kanunun Anayasaya aykırı olup olmadığını incelemek yetkisi ve görevi Anayasa Mahkemesine aittir. Bu konuda herhangi bir yargı organı karar veremez. Bir kanunun Anayasaya aykırı olduğu itirazının ileri sürüldüğü bir Yargı organı, ancak itirazın ciddi olup olmadığına yani bu itirazın zihinlerde tereddüt yaratmakta olup olmadığına, tartışılabilir olup olmadığına karar verebilir. Anayasaya aykırılık itirazını ciddi gördüğü takdirde, bir karar verilme üzere konuyu Anayasa Mahkemesine götürmekle görevlidir.

5. 357 sayılı kanunla Askerî Hâkimlerin teminatı sağlanmıştır.

357 sayılı kanunla Askerî Hâkimlerin teminatlarının sağlanmış olduğu düşüncesi bu yasaya uygun düşmemektedir. Gerçekten sözü geçen kanunun 12., 13., 16/2., 3. ve diğer maddeleri bu gerekçeyi doğrulamamaktadır.

6. Hâkim teminatının daha esaslı bir şekilde tesbiti bir temenni olarak zikredilebilir ise de bu keyfiyet maddenin Anayasaya aykırılığı iddiasına varamaz.

Bu düşünce, Sıkıyönetim Mahkemesi hâkimleri için bir teminatın sağlanmış olduğunu varsaymakta, bu teminatın daha esaslı bir şekilde tesbitinin temenni olunabileceğini ifade etmektedir. Oysa sözü edilen hâkimler için hiç bir teminat mevcut değildir. Onları yürütme organı atamakta ve görevlendirmektedir. Bu hâkimlerin her an görevlerinden alınabilmeleri mümkündür. Bu itibarla bağımsızlık ve hâkimlik teminatını temennilerle tesis etmek olanaksızdır.

7. Sıkıyönetim Anayasasının 124. maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisinde iki aylık sürelerle uzatılabilen geçici bir rejim bulunduğuna göre, bu suretle tayin hâkiminin evvelce bulunduğu kadronun kapatılmancaı haklarından hâkimlik teminatı esaslarına da uygundur.

Açıklamaya gerek yoktur ki, bağımsızlık ve hâkimlik teminatı gibi adaletin en önemli ve hayatî bir ilkesini bir kadro meselesi ile karşılaştırmak ve onu bir kadroya feda eder bir tutuma girmek savunulabilir bir düşünce olarak kabul olunamaz.

Bugün bu konuda önemle ve ciddiyetle üzerinde durulması gereken husus, Anayasaya aykırılık iddiamızın Anayasa Mahkemesinde görüşülmekte olmasıdır. Bilindiği gibi Sıkıyönetim Mahkemelerinin kuruluşunun, bu mahkemelere yapılan hâkim atamalarının Anayasaya aykırı olduğu bir siyasî parti tarafından ileri sürülmüş, bir dava açılmış ve konu Anayasa Mahkemesine intikal etmiştir. Anayasa Mahkemesi raportörü, hazırladığı raporda davayı ve itirazları ciddi ve haklı kabul ederek bu yönde düzenlediği raporunu Anayasa Mahkemesine vermiştir. Bu yüksek mahkeme 1. toplantısına yapmış ve konuyu incelemekte bulunmuştur.

Bu dava ve Anayasa Mahkemesi raportörünün sözü geçen raporu tebliğnamede konu ile ilgili olarak ileri sürülen düşüncelerin isabetli olmadığını bir kez daha doğrulamaktadır.

Bu nedenle Tebliğnamedeki düşüncelerin reddi ile Anayasaya aykırılık itirazımızın, Anayasa Mahkemesine götürülmesi yönünden temyiz konusu kararın bozulmasını takdirlerinize sunuyoruz.

ANAYASAYA AYKIRILIK İTİRAZININ

"BEKLETİCİ MESELE" OLARAK KABULÜ İSTEĞİDİR.

T.C.K.nun 146. maddesine aykırı eylemde bulunmak iddiasıyla Ankara I No.lu Sıkıyönetim Mahkemesince yargılanarak ölüm cezasına mahkûm edilen müvekkilerimiz 18 sanık hakkında verilen karar tarafımızdan temyiz edilmiş olup yüksek dairenizce incelenmektedir.

Mahalli mahkemede bu dava görülürken ilk duruşmada tarafımızdan, 1402 sayılı yasanın 16. ve 40. maddeleri ile 1402 sayılı Sıkıyönetim kanununun 11. maddesinin 1 ve 2. fıkralarının ve dolayısıyla mahkemenin kuruluşunun; Anayasanın 7., 8., 32., 132., 133. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ve konunun Anayasa mahkemesine götürülmesi istenmiştir.

Bu isteğimiz sözü geçen mahkemece "ciadi" kabul edilmeyerek reddedilmiştir.

Mahkemenin bu kararını yasaya aykırı olduğundan ötürü temyizden incelemek üzere huzurunuzda getirmiş bulunuyoruz.

I. Ankara 1 no.lu Sıkıyönetim Mahkemesinin mahkûmiyet kararından sonra bir siyasî parti tarafından aynı konuda Anayasa Mahkemesine bir dava açılmış olduğunu ve 1402 sayılı kanunun II. maddesinin 1 ve 2. fıkralarının Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptallerinin istendiğini ve Anayasa mahkemesi rapörtörü Oğuz Barutoğlu tarafından düzenlenen raporda sıkıyönetim mahkemelerinin kuruluşunun "tabiî hâkim" esasına aykırı olduğunun ileri sürüldüğünü haricen ve Cumhuriyet Gazetesinin 23.11.1971 günlü sayısındaki haberden öğrenmiş bulunuyoruz. Yine sözü geçen gazete haberinden konunun Anayasa Mahkemesi genel kurulunda yarın yani 16.12.1971 gününde görüşüleceğini de öğrenmiş bulunmaktayız.

Bir siyasi parti tarafından Anayasaya aykırılık iddiamız doğrultusunda Anayasa Mahkemesine bir dava açılmış olması ve Anayasa mahkemesi raportörü tarafından da iddia "ciddi" görülerek itiraz konusu kanun maddelerinin Anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile iptallerinin istenmesi, iddiamızın "ciddi"liğini bir kez daha doğrulamış bulunmaktadır.

2. Öte yandan önümüzde bir "bekletici mesele" yani mesele-i müste"hire vardır. Şöyle ki:

Anayasaya aykırılık itirazımız halen açılmış bir dava yoluyla Anayasa Mahkemesine intikal ettirilmiştir. Yüksek mahkeme bu konuda önümüzdeki günlerde bir karar vermek durumundadır. Anayasa Mahkemesinde görüşülmekte olan bu dava, bizim davamız için bir "ön mesele" niteliğindedir. Bu ön meselenin halline değin dairenizin Anayasa mahkemesinin kararını beklemesi gerekir.

Temyiz konusu karar sonunda 18 genç insanın ölüm cezası ile cezalandırılmasına ve diğer sanıkların ağır hapis cezaları ile mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Verilen cezaların niteliği ve ağırlığı davamızın ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir. Böyle bir davada Anayasa Mahkemesine intikal etmiş bir itirazın sonucunun beklenmesi hayati bir zorunluluktur. Çünkü bu yüksek mahkeme itiraz hakkında olumlu bir karar verdiği takdirde bu karar davamızın esasını kesin surette etkileyecektir. O takdirde ölüm cezaları yetkisiz bir kurul tarafından verilmiş olacaktır. Yani kararı veren mahkemenin bir mahkeme, bir yargı organı niteliğinde bulunmadığı ortaya çıkacaktır.

Konunun önemini açıklayabilmek bakımından söylemek isteriz ki, yüksek dairece Anayasa mahkemesinin kararı beklenmediği takdirde ilerde telâfisi hiç bir suretle mümkün olmayan sonuçlar doğabilecektir. Bu da Anayasa mahkemesindeki davanın bir ön mesele olarak kabul edilmesi ve sonucunun beklenmesi zaruretini açıkça ortaya koymaktadır.

Konunun önemini açıklayabilmek bakımından söylemek isteriz ki, yüksek dairece Anayasa Mahkemesinin kararı beklenmediği takdirde ilerde telâfi-si hiç bir suretle mümkün olmayan sonuçlar doğabilecektir. Bu da Anayasa mahkemesindeki davanın bir ön mesele olarak kabul edilmesi ve sonucunun beklenmesi zaruretinin açıkça ortaya koymaktadır.

S o n u ç : Önce Anayasaya aykırılık yönünden temyiz itirazlarımızın incelenmesini ve bu itirazın Anayasa mahkemesinde görüşülmekte olması olayda "bekletici mesele" kabul edilerek yüksek mahkeme kararının sonucunun beklenmesini saygılarımızla rica ederiz.

USUL İLE İLGİLİ DİĞER TEMYİZ İTİRAZLARI

I- EKSİK İNCELEME İLE İLGİLİ BOZMA NEDENLERİ

I- 2/9/1971 gününde tarafımızdan mahkemeye ortak imzalı bir dilekçe verilerek, polis memurlarına ateş edilen mahalde temsili bir keşif yapılması, ateş mesafesinin, isabet noktalarının tesbit edilmesi, olayla ilgili olarak düzenlenen tutanaktaki tesbitlerle dosyada mevcut fotoğraflar arasındaki gelişmelerin incelenmesi ve giderilmesi ve bu olayda sanıkların öldürme kasdı ile mi yoksa korkutmak maksadı ile mi ateş ettiklerinin incelenmesi ve ayrıca iş Bankası ve Balgat Amerikan üssü ve Gemerek olayları ile ilgili görgü tanıklarının dinlenmesi talep edilmiş ise de, bu isteğimiz, olayın aydınlanmasına ve suç vasfının tayinine yardım edeceği açık olduğu halde red edilmiştir. Bu, eksik bir incelemedir.

2- Sanıklardan İrfan Uçar hakkında imza tatbiki ile ilgili olarak adli tıp işleri müessesesinden gelen rapor, bu müessesenin bir bölümü tarafından yani şubesi tarafından verilmiştir. Şube tarafından verilen raporlar bölüm görevlisi tarafından düzenlenmektedir. Bu itibarla böyle bir raporun tatmin-kâr olamayacağı açıktır. Mahkeme, ara kararında, konunun, imzaların adli tıp müessesesi tarafından incelenmesine karar vermiştir. Oysa imzalar Adli Tıp işleri meclisi tarafından değil, şube tarafından yani şube başkanı tarafından incelenmiş, Adli Tıp işleri başkanı tarafından da havale edilmiştir. Bu da ara kararının amacına aykırıdır. Bu nedenle, incelemenin Adli Tıp işleri meclisi tarafından yaptırılması gerekirken bunun yapılmamış olması da eksik bir incelemedir.

3- Sanıklardan İrfan Uçar, Emniyet Müdürlüğünde, hazırlanmış bir ifadeyi imzalatmak maksadiyle, işkenceye tabi tutulduğunu, günlerce devam eden işkence ve atılan dayak sonunda ayağının altında et kalmadığını, yürüyemez hale geldiğini, artık dayak darbelerinin ete değil kemiğe gelmeye başladığını, izlerin kaybolması için kendisini yere serpilmiş tuzlu suda yürüttüklerini, bunun da ayrı bir işkence olduğunu, ayaklarını tuzlu su dolu kovaya koydurttuklarını, artık her darbede vuranların üzerlerine kanlar sıçramaya başladığını, bu durumda kendisini terk ettiklerini, kan kaybından tansiyonunun düştüğünü, tedavi de edilmediğini, Ankara I. numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesinde duruşması başladığı halde 72 gün kendisini hastahanede tuttuklarını, yürüyebilmesi ve ayağının altında et bitmesini beklediklerini, ayağında et bittikten sonra Ankara'ya gönderdiklerini, yaptığı şikâyetlerin dinlenmediğini, raporunun verilmediğini, mahkemede ayrıntıları ile anlatmış ve mahkeme heyetine ayağının altını göstermiştir. Ayağının altının bayatlamış bir akciğer şeklinde olduğu görülmüştür. Tutanak sayfa: 51

Mahkemede, tarafımızdan, müvekkilimiz İrfan Uçar'ın bu şikâyeti göz önüne alınarak hastahaneden raporunun istenmesi, sanığın tabibe sevk edilerek muayenesinin yaptırılması, ayağında, göğsünde ve sırtındaki darbhasarının mahiyetinin, ne zaman ve ne suretle ve hangi cisimle meydana gelmiş olabileceğinin incelenmesi ve rapor alınması talep olunmuş ise de, bu işkencelerin dava ile ilgili bulunmadığı gerekçesi ile bu haklı isteğimiz red edilmiştir. İşkencelerin, dayanın ve bu işkence sonunda düzenlenen ifade tutanaklarının dava ile ilgisi açık ve şüphesiz olduğu halde, isteğin kabul edilmemesi de yine eksik bir incelemedir.

4- Ahlatlıbel Amerikan üssüne ait Türkiye ile Amerika arasında yapılmış ikili anlaşma metninin bir örneğinin dışişleri bakanlığından getirilmesi tarafımızdan istenmiş ve böylece bu anlaşmanın ülkemizin egemenlik haklarını ihlâl edip etmediğinin incelenmesi talep olunmuş ise de, müvekkilerimizin

savunma hakları ile ilgili olan bu isteğimiz de mahkemece red edilmiştir.

Bu da eksik bir incelemedir.

Bu eksik incelemeler, Usul kanunu hükümleri yönünden bozma nedenidir.

II- DELİL İKAMESİ İLE İLGİLİ USULE AYKIRILIK

353 sayılı yasanın, 152. maddesi, ("subut sebepleri olarak kullanılacak senetler ve diğer evrak DURUŞMA SIRASINDA OKUTTURULUR" evvelce verilmiş olan hükümlülük ilâmları ile adli sicil özetleri, şahsi durum sicilleri plan ve keşfe ait tutanaklar hakkında da aynı hüküm uygulanır" demektedir.

Yine aynı yasanın 159. maddesi, "tanığın ve bilirkişinin veya herhangi bir yazılı delilin okunmasından sonra, bunlara karşı sanığın bir diyeceği olup olmadığı sorulur." hükmünü getirmiştir.

Belirttiğimiz hususlar, emredici, uyulması kesin olarak gerekli usul kurallarıdır. Bu kurallara uyulmamış olması, kuralın takdiri değil, emir kural olması nedeniyle kesin olarak bozmayı gerektirir. Çünkü maddede "okut-turulabilir, sorulabilir" denilmemekte, "okutturulur", "sorulur" denilmektedir. Amir kurallara uyulmasının esası etkileyip etkileyemeyeceği de önemli değildir. Yasa koyucu, bu kurallara uyulmasını kesin olarak istemekle usul hukukunda "KEYFİLİĞİ" önlemek istemiştir.

Olayımıza gelince:

Olayımızda, sayın iddia makamı, deliller toplandıktan sonra tevsii tahkikat isteği olmadığını bildirmiş ve esas hakkındaki mütalâasını bildirebilmesi için kendisine kısa bir mehil verilmesini istemiştir. Ancak esas hakkındaki mütalâasını okuduktan sonra bu mütalâasında yer yer ekler olarak gösterdiği üç dosya halinde ve içinde 44 belge bulunan bir delil klasörünü ek olarak mahkemeye vermiştir.

VII Nolu klasördeki bu 44 belge, şubut aracı olmak üzere sunulmuştur. Bu belgeler duruşmada okunmamış, inceleme konusu yapılmamış ve müvekkillerimizin bu belgelere karşı ne diyecekleri sorulmamıştır. Ayrıca, bu belgeler, doğrulukları sanıklar açısından tartışılmadan ve geçerlilikleri tesbit edilmeden gerekçeli hükümde dayanak olarak kullanılmıştır.

Yukarıda açıklanan ilkelere açıkça aykırı olan ve esasa da müessir bulunan bu usulsüzlük bir bozma sebebi sayılmak gerekir.

III- BİRLEŞTİRME İLE İLGİLİ BOZMA NEDENİ

353 sayılı yasanın 137. maddesinin I. fıkrasına göre, Askerî mahkeme bakmakta olduğu birden çok dava arasında bağıllık görürse, bu bağıllık 18. maddede gösterilen şekilde olmasa da birlikte bakmak ve hükmolunmak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir.

Cengiz Baltacı ile ilgili dava tarihinde açılmış, yol almış; yol aldığı süre içinde birleştirildiği 971/13 esas sayılı davada aynı şekilde yol almakta idi. Buna rağmen, birleştirilmemiş, ayrı ayrı yürütülmüştür. Ve savunmadan sonra, sadece hüküm için birleştirilmiştir.

Böylelikle:

a- 1971/13 esas sayılı dosya, Cengiz Baltacı açısından incelenmemiş, kapsadığı belge ve delillerin sanık açısından incelenmesi yapılmamış ve buna rağmen onun hakkında dayanak olarak kullanılmıştır.

b- Davaların birleştirilmesi "birlikte bakmak ve hükmolunmak" şartı ile mümkündür. Sadece hüküm için davanın birleştirilmesi hem, yukarıda izah ettiğimiz usul dışı durumu yaratır ve sanık savunma yapmadan mahkûm edilmiş olur ve hem de maddede birleştirme için ön görülensart gerçekleşmemiş olur.

Birlikte bakılmayan davayı, hüküm için birleştirmeye hem yasa, savunma hakkı ve hem de 137. maddenin açık ibaresi engeldir. Şöyle ki, daha açık bir deyimle, "birlikte bakmak" terimi ile "hükmolunmak" terimi arasında ~~yas~~ alan bağlaç "VE" dir. Bağlaç "VE" olunca, her iki terim birlikte küll halinde, tek bir kanuni unsuru belirliyor demektir. Ceza hukukunda "VEYA" ayırıcı unsurlar arasında köprü kurucu bir bağlaçtır. "VEYA" olduğu takdirde, "veya" ile ayrılan her tanım, ayrı ve müstakil bir unsurdur. Ve bu unsurlardan herhangi birinin bulunması yeterlidir. Ama bağlaç "VE" olursa, tüm tanım "VE" bağlaçlı unsurların meydana getirdiği bütünsel anlamla belirlenir, açıklanır. Kanun koyucunun amacı, eğer sadece "hüküm için birleştirmeyi" de ön görse idi, yasa metninin "birlikte bakmak veya hükmolunmak" şeklinde olması gerekirdi.

Bunu belirleyen ikinci durum ise, aynı maddenin ikinci fıkrasıdır. "Birlikte görülmek" öyle bir ön şarttır ki, ancak birlikte görülmek üzere birleştirilen bir dava hakkında "her zaman ayrılma kararı verilebilir". Hükmolunmak üzere birleştirilen bir dava için, bu ikinci fıkranın anlamı hiç kalmayacak demektir. Dava, daima birlikte bakmak ve hükmolunmak üzere birleştirilebilir. Yol alan birleştirilmiş davada, birleştirmenin gereksizliği kanısına varılırsa, işte o zaman, mahkeme ayrılmasına karar verebilir.

Olayımız, bu ilkelerin dışında değildir.

c- Birleştirme yeni bir işlemdir. Birleştirilen dosya Cengiz Baltacı hakkında da hüküm ifade edeceğine göre, daha önce açıkladığımız gibi incelenmesi, tartışılması gerekir. Kaldı ki, kanun, Cengiz Baltacı'ya bu durumda en azından, EK SAVUNMA HAKKI vermeyi zorunlu kılar.

IV- DAVANIN "DERDESTİ RÜYET" OLDUĞUNA

DAİR TEMYİZ İTİRAZI

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 numaralı Askerî Mahkemesi'nin 9.10.1971 gün ve 971/13 esas sayılı kararı ile temyiz eden sanıkların cezalandırılmalarına karar verilmiş ve dava dosyası, temyizen incelenmek üzere Daireniz huzuruna getirilmiştir.

Halen askerî yargı yolu içerisinde ve temyiz safhasında yargılamasına devam olunan bu davanın bir kısım sanıkları hakkında, 26 Nisan 1971 tarihinde ilân olunan Sıkıyönetim nedeniyle sıkıyönetim mahkemeleri kurulmadan önce adlî yargı makamları, yargılamaya başlamışlar ve bu dava sivil adlî yargı makamları tarafından son soruşturma safhasına kadar götürülmüştür. Nitekim, dava dosyasının tetkikinden de anlaşılacağı üzere, bir kısım sanıklar hakkında Ankara ve Kayseri Ağır Ceza mahkemelerinde yargılama başlamış, ancak anılan tarihte sıkıyönetimin ilân olunmasından sonra, davaya sıkıyönetim askerî adlî makamlarınca el konulmuştur.

Davanın ağır ceza mahkemesinden sıkıyönetim mahkemesine intikali, ağır ceza mahkemesinden dosyanın çıkışı ile ilgili bir karar vermek suretiyle yapılmıştır. İlgili belgeler dosyada mevcut olarak, ağır ceza mahkemesinden davanın sıkıyönetim mahkemesine intikali hakkında ağır ceza mahkemesince verilen karar, bir görevsizlik kararıdır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 297. maddesine göre, "... duruşmaya taallûk etmeyen hâkim kararları aleyhine itiraz olunabilir". Gene aynı kanunun 298. maddesine göre de "mahkeme kararları aleyhine itiraz edilemez". Öte taraftan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun temyiz ve temyiz nedenlerini hükme bağlayan 305. ve müteakip maddelerine göre ise, görevsizlik kararları bunlar arasında sayılmamış olduğundan bu kararlar için açık bırakılan kanun yolu temyiz yolu değildir.

Ŗu halde bütün bunlara göre görevsizlik kararları aleyhine gidilecek olan kanun yolu itiraz yoludur.

Bunu bu Ŗekilde tesbit ettikten sonra, itiraz hakkının ne zaman ve ne Ŗekilde doğacağını da incelemekte yarar görüyoruz. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, kararlar için tebliğ veya tefhim olmak üzere iki Ŗekil vaz etmiŖ, bunun dıŖında mesel ittıla gibi baŖka bir yol ile kararı grenme biçimi gstermemiŖtir. Nitekim, ayrı kanunun 33. maddesine göre, "alkadar tarafın yüzüne karŖı ittihaz edilen kararlar kendisine tefhim olunur ve isterse kararın bir sureti de verilir. Diğer kararlar tebliğ olunur." Ŗu halde bir karar aleyhine kanun yoluna gidilebilmek için, kararın ilgiliye tefhimi ya da tebliği Ŗarttır. Eğer bu yapılmamıŖ ise, henüz kanun yoluna gitme imkânı doęmamıŖ demektir. Öte taraftan bir an için, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 numaralı Askeri Mahkemesi'nde aynı konuda ve aynı fiiller için bir dava açıldığına muttali olunmuŖ bu suretle itirazı kullanma hakkı elde edilmiŖ diye dŖnlseyse bile, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 297. maddesine göre yapılacak itirazlar, gene aynı kanunun 304. maddesine göre acele itiraz usulüne tabi itirazlardan değildir. Filhakika 304. maddenin 2. fıkrasında "itiraz, 33. maddeye göre alkadarın kararı grendiği günden itibaren bir hafta içinde olmak lâzımdır" denilmektedir. Bu ifadeye nazaran dahi, itiraz ittiladan değil, ancak tefhim veya tebliğden sonra yapılabilir. Zaten olaya göre cari usul, acele itiraz usulü olmadığından bu konuda yapılacak itiraz, temyiz safhasında dahi olsa bütün yargılama boyunca her zaman gidilebilecek bir yoldur.

Ancak ne var ki, Ağır Ceza Mahkemesi'nden davanın Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne intikalini temin eden -dosyada mevcut- görevsizlik kararı gıyapta verilmiŖ, tefhim olunmamıŖ, ayrıca tebliğ de edilmemiŖtir. Bu karar, ağır ceza mahkemesince tebliğ olunmadığına göre, halen dava, ağır ceza mahkemesinin ryetindedir ve bu mahkemeden ıkmamıŖtır. Ne zaman ağır

ceza mahkemesi bu kararı tebliğ eder ve karar aleyhine sanıklar veya savcılık itiraz hakkını kullanır ve 299. madde dairesinde, itiraz mercii olan en yakın ağır ceza mahkemesince itiraz incelenir ve açık bırakılankanun yolundan karar derecattan geçirilip, itiraz reddolunur, ya da itiraz hakkı kullanılmaz ise bu takdirde dava ağır ceza mahkemesinden çıkmış ve sıkıyönetim askerî mahkemesine intikal etmiş olur. Bunlar yapılmadığı sürece dava halen ağır ceza mahkemesinde görülüyor kabul olunmak icabeder. Halen ağır ceza mahkemesince, ya da dosyanın oradan usulsüz olarak intikal ettirildiği sıkıyönetim askerî mahkemesi askerî savcılığınca, ağır ceza mahkemesinin görevsizlik kararı tebliğ edilmemiş olduğundan dava, ağır ceza mahkemesinde derdesti rüyettir. Bir dava derdest iken, yukarıda teferruatıyla arzedilen karar aleyhine açık bırakılan kanun yolu hakkı, bunu kullanma imkânı henüz doğmadığından, karar itiraz yolundan geçirilmemiş veya itiraz hakkı iradî olarak kullanılmamış, yani karar kesinlik kesbetmemiş ise bundan dolayı, aynı konuda ve aynı fiillere taallûk eden yeni bir dava açılması mümkün değildir, eğer böyle bir dava açılmış ise bu ikinci dava yok hükmündedir.

Arzolunan nedenlerle halen dava, ağır ceza mahkemesinde derdest bulunduğundan bu konuda açılan ikinci dava yok hükmünde olacağı cihetle, Ankara 1 numaralı sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin 9.10.1971 tarihli hükmünün bozulmasına karar verilmesini, öteki temyiz sebeplerimize ek olarak Sayın Dairenizin tetkiklerine arzederiz. 24.12.1971

B İ L D İ R İ L E R

Müvekkillerimiz sanıklar, dosyaya konulan bildirilerden yalnız bir tanesini, "Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun bütün dünya halklarına ve Türkiye Halkına Çağrısı. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun sesidir." başlıklı bildiriyi kabul etmişler, bu bildiriyi kendilerinin yayınladıklarını söylemişler ve bu bildiri dışındaki diğer bildirileri red etmişler ve bu red ettikleri bildirilerle ilgileri bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Mahkeme, kararının 26. inci sayfasında dört bildiriden bahsetmiş, bu bildirileri karara aktarmış ve bunları sanıkların yayınladıklarını kabul etmiştir. Oysa yukarıda sözü edilen bildiri dışında, diğer bildirilerin müvekkillerimiz tarafından yayınlandığına dair dosyada herhangi inandırıcı bir delil yoktur. Bu durum karşısında sanıkları bu red ettikleri bildirilerle ilzam etmeye imkân yoktur.

Kaldı ki, sanıklar tarafından kabul edilen yukarıda başlığı yazılı bildiri de karara tam metin halinde alınmamış, yarısı çıkarılarak aktarılmıştır.

Savunma ile ilgili olan bu hususu yüksek kurulunuza iletmekte yarar görmekteyiz.

ESAS İLE İLGİLİ TEMYİZ İTİRAZLARI

Esas ile ilgili temyiz itirazlarımızı iki bölüm halinde sunuyoruz. Birinci bölümde ülkemizin sosyal ve ekonomik gelişmesini ve ikinci bölümde de müvekkillerimiz hakkında uygulanan 146. maddenin hukuksal açıklamasını ve olaya uygulanması biçimi üzerindeki düşüncelerimizi sunacağız.

G İ R İ Ş

Çağdaş ceza hukuku suçları, işleniliş koşulları içinde inceler, işleniş nedenlerini araştırır. Bireyi suçun işlenişine iten etkenleri, şartları inceler. Bunların nelerden ibaret olduğunu saptar. Böylece toplumda suç işlenmesine neden olan etkenleri ortadan kaldırmının yollarını arar. Böyle bir inceleme, suçu ve suçluyu anlamaya yardım ettiği gibi toplum düzeni açısından da yararlı sonuçlar doğurur. Çağdaş ceza hukukuna uygulanan bu metot açısından olayımıza bakmakta, toplumumuz ve toplum düzenimiz bakımından yarar görmekteyiz.

Acaba sanıklar, yaptıklarını kabul ettikleri eylemleri neden yapmışlardır? Onları yasalarımızda suç sayılan bu eylemlere iten, götüren sebepler nelerdir? Sanıkların, bu eylemleri, kişisel çıkarları için yapmadıkları dosya kapsamı ile anlaşılmakta olduğuna göre, kendilerini bu eylemlere iten toplumsal nedenler hangileridir?

Bu soruların cevapları olayımızı aydınlatacak ve gerçeğe uygun, doğru bir yargıya varmanıza olanak sağlayacaktır. Bunun için de

biraz gerilere gitmemiz ve toplumumuzun geçirmiş olduğu ekonomik ve sosyal gelişmelere eğilmemiz gerekmektedir.

Bizce, bu dava, olayların meydana geliş nedenlerini aydınlatılmak için 27 Mayıs doğuran nedenlerle, 27 Mayıs hareketi, 1961 Anayasası, bu Anayasanın getirdiğı hak ve güvenceler, 1960-1970 dönemi ve nihayet 12 Mart muhtırası üzerine kısaca durmayı gerekli buluyoruz:

Davamıza konu olan olayların meydana geldiğı ülkemizi, dünyanın toplumsal ve ekonomik koşulları dışında ele almak, yurdumuzu, dünyadan tecrit ederek incelemek bizi yanlış sonuçlara götürebilir. Dünya ulus ve devletleri toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda birbirleriyle sıkı bir ilişki zinciri içinde bulunmaktadır. Bir ülkenin içinde bulunduğı koşullar, ancak, devletler ve uluslararası bu ilişkileri doğru bir biçimde incelemek ve değerlendirmek yolu ile gerçeğe uygun olarak tespit edilebilir. Özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerle, geri kalmış ülkelerin karşılıklı ilişkilerini saptamak bakımından bu düşünce doğrudur.

Bu nedenle biz de yurdumuzdaki geçmiş dönemlerin incelenmesini yaparken, doğru bir teşhise varabilmek için bu yöntemi uygulamayı zorunlu bulduk.

SOSYAL VE EKONOMİK GELİŞMELER

İkinci Dünya Savaşı ve onun bitimi, sadece ulusların silâhlı çatışmasının sona ermesi anlamına gelmez. Bu savaş ve onun bitimi

insanlık tarihinin evrim seyrinde yeni bir aşamayı ve bu yeni aşamada geleceğe yönelik hareket noktasını da gösterir.

Bu dönemde teknoloji yeni bir düzeydedir. Uluslararası münasebetler değişmiş, sosyal sınıf ve tabakalar arasındaki ilişkiler de yeni bir nitelik kazanmıştır. Teknolojik gelişme otomasyona yol açmış, kapitalist toplumları yeni bir aşamaya itmiştir. Buna paralel olarak da toplumların bağımsız ve özgür yaşama istekleri daha hayati bir zorunluk haline gelmiştir.

Çağımızı karakterize eden işte bu çizgilerdir. "İnsanlık tarihinin yeni bir aşaması"ndan bahsedilmesi bundan ileri gelmektedir.

Genel ve oldukça kalın çizgilerle gösterilen tablo bu olunca, toplumsal alıyların tahlilini eski ölçülerle değerlendirmek bizi mutlak bir yanılmaya düşürür. Örneğin, emperyalist devletlerin var olabilmesi için mutlaka geri kalmış ülkelerin de bulunması şartını düşünmemek, ya da düşünmemek bizi büyük hatalara sürükler. Yine bunun yanında, "mazlum geri ülkeler"in yaşayabilmesi için, emperyalizmin çağımız dünyasından mutlaka silinmesi gerekliliğini kabul etmemek de yine bizi kaçınılmaz yanılgılara iter. Bunun açık anlamı şudur: bu iki dünya var oldukça, bu iki dünya arasındaki mücadele de var olacaktır. Ama bu sözlerimiz, sözkonusu ettiğimiz mücadelelerin sonsuzluğunu göstermez. Tam tersine, doğa yasaları ile ekonomik ve sosyal yasaların öğretisi bize, bu mücadelelerin son bulacağını ve hen de "mazlum ulusların" kurtuluşları doğrultusunda son bulaca-

ğını haber verir.

Bundan tam 42 yıl önce Mustafa Kemal Atatürk, bu mücadelenin bayrağını açmıştı. Bugün de genç kuşaklar bu mücadelenin verilmesi görevine inanmış bulunuyorlar. Bura a bize düşen görev, gençlerin inançlarına dayanak olan maddî kaynakları tespit ederek saflarımızı tayin etmekten ibarettir. Huzurunuzda görülmekte olan dava, bundan ötürü tarihsel bir nitelik taşımaktadır.

İşte bizim savunmamızbu kalın ve temel çizgiden yürütülecek ve hareket noktamız da, Mussolini İtalyasında, Hitler Almanyasında bile görülmeyen, varsayımlara dayalı hayalî sonuçlar değil, acı ama ümit dolu gerçeklerin kalın çizgisine dayalı olacaktır. Kuşkumuz, emperyalizmin geri kalmış ülkelerde zinde güçleri karşı karşıya getirme oyunlarına Türkiye'de yeni bir alan bulma çabasıdır. Bunu Yüksek Mahkemenin gözden uzak tutmayacağı unudu içindeyiz.

Türkiye ortamının, ağır bir bunalımın habercisi olan olaylar içine sürüklendiği kuşkusuz doğrudur. Yanlışlık olayların nedenleriyle bu olayları sürdürmek isteyenlerin teşhislerindedir.

Devlet, kendi anlamı ve kendi kuralları içinde var olur. Kimin ve hangi sınıfın elinde bulunursa bulunsun, kendisini yaşatan şartlarla vardır. Bu tür şartlar, anayasaların bünyelerinden gelebilir, nayasalardaki temel özle sosyal ilişkilerin çatışmasından gelebilir, ve nihayet anayasaların, anayasaya ters düşen kadrolar eline terkedilmesinden gelebilir, vb... Ama bütün bunların temelinde, sosyal realite ile, anayasayı uygulayacak olan siyasal kadrola-

rın anayasaya inandıran sınıf ve tabakalardan oluşması ve dolayısıyla devletin hukuksal niteliğini yitirmiş bulunması, önemli bir faktördür, ki bizde görüleni de, işte budur. Yani, Anayasanın devrimci niteliği ile, onu uygulamakla görevli olan siyasal iktidarın karşı-devrimci karakteridir:

Bu gerçek, "12 Mart muhtırası"nda görüldüğü gibi askerî savcının iddianamesinde de açıkça görülmektedir. Bizce anlaşılmayan, nokta, doğru bir gözlemden yanlış bir sonuca varılmasıdır.

Örneğin, iddianamenin 9 ve 10. sayfalarında:

"... 27 Mayıs ihtilâli gerçekte kimseyi karşısına almıyordu ama, menfaati haleldar olan bir zümre, ihtilâlin kendilerine karşı yapılmış olduğunu DP taraftarlarına enpoze etmekten, halkı Türk silâhlı kuvvetleriyle karşı karşıya getirmek için kışkırtmaktan bir an bile geri kalmıyorlardı. Bu nedendir ki, T.S.K. içindeki huzursuzluklar 22 Şubat ve 21 Mayıs olaylarını doğruyordu... İkinci genel seçimlerde DP sistenini yerleştiren AP, nisbi temsil esasına rağmen tek başına iktidar sağlayacak milletvekili çoğunluğu ile parlamentoya girmiyordu. İhtilâliyanları suçlamalar, anayasayı değiştirerek DP mahkûmlarının affına matuf tasarımlar ana programlarında yer alıyor, himayesinde bulundukları anayasa müesseselerini yadırgıyorlardı. TSK'ni yabancı gözü ile görüyorlar, zahiri tutunları, bu ocağa karşı yakınlıklarının calî olduğunu saklanmaya yetmiyordu. Yine din istismarcılığı, yine enflasyonist politika, yine seçim kazanmak için türlü kurnazlıklar sürüyor, devletin ana kuruluşları ile hükümet politikası muvazi yürütülemiyordu." ... "27 Mayıs doğuran

kuvvetlerden biri üniversite ve yüksek okullar gençliği idi." ... "Bundan ders alan ve ters yönde değerlendiren o zaman iktidar edenlerden birinin, bu zaman iktidar edenlerine tavsiyesi kulaktan kulağa fısıldanıyordu: Gençliği bölünüz!" ... "Yetkililer korkaklık, kurnazlık içinde seyirci kalıyorlar, yine söylentilere göre bir gruba yardımcı oluyorlardı." ... "Gençler artık kendi sorunları yanında menleket meseleleri ile de ilgileniyorlardı. Anadolı, hâlâ aç, hâlâ kaynakları tahrik edilemiyor, hâlâ fırsat eşitliği verilemiyor, hâlâ miriniranlıktan kalma mütegalibe ve bir gün e milyonlar vuranlar, mağara halkı ile aynı yurt sathında yanyana yaşıyordu. Pahalılık yine başıboş gidiyor, karşılıklı saygı tarihi karışıyor, az çalışıp çok kazanan kişiler türeten ülke oluyorduk. Halkın yarı nispeti, aydınlanmak şöyle dursun, okuyup yazmayı bile öğrenememişti. İdareciler yine "nurlu ufuklar" nutukları ile karın doyurmaya devan ediyorlardı." denildiği halde, ki bunlar doğrudur, bu politikacıları, bu yöneticileri bir yana itip de bütün bunları yapanlara, bunlara sebep olanlara karşı koyanların idamlarını istemesi gibi. Yanlış olan, işte böyle bir sonuçtur.

Mahkene de, kararının 10. sayfasında:

"Üniversitelerin kendi içlerine dönük sorunlarının halline kadar olabilecek tedbirlerin ve inkânların araştırılmasında yetersiz kalınması ve ciddî olarak bu sorunların hal tarzlarının pratik alana dökülmemesi ve siyasî iktidarın üniversite sorununu ele almakta gösterdiği lakayt ve palyatif tutum, öğrenci kesiminde buna-

lının artmasına sebep olmuş ve üniversite iç sorunlarının hal tarzlarını arama istikametinde başlayan çeşitli boykot, gösteri, işgal gibi eylemler, daha sonraları memleketin genel sorunlarının hal tarzlarını arama ve kendi görüşlerine göre yol gösterme ve zorlama şekline dönüşen eylemler olarak tezahür etmiştir.

Üniversitenin iç sorunları bugün de ehemmiyetinden bir şey kaybetmeksizin devam etmektedir." denmektedir.

İşte yanlış olan, bu teşhislerden yine yanlış sonuçlara varmaktır.

O halde, böyle bir sonuca varmak nereden geliyor?

Bunu araştıralım:

S U Ç L U K İ M ?

Bu konuda bir çözüme varabilmek için, gençlerin istek ve amaçları ile ülke durumunun karşılaştırılması gerekiyor. Bu genç insanlar ülkenizin bağımlılıktan kurtulması, halkımızın mutlu bir yaşantıya kavuşması, iç ve dış sömürüden kurtulması uğruna mücadeleye girdiklerini söylüyorlar ve bunu düşünce ve eylemlerinde hareket noktası olarak alıyorlar. Mücadele sloganları apaçık: Önce emperyalizme ve onun yerli dayanağı olan işbirlikçi sermayedara ve ağaya karşı kurtuluş mücadelesi! ve demokratik haklar ve Anayasamızın eksiksiz uygulanması!

Emperyalizmin veyorli uydularının egemen olduğu bir ÷lkede "sosyalist dñzen" dñşñnmeyi bile bir fantezi sayarak, emperyalizmden ve onun hain şebekesinden arınmış, bağımsız bir ulus olmanın şartlarını gerçekleştirneyi ön plana alıyorlar.

İşte biz, önce bunların doğru olup olmadığını kanıtlanak istiyoruz.

Bu davanın aydınlığa kavuşabilmesi için, üç ana noktanın açıklığa kavuşmasında yarar vardır:

- 1) Türkiye bağımlı bir ÷lke midir?
- 2) Türkiye'nin gerçek yapısı,
- 3) Siyasî iktidarın niteliğı.

Mahkeme, dava konusu olayların devleti ortadan kaldırma, Anayasayı ihlal etme amacını güttüğü inancındadır. Oysa bugünkü şartlar içinde devlet ortadan kalkmaz. Hiç kimse de devletin ortadan kalkmasını, ya da onun ortadan kaldırılmasını düşünmez. Ama devlet soysuzlaştırılabilir. Devletin hangi hallerde soysuzlaştırılabileceğini de her vatandaş düşünür ve düşünmelidir de. Devlet anayasal kurallar içinde bulunsaydı, devleti devlet olmaktan çıkarma, yani devleti soysuzlaştırma çabaları olmasa idi, bu olaylar meydana gelir miydi? Bu sorunun cevabı çok açıktır: bu çabalar^{lar} olmasa idi, elbette ki, bu olaylar da olmazdı.

Demekki, görñlen olaylar devleti soysuzlaştırma, Anayasayı ilga ve ihlal etme çabaları değil; görñlen olaylar, devletin soysuzlaştırılması ve Anayasayı ihlal yönündeki çabalara karşı bir tep-

bidir. Eğer birtakım şartlanma ve art niyetlerle peşin yargıları bir yana itersek, yanılmanın, sebep ve neticenin birbirine karıştırılmasında, gerçek nedenlere inilmediği için de davamız dışında kalan yüzeysel doktrin tartışmalarına gidilerek, ters sonuçlara varılmasında ve bu yüzden de dayanaksız kalınmasında olduğunu kabul etmemiz gerekir.

Davamızı üç konu şeklinde ele almamız, işte buradan geliyor. Ama hiç şüphesiz, bu üç konu birbirinden ayrı, birbiriyle ilişkisiz olarak düşünülemez. Tam tersine, bu üç konu, birbiriyle sıkı sıkıya bağlı, içiçe ve birbirlerini şartlandıracak niteliktedir. Davayı somutlaştırma, kanıtları sergileyip yorumlama zorunluğu bizi, esas konuyu şematize etmeye götürmüştür.

TÜRKİYE TAM BAĞIMSIZ BİR ÜLKE DEĞİLDİR

Önce bir noktaya dikkat etmekte yarar var: Bağımsızlık anlayışımızın, Atatürk Türkiyesinden sonra yurdumuza yabancı sermayenin girmesiyle ve ülkemizin emperyalizmin etki alanına kaymasıyla değişmiş olduğu ortadadır. Atatürk döneminde ve yabancı sermaye Türkiye'ye girmeden önce, bağımsızlık anlayışımız, kesinlikle doğrudur. Bu anlayış, Atatürk'ün ölümünden sonra ve yabancı sermayenin ülkemize girişiyle değişmiş ve yozlaşmıştır.

Geçmiş iktidarın temsilcilerine de sorarsak, sokaktaki şartlandırılmış vatandaşa da sorsak, "Amerika olmazsa biz ölürüz" der. Demek ki, Türkiye'nin iktisaden bağımlılığı, tartışma konusu olmayacak kadar

açık ve seçiktir.

Biz, bundan ötürü devlet başkanından, sokaktaki şartlandırılmış vatandaşa kadar herkese şu gerçeği hatırlatmak isteriz: tarihinin hiç bir döneminde ve dünyamızın hiç bir bölgesinde, devlet kuruluşlarından bir kesimi bağımlı olduğu halde, bir başka kesiminin bağımsız kaldığı görülmemiştir. Bir toplumun iktisaden bağımlı olduğu halde, siyasî bakımdan bağımsız kaldığı; siyasî bakımdan bağımlı olduğu halde, kültür, eğitim, vb. bakımlardan bağımsız olduğu görülmemiştir. Bu durum, devletin bir "bütün" olma niteliğinden gelir ve onun tabii bir sonucudur. Atatürk'ün "istiklâli tam" demesi de yine buradan gelir. Atatürk bağımsızlığı şöyle tanımlamaktadır:

"İstiklâli tam denildiği zaman, bittabi, siyasî, malî, iktisadî, adlî, askerî, harsî, ve ilah. Bu saydıklarımızın herhangi birinde istiklâlden mahrumiyet, millet ve memleketin, manayı hakikisiyle, bütün istiklâlinden mahrumiyeti demektir." (Enver Ziya Karal, "Atatürk'ten Düşünceler", Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları, 1956, s. 8.)

BAGIMLILIGIN SOMUT KANITLARI

Ülkemizin bağımlılığı, 1945 yıllarında başlar. Amerika Birleşik Devletleri ile yapılmış olan basit bir iktisadî anlaşmaya dayanır. 4780 sayılı bir kanunla ("Resmî Gazete", c. 26, no: 1285) Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayından geçen bu anlaşmada "T.C. Savunmasının, ABD savunması için hayati bir önemi haiz olduğu" belirtilerek Amerika

bize 10 milyon dolarlık bir kredi açmıştır. Bu kredi ile Amerika'nın Avrupa ve Kuzey Afrika'da kalan yarı-kullanılmış demode ve savaş artığı harp malzemesi kiralanacaktır. Bu malzemelerin ne tür ve ne nitelikte bulunduğu ve şartlarındaki ayrıntıları tespit yetkisi, Amerika Birleşik Devletleri başkanına aittir.

Anlaşma, 11 Mart 1941 tarihli ödünç verme ve kiralama kanununa göre yapıldığından, Amerika her istediği anda, bu kredi ile verdiği malzemeyi bizden geri alabilecektir. Bu anlaşmanın başlığı, "23 Şubat 1945 Tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile ABD Hükümeti Arasında İmzalanan 11 Mart 1941 Tarihli Ödünç Verme ve Kiralama Kanunundan Yararlanmak İçin Yapılan Anlaşma"dır.

Bu anlaşmayla 10 milyon dolarlık bir kredi sağlanmıştır. Yani 10 milyon dolarlık bir borç altına girilmiştir. Ve borçlanma yoluyla aldığımız malzemenin mülkiyet hakkı, bize ait değildir. Buna karşılık T.C. hükümetinin bir görevi vardır: "T.C. hükümeti, sağlayabilmek vazifesinde bulunduğu ve müsaade edebileceği maddeleri, hizmetleri, kolaylıkları veya bilgileri Amerika Birleşik Devletleri'ne temin edecektir."

Tabii, T.C. hükümetinin sağlayabileceği "bilgiler, hizmetler ve maddeler" ABD'ni tatmin etmeyeceğinden, bu vazifeler için ilerde Amerikalı görevlilerin Türkiye'ye akını başlayacak, üs ve tesislerin ardı arkası kesilmeyecek ve 40 bin civarında uzman, teknisyen, müşavir vb. personel yurda sokulacaktır.

AMERİKA'YI BİZİMLE BOYLE BİR ANLAŞMAYA ZORLAYAN
FAKTÖRLER NELERDİR?

İkinci Dünya Savaşı sona erdiği zaman ABD başlıca iki sorunla karşı karşıya kalmıştı:

- 1) Savaş sonu elde kalan stoklar,
- 2) Savaş sanayii üretiminde sürat temposunun kısıtlanması zorunluluğu.

İkinci Dünya Savaşı süresince, Amerikan sanayiine yapılan yatırımın tutarı, 42 milyar 500 bin dolardır. Normal barış döneminde böyle bir sanayi gelişmesi mümkün değildir. Sadece 1939 ile 1943 yılları arasında büyüyen üretim hacmi % 20'dir. Toplam Amerikan işçilerinin 1939'da altıda biri işsiz ve çalışanların büyük bir çoğunluğu da ancak haftada 37,5 saat çalışabilmektedir.

Tarımsal alanda ise, üretim artışı, 1942-1944 yıllarında, 1935-1939 yıllarındaki üretim hacmini, % 27 geçmiştir. 1945'te sanayide emeğin verimliliği, % 25 bir artışa ulaşırken, tarımda bu verimlilik % 28 olmuştur. 1945 yılında tüm müttefiklerinden ödünç verme ve kiralamadan alacağı 41,751 milyon dolardır; daha sonra sadece İngiltere'nin Amerika'ya olan borcu 24 milyon doları bulmuştur.

Askerî ve politik bakımdan da ABD ön plana geçmiştir. Üstelik, bir de atom bombası yapabilen tek ülkedir.

Böylece ABD, İkinci Dünya Savaşından en kârlı ülke olarak çıkmış ve sonunda yeni bir yayılma ihtiyacı duymaya başlamıştır. Bu kendisi için yeni bir aşama sayılmıştır.

Amerika'nın bu oranda güçlenmesi, kendi tekелci sermayesinin dünya ölçüsünde ekonomik, sosyal ve politik egemenliğinin sağlanması sonucunu doğurmuştur. En büyük kapitalist şirketlerin yöneticileri, aynı zamanda, Amerika'nın siyasî ve idarî kuruluşlarının da başına geçmişlerdir. Silâhlanma programı önemlidir. Bunun başında, büyük mağazaların direktörü Donald Nelson ile General Motors'un direktörü Charles Wilson vardır. Millî savunmanın teçhizat işini, bahkacı Snyder ile deniz ikmal servisinin direktörü "Kuhn Loeb and Co."nun başlıca idarecilerinden biri olan Lewis H. Strauss almıştır. Millî savunma siparişlerinde en büyük hisseye sahip olanlar, devletin yönetimini de ellerine geçirmişlerdir. Daha küçük işletmeler savaş sonunda birer-ikişer sahneden çekilmişler, yerlerini daha güçlü tekелci kuruluşlara bırakmak zorunda kalmışlardır. 1939-1945 arasında Amerikan işletmelerinin net kârı, 60 milyar dolara yükselmiştir. Oysa bu kâr, 1931-1938 arasında sadece 9,5 milyardı, hammaddelerin dağılımı tekelleştirilmiştir. Çelik üretimi, 1945'te 9,5 milyon tona yükseldi. Petrol sanayii rafinerilerinin gücü % 20 artmıştı. Bilimsel araştırmalara ayrılan yıllık gider (atom giderleri hariç) 300-400 bin dolardan 800 bin dolara çıktı. Amerikan hükümeti, 1300 milyon doları donatım kuruluşuna olmak üzere, atom bombası yapımı için 2 milyar dolar harcamaktaydı.

Amerika'da makine ve fabrika binası gibi sabit sermayenin değeri 1944'te 74,6 milyar dolardır. Halbuki bu değer, 1939'da, 49 milyar dolardı. Toplam sanayi içinde teknik gelişme, her emekçinin verimini % 25 arttırmıştı. Savaş öncesi yaklaşık olarak 9 milyon dolar olan daimi işsiz ordusu, savaş seyri boyunca büyük ölçüde emilmişti.

1940 ile 1945 yılları arasında, vergiler düştükten sonra sadece tekâlcilerin net kârı ise 51,7 milyar dolara çıktı. Oysa, 1939'da bu kâr, sadece 14,6 milyar dolardı. Bütün ülkede üretim kapasitesinin % 65'ini 250 işletme kontrol ediyordu. Bu anda en büyük sorun bu üretim gücünü sürdürebilmekte idi. Bunun için de biriken sermaye ile üretilen ürünler için pazar lâzımdı. Özellikle mevcut stoklar için!

Kapitalist bir ülke, ürettiği malları satacak mallar bulmak, kendi ülkesinde artık yatırım alanı kalmayan fazla sermayesini dışarıya çıkartmak, bu suretle üretim fazlası problemini halletmek zorundadır. Bunun içindir ki, bazı ülkeleri kendi pazarı ve sermayesi için yatırım alanı haline getirmek mecburiyetindedir. Bu kural, kapitalizmin, emperyalizm aşamasına geçmiş bir ülkenin yaşaması için, yani emperyalist niteliğini koruması için zorunlu olan bir şarttır. İşte bu konu, önemli bir endişe kaynağı olarak gözlerde gittikçe büyümeye başladı. Hayat sahası olarak dünyanın her tarafına sahip olmak ihtirasına kapılındı. Ve yine dünyanın neresinde olursa olsun emtia ve sermayelerine mutlaka pazar bulunmalıydı. Zaten İkinci Dünya Savaşına da bu amaçla girilmişti.

Bu durum, ABD'ni yeni bir koloni yağmasına itti, ve kendiğinden bize 10 milyon dolarlık malzeme kredisi açmak, en başta bu nedene dayanır.

Buna dair yapılan anlaşma da, sonradan yapılacak olanlar gibi, tek taraflıdır ve inisiyatif Amekiran cumhurbaşkanınınındır. Bunun en ilginç yanı da, "Türkiye'nin sağlayabilmek vazifesinde" bulunduğu ve müsaade edebileceği maddeleri, hizmetleri, kolaylıkları, veya bilgile-

ri Amerika Birleşik Devletleri'ne "temin etme" görevinin sonradan "mecburiyet"e dönüşmesidir ve bununla da yetinmeyerek, bundan sonra ABD'nin sağlayacağı bütün imtiyazlar bu gerekçeye dayandırılacaktır. Tıpkı kapitülasyonlarda karşılaştığımız imtiyazlar örneği!..

ABD'nin Türkiye'den arazi kapatmasında, bu anlaşmadan çıkış yapılacaktır. Büyükelçisinin başkanlığında, dördü Türk, dördü Amerikalı olmak üzere Türkiye'nin eğitim politikasını belirleyecek olan, "Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri arasında eğitim komisyonu kurulması hakkındaki anlaşma" ("Resmî Gazete", 1950, no: 7460) bu gerekçeye dayandırılacaktır. Amerika ile ortak kuruluşların kadrolarını tespit de yine bu gerekçeye dayandırılacaktır. İhtiyaç fazlası tarımsal maddeler ticaretinin geliştirilmesi yine bu gerekçelere göre yapılacaktır.

Sözün kısası, Türkiye, artık Amerikan emperyalizminin gönüllü bir "öncü karakolu", gönüllü bir "açık pazarı" olmuştur. Söz hakkı ve şartları tayin etme hakkı da daima Amerika'nındır. İnanılacak gibi değil ama, ne yapalım ki, bu bir gerçektir!

Yukarda açıklanan ve ileride daha da açıklanacak olan "ikili anlaşmalar"la, sokaklardan üniversite ve Büyük Millet Meclisi kürsülerine kadar yapılan tartışmaların ışığı altında, bağımsızlığımıza koyu bir gölgenin düştüğü gerçeğini kabullenmek zorunluluğu vardır. O halde bizi bugünkü sonuca götüren etkenlere yönelmek zorunluğu ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Mustafa Kemal Türkiye'sinde utanç duymadan bu konuya değinmenin zorluğu meydandadır. Siz Yargıtay başkan ve üyelerini mazlum ulusları tarihinde, "emperyalizme" karşı ilk millî kurtuluş savaşını veren ve onu başarı ile sonuçlandıran bir ordunun mensupları olarak selâmlıyor

ve sizlere öylesine güven duyuyoruz. Atatürk'ten bu yana, Türk aydınının ve onu bağrından çıkaran sağduyu sahibi Türkiye halkının, başında ne zaman kara bulutlar dolassa, gözleri umutla kendi ordusuna dönmüştür. Bir kurtuluş savaşı söz konusu olduğu vakit, kendi ordusunun kendi yanında olacağından hiç bir zaman kuşkuya düşmemiştir. Ve inanır ki, onun içhizmet talimatnamesinde şu gerekçe vardır: (Bir an için 1920'lere dönüyoruz.)

"Türkiye halkı -diyor,, halkçılık beyannamesinde Mustafa Kemal-, emperyalizmin ve kapitalizmin tahakküm ve zulmü altındadır. Büyük Millet Meclisinin (o zamanki) tek ve kutsal emeli, Türk halkını, emperyalist ve kapitalist tahakkümünden kurtararak kendi irade ve hâkimiyetinin sahibi kılmaktır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin (o zamanki) bu maksatla kurulmuş bir ordusu vardır."

Ordu içhizmet talimatnamesinin gerekçesi ve kökeni, bu halkçılık beyannamesidir. Ordunun bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da bu gerekçeye ters düşmeyeceğine inanıyoruz.

B İ Z İ M Ü L K E M İ Z

İkinci Dünya Savaşı,ülkemizi, bir yönüyle tam bir geri kalmışlık ve bir yönü ile de savaş vurguncusu bir sınıfın siyasî iktidarı ele geçirme hırsı içinde, tarih sahnesine çıkarmıştır.

1945'te ülkemizin nüfusu, 18 milyon 790 bin 174'tür. Malî durumumuz perişandır. 1938'e bakarak geçim sıkıntısı, % 400 artmıştır.

Ağır bir enflasyon bütün hışmıyla baskısını hissettirmekte, vurgun, karaborsa, ihtikâr alabildiğine sürdürülmektedir. Endüstriyel donatım yıpranmış, üretim hızı düşmüş, mal yokluğu, işsizlik nedeniyle ulusun çoğunluğunca hayat, çekilmez bir dert haline gelmiştir. Savaşa girilmemesine rağmen, içinde bulunulan savaş ekonomisi, ülkeyi kasıp kavurmaktadır. Savaş yılları içinde, memur ile işçi sınıfı ve köylünün satın alma gücü, 1938'e oranla, % 36'ya düşmüştür.

Avrupa ülkeleri kalkınma çabaları içinde, ABD de, yıkılan Avrupa ülkeleriyle onlara ait kolonilere sahip çıkmak peşindedir. ABD, bu arada bizimle birisi iki adet ek anlaşma ve diğeri yeni olmak üzere iki anlaşma daha yapmıştır.

Birincisi, yani ek anlaşmalardan Aralık 1946 ile 10 Şubat 1947'-de yapılanlar, Amerikalıların Türkiye'den, sahipleriyle anlaşarak, diledikleri yerde, diledikleri kadar arsa alabileceklerine dair; diğeri ise, 27 Aralık 1949 tarihli olup "Türkiye ve ABD hükümetleri arasında kurulan 'eğitim komisyonu' " hakkındadır.

Her ikisinde de Amerika, dilediği şartları kabul ettirip uygulama inisiyatifine sahiptir, ve bu yürekler acısıdır. Türkiye'de eğitim politikasını bu komisyon belirler ve kesin söz sahibi Amerika misyon başkanı büyükelçidir. Ama, bütün masraflar Türkiye'ye aittir. Yeni yapılan anlaşma, ilk anlaşmanın 3. kısmına dayanır ve oradan çıkış yapar. Amerika'nın Türk parası olarak alacakları, Merkez Bankası'nda açtırılmış olan kendisine ait hesaba yatırılacaktır.

Siyasî iktidar Halk Partisi'nin elinde olmakla beraber, karşısında kendisinden ayrılmış, savaş vurgununun su yüzüne çıkardığı ser-

maye sahibi, vurguncu tüccar, ağa, eşraf ve tefeciden oluşmuş bir parti vardır.

Yıl 1950. Bu sınıf ve tabakalar "Demokrat Parti" adıyla iktidardadır. Ülkede hummalı bir faaliyet başlamıştır. 1946 yıllarında başlatılan devletçiliği yıpratma çabaları, devlet kuruluşlarını kapışma hazırlığına dönüşmüştür. Özel sektöre yardımı esas alan Marshall Planı ve Truman Doktrininin amaçları, Demokrat Parti tarafından içtenlikle benimsenmiştir. Ve 6 ay sonra "Küçük Amerika" olacağımız iddia edilmektedir.

DP, ekonomide liberalizmi uygulayacağını ilân etmiştir. Oysa ülkemizde, liberal ekonominin uygulanması, 1923-1933 yılları arasında denenmiş ve 1933 tarihinden itibaren de bu yolun tıkanıklığı anlaşılacak planlı döneme girilmek suretiyle kamu sektörüne yani devletçiliğe ağırlık verilmek istenmiştir, ve bütün ümitler bundan böyle bir süre, ona bağlanacaktır. Başarılı sonuçları ise, hâlâ ekonomimizin başlıca dayanağı olmak kabiliyetini muhafaza etmiş olmasında görülmektedir.

Buna rağmen, ABD'nin telkini doğrultusunda, savaş vurguncusu bir ticaret burjuvazisi ile toprak ağalığı ortaklığında siyasî iktidarı eline geçiren DP, devletçiliğin yerine liberal ekonomiyi ikame etti. Artık dış ticaret serbestti. Özel sektörde teşebbüsü sınırlayan engellerin ortadan kaldırılması bahanesi gerisinde, dış desteklerden teşvik gören ekonomik mücadele, bütün hızıyla başlamıştır. İlk hedef, 300 milyon civarında bulunan altın ve dövizleri kullanmaktır,

1950 yılında devlet kuruluşlarının geliri 930 milyon, 1954'te 1.605 milyon, 1959'da ise 6.069 milyon liradır. Sabit sermaye tutarı

ise: 1950'de 43, 1954'te 179 ve 1959'da ise 164 milyon liradır. Çalışan işçi sayısı, 1950'de 76.033, 1954'te 86.161, 1959'da 123.144'tür.

1950 sanayi sayımına göre, nüfusu 2.000'den yukarı olan bölgelerde tespit edilen işyeri sayısı 81.000'dir. Bunun % 79,2'si küçük işyeri, kalanı da büyük sayılabilecek işyerleridir.

Her iki grupta çalışan işçi sayısı 312 bindir. Ve bunun % 72'si özel sektörde, % 18'i de kamu sektöründe çalışmaktadır. Burada da egemen olan küçük işletmeciliktir.

Tümü ile sanayi sektörü içinde yaratılan değerın % 54'ü devlet sektörüne aittir, ve görüldüğü gibi, devlet sektörünün sanayi dalında millî gelire katkısı, özel sektörün katkısından çok fazladır.

Ülke ekonomisinde böylesine önemli bir yer tutan sanayi sektörünün yokedilmesini amaç edinen bir sosyal sınıfın, siyasî iktidarı eline geçirmesi ve bunu güçsüz bırakmakta elinden geleni yapması ve bunda da başarı göstermesi, ulusumuz için ve bugün içinde bulunduğumuz şartların ağır yükünü çeken halk tabakaları için büyük bir talihsizliktir. İhanet kanatlarından birinin kökü de işte buradadır.

Güdülen bu politika sonucu, ağır sanayi gelişmemiş, küçük sanayi doğal olarak tüketici sanayici olma karakterini değiştirememiş (yene-memiş) ve sonradan, bunlar arasında "montaj sanayii" de yerini alınca, bugünkü istihdam tıkanıklığı ile açık pazar niteliğinde kalma zorunlu olmuştur.

T A R I M S A L S E K T Ö R

Ülkemizde tarımsal sektör ağır basmaktadır. Millî gelirin %42'si ekonominin bu kesiminden gelmektedir. İne aynı dönemlerde (1950 ve daha sonrası) çiftçi ailesi yekûnu, genel nüfusun üçte biri kadardır. Tarıma elverişli arazi miktarı 25 milyon hektar civarındadır. Burada da küçük mülkiyet egemendir. Devlet Planlama Teşkilâtı'nın "1962 11. Program Tasarısı"na göre Türkiye'de çiftçi ailelerinin % 75'i tarıma elverişli arazinin % 29'una, geri kalan çiftçi ailelerinin % 25'i de tarıma elverişli arazinin % 71'ine sahiptir.

Böylesine akıl dışı adaletsiz bir mülkiyet oranının feci durumu, aile fertleri arasında anlaşmalı bir dağılıma uğramakla beraber, durum özü itibarıyla çok ağırdır. Küçük işletmecilik çoğunluktadır. Ve ağırlık karasabandadır.

Gerek İkinci Dünya Savaşı öncesinde dostumuz faşist Almanya'nın ve gerekse daha sonra dostumuz Amerika'nın "tarım ülkesi" olarak kalmamızı önermesine ve bizim de bu tavsiyelere uygun bir iktisadî politika uygulamamıza rağmen, her sene binlerce ton tarım ürünü ithal etmekten kurtulamadık. Özellikle 1950'den sonra bütün gücümüzü tarımda toplamaya özel bir dikkat sarfettik. 1950'de ülkemizdeki traktör sayısı 11.729, 1951'de 23.280, 1952'de 31.340, 1956'da 43.727'dir. Bunların donatımları sayı itibarıyla az olsa da, hemen hemen aynı oranlardadır. Çok kısa bir süre sonra parça yokluğu yüzünden bunların büyük bir çoğunluğu işe yaramaz hale gelecek ve yurdumuz bir traktör mezarlığına dönecektir. Oysa, bunların alımında, yeni iktidar özel bir gayret sarfetmişti. Döviz imkânlarımızın çok sınırlı olduğunu bildiği halde...

Bunlara ve lüks tüketime sarfedilen 322 milyon dolarlık dış ödeme imkânımız, kısa sürede 12 milyona düşmüştür.

Çok büyük ihtiyaçları, çok dar imkânlarla karşılama mecburiyetinin karşısına, sorumsuz bir siyasal iktidarın sınırsız ihtirasları dikiliverince, ülkemiz "kırkharamiler"in talan alanına dönüvermiştir. Bu politikanın uygulanması, "tarımı teşvik" gerekçesine dayatılmıştır.

1953'te çok bol olan tarımsal ürünlerin fiyatları, dünyanın hiç bir yerinde görülmeyen bir fazla fiyatla pazarlanıyordu. Ve bunun tek alıcısı da Toprak Mahsulleri Ofisi idi. Ziraat Bankası gibi, o da, kasalarını "yeni ulusal yağmaya" açık tutuyordu. Bir süre sonra onun da imkânları, Ziraat Bankası'nda olduğu gibi tükendiğinden, o da Merkez Bankası'na borçlandı. Ve tabii ki, o da borcunu ödeyemez hale geldi. Mevcut döviz miktarı eritilmiş, devlet hazinesi sonuna gelmiş ve devlet ağır bir sıkıntının içine yuvarlanmıştı. "Furlu ufuklar" uğrunda girişilen bu yağma hovardalığı, yatırımları da tehlikeye sokmuştu. Ama, devletin iflâsı pahasına da olsa, tarihte ilk defa olarak köylünün eline para geçmişti ve o, bu dönemi hiç bir zaman unutamayacaktır. Bundan dolayı, çekeceği bütün sıkıntılara rağmen! Karşılığını seçimlerde gösterdi ve her seçimde de 1953'ün özlemini çeke çeke oylarını verdi. Önemli olan, siyasal iktidarın seçimleri kazanması idi. Ondan sonrası "Allah kerim!".

Artık Amerika da eskisi kadar cömert görünmüyordu. Ciderek gıda maddesi ihtiyacı başgösterdi. Yatırımların sonunu getirebilmek için yeni kredilere ihtiyaç duyuldu. Ümit iyiden iyiye yabancı sermayeye bağlanmıştı.

Yıl 1954. Zamanın Cumhurbaşkanı Celâl Bayar ABD'nin konuğudur. Amerikalı iş adamlarının şerefine verdikleri bir ziyafette şöyle konuşmaktadır:

"... Sizlere bütün sahalarda, her çeşit konulara açık bir pazar sunuyoruz. Hem de en müsait şartlarla..."

Bu sözler, konuşmasının son sözleridir. Dinleyicileri şaşırtmıştır. Birbirlerinin yüzüne şaşkın şaşkın bakmakta ve bu sözlerin, kendi ülkesine ihanetinden mi, yoksa iktisat biliminden nasipsiz oluştan mı geldiğini kestirememişlerdir.

Yine Amerikalı gazete sahipleriyle yaptığı bir toplantıda aynen şunları söylüyordu:

"Türkiye'ye yapılan iktisadî yardım, zaten yükselmekte olan ekonomik bünyeye kuvvetli bir müzahir olarak gelmiştir. Türk milletinin satın alma kudretinin artması ve hayat standardının yükselmesi ile, memleket mamul maddeler, istihlâk maddeleri için büyük bir pazar haline gelmiştir. Yeni kabul edilen kanun (6224 sayılı kanun) yabancı sermayenin Türkiye'ye en müsait şartlar altında akmasını mümkün kılacaktır. Hülâsa denilebilir ki, Türkiye'de sarfedilen her dolar, mümbit bir toprağa ekilmiş refah ve bereket filizleri verecek bir tohum gibidir."

Bu sözler gerçekten ibret vericidir. Ve bu adam yıllarca iktisat bakanlığı ve başbakanlık yapmıştır. İmdi de Türk ekonomisini bir sömürge ekonomisi haline getirme çabası içindedir.

Amerika'da bu konuşmalar yapılırken, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de bir kanunun "ivedilikle" müzakeresi yapılıyordu. Adı, "Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu"dur (6224-18.1.1954 sayılı kanun, "Resmî

Gazete", no: 8615, 23.1.1954). Sayın İnönü, Amerikalı uzman C. B. Randall'in hazırladığı bu kanuna "kapitülasyon kanunu" demişti.

Bu kanunun 10. maddesi, şöyledir: "Yerli sermaye ve teşebbüslere tanınan bütün haklar, muafiyetler ve kolaylıklardan, aynı sahalarda çalışan yabancı sermaye ve teşebbüsler de aynı şekilde, aynı şartlar dahilinde istifade eder."

Bu kanunun kabulünü takiben, ilk iş olarak Amerikan-Türk Dış Ticaret Bankesi kuruldu, ve buna paralel olarak da "montaj sanayii" hazırlıklarına girişildi. Bilindiği gibi montaj işlemi bir sanayi değil, bir "ithal" konusudur. Kurulan banka, dünyanın en büyük bankalarından birisi olan ve 500 milyon dolar sermayeli, 13 milyar dolar yıllık mevzuatı olan Bank of America'dır. Her türlü bankacılık işlemlerine açıktır ve her türlü iştiraklere katılma yetkisi vardır. Ünlü Amerikalı uzman M. Ball'in hazırladığı Petrol Kanunu da, bu dönemde çıkmıştır, ve yine 46 Amerikan firmasının Türkiye'ye yerleşmesi de bu döneme rastlar.

Hülafe, Petrol Kanunu, Maden Kanunu ve derken tümü ile ülkenin ekonomik kaynakları Amerikalı iş adamlarının eline geçmiştir. Bunun yanında, toprakaltı ve topraküstü servetlerle birlikte iç ve dış ticaret de Amerikan kontrolü altına girmiştir.

Burada ince bir metot uygulanmasına dikkati çekmek yerinde olacaktır.

1) Devletin bütün iktisadî, idarî, eğitim vb. kuruluşları Amerikalı uzman müşavirlerin kontrolü altındadır.

2) O kuruluşların yerli yönetmen (idareci) kadroları, uzman mü-

şavirlerce seçilerek "görgü ve bilgilerini arttırmak üzere sık sık Amerika'ya gönderilirler ve ülkeye dönüşlerinde, yine aynı kaynakların tavsiyeleri ile yönetici kadrolara atanırlar". Osmanlı döneminde bu kadrolaşma, özel okullar açmak ve oralardan çıkanlardan seçilmek suretiyle olurdu. Şimdi ise, düpedüz beyin yıkama metotlarıyla yapılmaktadır.

3) Yönetici kadro, uzman müşavirlerin ilhamı ile (direktifleri ile) bağlı bulundukları devlet kuruluşları adına, Amerika'dan ithal edilmek üzere ihtiyaç listelerini tanzim edip ithalât yapmaya da yetkilidirler. Yalnız, ithal edilecek malların listesi önceden, Amerikalılar tarafından hazırlanır, ve bu konuda, aracı kuruluş, dış işlerine bağlı, Milletlerarası İktisadî İşbirliği Teşkilâtıdır. Ve Türk hükümeti adına hareket etmeye selahiyetlidir.

4) Amerika'dan ithal edilen mal, sadece Türkiye'de tüketilir. Aynı çeşit mal, anlaşmalar gereğince başka pazarlara ihraç edilemez. Ve de Amerika ile rakip duruma girilemez. Bazı mallar Amerika'nın müzadesesi olmadan pazara sürülüp Amerika'nın istemediği ülkelerde satışı yapılamaz. (Zeytinyağı örneği.)

5) Amerika'dan gelen malların Türkiye'de satışı da Türk hükümetinin vazifeleri arasındadır.

Birleşik Amerika'nın içine düştüğü 1953-1954 yeni bunalımı, evvelkilerden bir hayli farklıdır ve bu farklılık bizimle olan ilişkilere belirli oranlarda yansır. Esasen ABD sürekli bunalımlardan kurtulamaz bir duruma gelmiştir. Savaş sonrasının ilk bunalımı 1944 1946 yılları arasına rastlar.

İkinci Dünya Savaşı Avrupalılara bir hayli pahalıya mal olmuştu. Milyonlarca insan kaybı yanında 260 milyarlık da bir pasifleri vardı. Oysa, Amerika Birleşik Devletleri hesaplarını 46 milyar tutan bir aktifle kapatmıştı. 1939'dan 1945'e kadar Amerikan sanayii üretim gücü, en azından % 41 bir kapasite artışına ulaşmıştı. Ve bunun da ağırlığı savaş malzemeleri üreten kuruluşlarında idi. Hemen hemen tarım dahil diğer sektörlerde de bu orana yakın bir artış vardı. 1945 Aralık ayı sonunda sadece ödünç verme ve kiralamalardan, 11.141 milyonu Sovyetler Birliği'nden olmak üzere, 41.751 milyon alacaklı idi. Bunun yanında Almanya, İtalya ve Japonya tamamıyla çökmüş, İngiltere ile Fransa ise oldukça zebun hale gelmişti. Oysa, savaş sonunda Amerika'nın sabit sermayesi 1939'da 49 milyar dolarken, 1944'te 74,6 milyara, bütün sanayi dallarında işçi başına üretim 1940'ta %13'ken, teknik gelişme sayesinde 1944'te % 25' yükselmiştir.

Böylece Amerika, emperyalizmin yeni bir aşamasına varmış oluyordu. Başkan bir süre sonra şöyle konuşacaktı:

"ABD öylesine güçlüdür ki, ondan daha güçlüsü düşünülemez. Bu güçlülük bizi dünyanın yeniden kuruluşunda liderlik görevini yüklenmeye mecbur etmektedir."

Oysa bu durumda Amerika, yukarda da işaret ettiğimiz gibi, başlıca şu sorunlarla karşı karşıya idi:

- 1) Elde kalan milyarlar tutarında çeşitli mal stoklarını eritmek,
- 2) Üretimde sürat temposunun hızını kesmek.

Bu sorunların çözümü ancak biriken sermaye için yatırım alanları, stoklar için de, onları eritecek açık pazarlar bulmakla mümkün olacaktı.

Aksi takdirde, 1929 bunalımından kurtulunmuştu, ama, 1945 bunalımından kurtulunulacağı çok şüpheliydi. Bu anda kendisi için çıkar yol, o zamanki deyimi ile "kan aldirmek"ti, "hayat sahaları" bulmaktı.

1944'te dış işleri bakını müsteşarı Dean Acheson, dış ticaret temsilcilerine karşı yaptığı konuşmada:

"Bizim problemlerimizin readaptasyonu, dünyanın diğer bölgelerindeki ekonominin yeniden kurulup geliştirilmesini hızlandırmakla olacaktır. Bunun için öyle bir yol bulmalıyız ki, dışarıya yapılacak olan yatırım, hem sermaye akımını ve hem de yatırım yapılan ülkelere Amerikan ürünlerinin satışı^{na} sağlasın ve böylece de yabancı ülkelere yapılacak yatırımlarımız Amerikan ekonomisine ferahlık getirsin."

Bunun anlamı şudur: Yatırım yapılan ülkeler ekonomisinin yeniden düzenlenmesi, Amerikan ekonomisinin ihtiyaçlarına göre olmalıdır.

Bu nedenle az gelişmiş yarı-bağımlı ülkelere yapılan ilk yatırımları maden, petrol vb. alanlara yapmak ve bu ülkelerin işletmelerini kontrol için şube şirketler kurmak, evvelce var olan şirketlerin hisse senetlerini satın almak ve yerli sermaye sanayi kuruluşlarıyla ortaklıklar vb. gibi tedbirler gerekiyordu. Böylece, hem rakiplerden kurtulacak, hem ucuz emekten yararlanacak ve hem de petrol ve benzeri madenlerde kendi rezervlerini saklı tutacaktır.

1944'te Amerikan dış politikasının anahtarı Dean Acheson tarafından iş adamlarına aşağı-yukarı bu konuşmada açıklanmıştı.

Fakat, bu politika, bazı ülkelere tuttu, bazı ülkelere de tutmadı. Özellikle birkısım az gelişmiş ülkelere bu politika tutmuştu. Bu arada bizde de tuttu.

Bu politikanın uygulanmasında benimsenen taktik ve strateji, "soğuk harp" sloganında ifadesini bulan, sosyalist ülkelerle demokratik halk cumhuriyetlerini tecrit etmeye ve Truman Doktrini ile de bağımsızlık mücadelesi veren diğer ülkelere müdahale şartlarını hazırlamaya dayatılmıştı.

Sürekli bir savaş havası yaratmak, hem stokların eritilmesinde ve hem de savaş ekonomisinin sürdürülmesinde yararlı yol olacaktı. Aksi takdirde ürün fazlasından boğulmak mukadderdi.

Amireka 1944-1946 yılları arasında ağır bir bunalımın içine girmişti. 12 Mart 1947'de Truman, "olayların hızlı gelişmesi, omuzlarımızı ağır sorumluluklar yükledi" derken, dış işleri bakanlığına getirilen General Marshall da 5 Haziran 1947'de "dünya durumunun çok ağır olduğunu" itiraf edecektir.

Truman, 12 Mart konuşmasında, kendi adını taşıyan "doktrin"in esası olan, Amerikan ürünlerinin ve bunun yanında savaş stoklarının eritilmesiyle emperyalist sömürüyü sürdürme uğruna, başka ülkelerin iç ve dış politikalarına müdahale amacı güdüyordu. Bizde, "devletçiliğin görülür biçimde arkaplane, özel sektörün de ön plana itilmesi", bu döneme rastlamıştır.

Marshall Planının amacı ise, önceden bahsettiğimiz "Avrupa'nın kalkındırılması" yolu ile Avrupa ve Asya ülkelerini kendi kontrolleri altına almasında idi.

Voksul ülkede sanayi mi kurulacak? Amerikalılara rakip olmayacak, kendi mevcut düzenlerine zarar vermeyecek ve kendi sermayelerinin ortaklığında yerli ortaklık görünümünde ve kendilerinin kontrolü altında

kurulacaktır. Borç, dolar mı verilecek? Aşırı faiz ve çeşitli giderlerle arzu ettikleri iş alanlarına yatırılmak şartıyla kendi ortaklıklarında ve aklın alamayacağı şartlarla, kendilerinin kontrolünde sarfedilmek üzere, özel şirketlere verilecektir. Bunu da, binbir ipotek yolları ve en kısa zamanda, en fazla vurgun ve çeşitli imtiyazlar koparmak suretiyle uygulayacaklardır.

Kredi ya da istikraz politikasında olduğu gibi, ticarî ilişkilerde de Amerika'dan mal getirmek suretiyle borçlanan ülkeler, Amerika'dan mal ithal ettikçe, kendi malî imkânlarını kaybetmeyi, malî imkânlarını kaybettikçe de Amerikan kredilerine muhtaç duruma düşmeyi göze almalıdırlar. Bu konuda başka işlemlerin rolü de önemlidir. Sonuç: Amerika ile bu ilişkilere giren ülkeler için bağımlı duruma düşmektir.

Üphesiz Amerikalılar hesabına vatanseverlik olan bu ilişki, az gelişmiş ülkeler için kendi yurtlarına ihanetten başka bir şey değildir.

Marshall Planı Batı Avrupa'ya ne getirmiştir. İngiltere ve Fransa'ya hâlâ yakalarını kurtaramadıkları tâbiyet ve onların kolonilerini kendi üzerine geçirmek. Fransız başbakanı Ramadier, 1947'de: "Her aldığımız borçlar bağımsızlığımızdan biraz daha kaybediyoruz." demektedir. Az gelişmiş ülkeleri ise, bağımlı duruma sokmak, onların imkânlarını kurutmak ve gelişmiş olmak yollarını tıkamak suretiyle kendilerine ölesiye muhtaç bırakmak!

General Marshall 15 Ocak 1948 tarihli Pittsburg konuşmasında şöyle diyor: "Amerikalılar, olayların kendilerine bugüne kadar görülmedik sorumluluklar yüklediğini biliyorlar. Hiç tereddüt etmeden derim ki, milletin içinde hiç bir grup bu rolü, bu sorumluluğu iş adamları

kadar kararlılık ve ciddiyetle yerine getirmeye azimli değildirler."

Yine bu nutuk dolayısıyla "harcama ve her türlü zararların topluma ve kârların iş adamlarına ait" olacağını da öğrenmişizdir. Emperyalizmin bu veciz sloganı, Marshall Planında "zararların sosyalizasyonu, kârların ferdileştirilmesi" biçiminde ifade edilmektedir. Bizdeki somut örneği, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında yapılan 30,5 milyon dolarlık (Karadeniz Bakır İşletmeleri A. Ş.)" adlı anlaşmadır. ("Resmî Gazete", no: 12978, 31.5.1968.)

Bu anlaşma hakkında Sayın Haydar Tunçkanat, "İkili Anlaşmalar" adlı kitabında şöyle diyor:

"1- Bu kredi ile sadece Amerika'dan pahalı olarak mal ve hizmet satın alınabilecektir.

"2- Türk hükümeti, kredinin verilmesi için Karadeniz Bakır İşletmeleri A. Ş. adlı özel teşebbüse ait ve Amerika'nın kontrolü altında, fakat Türk hükümetinin hiç bir surette kontrol edemeyeceği bir şirket kuracaktır.

"3- Verilecek 30,5 milyon dolarlık kredi, Türk hükümeti tarafından kurulacak bu yeni özel teşebbüse ait özel şirkete devredilecektir.

"4- Etibank'ın elindeki bütün bakır kuruluşları (Ergani hariç) ve bakır madenleri, bu yeni şirkete devredilecektir. (Ergani'deki zengin tenörlü bakır cevheri, aslında tükenmiştir.)

"Anlaşmanın ikinci maddesi, kredinin şartlarına aittir. Ve 40 yıl sürelidir. Ek ve ana mukavelenin ağır şartlarını Türkiye 40 yıl çekecektir. Sayet Türkiye'nin ekonomik durumu bir gün düzelse, Türkiye bu krediden doğan borçlarını erken ödemek istese, bu ödeme ancak şöyle yapılabilir: önce vadesi gelmiş bütün faiz ve ana para-

lar ödenecek, sonra da tersten, yani en son ana para taksidinden aşağıya doğru erken ödeme yapılabilecektir. Yapılacak erken ödemelerin sondan başlayarak sadece ana para taksitlerine uygulanması şartı çok ağırdır.

"Bu suretle yapılacak erken ödemelerde faiz yükünden kurtulmak olanakları ortadan kaldırılmış olmaktadır. Osmanlı borçlarının ödenmesinde bile, bu ölçüde ağır şartların kabul edilmediği hatırlanacak olursa, anlaşma ile sağlanmak istenen asıl amacın niteliği daha kolay anlaşılmaktadır?"

Anlaşmanın 3. maddesi ile, paranın Amerika veya AID tarafından ödenebilmesi için "Türk hükümetince yerine getirilmesi gerekli önşartlar, 4 bölüm altında toplanmıştır." Bunlar şöylece sıralanabilir:

1) Kredinin kurulacak özel şirkete devredileceğine ilişkin anlaşma ve bu anlaşmayı imzalayacak kişinin AID'ce makbul sayılması. Yani Türkiye hükümeti adına imza koyacak kişiyi Türk hükümeti değil de Amerikan hükümeti seçmiş olacak.

2) Özel teşebbüsçü şirketin kuruluş mukavelesi, hükümet ve şirket arasında yapılmış olan mukavelenin bir suretinin ve yönetici personelin isimlerini bildirecek bir listenin AID'ye yani Amerika'ya verilmesi ve personelin Amerikalılarca kabul edilmesi, vb., vb..

İç işlerimize böylesine bir müdahaleden sonra ve müdahaleyi gık demeden kabul eden insanların bulunmuş olması ve bu biçim bir mukavelenin kabulüne itiraz etmenin Türk siyasî iktidarınca suç sayılması ve sonra da Türkiye'nin bağımsızlığından söz edilmesi...

Türk hükümeti krediyi alıyor. Türk hükümeti ağır şartlarla aldığı bu krediyi, Amerika'nın tasvip edebileceği bir şirkete devretmek

mecburiyetinde bırakılıyor... Şirket sermayesinin % 73'ü Türk devleti-
ne ait oluyor, Türk hükümeti bu kurulan özel şirketi denetleyemiyor!..
Ve üstelik bu kuruluştan gelecek olan döviz de Amerika'nın kontrolü
altına giriyor.

Burada Amerika ile "gayri millî" özel teşebbüse dikkati çekmek
isteriz.

"Türk hükümeti 40 yıl süre ile bu şirkete hiç bir müdahalede bu-
lunamayacak ve sermayesinin % 73'üne sahip olduğu bu şirketi kamu yara-
rı gerekçesiyle devletleştiremeyecektir." Oysa, % 73 hissesi zaten dev-
letindir. Böyle bir şirket, özel teşebbüs diye esasen düşünülemez. Bu
yönden de Anayasaya aykırı bir anlaşma karşısında bulunmaktayız.

İşte görüldüğü gibi, bu özel teşebbüs, gayri millî bir nitelik
kazanmıştır, ve onun adına yapılan yabancı ülkelerle olan anlaşmalar
yabancıların iç işlerimize karışıp devlet olma haysiyetimizi iki para-
lık etmesini tahrik ediyor ve giderek bağımlı lığımızın şartlarını ya-
ratıyor.

Bu şartlara karşı direnmek, acaba kimlere ve hangi devlet kuru-
luşlarına düşerdi? Yukarda sadece ufak bir pasajını aktardığımız bu
anlaşmanın arkadan gelen "ek anlaşmalar"ı var ki, insan sadece Karade-
niz Bakır İşletmeleri A. Ş. üzerine yapılan anlaşmayı incelemekle, hem
Türkiye devletinin bağımlılığını öğrenir ve hem de Amerikan emperya-
lizminin ne yaman şey olduğunu!. Fabrika zarar ederse, o zararı devlet
karşılacaktır. Fabrika kâr ederse, o kâr Amerika ile mukavele süresin-
ce ortak olduğu Karadeniz Bakır İşletmeleri A. Ş.'ne ^{ait} olacaktır.

İşte yukarda işaret ettiğimiz Marshall Planında mevcut "zararlar-
nın sosyalizasyonu, kârların ferdileştirilmesi" dediğimiz şey budur.

Dünyanın her tarafında uygulanan bu Amerikan planı, yine Amerika'yı başaşağı gitmekten kurtaramadı. İhracaatı 1947 Mayıs ayında 1.503 milyon dolara çıktıktan sonra gerisin geriye inmeye başladı. 1948'de 1.086 milyon dolara ve nihayet, Amerika'dan ithalât yapan ülkelerde dolar kıtlığı arttıkça, mahsül bollasıp ithalât kesildikçe düşüş hızlandı ve nihayet 11 milyona kadar düştü.

Bu düşme, Amerika'yı telaşlandırmıştı. Bu ana kadar aldığı tedbirler üzerinde daha ciddî yollar aramaya koyuldu. Avrupa'ya ayrılan yardım tutarı 5.300 milyon dolardı. Oysa, 1947'de Amerika'nın elde ettiği miktarı 230 milyon doları ancak bulmuştu. Aradaki fark çok büyüktü.

General Marshall, 17 Mart 1948'de dış işleri komisyonu önünde şunları söylüyordu:

"Bir yıldan beri durum çok vahimdir. Kesin karar alma zamanı gelmiştir."

Yeni teşvik yolları yanında, hem Avrupa'da gelişme kabiliyeti gösteren bazı toplumsal hareketlerin sınırlarını daraltmak için demokratik güçleri yola getirmek, ve hem de, daha tesirli bir baskı yolu bulmak gerekiyordu. Bunu bulmakta fazla bir zorluk çekmediler. Bu gerekçe ile kendi ülkesi başta olmak üzere, kendilerine bağlı bütün ülkelerde yeni bir faşistleştirme hareketine paralel olarak "askerî yardımı" hızlandırmak yolunu tuttular.

Basın bu temayı bütün gücüyle işlemeye koyuldu. Mc Cartysm başlamıştı. Sendikaların ufalanması, ilerici kuruluşların basılması, vb..

1948 yılının Şubat-Mart aylarında yeni planın askerî yönü başlıyordu. 27 Şubatta General Marshall, Kongreden yeni yardımlar istedi.

Bu defa Türkiye ile Yunanistan'dan başlamayı tercih ettiler. Yunanistan ve Türkiye için 275 milyon dolarlık bir askerî teçhizat kredisinin Kongreden oylanması talep edildi. Bunun yanı sıra başkan Truman da 1948-1949 askerî manevralar için 11 milyar dolara ilâveten 3.375 milyon dolar daha istedi. 18 Martta Fransa, İngiltere, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg Brüksel'de toplanarak Sovyetler Birliği'ne karşı askerî bir "savunma paktı" kurma kararı aldılar. Böylece "Kuzey Atlantik Paktı" Marshall Planı ve Truman Doktrininin bir sonucu olarak sahneye çıkmıştı.

NATO'YU MEYDANA GETİREN ŞARTLAR

Nato'nun başlangıç halkası Truman Doktrinidir. Savaş bitimini izler. Savaş ekonomisinden barış ekonomisine nasıl geçileceği ve savaş stoklarının nasıl eritileceği henüz bilinmemektedir. 1929-1933 bunalımının kâbusu, kazanılan zaferin şenliklerine zehir katmaktadır. Truman doktrini bu döneme rastlar.

Savaş bitimini izleyen sürede, Amerika'da "stok halinde bulunan malların genel tutarı 35 milyon dolardır". Umumî mağazalardaki stokların topyekûn tutarı, "Şubat 1946-Şubat 1947 arasında % 57 oranında bir yükseliş gösterir. Halbuki aynı dönemde satış oranı, ancak % 5'tir.". Amerikan halk yığınları, memurlar dahil, savaş bitiminden önceki döneme bakarak % 25 oranında daha az besin maddeleri vb., satın alabilmektedir. Savaş bölgelerindeki milyarlar tutarındaki malzeme stokları ise,

bu hesapların dışında kalmaktadır.

Truman fiyatların düşürülmesi için tekellere ardı arkası kesilmeyen ricalarda bulunmaktadır. Ticaret Bakanı Harriman, "Birleşik Amerika dünya ticaretinin başında bulunmaktadır!" tarzında beyanlar vermektedir.

Öteki dünya pazarları da Amerika için aynı ölçüde tıkalıdır. Avrupa pazarlarının ödeme kabiliyeti yoktur. Sosyalist ülke pazarları Amerika için yasak bölgedir. Barış ekonomisine geçme eğilimi, tekellerce tehlike işareti sayılmaktadır. Savaş süresince Amerikan tekelleri hem kendi ülkelerinde, hem de öteki kapitalist ülkelerde tam bir egemenlik kurmuşlardır. Amerika sınırları içinde General Motors'a bağlı işletmelerin sayısı 102, sınır dışı, özellikle Batı Avrupa ülkelerinden 33'tür. Buralarda çalıştırdığı işçi sayısı ise yaklaşık olarak 1 milyon civarındadır. Savaş süresince Amerikan tekellerinin sağladıkları kârlar bir hayli kabarıktır. 1945 ve 1946 arasında üretim % 28'e düşüncce, Amerika'da panik başlamıştır. Marshall Planının, yani devlet eliyle tekel sermayesinin ihracının başlaması bu zamana rastlamıştır. Truman Doktrininin esasını, stok malzemelerinin eritilmesi, ülkelerin iç işlerine karışma, Marshall Planının esasını ise, tekel sermayesinin devlet eliyle ihracı teşkil etmektedir.

İşte Birleşik Amerika, 1945 ilâ 1950 arasında böylesine dar bir alanda ve böylesine dar bir boğazda sıkışıp kalmıştı. Tıpkı, tel bir kafese hapsedilen maymun misali... Tek arzusu ve aynı zamanda kapitalist bir sistem içinde tek kurtuluş yolu bu tel örgünün dışına çıkıp rahat bir nefes alabilmektir. O zamanki deyimi ile Amerika, "kan al-dırmak" zorundaydı. "Bolluk hastalığı"na tutulmuştu. "Avrupa'ya yardım, geri ülkelere yardım, komünizme karşı direnme, karşılıklı dayanışma ve

soğuk harp" gerekçelerinin ve bir yığın saldırgan antlaşmanın temelinde, işte bu kan boğmasından kurtulmanın çaresi olarak görünen "kan aldırma zorunluluğu" yatmaktadır.

FASİZM SİVİLCE ÇIKARTIYOR

Savaştan sonra yapılan ilk seçim kampanyası bu gerekçe üzerine oturtulmuş, iç ve dış politika, aynı açıdan ele alınmıştır. Amerikan tekelleri, dünya egemenliği kurabilmek için, işe kendi ülkelerinin, yani Amerika'nın iç politikasından başladılar. 1945-1950 arası, faşist hareketin şaşırtıcı hiç bir yanı olmadı. Tekellerin diktasına paralel olarak, ilk kez düşünce alanına saldırdılar. Sinema, radyo ve basın ön hedefi teşkil etti. Seçimler, hiç bir demokratik ülkede eşine rastlanmayan aşağılık bir baskı altında geçti. Henry Wallace'ın İlerici Partisinin başına gelenler, bugün ülkemizde ilerici hareketin başına örülmesi düşünülenlerin hemen hemen aynı idi. Parlamentodaki maskaralıklar hâlâ hatırlanır. Sendikalar da bu dönemde hizaya getirildi. Tıpkı bugün bizde olduğu gibi. "Lobbist"ler türemiştir. Bunlar, yüksek devlet memurlarıyla düşüp kalkmaktan, onlarla yüksek toplantılarda bir arada görünmekten dörtlüköşe olan, yaptıkları harcamaların kaynak ve gerekçeleri kendilerinden sorulmayan, toplumsal sorunların partilerüstü bir baskı organı haline gelmek suretiyle çözülebileceğine herkesi inandırmaya çalışan, acayip tip sendikacılar. İktidarı etkilemek suretiyle bir şeyler koparabileceklerine ve toplumsal sorunların bu yoldan çözüle-

Bileceğini ananın görünerek, sendikaları bu espiri içinde şantlandırma-ya koyulmuşlardı. (Bu girişim öylesine etkili oldu ki, bizde bile örneği türedi.)

Sözün kısası, bu dönemde iç politikada bütün ser kuvvetleri soferber edilerek suretiyle ülke sus-pus haline getirilmiş ve tekellerin tam egemenliği ile kapitalizmin yeni bir aşamasına ulaşılmıştı: tekelleşmiş devlet kapitalizmi. Ve buna bağlı olarak da politik iktidarı, devlet kademelerini ve hükümet üyeliklerini en ünlü tekellerin yöneticilerine bırakarak, yeni bir devlet örgütlenmesine koyulmak...

Faşizm denilen sistem, kapitalizmi kurtarmak pahasına kurulan diktatörlüğün başta bir şey değildir ve iç politikada faşistleşme, dış politikada saldırganlık basamağıdır. Buna da, kendi peşki olan emili-urakla kapitalist devletleri tam anlamıyla bağımlı duruma getirmek ve onları, kendilerine karşı olan devletleri, muhtemel savaşta öne çıkarmakla başladı. Avrupalı tekelleşmeleri de kendi tekelleri ile işbirliğine zorluyordu. Marshall Planı bunu sağladı ve arkasından da sosyalist ülkeleri hedef alan Nato'nun kuruluş hazırlıklarına koyuldu. Marshall Planının yerini alan Kuzey Atlantik Paktının gerekçesi, "karşılıklı yardım ve güvenlik"tir. Bunun aslı ise, Amerikan savaş sanayisini sürdürmek ve yeni bir savaşın hazırlıklarına girişmektir. Bu konuda sağır bir senatör (H. Taft) Senato tartışmalarında şöyle der: "Kanaatimce dünya barışı/korunmak yerine bir üçüncü dünya savaşını getirecek olan böyle bir anlaşmaya (Kuzey Atlantik Paktı) oy kullanmam." Bir yandan soğuk savaş körükleniyor, bir yandan da tekelleşmiş yöneticilerin kıskartısında sıcak savaş alanları tespit ediliyordu. Derken, Kore Savaşı başladı. Birleşik Amerika rahat bir nefes almış, klasik dövrü bunalı-

min son basamağı olan "hamle" durumuna girmişti. Nato'nun somut meyvaları toplanıyordu.

İkinci Dünya Savaşının bitimini izleyen yıllarda Nato Paktını hazırlayan maddî şartlar kısaca bunlardır. Bugün Nato içinde görülen çatlamalar, dirilip kendine gelen emperyalistler arasındaki klasik gelişkilere. Ortaya çıkan tek gerçek, Nato'nun bir savunma paktı olmadığı ve devrini tamamlayıp başka bir kılığa bürünme dönemine girdiğidir.

Türkiye'ye yapılacak olan askerî yardım ilk değildi. Daha önceden de bilindiği^{gibi} bazı anlaşmalar yapılmıştı. Bunlardan en önemlisi 12 Temmuz 1947 tarihli olan yardım anlaşması idi. ("Resmî Gazete", 5 Eylül 1947.) Bu anlaşmalar daha çok Truman Doktrini çerçevesinde oluyordu, ve hemen hemen daima bir önceki anlaşmalardan ve onların da yardım görececek ülke için en aleyhte olan maddesinden çıkış yapıyorlardı. Yapılacak yardım, veriliş amacına uygun olarak kullanılacaktı ve yine kredi açmak suretiyle her sene yenileşen askerî teçhizat arasında en modası geçmiş olanı konu ediliyordu. Bu malzemeler başkalarına devredilemez, satılamaz ve istediği anda da geri verilmek üzere teslim edilmesi şartına dayanıyordu. Bir de en ufak malzeme için de olsa, gelen her yardım konusunun Amerika Birleşik Devletleri'nden hibe edildiğine dair basın sürekli yayın mecburiyetinde. Sonra bütün bunların ne anlama geldiği bir Kıbrıs çıkarma teşebbüsünde ortaya çıkacaktı. Oysa bu yardımlar, yani kredi açıp demode malzemenin Türkiye'ye aşırı fiyatlarla satılması sıralarında Nato falan yoktu ortalarda. Sanırsız, Türk Ordusu o dönemin anılarını çok iyi hatırlayacaktır.

Bu yardımlar sadece askerî alanlarda kalmıyor, Türkiye'nin kal-

kınacağı ve hatta küçük bir Amerika olacağı iddia edilip tartışılıyordu.

Brüksel anlaşmasını takiben, askerî yerleşmeler de başlayacaktır. Buna, Marshall Planına dahil ülkelerde askerî üslerin kuruluş dönemi de diyebiliriz. Birleşik Amerika bundan böyle, dünya uluslarının özel-likle bizim hamimiz, koruyucumuz ve kurtarıcımız olmuştur! Bab-ı Âli basını bu temayı yıllarca böylesine işleyecektir.

12 Temmuz 1947 tarihli anlaşma imzalandığı zaman Cumhurbaşkanı İnönü, bir bayram sevinci içindeydi. Başkan Johnson'un 17 yıl sonra gönderdiği ünlü mektuba muhatap olduğu zaman İnönü başbakandı. Tarihin ibret verici olaylarından ders alındığını sanmak fazla nikbinlik olacaktır.

Bu "askerî anlaşmalar"la ilgili gelişmeleri, yine olaylara tanık olan bir askerden, Sayın Haydar Tunçkanat'tan dinleyelim:

"Amerikalılar ilk iş olarak, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin silâhlarını, teşkilâtını, eğitimini değiştirerek, Amerikalılaştırmayı ele aldılar ve uygulamada da ufak birkaç direnmenin dışında, başarıya ulaştılar."

"Türkiye'nin Nato'ya (Kuzey Atlantik Anlaşmasına) kabulü 13 Şubat 1952 tarihinde olmuştur. Bu antlaşmanın ünlü 3. maddesi (ki, daha sonra yapılacak ikili anlaşmalar hep buradan çıkış yapacaktır) şöyle der: 'İşbu antlaşmanın gayelerinin daha müessir bir şekilde tahakkukunu temin için taraflar, kendi hususî vasıtalarını geliştirmek ve birbirlerine karşılıklı yardımlarda bulunmak suretiyle, münferiden ve müşterian, devamlı ve fiilî olarak hareket edip, bir silâhlı tecavüze karşı münferiden ve müşterek mukavemet kudretlerini idame ve tezyit eyleyeceklerdir.' " (Haydar Tunçkanat, "İkili Anlaşmaların İçyüzü", s. 200.)

"İkinci Dünya Savaşından sonra milliyetçilik akımlarının kuvvetlenmesi, kurtuluş savaşlarının yayılması, bir kısım sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin bağımsızlık kazanmaları karşısında, eski usul sömürgecilik de biçim değiştirerek iktisadî, askerî, teknik vb. yardım adları altında ikili anlaşmalarla az gelişmiş ülkelere dost görünerek sızmaya başlamıştır. Yeni Türk devleti geçmişin acı ve kanlı tecrübeleri sebebiyle yabancı sermaye, dış yardım ve borç alma konularında çok tedbirli hareket etmiştir.

"İkinci Dünya Savaşından sonra Türk hükümetleri Atatürk'ün, devletin temeli olarak tavizsiz uyguladığı bu ilkelerden yavaş yavaş, fakat imzalanan her yeni ikili anlaşmada biraz daha fazla olmak üzere uzaklaştıkları bir gerçektir. Başlangıçta değişik adlar altında yapılan ikili anlaşmaların sayıları az olduğundan, bağımsızlığımızı kısıtlamaları ve yabancıların iç işlerimize karışmaları da az hissedilmiştir. Fakat zamanla anlaşmaların sayıları ve getirdikleri ağır şartlar arttıkça bozulan iktisadî durumun da etkisi ile Türkiye, yardım perdesi arkasındaki yabancı dolarına, buğdayına, silâhına, yedek parçasına, kredisine, teknik elemanına, aklına muhtaç bir duruma gelerek siyasî, iktisadî, adlî, askerî, ve kültürel bağımsızlığını bir hayli yitirmişti.

"Uzun yıllar önce yenerek yurdumuzdan kovmuş olduğumuz kapitülasyonların ve emperyalizmin yıllar sonra yalnız ABD ile yapılmış olan ikili anlaşmalar yoluyla yurdumuza nasıl geri gelmiş olduğu, yakın tarihimizde açıktır." (Haydar Tunçkanat, "İkili Anlaşmaların İçyüzü", s. 17, 18, 19.)

İKİLİ ASKERİ TEMEL UYGULAMA ANLAŞMALARI

Bu konuya "NATO (39)" adlı kitaptan aktaracağımız bir paragrafla gireceğiz. "Yunanistan'da da Türkiye'de olduğu gibi Amerikan yardım kurul personeli ve diğer bir deyişle Amerikan yardım kurulu misyonu bulunmaktadır. Buradaki Amerikan personeli (MILITARY FACILITIES AGREEMENT) ahkâmına tâbidirler." Bu paragrafta sözü geçen askerî kolaylıklar anlaşması (Military Facilities Agreement), Türk ve Amerikan hükümetleri arasındaki askerî anlaşmaların temel belgesidir, ve 23 Haziran 1954 tarihini taşır. Bir bakanlar kurulu kararından alınan yetkiye dayanılarak yapılmış olan bu anlaşma, bakanlar kurulunun ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylarından da geçirilmemiş olduğundan, Anayasaya göre, yürürlüğe de konmaması gerekirdi. Fakat zamanın hükümeti, bu askerî anlaşmaya dayanarak Amerikalıların, Türkiye'de müşterek savunma tesisleri adı altında üs ve kolaylıklar kurmaları için değişik tarihlerde uygulama anlaşmaları yapmakta bir sakınca görmemiştir. Bu anlaşmada diğerleri gibi Nato anlaşmasının 3. maddesine dayanılarak yapılmıştır.

Askerî Kolaylıklar Anlaşması, dışişleri bakanlığı tarafından yapıldığı halde, uygulama anlaşmalarının yapılmasında, Amerikalılar, değişik yollardan yakınlaşmayı daha uygun bulmuşlardır.

"Örneğin, hava teknik anlaşması ile muhabere teknik anlaşmaları, dış işleri bakanlığı tarafından; kara ordusu için Harp Başkanlığı Destegi ve Hava Kuvvetleri Atom Atma (Head Dress) tesisleri anlaşmaları ise MSB tarafından yapılmışlardır. Ayrıca herhangi bir anlaşmaya dayanmayan Amerikan posta servisi, Dışişleri Bakanlığının sözlü müsadelerine

dayanarak Türkiye'de çalışmaya başlamıştır. Bu teşkilâtın mektup veya postaya verilen küçük paketlerle uğraştığı sanılmasın. Bu servis çok iyi ambalajlı büyük sandıklarda Türkiye'den dışarıya ve dışarıdan da Türkiye'ye büyük ölçüde bir eşya ulaştırma servisi gibi çalışmaktadır. Bu ambalajlı sandıklar kontrol da edilmediği için, içindekileri öğrenmek zordur. Yalnız Türkiye'deki Amerikan kaçak eşya mağazalarının beslendiği kanallardan biri olduğuna şüphe yoktur. Aynı zamanda tarihî eser kaçakçılığının da bu kanaldan yürütüldüğüne ilişkin kuşkular mevcuttur. Yalova hava alanının Amerikalılara verilmesi ise Genel Kurmay Başkanlığının yazılı müsadeleriyle olmuştur. Bu örnekler gösteriyor ki, bir elde toplanarak oradan yönetilmesi lâzım gelen çalışmalar, kasten dağıtılmak suretiyle kontrol dışına çıkarılmış ve sorumluluktan kaçınılmıştır. Bu gibi çalışmaların tümü dışişleri bakanlığı ile ABD hükümeti arasında yapılacak konuşmalar sonunda ilgili bakanlık ve dairelerden katılacak sorumlu uzmanlarla birlikte tespit edilecek ilkelerden sonra bir anlaşmaya bağlanmalıydı. Fakat, Amerikalılar Türkiye'de işlerini süratle yürütebilmek için Türklere yaklaşabildikleri her yolu denemişler ve hangisinden sözlü, yazılı bir vaat koparabilmişlerse onu hemen oldu-bittiye getirerek bir anlaşma haline sokmayı becermişlerdir. Amerikalıların bu çeşit hareketlerini hoş görmeyip onlara karşı çıkanlar da Amerikalıların şikâyetleri üzerine "Türk-Amerikan ilişkilerini bozuyor" gerekçesi ile görevlerinden uzaklaştırılmışlardır.

"Bu sayede, Amerikalılar her alanda geniş imtiyazlar koparmışlar ve koparamadıklarını da, elde etmiş gibi göstererek uzun zaman ilgilileri kandırabilmişlerdir. Em. Orgeneral Refik Tulga, konu ile ilgili

şu açıklamayı yapıyor: Genel Kurmay bir anlaşmaya dayanmadan kullanılan Sinop ve Yalova hava alanları için, Amerikalılara "çıkın buradan" diyor-
du. Amerikalıların karşılığı "bize müsadeyi hükümet verdi" oluyordu.
"Peki gösterin anlaşmayı" denilince, Amerikalılar "anlaşma yok" demek-
ten başka cevap bulamıyorlardı.

"Bu da gösteriyor ki, ilgili ve sorumlu Türk makamlarının Ameri-
kalılarla yapılan gizli anlaşmaların anlam ve kapsamını iyice bilmemele-
rinden ve kimlere ne gibi yazılı ve sözlü müsaadeler verildiğinden
habersiz bulunmalarından, Türkiye'de diledikleri gibi at oynatmışlardır.

"27 Mayıs 1960 devriminden sonra, bu durumun düzeltilmesi için,
Amerikalılarla yapılan gizli anlaşmaların nelerden ibaret olduğunun in-
celenmesi maksadıyla anlaşmaların biraraya toplanması, dışişleri bakan-
lığından istenmiştir. Yapılan uzun araştırmalardan sonra, yukarda açık-
lanan gerekçeler birer birer su yüzüne çıkmış ve Amerikalıların elle-
rinde bulundurdıklarını söyledikleri ikili anlaşmaların, ilgili Türk
makamlarının dosya ve arşivlerinde olmadığı anlaşılmıştır." (Haydar
Tunçkanat, "İkili Anlaşmaların İçyüzü", s. 304, 305, 306, 307.)

"25 Haziran 1954 tarihli Askerî Kolaylıklar Anlaşmasına göre,
Amerikalıların Türkiye'de uygun bulacakları yerlerde kuracakları üs
ve tesislerin yerleri, Türk hükümeti tarafından sağlanacaktır. Ani
bunların istimplâk bedelleri Türkiye'nin bütçesinden ödenecektir. Bugü-
ne kadar bu maksatla Türk toprakları üzerinde Amerikalılara verilen
arazi 32 milyon metre kareye yaklaşmıştır. Üs ve tesislerde bulunan
Amerikan kuvvetleri de Nato'ya değil Amerika'ya bağlıdırlar, ve ondan
emir alırlar. Adana'da bulunan İncirlik Havaüssü gibi müşterek kulla-

nılan bazı tesisler, 2 Ocak 1957 tarihli Türk ve Amerikan garnizon komutanları için müşterek talimata göre yönetilir. Fakat, Türkiye'de mevcut Amerikan birliklerinin anlaşmalar dışı kullanılmasından Türkiye için doğabilecek mahzurları zamanında önleyebilecek hukukî ve fiilî bir teminat mevcut değildir." (Haydar Tunçkanat, "İkili Anlaşmaların İçyüzü", s. 309.)

"Savaş halinde Amerikalılar, Türk hava meydanlarından bazılarıyla, Karadeniz'deki tesisleri kullanabileceklerdir." (Aynı kitap, s.310)

"Türkiye'de müşterek savunma kolaylıkları adı altında kurulmuş olan tesislerin arazisi ve üzerindeki taşınmaz malların Türkiye'nin mülkiyetinde kalacağı kabul edilmişse de, Nato Antlaşmasının devamı süresince bunları kullanma hakkı Amerikalılara verilmiştir. Bu kullanma hakkını kısıtlayan bir şart veya sınır konulmamıştır. Bu nedenle Türkiye'deki Amerikan üs ve tesislerinin ulusal çıkarlarımıza aykırı olarak kullanılması halinde Türk başbakanı, Amerika'ya, 'siz bu müşterek savunma kolaylıklarını verilmiş amaçlarının dışında kullanıyorsunuz, 23 Haziran 1954 tarihli Askerî Kolaylıklar Anlaşmasına göre bunu yapamazsınız' diyemeyecektir. Anlaşmada, müşterek savunmadan ne anlaşıldığı da tanımlanmamış ve Amerikalıların yorumuna bırakılmıştır.

"Buralara girecek veya çıkacak her türlü malzeme, teçhizat ve personel ihtiyaçları vergi muafiyetinden yararlanacak ve gümrük kontrolü yapılmayacaktır."

"Türkiye'de bulunan Amerikan personelinin disiplin, sağlık, rahatlık ihtiyaçlarını Amerika'nın sağlaması, yine bu anlaşmayı Amerikalıların istediği yönde yorumlayarak genişletmelerine sebep olmaktadır. Türk Telsiz Kanununa aykırı olarak yayın yapan Karamürsel ve Ada-

na'deki Amerikan radyoları, Lozan Antlaşmasına ve 625 sayılı Özel Okullar Kanununa aykırı olarak Balgat'ta kurulan Amerikan Lisesi, hep bu tür yorumların uygulamalarıdır.

"Bir savaş halinde ve barışta, Türklerin elinde bulunan hava meydanları ile Karadeniz'deki bazı tesisleri de Amerikalılar kullanabileceklerdir. Buradaki savaş sözünden, bölgesel savaş mı, bloklar arası bir savaş mı, sadece Nato'nun katılacağı bir savaş mı, yoksa Türkiye'nin içinde bulunmayıp Amerika'nın katıldığı veya müdahale ve yardım edeceği, yani savaş ilân etmeden sürdürülecek bir savaş mı olduğu da tanımlanmadığı için, her an bu meydanlarla tesisler de Amerikalıların kontroluna geçebilecektir. Bu anlaşmaları Türk hükûmetine kabul ettiren Amerikalılar, iktisadî ve askerî yardım vaatleriyle, yine bu anlaşma hükümlerine dayanarak isteklerini o kadar ileriye götürmüşlerdir ki, Genel Kurmay Başkanlığı, hükûmetin ilgisizliği karşısında aşağıda örneklerini verdiğimiz bildirileri ilâhlı Kuvvetlere duyurarak taviz verilmemesini ve karşı durulmasını istemek zorunda kalmıştır:

G İ Z L İ

MÜŞTEREK SAVUNMA TESİSLERİYLE İLGİLİ PRENSİPLER

- 1- Amerika Birleşik Devletleri'nin yeni arazi talepleri kabul edilemez.
- 2- Halihazır tesislere ilâveten yeniden tesis kurulmasına müsaade edilemez.
- 3- Tesisin statüsünü değiştiren, fakat artışları ve evsafı değişiklikleri kabul edilemez.

4- Tesisler için ayrılmış arazi içinde ve tesisin işletmesini aksatmayacak çapta en geniş tenis kortu olmak üzere bazı spor tesislerinin, her defasında izine tâbi olmak üzere müsaade edilebilir. Fakat bunun dışında umuma açık hazine veya şahıs malı yerler için müsaade verilemez.

CEMAL TURAL
Orgeneral
Genel Kurmay Başkanı

MİLLÎ SEFERBERLİK VE ANTLAŞMALAR DAİRE BAŞKANLIĞI
ŞUBESİ İÇİN PRENSİPLER

Müşterek savunma tesisleri içinde kurulmuş ve faaliyette bulunan ABD okullarının genişletilmesiyle ilgili gelecek talepler, kabul edilmeyecektir.

Müşterek savunma tesisleri içinde kurulmuş ve faaliyette bulunan ABD okullarının tesisler dışında ve 625 sayılı kanunun hükümlerine göre vazife görmeleri hususunun tahakkukuna çalışılacaktır.

ABD askerî posta hizmetleri kaldırılacak, ABD personelinin posta hizmetleri, PTT'ce karşılanacaktır.

Radio ve televizyon servislerinin kuruluş ve faaliyetleri, Türk millî mevzuatına uygun olacaktır.

CEMAL TURAL
Orgeneral
Genel Kurmay Başkanı

(Haydar Tunçkanat, "İkili Anlaşmaların İçyüzü", s. 323, 325.)

1964'te Kıbrıs buhranından sonra, Başkan Johnson'un Başbakan İnönü'ye yazdığı malûm mektup üzerine, Türk kamuoyunda Amerikan aleyhtarlığı genişlemiş ve nihayet Türk Genel Kurmayında ikili anlaşmaların yurt çıkarlarına aykırı hükümlerinin değiştirilmesi yönünde bir çalışma başlamıştır. Bu çalışmalarla ilgili olarak, Türk Genel Kurmay Başkanlığı, Avrupa ülkelerindeki Türk ataşeliklerine birer gizli yazı göndererek, bulundukları ülkelerde mevcut Amerikan üslerinin hangi şartlarla verilmiş olduğunun öğrenilip bildirilmesini istemiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki Amerikan üsleri ile Avrupa'da kurulu Amerikan üslerinin farklarını, niteliklerini tespit ederek yapılacak çalışmaya yön vermektir.

İşte Türk Genel Kurmayının bu gizli çalışmasını haber alan Amerika eklice sunulan "İstihbarat Başkan Yardımcısı Ofisi Ordu Krargâh Dairesi - Kısa Vadeli İstihbarat İhtiyaçları" başlıklı gizli belge ile Avrupa'daki üslerle ilgili belgelerin Türk Genel Kurmayında kimler tarafından istenildiğini ve bu çalışmaların kimler tarafından desteklendiğini araştırmıştır. Bu gizli istihbarat belgesinin bir örneğini sunuyoruz.

Gizlilik derecesi

G İ Z L İ

İSTİHBARAT BAŞKAN YARDIMCISI I

OFİSİ ORDU KARARGAH DAİRESİ

WASHINGTON 25 D C

TARİH: 22 Kasım 1965

KISA VADELİ İSTİHBARAT
İHTİYAÇLARI (DASIN)

Öncelik derecesi
I . A

KONU: 206.000 Avrupa'daki Amerikan Üsleri

KİMLERE GÖNDERİLDİĞİ: Dağıtıma bak.

I- İSTENENLER

2- KILAVUZ

206.000 Avrupa'daki Amerikan Üsleri

Türk hükümeti ve Genel Kurmayı tarafından bazı Avrupa ülkelerinde askerî üsler yapılması için Amerikalılara sağlanan kolaylıkların şartları ile ilgili istihbarat faaliyeti, şunları kapsayacaktır:

Askerî üsler yapılması için Amerikalılara sağlanan kolaylıkların şartları ile ilgili bilgi toplanması için Türk Genel Kurmayı tarafından emir verildiği haber alınmıştır.

- Böyle bir harekete gerçekten teşebbüs edilmiş midir?
- Hareketi kim başlatmıştır?
- Hareketin nedenleri.

DAĞITIM: (ICRA İÇİN)

Amerikan Kara Ataşesi, Amerikan Elçiliği, Ankara, Türkiye (bilgi için), CIA (Amerikan Merkezî Haber Alma Teşkilâtı), Amerikan Kara Ataşesi, Amerikan Elçiliği, Atina, Yunanistan.

ÖZEL TALİMAT

- 20 Aralık 1965'te sona erecektir. Eğer paragraf 3'te daha erken bir tarih verilmemişse, istenen bilgi verilen tarihte veya ondan önce yollanmalıdır.
- Cevap verilme tarihi bildirilsin veya bildirilmesin, yukarıda verilmiş olan öncelik derecesi kontrol faktörüdür.

- c. Verilen tarihten sonra da bu konu ile ilgilenileceği anlamı çıkarılmamalıdır. DASCIR (Ordu İstihbarat Dairesinin başka bir dairesi) bu tarihten sonra da rapor edilmesini istemektedir. Herhalde, bu gibi raporlarda yukardaki kontrol numarasından bahsedilmelidir.
- d. Diğer talimat: Bilgi için bir nüsha Yunanistan'daki ARMA'ya kılavuz için AIC (Atina Soruşturma Merkezine).

Genel Kurmay İstihbarat Başkan Yardımcısı
yerine
imza
JAMES E. LAZENBY
Albay, GS

Gizlilik derecesi
G İ Z L İ

(Haydar Tunçkanat'ın "İkili Anlaşmaların İçyüzü" adlı kitabından, s. 331.)

Bu araştırmadan sonraki durum hakkında Haydar Tunçkanat, şöyle diyor:

"Bu hareketi Genel Kurmayda kimin veya kimlerin başlattığı ve kimler tarafından desteklendiği sorusunun cevabında, Vaşington'a Genel Kurmaydan hangi subay ve generallerin adlarını götürmüş olduğunu bilmiyoruz. Fakat Genel Kurmayda da bu değişikliklerle uğraşan veya destekleyen kimseler üzerinde nötrale edici veya onları tesirsiz edici bazı işlemlerin yapılmış olduğu anlaşılmaktadır."

1965'te AP'nin tek başına iktidara gelmesinden sonra, Amerika, hem bu iktidarın durumunu kuvvetlendirmek ve hem de Kıbrıs buhranı dolayısıyla sarsıntı geçiren Türk-Amerikan ilişkilerini yokuna koymak amacıyla 1954 tarihli Askerî Kolaylıklar Anlaşmasında esaslı etkilemeyecek bazı değişiklikler yapılmasını kabul ettiğini Türkiye'ye bildirmiştir. Türk Genel Kurmayının bu teşebbüsü ciddî olarak ele alması karşısında bundan kuşkulanan Amerika, bu tutumun kendi çıkarlarına zarar vereceğini düşünerek müzakerelere 1967 yılına kadar oturmamıştır.

Türk Genel Kurmayının bu konudaki ciddî tutumunu, yukarda sözü geçen "istihbarat" ile öğrenmiş bulunan Amerika'nın, bundan sonraki davranışını, yine Haydar Tunçkanat'ın kitabından okuyalım:

"... Bu şartlar altında Türk hükümetinin, yapılacak değişikliklerde Genel Kurmayın tarafını tutacağı da belliydi. O halde, önce Cemal Tural'ın Amerikalılara ve ikili anlaşmalara karşı sert tutumunu yumuşatmalıydı. Genel Kurmay Başkanının bu konuda, Silâhlı Kuvvetleri uyaran ve Amerikalıların Türk kanunlarına uymayan hareket ve faaliyetlerde bulunduğunu ve bunların önlenmesini isteyen emirler de vardı.

"Amerikalılar bunun çaresini bulmakta gecikmediler ve planlarını yaptılar. Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural, Amerika'ya davet edilerek güzel bir gezi ve karşılama programı hazırlandı.

"Daveti kabul eden Cemal Tural'ın Amerika'da karşılanması ile ilgili olarak Emekli Orgeneral Refik Tulga şu bilgiyi veriyor: 'ABD'de bir cumhurbaşkanı gibi karşılanmıştı. Tural'ın protokole göre, 19 pare topla selâmlanması gerekmekteydi. Ovsâ Amerikalılar Tural'ı 21 pare topla selâmladılar ve böylece onu geleceğin başkanı saydıklarını belli ettiler. Bu Amerika gezisinden sonra Tural, ikili anlaşmalar konusunda farklı düşünmeye başladı.'

"İkili anlaşmaların karşısına dikilen önemli bir engel de, böylece nötralize edilmiş oluyordu.

"Karargâhtaki diğer subayların da 'Türk-Amerikan ilişkilerini zorlaştırıyorlar' şikâyetleri üzerine, yerlerinden alınmış veya emekliye ayrılmış olmaları muhtemeldir.

"Amerikalılar Türkleri, hele yöneticileri gayet çabuk ve iyi tanır-
lar; onların nelerden hoşlandıklarını, eğilimlerini hemen öğrenirler.

"Türk devlet adamlarının, parti ileri gelenlerinin, Genel Kurmay başkanlarının, kuvvet komutanlarının Amerika'ya davet edilerek ağırlanmaları ve gezdirilmeleri bir çeşit beyin yıkama ve nötralize ameliyesidir. Amerikalılar, telkin etmek istedikleri fikirleri ve istedikleri tavizleri bu gezilerde ustalıkla aşılar ve alırlar.

"Cemal Tural'ın da diğerleri gibi, bu gezilerden bir hayli etkilenmiş olduğu anlaşılıyor."

Bu konular üzerinde devrimci basın ve 27 Mayısçı devrimcilerin

ve Büyük Millet Meclisinde yapılan tartışmaların ışığı altında söylenemedik söz, yapılmadık yorum kalmadığından ve Amerika'nın ülkemizdeki kudretinin tamamen günışığına çıkmış olması, bizi daha fazla konuşmaya gerek olmadığı kanısına vardırıyor. Neticeyi yine bir generalin, Sayın Fahri Özdilek'in sözleriyle bağlayalım:

"... Üzerinde büyük tartışmalar açılan ulusal ordu kavramı hakkındaki görüşlerimi de açıklayayım. Herhangi bir konuda yabancı modelleri alıp kullanmak, elbette gayri millilik işareti sayılmaz. Ancak, bunun yabancı modellerin idamesi için gerekli ihtiyaç maddeleri, hemen ve tamamen yabancı kaynaklara bağlı kalırsa, o zaman millî sayılmayacak bir tutum içinde bulunuyoruz demektir. Model yabancı da olsa, onun idamesi için imkânlar, millî kaynaklara dayalı olmalıdır. Aksi halde bir modeli kullanmak ve ondan yararlanmak için inisiyatifin elimizde olmayacağı açıktır. Ordumuzun teşkilât, eğitim ve donatımı, hemen tamamen yabancı patentlidir. Bu patent imkânlar ölçüsünde millileştirilmedikçe, karar vermede, kararı uygulamada ve en önemlisi uygulamanın devam ettirilmesinde inisiyatif ve güç sahibi olmalıyız. Bu bakımlan ordumuzun gayri millî bağlantılar ve imkânlar içerisinde olduğunu bilmemezlikten gelmenin pratik hiç bir faydası yoktur.

"Diğer bir husus emir ve komutanın millî olup olmadığı hususudur. Eğer orduların tümü veya büyük çoğunluğu üzerinde tam bir emir ve komuta yetkisine sahip değilseniz, bunun anlamı gayri millî bir komuta sistemine bağlı olduğumuz demektir. Türk kuvvetlerinin entegre emir ve komuta yetkisi Silâhlı Kuvvetlerin kumandasında değil, Nato Komutanlığı emrindedir. Bu durumda Türkiye Büyük Millet Meclisinin

manevî şahsiyetinde mündemiç başkomutanlık yetkisinin Nato anlaşması gereğince büyük mikyasta devredilmiş olduğu gözden uzak tutulamaz. Hem teşkilât, eğitim, donatım ve ikmal konuları, ve hem de en büyük komutadaki inisiyatif sahibi olmanızı özlemek, üzücü bir tartışma konusu olmalıydı. Biz bu ^{konuya} ehemmiyetle eğilinileceğini bekliyarduk."

İşte ordumuzun bugünkü durumu. Yukardaki sözler Sayın General Fahri Özdilek'in 1969 bütçesi dolayısıyla Cumhuriyet Senatosunda Millî Birlik Grubu adına yaptığı konuşmadan alınmıştır. İktisadî bir çıkmaz içine giren bir ülkenin çıkar yolu arama endişesinden doğan bir antlaşma, çıkar yol ararken kendisiyle beraber olanları da, kendisini de böylesine bir çıkmaz içine sokmuştur.

HAYDAR TUNÇKANAT TARAFINDAN CUMHURİYET SENATOSUNDA
AÇIKLANAN "GİZLİ RAPOR".

7 Temmuz 1966 gününde Cumhuriyet Senatosunda Millî Birlik Grubu adına Sayın Haydar Tunçkanat tarafından yapılan konuşmada açıklanan gizli belgelere de burada değinmek yararlı olacaktır.

Bu konuşmada ortaya konulan "Çok Gizli Raporlar", Amerika'nın Türkiye'de giriştiği tertipleri ve yurdumuzda "dışarı ile işbirliği" kuranların içyüzlerini ve o dönemdeki siyasal iktidar yanlılarının ülkemizin bağımsızlığına gölge düşürücü tutumlarını göstermektedir.

Sayın Haydar Tunçakant "Çok Gizli Rapor" adı ile yayınladığı broşürünün önsözünde bu konuda şöyle diyor:

"Basit bir casusluk olayının çok ötesinde; bazı kimselerin, iktidarlara ve onun devamı için, içe karşı dıştan yardım ve destek sağlayan ve bunun da, üzerinde önceden anlaşmaya varılmış bir plana göre yürütülmekte olduğu bu belgelerde açıkça görülmektedir. Böyle bir durum karşısında sorumluları uyarmak ve dostlarımızın dostluk sınırlarını aşmamalarını kendilerine hatırlatmak her Türk için kaçınılmaz bir ödevdir.

"Yurdumuzda cereyan etmekte olan siyasî, iktisadî, sosyal ve idarî olayları yakından izlemek fırsatını bulmuş olanlar, son senelerde meydana gelen önemli olayların bu raporlarda belirtilen plan ve tertiplere, şayanı hayret derecede uygun seyretmekte olduğunu görmekte zorluk çekmeyeceklerdir. Buradan çıkarılacak sonuç şudur: Gelecekte, Anayasamıza, demokratik düzenimize, temel hak ve hürriyetlerimize baskı gruplarına ve zinde kuvvetlerimize karşı girişilecek tertip ve alı-

nacak tedbirleri, bu belgelerin ışığı altında değerlendirerek, önceden kestirmek mümkündür. O halde, iç ve dıştan sinsice yönelecek bu gibi tertip ve tedbirlere karşı da hepimizin uyanık bulunmasına ve karşı tedbirlerin zamanında alınmasına zaruret vardır. Biz bu broşürü yayınlamakla bu görevimizi bir kere daha yapmış olmanın huzuru içindeyiz."

Konuşmada açıklanan "üç belge; bir Türk tarafından E-M rumuzunu kullanan Amerikalı bir şahsa verilen 28 Aralık 1965 tarihli rapor ile ilk elde tesirsiz bırakılmaları veya lehlerine çevrilmeleri istenen kimselerin adları bulunan 50 kişilik liste ve E-M rumuzunu kullanan Amerikalının, yine Amerika'nın Ankara'daki kara ataşesi bulunan albay Dickson'a yazdığı, 5 Ocak 1966 tarihli, çok gizli dangasını taşıyan mektubudur."

Bu belgelerden 28 Aralık 1965 günlü raporda aynen:

"Çetin ceviz" beklendiği üzere eskiden yaptığı gibi, Atatürk'ün millî politikası " ikili anlaşmalar, üsler vesaire gibi cansıkıcı sorunları tekrar ortaya atmaya çalışarak hükümete karşı entrika ve tecaüzlerini arttırmaktadır."

"Diğer taraftan çok müessir, tarafsızlaştırma çabalarının daha başarı ile uygulanmasının müşterek gayretlerle sağlanması, gerekli görülmektedir. (İlişik listenin bu maksada yardımcı olacağı kabul edilmektedir.)

"2. Münakaşa edilmez bir gerçektir ki; memleketin politik hayatında ordu her zaman rejimin istikrarını tayin eden birinci derecede önemli bir faktör olmuştur. Hükümet darbesinden sonra binlerce subayın ordudan çıkarılması bizim askerî çevreler içindeki nüfuzumuzu

ciddî surette etkilemiştir.

"Halihazır subayların büyük çoğunluğunun reform psikozunun nüfuzu altında, İnönü'nün körü körüne hayranları ve Adalet Partisine düşman oluşları rejim için potansiyel bir tehlike arzeder. Seçimlerden hemen sonra halihazır durumu değiştirmeyecek gibi görünmek için ordunun politik hayata müdahaleden kaçınması hususunda General Tansel'in emrinde verilen teminat her ne kadar lehte ise de, hükümet için bir garanti teşkil etmez."

"Aynı zamanda bütün devlet cihazı maalesef, muhalefete bağlı kimselerin elindedir. Muhalefet bu şartları mübalaga ve speküle ederek hükümetin ordu tarafından desteklenmediği ve devlet cihazının dengesiz, insicamsız ve hükümetin politikasının kararsız olduğu intibasını yaratmayı hedef tutmaktadır. Bu durumdan kurtulmak için takip edilecek politikanın; emir ve kumandanın tekrar tesisi, devlet mekanizmasının muhalefet taraftarı elemanlardan temizlenmesi ve NRP'nin aletleri olan bazı hasım kuruluşların zararsız hale getirilmesi olduğuna herkes inanmıştır."

"Buna bağlı olarak, bazı hükümet tedbirlerinin hazırlanmasına ve uygulanmasına paralel olarak, rejime sadık olmayan devlet memurları ve subaylardan en tehlikelileri bir program dahilinde tasfiye edilmek üzere tespit edilmektedir. Şimdiye kadar yapılmış olan değişikliklere karşı gösterilen reaksiyon muhalefетinin zayıflığının bir tezahürü olarak değerlendirilmektedir."

"Şüphesiz sizin de malûmunuzdur ki; bu politika ve yukarıda zikredilen tasarruflar çok önce Mr. M. F. tarafından teklif edilen güvenlik tedbirleriyle intibak halindedir."

"3. 27 Mayısın getirdiği Anayasanın bazı maddeleri, Tabii Senatörlük müessesesi ve benzeri diğer problemler gibi, kanunî sistemin bazı hukukî aykırıklarının düzeltilmesi usul ve imkânları da rejimin gelecekteki emniyetini garanti edecek bir tedbir olarak düşünülmektedir."

"4. Cumhurbaşkanının bozulan sağlığının yeni problemlere sebep olacağı aşikârdır. Tedavi fikri hâlâ münakaşa edilmektedir.

"Eğer durum yeni bir cumhurbaşkanı seçilmesini zarurî kılarsa, genel kanaate göre bugünkü şartlar altında en uygun olanı Hay Ürgüplü"dür."

Bu rapora, tesirsiz hale getirilmeleri veya kendi taraflarına çevrilmeleri istenen kişilerin aşağıda sunulan bir de listesi eklenmiştir.

Bu belgeler hakkında Sayın Nadir Nadi şöyle demektedir:

"Sayın Tunçkanat'ın Senato kürsüsünden açıkladığı belgeler, basusluktan öteye, bir sığınma, bir teslim olma, bir yaltaklanma, bir içişleri karşı "dışarı ile işbirliği"nin kesin çabalarını taşımaktadır. Bu itibarla yalnız belgeyi kaleme alan ajan hesabına değil, hepimiz hesabına yüz kızartıcı bir olaydır."

Biz bu açıklamalara, raporlara ve belgelere bir şey eklemeye ve bunları yorumlamaya gerek duymamaktayız. Bütün bunlar ülkemizi yarı-bağımlı hale getirme çabalarının ancak bilinebilen küçük ana anlamı büyük örnekleridir.

TARAFI İZLAŞTIRILACAK VEYA KAZANILACAK KİŞİLERİN
RAPORA EKİLİ LİSTESİDİR

1. Kemal Satır	26. Nuri Arslantaş
2. Turhan Feyzioğlu	27. Ahmet Yıldız
3. Orhan Öztrak	28. Mustafa Ok
4. İlhami Sancar	29. Feridun Akkor
5. Bülent Ecevit	30. Numen Esin
6. Feridun Cemal Erken	31. Alpaslan Türkeş
7. Lebit Yurdoğlu	32. Rıfat Baykal
8. Suphi Baykam	33. Ahmet Tahtakılıç
9. Orhan Kabibay	34. Burhan Apaydın
10. Orhan Erkanlı	35. Ahmet Şükrü Esmer
11. Selim Sarper	36. Cihat Baban
12. Hasan Işık	37. Nadir Nadi
13. Sıtkı Ulay	38. Fethi Naci
14. Coşkun Kırca	39. Ecvet Güresin
15. Şefik İnan	40. Refik Erduran
16. Osman Köksal	41. Mustafa Kazmen
17. Sadi Koçuş	42. Erol Simavi
18. Hüsnü Özkan	43. Prof. Dr. Derviş Manizade
19. Celâl Erikan	44. Prof. Bahri Savcı
20. Refen Ülgenalp	45. Prof. Muammer Aksoy
21. Refik Tulga	46. Prof. Dr. Edip Çelik
22. Cemal Tural	47. Doç. Dr. Osman N. Koçtürk
23. Necdet Uran	48. Dr. Türkkaya Ataöv
24. Fahri Özdilek	49. Ahmet Gürbüz Ketenci
25. Mucip Ataklı	50. Yücel Akıncı

Simdi bir an için 27 Mayısın eşiğine dönelim:

Bizde 1950'den sonra uygulanan tarımda makineleşme ve kredi politikası, doğrudan doğruya tarımda kapitalistleşme, sanayide kapitalist yaratmak amacını gütmektedir ki, bu espari, "her mahallede bir milyoner yaratma" sloganı ile ifade edilmiştir. Ve politikada devlet hazinesinin yağma edilmesiyle sonuçlanmıştır. Bunun bir anlamı da Cumhuriyet döneminde "kapitalist yaratma" politikasının ikinci defa fiyasko ile neticelenmesidir. Bilindiği gibi, ilki 1925-1933 denemesi idi. Vazgeçilerek devletçilğe ve planla kalkınmaya dönmüştü. İkinci deneme sayılabilecek olan DP'nin 1950-1960 denemesi ise, ekonomik bağımlılığa vardı. İktidar kalrosu tam bir ihanet içinde idi. Bu ihaneti, kalkınmanın esas maddelerini yabancılara yağma ettirmekle ülkeyi ağır pazar haline getirmek ve seçimi kazanmak uğruna devlet hazinesini yağma ettirmekle yapıyordu.

1950'den sonraki siyasî iktidarın bağımsızlığımıza mal olan büyük ihaneti ekonomimizin gelişme doğrultusunu kendi ihtiyaçlarına göre değil de onu emperyalist ülke ihtiyaçlarına göre ele almış olmasıdır.

1954'ten sonra ekonomik gelişme başasağı dönmüştü. Ağır bir enflasyon ve onu takip eden devalüasyon ülkeyi çoraklaştırmış, yabancı ülkeler Türkiye ile olan ticarî münasebetlerinde Türk devletin değil, yabancı bir bankanın kefaletini istiyorlardı. İşte bu iktidar, devleti böylesine itibarsız kılmıştı. Bu durum, giderek sosyal alanda homurdanmalara, siyasî iktidarı ürküten direnmelere sebep olmuştu. Gittikçe şaşkına dönen siyasî iktidar, çıkar yolu yasaları ağırlaştırmakta, asker-sivil aydın ve üniversite gençliğinin öncülüğünde gelişen muh-

lefeti sindirme gayreti ile birtakım sunî kuruluşlar yaratma çabasında aramıştır. "Tahkikat Komisyonları" "vatan cepheleri", sıkıyönetimler, vb...

Ama bütün bu tedbirler, ihanet içindeki şaşkın iktidarı. "ihanet sandalyesine" ihanet sandalyesine oturtmaktan kurtaramamıştır.

Yıl 1960. Ülkemizde gençlik hareketlerinin başlangıcı, parti kışkırtmaları dışında, ilk defa bu dönemde başlamıştır.

2 7 M A Y I S 1 9 6 0

Türkiye Cumhuriyeti, tarihinde, Kurtuluş ve Mustafa Kemal hareketinden sonra yeni bir döneme girmiştir. Kurtuluş vadeden, mutluluk vadeden yeni bir dönem! Ordunun Atatürkçü doğrultuda kendi halkının, kendi ulusunun yanında olduğunu kanıtlayan bir dönem!

27 Mayıs hareketi Türk ulusunun, Türk halkının ve Türk Ordusunun yurtseverliğini, temizliğini kanıtlayan bir hareket! Bilinen kurallar dışında, ihtilâli hatırlatan bir "ihtilâl".

Gençlerimiz bayram yaptı, yaşlılarımız sevinçten gözyaşı döktüler. Bir ihanet şebekesi, bir gece içinde toplanıvermişti.

Sonra... Bekledik. Hiç değilse, devletin "ihanet şebekesi" ağlarından arındırılmasını, girişilen hareketin kendi amaçları doğrultusunda yeni bir devlet kuruluşuna yönelmesini bekledik.

Kısa bir sürede anlaşıldı ki, tertemiz bir yurt sevgisinden başka bir şeyleri yok yüreklerinde. Bab-ı Âli basını bunu çok çabuk anladı. Ve her devirde olduğu gibi kendi melanetinin kapılarını aralamaya baş-

ladı. Sonra sonra da, başladı dişlerini göstermeye. Geçmiş iktidar kadrosu yabancı uzman müşavirleri de dahil, olduğu gibi yine iktidardaydı, ve bunlar devrimin düşmanıydılar. Devrimin getirdiklerini götürmeyi başlıca ödev sayan karşı-devrimci güçleri muhafaza edip örgütlemekle yükümlü idiler.

27 Mayısçıların tecrübesiz, siyasî eğitimden yoksun, tertemiz yurtseverliklerinden başka bir güvenceleri yoktu. Ülkenin ihtiyaçlarına göre Atatürk'ün kendilerine öğrettiği doğrultuda, özlemi çekilen bir Anayasayı tüm heyecanları ile birlikte kendi uluslarının bekçiliğine terkederek sessiz sedasız, geldikleri gibi iyi niyetlerle çekiliverdiler.

Yeni dönemin dayanak sosyal sınıfı, bilinçsizdi. Yeni dönemin kadrosu yoktu. Ama Türk aydınına 10 yıl sürecek okuma, düşünme ve konuşup örgütlenme özgürlüğünün heyecanını yaşatan bir Anayasa bırakmışlardı ya!

İşte biz, bugün, Türk gençleri, Türk aydınları, tüm Türk devrimcileri olarak, sosyal mücadelede bize olumlu deneyler kazandıran bu özgürlüğün hesabını vermek zorunda bırakıldık.

"NURLU UFUKLAR" VE "KÜÇÜK AMERİKA" EDEBİYATININ ARKASINDAKİ GERÇEKLER

27 Mayıs hareketinden sonra, karanlığın ardından çıkan ülke panoraması, gün ışığına çıktı.

Yıl 1960. Türkiye'nin nüfusu 27 milyon 800 bin. Ve nüfus artış

orani % 3. "1950'de çalışma yaşındaki 100 erkek nüfusa çalışma yaşında 100 kadın ve bakılma çağında 143 çocuk ve ihtiyar düşerken, 1960'ta çalışma yaşındaki 100 erkeğe, çalışma yaşında 100 kadın ve bakılma çağında 173 çocuk ve ihtiyar düşer hale gelmiştir." ("Türkiye'nin Ekonomik ve Sosyal Durumu", Türk-İş Yayınları, no: 24.)

Aynı yılda çalışma çağındaki insan yekûnu 14 milyon 900 bin. Genel nüfusa oranı % 53,6. Çalışamayacak çağda insan yekûnu, 1 milyon ihtiyar olmak üzere 11 milyon 900 bin. Genel nüfusa oranı %46,2.

Toplam nüfusun %74,8'i (20 milyon 800 bin kişi) köylerde, %25,2'si (7 milyon) şehirlerde yaşamaktadır. Beslenmenin ağırlığı, gene hububattadır. Et, süt ve yağ gibi ana proteinli madde tüketimi azdır, ve bu yüzden de beslenmeyetersizliği vardır.

Mesken durumu yürekler acısıdır. 1960'ta köylerde oturanlar, her türlü sıhhî tedbirlerden yoksundurlar. Genel olarak, şehirlerde de, köylerde de mesken ve su durumu aşırı derecede yetersizdir. Nüfusun % 2,16'sı (600 bin) veremli, % 7,2'si (2 milyonu) trahomlu, 20 bini cüzzamlı, 35 bini firengilidir. 4 bin kişiye bir doktor, 460 kişiye bir yatak düşmektedir.

Ülkemizde okur-yazar olmayanların oranı % 61, ilkokul çağında olup da okula gidemeyenlerin oranı % 59,6'dır.

Bu yıl da ilkokul çağında bulunup da okula devam edebilenlerin oranı % 73, ortaokul çağında olup da okula gidebilenlerin oranı % 19, lise çağında olup da liseye gidebilenlerin oranı % 9, yüksek okul çağında olup da okula devam edebilenlerin oranı % 3'tür.

Yıl 1962. Yine bu dönemlerde çalışma çağında bulunanların sayısı 15 milyon 700 kişidir. Bunun 12 milyon 750 bini ancak iş mevsimle-

rinde iş bulup çalışabilmekte, büyük çoğunluğu yılın uzun süresini işsiz geçirmekte, 1'milyon 500 bini ise daimi işsiz ordusunu teşkil etmektedir.

Çalışabilen nüfusun 9 milyon 860 bini (% 77,4) tarımda, 1 milyon 250 bini (% 8,8) sanayide, 1 milyon 630 bini (% 12,8) hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

Oysa gelişmiş ülkelerde çalışma çağında olanların çok büyük bir kısmı sanayide çalışır ve bir bakıma bu oran gelişmişliğin ölçüsüdür. Ekonomik ağırlığı tarımda olan az gelişmiş ülkemizde gizli işsiz sayısı 8 milyondur. Toplam millî gelir, 42 milyon liradır. Fert başına düşen millî gelir senede 1.500 liradır.

Çalışan nüfusun %70'i millî gelirin % 20'sini

Çalışan nüfusun %28'i millî gelirin % 35'ini

Çalışan nüfusun %2'si millî gelirin % 45'ini⁽¹⁾ alır.

Sektörlere göre millî gelir kaynakları:

1961'de tarımın millî gelire katkısı % 42, aynı yılda sanayiinin millî gelire katkısı % 23, aynı yılda hizmetlerin millî gelire katkısı % 35'tir.

Vergi dağılımı da son derece adaletsizdir. Yıllık geliri 1.100 lira olan küçük gelir grubuna dahil vatandaş % 6,1; yıllık geliri 8.550 lira olan orta gelir grubu % 9,7; yıllık geliri 47.260 lira olan

(1) Birinci grupta nüfus başına düşen millî gelir payı: 432 lira.
İkinci " " " " " " : 1.800 lira.
Üçüncü " " " " " " : 34.000 lira.

yüksek gelirliiler ise % 12,5 oranında vergi öderler.

Yıllık geliri 5.210 lira olan işçiler, ücretliler ve küçük iş sahibi vatandaş topluluğu % 23,4; yıllık geliri 9.430 lira olan memurlar % 28,0; yıllık geliri 129.430 lira olan yüksek gelirliiler ise % 27 vergi öderler.

Görülüyor ki, işçinin dahil olduğu grup % 23,4 vergi öderken, "yüksek gelirli ziraat erbabı, gelirlerinin ancak % 12,5'i kadar vergi ödemektedirler."

Bütün bunların yanında, 1948-1961 arasında, "millî gelir 100'den 187'ye çıktığı halde, fert başına gelir 100'den ancak 127'ye yükselbilmiştir. Yine aynı yıllara bakarak geçim sıkıntısı % 300 artmıştır.

İhracatımız, tütün ve zeytinyağı piyasasında, ekseriya oynanan Amerikan oyunlarının zararını hariç tutarsak, hemen hemen 1950'den bu yana bir değişiklik göstermez. Fakat ithlâtımız sürekli bir artış göstermiştir. Avrupa ve az gelişmiş ülkeleri kalkındırma planlarından hiç birisi Amerika'dan başka hiç kimsenin işine yaramamış, beklenenin tam tersi bir sonuç vermiştir. Biz daima hammad^{de} ihraç eden, işlenmiş^{madde} ithal eden bir ülke olarak kalmışızdır. Bunun da ekonomide değişmez bir kuralı vardır: işlenmiş maddenin fiyatı, hammadde fiyatından çok fazladır. Dostlarımız bizi bu durumda bırakmanın yolunu arar ve bulurlar. Ekonomilerini bu kurala uygun düşecek biçimde planlarlar. Bu durum, esasen satın alınmış olan paramızın köleliliğine varır; hem bizi döviz kıtlığına mahkûm eder ve hem de sanayimizin gelişme ve ülkemizin istihdam alanlarını tıkar. Bunlardan dolayı da bizde dış ticaret açığı, müzmin ve öldürücü bir hastalık halinde sürer gider.

1950 ile 1960 yılları arasındaki ithalât, ihracat ve dış borçlarımızın cetvelini aşağıda göstermeyi gerekli görüyoruz:

1950'de	ithalâtımız	2.574	milyar TL,	ihracatımız	2.367	milyar TL		
1951'de	"	3.618	"	"	2.826	"	"	"
1952'de	"	5.004	"	"	3.367	"	"	"
1953'te	"	4.797	"	"	3.564	"	"	"
1954'te	"	4.232	"	"	3.015	"	"	"
1955'te	"	4.482	"	"	2.817	"	"	"
1956'da	"	3.663	"	"	2.754	"	"	"
1957'de	"	3.573	"	"	3.105	"	"	"
1958'de	"	2.835	"	"	2.203	"	"	"
1959'da	"	4.160	"	"	3.186	"	"	"
1960'da	"	4.212	"	"	2.889	"	"	"

İşte 27 Mayıs 1960 hareketi, Türkiye'yi bu platformda buluştur: Kırkharamilebin "nurlu ufukları"! Devlet kasası tamtakırdır.

"1950-1960 arasındaki Türkiye'de para hacmi 2 milyar 133 milyon liradan 12 milyar 059 milyon liraya çıkmıştır. İktisadî devlet teşekkülleriyle hazinenin Merkez Bankası'na borcu olan 5.317 milyon lira bu yekûnun % 53,5'ini, yalnızca iktisadî devlet teşekküllerinin borcu olan 4.225 milyon lira da bunun % 42'sini teşkil etmektedir. Bu rakamlar DP iktidarının iktisadî devlet teşekküllerini nasıl enflasyonist bir politikanın aracı yaptığını açıkça göstermektedir." (Bkz: Dr. Dündar Sağlan, "Türkiye'de Kamu İktisadî Teşebbüsleri", 1967, s. 124.)

27 Mayıs'tan sonra iktisadî alanda görülenler, 27 Mayıs öncesi görülenlerin planlı şeklinden başka bir şey değildir. Gerçekten Anayasanın kabulünü takiben, bazı kuruluşlar çıkmıştı ortaya. Fakat,

bu kuruluşları ayakta tutacak en önemli unsur olan toplum ve bu toplumun ortaya çıkarabileceği bir kadro oluşmamıştı.

Anayasanın kabulü ile Millî Birlikçiler çekilip gittikten sonra, "Aynı tas, aynı hamam" kalmıştı sahnede. Muhafazakâr bir Amerikan senatörü, Türkiye'nin yeni durumu hakkında rapor vermek üzere ülkemizi gelip gezip gördükten sonra bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda: "Hükümet, planda öngörülen reformlar dolayısıyla gerek sağ kanat ve gerekse sol kanattan gelecek bazı güçlüklerle karşılaşabilir. Sol kanat parlamentoda rakam itibarıyla güçlü olmamakla beraber, büyük gürültü yaratan bir sese sahiptir. Öğrenciler, aydınlar ve genç subaylar tarafından gittikçe daha fazla desteklenmektedirler. Sol kanat, reformları, yeteri kadar şumullü ve müessir olmadığı için tenkit etmektedir. Diğer taraftan sağ kanadın feodalist ve zengin unsurları 27 Mayıs devriminden hemen hiç bir zarar görmeden kurtulmuşlardır, ve parlamentoda temsil edilen üç siyasî partinin hepsini sıkıca avuçlarının içine almışlardır."

Bu raporu hazırlayan, Alaska Senatörü sağcı Gwenning'dir.

Tarih, sosyal mücadeledeki hataları affetmez. Bugünkü siyasî partilerin, devrim sonu yaptıkları ilk iş, yıkılan D-'nin oy mirasını paylaşma gayretine koyulmak oldu. Hem de arsızca.. Onun sloganlarına ortak çıkarak: düpedüz karşı-devrimciliklerini ilân ederek. Vurtsever insanlar bu durumu endişe ile karşılıyordu. Sosyal tabandan yoksun, kadrodan yoksun, "beyaz devrim". Sonra da, yaptıklarını kaşarlanmış politikacıların eline bırakarak ayağının altındaki sandalyeye vurmalarını bekle!

Bugün biz, olup bitenlerle, karşı karşıya kaldığımız olaylara şaşkanlıkla bakmıyoruz. Ve bu hal bizim için bir sürpriz de değildir.

Ülkenin başkanını, cenaze merasiminden dönmesini bile beklemeden tepetaklak ettiklerine tanık olduğumuz zaman da hiç şaşmamıştık.

Karşı-devrim hareketi hızla gelişip örgütleniyordu. Emperyalizm tecrübeli, olup-bitenleri değerlendirmeyi biliyordu. Amerika'dan eli boş dönerken "Rusya'ya yapacağı seyahatten" bahsederek işi tatsız şantajlara dökmeseydi, belki de Menderes hâlâ başbakandı. Meselenin burasında karanlık noktalar var. ABD, 27 Mayıs hareketini bildiği halde, neden müdahale etmemişti? Şimdilik, dediğimiz gibi, karanlık bir mesele.

İnönü düştükten sonra, başbakanlığa Süleyman Demirel getirildi. Ve iktidar, DP'nin mirasçısı, muvazaa ile kurulmuş olan Adalet Partisine teslim edildi.

"Muvazaalı" partinin başına gelen kişi de garip bir şekilde Amerikalı bir generalin "yeni bir başbakan" aradığı lafından sonra, yine garip bir şekilde politika sahnesine çıkıveren bir adamdı. Süleyman Demirel, AP'nin başına geçmişti. Sonra başbakan oldu.

AP'nin Konyalı bir doktor sözcüsü, "III. Selim'den sonra yapılmak istenen bütün reformları", "bolşevik hareketleri" olarak nitelermiş ve Türk halkını uyanmaya çağırmıştı. Hem TBMM'de yaptığı bir konuşmada.

Demirel ise, yaptığı ilk konuşmasında "200 bin kişilik bir halk ordusundan" söz ediyordu. Bunun kimlere karşı çıkarılmak istendiğini herkes anlamıştı, ve anlamayan da kalmamıştı.

Devletin bütün sorumluluğunu yüklenmek üzere iktidar olmuş bir siyasî parti, temsil ettiği devlete ve devletin güvenlik kurum ve kuvvetlerine düşman, kendi sorumluluğunda bulunan devlete düşman! Düşünülmesi bile imkânsız bir durum!

DEMİREL'İN İKTİDARA GELİŞİ

Demirel'in iktidara gelişinde, başta Mobil müdürlerinden "Üstad-ı Azam" Necdet Egeran olmak üzere, mason iş çevrelerinin desteği, önemli rol oynamıştır.

Demirel'e iktidar yolu, İnönü hükümetinin düşürülmesiyle açılmıştır. Dikkat çekici bir rastlantı olarak, Kıbrıs işinde Amerika'ya karşı çıkan ve Sovyetler Birliği ile yakınlaşmaya çalışan Türk ve Yunan hükümetleri, aynı zamanda iktidardan düşmüşlerdi. Bundan başka, (düşen) her iki hükümet de yabancı sermaye aleyhine birtakım tedbirler almaya başlamışlardı. İnönü hükümeti yabancı petrol şirketleriyle mücadeleye girişmiş, Türkiye Petrolleri ile Etibank'ın çıkarlarını yabancı şirketlere karşı korumaya yönelmiş bulunmaktaydı. Bu sebeptendir ki, iktidar değişikliği ile yabancı şirketler yakından ilgilenmişlerdir. Mobil Genel Müdürü Frieker, Londra merkezinden şirket sorumlusu Solomon'a gönderdiği ve basına yansıyan Ağustos 1965 raporunda, "Türkiye'de seçimleri mutlaka AP'nin kazanacağını, petrol şirketlerinin endişeye kapılmasına sebep bulunmadığını" belirtmiştir. (Doğan Avcıoğlu, "Türkiye'nin Düzeni", Ankara, 1968, s. 360.)

Amerika'nın muteber çevreleri Demirel'e olan güvenlerini hiç bir vakit kaybetmemişlerdir. İşte Demirel'in çok kısa da olsa hayat hikâyesi ve başbakanlık arifesindeki serüveni.

Olaylara ve yeni bir "nurlu ufuklar" edebiyatına girmeden, malî durumu ve dolayısıyla ülkenin içinde bulunduğu ağır şartları yansıtan birkaç rakama değinelim.

"Merkez Bankası Bülteni" 1971 Ocak-Şubat sayısı, s. 60'tan:

"1955'te, 10.169.000.000 TL olan bütçe borçları 1970 sonunda 17.424.000.000 TL'ye yükselmiştir. 1965'te dövizle ödenecek dış borçlar 9.729.000.000 TL iken, 1970 sonunda, 29.930.500.000 TL'ye yükselmiştir. Türk parası ile ödenecek borçlar da 1965'te 3.175.000.000 TL iken 1970 sonunda 4.172.600.000 TL'ye çıkmıştır."

Yetkili bir maliyecinin söylediğine göre: Demirel iktidarının 3 senede dışarıya yaptığı borcu, geçmiş iktidarlar 34 senede yapmamıştır. Bu borç toplamı, Osmanlı İmparatorluğunun bıraktığı Duyun-u Umumiye'nin 6 mislidir.

1) 27 MAYIS ANAYASASI KARŞISINDA
ADALET PARTİSİ İKTİDARI

27 Mayıs Anayasası, anayasa uzmanlarınca da kabıl edildiği gibi bir tepki anayasasıdır. Yani 10 yıllık Demokrat Parti iktidarının yurt çıkarlarına, insan haklarına aykırı tutumu ve Anayasayı ihlal eylemlerine karşı bu tutum ve davranışları önleyici tedbirleri getirmiştir. Gerçekten bu Anayasa, "hukuk-dışı tutum ve davranışları ile meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 devrimini yapan Türk milleti" tarafından, "insan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleri ile kurmak için" kabul ve ilân edilmiş ve milletin hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet edilmiştir.

"Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır." (Anayasa, madde: 2)

Yani yürütme organı, yasama organı, yargı organları, idare makamları, ve kişiler bu Anayasada yazılı kuralları uygulamak zorundadırlar. Bu, onların başta gelen görevleridir, ve ancak bu kurallara uyulduğu takdirde bir "Hukuk Devleti"nden söz edilebilir:

Bu temel kuralın ışığı altında özellikle son yılların uygulamalarına baktığımız zaman "manzara-i umumiye"yi şöyle görmekteyiz:

1- Anayasa 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin "layik bir devlet" olduğunu söylüyor. Bu layiklik ilkesi AP iktidarı tarafından çiğ-

nenmiş ve hiçe sayılmıştır. AP iktidarının bu tutumunu birkaç örnekle belirtelim:

a) 4 Mayıs 1969 tarihinde gerici güçler, Yargıtay Başkanı Sayın İmran Öktem'in cenazesine saldırdılar. Olay sırasında İnönü, bir tuğ-generalin silâhlı müdahalesiyle ölümden zor kurtuldu. Olayı protesto için Yargıtay, Danıştay, Yüksek Hâkimler Kurulu, Sayıştay, Adliye, baro ve diğer resmî daire üyeleri ve gençlik yürüyüş yaptılar. Bu yürüyüşe 50 bin aydın kişi katıldı. Askerî Yargıtay ve Danıştay, saldırıyı kınadı.

b) Yurt sathında kurulan kur'an kurslarının adedi 40 bini aştı.

c) 24.7.1968 tarihinde Konya'da Amerika'yı telin için yapılan miting esnasında gerici güçler, ellerinde sopalarla yürüyüşe geçtiler, ilerici kuruluşlara ait binaları, gazete idarehanelerini, kulüp ve pavyonları ve kitabevlerini tahrip ettiler. Olaylar hakkında, İkinci Ordu Komutanı Orgeneral Nazmi Karakoç:

"Olaylara karışanlar arasında yeşil sarıklı kişiler görülmüştür. Bu kılıktaki kişilerin özellikle sol eğilimli yerleri aramak istemeleri ve davranışları, bu hareketin gericilerin eseri olduğu sonucunu açıkça ortaya koymaktadır. Gazete binalarını, kütüphaneleri ve öğretmen kuruluşlarını basmaları da bunu doğrulamaktadır." demiştir. İnönü, bu konuda verdiği demeçte: "Konya olaylarının mahiyetine doğru teşhis konmazsa memleketin huzuruna, tamiri artık mümkün olmayacak felaketler gelebilir." dedi.

d) 9.7.1969 tarihinde Kayseri'de öğretmenler tarafından yapılan genel kurul toplantısı, gerici güçler tarafından saldırıya uğradı. Bir sinema binası, bir kütüphane ve bir lokanta tahrip edildi. Bu güçler

öğretmenleri benzin dökerek yakmaya teşebbüs etti. Öğretmen olduğu zannedilen bir kadın cadde ortasında elbiseleri yırtılarak soyuldu ve yerlerde sürüklendi. Bu saldırıya Türk Hukuk Kurumu "bu bir tertiptir" dedi. Öğretmenler, ordunun müdahalesiyle ölümden zor kurtarıldı.

e) 10 Şubat 1969 tarihinde, 6. filonun bir kez daha İstanbul'a gelmesini protesto için, vilâyetin izni ile Taksim alanında toplanan ve mitinge hazırlanan 25-30 bin kişilik vatandaş topluluğuna, cemilerdeki cihat çağrısından sonra sağcı, ırkçı güçler ve komandolar, ellerinde sivriltilmiş demirler, cop haline getirilmiş sopalar ve mustalarla saldırdılar, ellerinden kaçıp dükkânlara ve evlere sığınanları şişlediler, ve Taksim alanını kana buladılar. Basında bu olaya "Kanlı Pazar" adı verildi. Toplum polisi olaya seyirci kaldı ve hatta yardım etti, köşede bucakta kalanları yakalayarak gericilere teslim etti. Cihat avazeleriyle yapılan bu saldırıda Duran Erdoğan ve Ali Turgut Aytaç öldürüldü ve yüzlerce kişi yaralandı. Hastanelerde yaralı olarak tedavi görenler, suçlu gibi karakollarda işkence gördü.

f) İmam hatip okullarında Atatürk büstünün gözleri oyuldu. A'p militanları, Anadolu'ya, Atatürk'ün sünnetsiz olduğunu yaydılar. 21.4.968 gününde Fethiye kuran kursu öğrencileri Atatürk'ün resimlerini parçaladılar. 10.10.1970 gününde Atatürk'ün ölüm yıldönümünü törenlerle anan devrimci öğrenciler, sağcı grupların tabanca ve sopalarla saldırısına uğradı. 10 kişi yaralandı. Sağcılar, "Atatürk'ü de sizi de tanımıyoruz" diye bağurdılar. 11.11.1970 gününde, Ülkü Ocaklarına bağlı 10 kadar komando İktisadî ve Ticarî İlimler Fakültesini bastılar ve Atatürk'ün resim ve pankartlarını yırttılar. Yurdun birçok yerlerinde Atatürk heykelleri tahrip edildi.

g) 5 Mart 1971 gününde, Kırıkhan Hamidiye camiinde, meçhul şahıslar tarafından atılan bomba olayını telin vesilesiyle düzenlenen mitingte cuma namazından çıkanlarla birleşen civar ilçe köylerden getirilen bir topluluk, ilerici kuruluşlara ait binaları, bir eczaneyi tahrip ettiler, üç kişi öldürüldü. Gaziantep'e gitmekte olan 27 AH 756 plakalı bir otobüsü durdurarak yolculara saldırdılar. Bıyıklı, favori- li ve top enseli kişilerin ve bu arada Tahtaköprü Bölük Komutanı Feğmen Sezai Şirin'in saçlarını kestiler. Bu saldırıda iki kişi öldü, 17 kişi yaralandı. Olay ilçeye gelen bir istihkâm taburu tarafından zor önlendi.

h) 28.1.1971 gününde, İzmir Çiçekli köyü kuran kursu öğrencileri, yeşil takke ve yeşil sarıklarla ilâhiler söyleyerek, Kırık köyüne yürüyüş yaptılar ve yürüyüş esnasında, "şapka giyenler kâfirdir". narasıyla yollarda gördükleri şapkalı köylülere tecavüz ederek şapkalarını yak- tılar. 20.10.1960 gününde Cumhuriyetin 46. yıldönümünün kutlama töreni- ne Komünizmle Mücadele Derneği, arap harfleriyle yazılı levhalarla ka- tıldı, olaylar çıktı. 27.8.1967 tarihinde AP milletvekili Mevlüt İl- maz, Haydar Çavuş camiinde cuma namazından önce kalabalık bir cemaate vaaz verdi.

ı) Birçok resmî dairelerde mescitler açılması ve TBMM'de bir cami yapılması için genel bütçeden tahsisat ayrıldı.

j) Devrin başbakanı, layık devletin başı olduğunu unutarak, Hacıbayram camiinde, başında beyaz takke olduğu halde cuma namazı kıldı ve dini iğrenç politikasına alet etti.

k) 2.6.1969 gününde MTTB-Genç Kuvayı Milliye Teşkilâtı ve Komünizmle Mücadele Dernekleri tarafından düzenlenen "Millî Şuurun Sesi"

mitinginde, 4 mehter takımının iştirakiyle: "İslâm geliyor, müslüman Türkiye, Ayasofya açılsın" nidalarıyla tempo tutuldu ve Anayasa değişikliği istendi.

12 Temmuz 1970 gününde Milliyetçi Öğretmenler Konfederasyonu, Esnaf ve Sanatkârlar Derneğince düzenlenen "Millî şahlanış" mitinginde pantolon giyen bir kız tartaklandı ve göstericiler: "Allah bizimledir, Anayasa değişmelidir, ana sebep Anayasa" pankartlarıyla yürüdüler. 25.8.1969 gününde Genç Ülkücüler Teşklâtı ile kuran kursu öğrencileri tarafından Samsun'da düzenlenen konferansta konuşan Necip Fazıl Kısakürek: "Memleketimizde mutlaka hilâfet ve şeriat uygulanmalıdır." dedi.

1) 5 Mart 1971 gününde, bazı öğrencilerin davalarını takip etmek üzere Gaziantep'ten İslahiye'ye gitmekte olan Gaziantep Baro Başkanı ve Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Avukat Orhan Barlas ve iki avukat arkadaşının özel otomobillerine Kömürlük mevkiinde saldıran bir 200 kişilik gerici grup, avukatları linç etmek istediler ve tabancalarıyla ateş ederek her iki avukatı ağır surette yaraladılar ve taşlarla otomobilin camlarını kırdılar. Avukatlar olay yerine yakın bir jandarma karakoluna sığınarak ölümden kurtuldular.

İşte Anayasanın layiklik ilkesi böyle çiğnendi. Yukarıda verilen örnekler, yüzlerce olaydan birkaç tanesidir.

2) "HUKUK DEVLETİ" İLKESİ KARŞISINDA
ADALET PARTİSİ İKTİDARI

Anayasamız 2. Maddesinde: "Türkiye Cumhuriyeti ... bir hukuk devletidir", diyor. İktidar bütün işlem ve eylemlerinde, hukuk devleti prensiplerine uymakla yükümlüdür. Yürütme organı başta Anayasa olmak üzere yasaları uygulayacak, yasa-dışı eylem ve işlemlere müsaade etmeyecek ve yasama ve yargı organlarının çıkardığı kanun ve kararlara saygılı olacaktır.

Kamu hukuku, tarihteki devlet şekillerini başlıca ikiye ayırmaktadır: hukuk devleti ve polis devleti. Yasalarla idare edilen ve yasalara saygılı olan devlet, hukuk devletidir. Yasalara saygı duymayan, keyfî olarak yönetilen devlet ise, polis devletidir.

Adalet Partisi iktidarı, "hukuk devleti" ilkesini bütün iktidarı boyunca çiğnemiş ve devleti bir "polis devleti" haline getirmiştir. 12 Mart muhtırası, Adalet Partisi iktidarının bu tutumunu tarihe tescil etmiştir. Sözü geçen iktidarın bu tutumunu bazı örneklerle açıklıyoruz:

Anayasamızın 114. maddesi "İdarenin hiç bir eylem ve işlemi, hiç bir halde yargı denetimi dışında bırakılamaz." demektedir ve temel yasanın 132. maddesinde: "Yasama ve yürütme organlarıyla idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiç bir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." demektedir. İdarî yargının, hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olduğu bütün önemiyle ortadadır. Hukuk devletinin gerektirdiği sınırlamalar, ancak iptal davalarıyla bir anlam kazanmaktadır. "Gerçekten, yasama organının aksine olarak yürütme organı, kanunun kendisine yük-

lediği işleri yerine getirmemekten hukuken sorumludur. Bu sorumluluk idarî kazada tecelli etmektedir." (BKZ: Kâzım Öztürk, "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası", Ankara, 1966, s. 1146.)

"Yargı bağımsızlığı, hukuk devletinin temellerinden biridir. Bu bağımsızlık, Türk milleti adına verilen kararların, kararın alınmasından uygulanmasına kadar tüm bağımsız olması; yargısal aşamalarda, yargı dışı güçlerin, bu kararın alınmasında ve uygulanmasında, kararın özünü zedeleyecek işlen ve eylemlerde bulunmaması demektir. Kararın alınmasını güçleştirici ya da kararın yerine getirilmesini önleyici bütün davranışlar öncelikle 'kaynağını Anayasadan almayan' bir 'yetki'nin 'Türk milleti' adına değil, kesinlikle fiilî (eylemsel) nitelikte bir 'devlet yetkisi'nin hukuk dışı olarak kullanılması anlamındadır. 'Türk milleti' adına egemenlik yetkisini kullanan' bir 'yetkili' organ kararı, 'kanunlar çerçevesinde' görev yapmakla 'görevli' bir organca uygulanması, Anayasanın 132. maddesiyle çelişen bir fiilî (eylemsel) tutumdur." (Bkz: Uğur Mumcu, "Türk Hukukunda İptal Kararlarının Yerine Getirilmesi ve Sorumluluk", 1971, s. 103.)

İşte Anayasanın emirleri ve anayasal doktrin.

Hal böyleyken bir Anayasa kuruluşu olan Danıştay'ın en önemli kararları uygulanmamıştır. Örneğin devletin en yüksek kademesinde bulunan kamu görevlileri hakkında Danıştay'ca verilen kararlar dolaylı veya dolaysız, yerine getirilmemiştir. Sayın İhsan Topaloğlu, Tahsin Yalabuk, İhsan Çandar, İbrahim Ünal, İdris Küçükömer ve İhsan Uzunhekim haklarında yürütmenin durdurulması kararları uygulanmadığı gibi, yüksek denetleme kurulu üyeleri hakkında verilen kararlar da yerine getirilmemiştir. Yine Cumhuriyet savcıları Hasın Basri Akgiray, Meh-

met Feyyat, ve Siar Yalçın haklarında verilen kararlar da uygulanmamıştır. Öte yandan sayısız öğretmen hakkında verilen Danıştay kararları yine uygulanmamıştır. Danıştay'a bu nedenlerle yüzlerce tam kaza davası açılmış ve hazine, iktidarın bu hukuk-dışı tutumu yüzünden tazminata mahkûm olmuş ve ağır maddî külfet altına girmiştir.

İktidarın çıkardığı sayız kanunlar, Anayasaya aykırılıkları nedeniyle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Anayasaya aykırı ve partizan bir zihniyetle çıkarılan pek çok sayıda kanunun arka arkaya yüksek mahkemece iptal edilmesi karşısında, AP milletvekillerinin Anayasa Mahkemesine dil uzatarak: "Dünyada parlamentosuz demokrasiler yoktur, ama Anayasa Mahkemesiz demokrasiler vardır." demeye cüret etmeleri bu iktidarın hukuk devleti anlayışının ve Anayasa kuruluşlarına saygı derecesinin tipik örneğidir.

Görülüyor ki, bu iktidar, bir hukuk devleti olmaktan çıkmış, keyfî bir idarenin temsilcisi durumuna düşmüştür.

3) "SOSYAL DEVLET" İLKESİ KARŞISINDA
ADALET PARTİSİ İKTİDARI

Anayasamız 2. maddesinde: "Türkiye Cumhuriyeti ... sosyal bir hukuk devletidir." demektedir.

Bu maddenin gerekçesinde, şöyle denilmiştir:

"... 'sosyal devlet' fertlere yalnız klasik hürriyetleri sağlamakla yetinmeyip aynı zamanda, onların insan gibi yaşamaları için zarurî olan maddî ihtiyaçlarını karşılamalarını da kendisine vazife edinen devlettir. Modern anayasa, asgarî geçim şartlarından, sıhhi bakım-dan, öğrenim imkânlarından ve hele barınacağı konuttan yoksun bir kişinin gerçek anlamda hür olamayacağını kabul eden zamanımızın hukuk ve siyaset ilmine ve devlet görüşüne uygun olarak fertlere ve vatandaşlara sosyal birtakım haklar tanımak zorundadır. Her sınıf halk tabakaları için refah sağlamayı kendisine vazife edinen zamanımızın devleti (refah devleti), iktisaden zayıf olan kişileri, bilhassa işleri bakımından başkalarına tâbi olan işçi ve müstahdemleri, her türlü dar gelir lileri ve yoksul kimseleri himaye edecektir. Bu suretle hem insan şahsiyetine hürmet etmek vazifesini yerine getirecek, klasik hürriyetlerin gerçeklerle alay eden bir mahiyet almasına mani olacak, hem de çalışan geniş halk tabakalarının refaha kavuşması sayesinde toplum hayatı için daha verimli olmaları hedefine de ulaşacaktır. Gerçekten maddî (malî ve iktisadî) imkânlardan, yaşama için zarurî olan gelir kaynaklarından ve varlıktan mahrum olan halk tabakaları için, klasik hürriyetler yalnız kâğıt üstünde kalan parlak fakat boş laflardan başka bir değere sahip olamaz." ... "Zamanımızın medenî memleketlerinde,

hemen hemen ittifakla kendisini gösteren temayül, (sosyallik) istikametindedir. Sosyal olmayan demokrasi, toplum hayatının gerçekleri karşısında cevherini kaybetmeye ve neticede yıkılmaya mahkûmdur... Bu sebeptendir ki, (sosyal zihniyet), yalnız fertlerin refah ve saadeti için bir teminat değil, aynı zamanda toplum hayatının geleceği bakımından da demokrasinin en şaşmaz garantisidir."

Anayasamız, "sosyal devlet" amacını gerçekleştirebilmek için şu hükümleri getirmiştir:

"Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

(Anayasa, madde: 36)

"Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır. ... Kanun ... toprağın genişliğini gösterebilir." (Anayasa, madde: 37)

"İktisadî ve sosyal hayat adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla düzenlenir." (Anayasa, madde: 41)

"Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler; işsizliği önleyici tedbirler alır. Angarya, yasaktır." (Anayasa, madde: 42)

"Çalışanlar ve işverenler, önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurna, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma haklarına sahiptirler." (Anayasa, madde: 46)

"İşçiler, işverenle olan münasebetlerinde, iktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev

haklarına sahiptirler." (Anayasa, madde: 47)

"Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlamak devletin başta gelen ödevlerindendir." (Anayasa, madde: 50)

Adalet Partisi iktidarı Anayasanın bu emirlerini yerine getirmek şöyle dursun, bu reformlara açıkça cephe almıştır. Söyle ki:

a) Bu iktidar, yurdumuzun önde gelen ihtiyacı toprak reformunu yapmamış, tam aksine iktidarın başı: "Türkiye'de dağıtılacak toprak yoktur. Kimin toprağını alıp kime vereceksiniz?" demek suretiyle Anayasanın bu hükmünü ihlal etmiş ve ülkemizin çoğunluğunu teşkil eden topraksız ve az topraklı köylünün karşısına geçmiştir.

b) Yine bu iktidar işsizliği önleyici hiç bir tedbir almamış, işsizlik sigortasını gerçekleştirmemiş ve yurttaki sayısı milyonları bulan büyük işsizler ordusunun doğmasına sebebiyet vermiştir. Ülkemizin kalkınmasında en önemli rolü oynayacak olan yarım milyon işçiyi yabancı ülkelere ihraç etmiş ve yurdumuzun kalkınmasında zorunlu olan en kaliteli emek gücünü, yabancı ülkelere ihraç ederek kalkınmamızı baltalamıştır.

c) Bu iktidar, işçilerin sendikal haklarını kısıtlayan kanunlar çıkarmış, büyük işçi direnişlerine inkân hazırlamış ve 16 Haziran olaylarının meydana gelmesine sebep olmuştur. Grev kırıcılığının en büyük örneklerini vermiştir.

d) Eğitim reformunu gerçekleştirmemiştir. Her yıl 10 binleri bulan lise mezunları, yüksek öğrenim yapamadıkları için protesto yürüyüşleri yapmışlar ve sokaklara dökülmüşlerdir. Bu yıl bu rakam 100 bin bulmuştur. Hükümet, Anayasaya aykırı olarak çıkardığı kanunlarla özel okullar açtırmış ve eğitimi bir ticaret ve sömürü müessesesi haline

getirmiştir. Bu alanda o kadar ileri gidilmiştir ki, hükümete özel harp okulu açmak teklifleri yapılmıştır. Ve nihayet Anayasa Mahkemesi özel okulları Anayasaya aykırı olduğuna karar vererek bu tutumun Anayasa-dışı olduğunu tescil etmiştir. Bugün açılmış olan özel okullar, çözüm bekleyen bir sorun halindedir. Yurdumuzda okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 60'ın üstündedir. Ve 10 binlerce köy, okulsuz ve öğretmensizdir. Atatürkçü öğretmen kıyımı da sürülürülmektedir.

İşte sosyal devlet ilkesi de böyle çiğnenmiştir.

4) KİŞİ DOKUNULMAZLIĞI VE ÖZELLİKLE İŞKENCE VE EZİLET
YAS AĞIYLA İLGİLİ ANAYASA ILKESİ KARŞISINDA
ADALET PARTİSİ İKTİDARI

Anayasamızın 14. maddesi, aynen şöyle demektedir:

"Herkes yaşama, maddî ve manevî varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir.

"Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, kayıtlanamaz.

"Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

"İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulamaz."

Aynı maddenin gerekçesinde ise şöyle denilmektedir:

"Temel hak ve hürriyetlerin en başında geleni, bir şahsın kendi kaderi üzerinde sahip olduğu hak ve fizik hürriyetidir. Can emniyeti ve vücut bütünlüğünün masun olması, bütün hürriyetlerin ilk şartıdır. Can masun olmadıkça ve beden üzerinde fizik hürriyeti sağlanmadıkça ferдин iç huzura kavuşmasına ve diğer birçok hürriyetlerin fiilen gerçekleşmesine imkân yoktur. Bütün anayasalarda ve bu arada eski anayasamızda da yer alan bu hürriyet, her türlü şüphe ve münakaşanın üstündedir."

"Toplum hayatının zarurî kıldığı hallerde, şahıs hürriyetinin kısıtlanması bahis konusu olunca, bu kayıtları dahi sınırlama lüzumu kendisini gösterir. Kanun koyucunun, şahıs dokunulmazlığını istediği gibi kayıtlayabilmesi, modern hukuk ve devlet anlayışına uygun düşmez. İşte bu sebeple şahıs hürriyetini kısıtlayan hükümlerin, iki istikamette sınırlanması gerekir.

"1) Hangi hallerde şahıs hürriyetinin kayıtlanacağı kanunda belirtilmelidir.

"2) Bu hallerde dahi, bir kimsenin fizik hürriyeti ve şahıs dokunulmazlığı, ancak hâkim kararı ile sınırlandırılabilir.

"Tasarıda diğer modern anayasalara uygun olarak bu iki kayda yer verilmiştir.

"Tevkif ve yakalama ile ilgili 30. madde hükmü dahi, şahıs hürriyetini sağlayan garantilerdendir."

AP iktidarı, anayasamızın bu maddesini^{de} çiğnemiştir. Buna dair birkaç örnek vermekle yetiniyoruz:

a) 11 Mart 1971 tarihinde, Akbank Selamiçeşme şubesini soymaktan sanık olarak yargılanan Salman Kaya adlı öğrenciye, İstanbul Emniyet Müdürlüğünde 6 gün devamlı olarak işkence yapılmış ve bu işkence nedeniyle 2 ay 2 gün hastanede tedavi görmüş ve kendisine 2,5 aylık bir rapor verilmiştir. Bu işkence olayı birçok kuruluşlar tarafından protesto edilmiş, savcılar da olayla ilgili olarak polisi yasa-dışı hareketle suçlamışlardır. Ayrıca son günlerde, Salman Kaya'nın yapılan mahkemesinde bu soygun olayı ile ilgisinin bulunmadığı anlaşılmış, kendisi tahliye edilmiştir.

b) 3 Mart 1971 tarihinde Ankara polisi tarafından nezarete alınan Hıdır Altınay, Ankara Emniyet Müdürlüğünde fecî şekilde dövülmüş kendisine elektrik işkencesi yapılmıştır. Fakat voltaajın yüksek olması dolayısıyla Hıdır Altınay'ın kalbi patlamıştır. Bunun üzerine kendisi, Emniyet Sarayının üst katından polislerce atılarak olaya intihar süsü verilmeğe istenmiştir. Daha sonra Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi doktorları tarafından verilen raporda, bir şahsın kalbinin

patlaması için o şahsa ancak yüksek voltaajlı akın verilmesi gerektiği, bunun dışında ne kadar yüksekten olursa olsun bir düşme olayının bu geniş bir ölüme sebep olmayacağı, açıkça belirtilmiştir. Hıdır Altınay'ın işkence sonucu öldürülüşü, birçok kuruluşlar tarafından protesto edilmiştir.

c) 24.7.1969 tarihinde bir tiyatro topluluğu olan Halk Oyuncuları, "Pir Sultan Abdal" isimli oyunu oynamak üzere gittikleri Tunceli'de, tutucu güçler tarafından saldırıya uğramışlardır. Olaydan sonra sanatçılar Tunceli Emniyetine götürülmüşler ve burada kendilerine çok ağır işkenceler yapılmıştır. Erkek sanatçıların hatırı sayılır bir şekilde dövülmelerinin yanı sıra, saç ve bıyıkları yolunmuş, kadın sanatçılara ise tecavüz edilmiştir. Olayı birçok kuruluşlar şiddetle kınamışlardır. Türkiye Barolar Birliği, oyuncularını savunacak avukatların görev yapmasına Tunceli Emniyetince engel olunması üzerine, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğüne telgraflar çekmiş, Türk Hukuk Kurumu ise oyunun yasaklanması ve sanatçıların insanlık dışı olaylara maruz bırakılması dolayısıyla sansür rejiminin yaratıldığını bildirmiştir.

d) 24.1.1971 tarihinde, Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Yurdu'na yapılan polis baskını sırasında yakalanan öğrencilere, yurt içinde, yolda ve Emniyette, ağır baskı yapılmış, dövülmüş, ve hakaret edilmiştir. Kızların bazılarına sarkıntılık eylemleri yapılmış, bunlardan birinin mahkemede bizzat anlattığı gibi polis, elini patolonuna sokarak kızın kalçalarını yokladıktan sonra, "bana göre değil, ufak" gibi laflar etmiştir. Devlet güçlerini, çapulcu sürüsü haline getirmeye matuf bu hareketlerde kamuoyunda geniş tepki yaratılmış, olay protesto edilmiştir. Bu olayla ilgili olarak yüzlerce kişinin aldığı rapor,

mahkeme dosyalarına girmiştir.

e) Birkaç ay önce, duvara bildiri asnak istedikleri gerekçesiyle yakalanan Dilber Ağca ve Serpil Çalışlar isimli iki lise öğrenci kızına Ankara Emniyet Müdürlüğünde fecî şekilde dayak atılmış, coplanmış, ayrıca işkence sırasında "siz kız değilsiniz", "devrimci kızlar seks olmadan yaşayamazlar", "sizin yanınıza 20 tane er verip Atatürk Orman Çiftliğine göndereceğiz", gibi ilkel ve sadistçe hareketler yapılmıştır. Sanık kızlar bu hususları avukatlarına açıklamışlar, ancak duydukları elem ve utanç yüzünden mahkemede açıklayamamışlardır.

Nail Karaçam ve İlker Mansuroğlu'nun pusu kurularak öldürüldüğü siyasî komplodan yaralı olarak nasılsa kurtulan Mehmet Demir'i sırasıyla dayaktan geçiren ajanlar arasında, yüksek makam sahiplerinin de bulunduğu ifade edilmiştir. Bazı kimselere suç yükletilmek için önceden hazırlanmış ifade tutanaklarını imzalamadı diye, Mehmet Demir'e uygulanan işkenceler arasında, kollarından tavana asnak, tenasül organlarına cereyan bağlamak, iradeyi felce uğraticı ilâçlar içirme, makatına cop sokma... türünden, 20. yüzyıl insanının yüzünü kızartacak nitelikte olanları vardır.

Yukarda sözünü ettiğimiz Siyasal Bilgiler Fakültesi Turlunda yapılan arama sırasında ve daha sonra yolda öğrenciler Emniyete götürülürken ve Emniyette toplum polisi tarafından öğrencilere yapılan işkence ve sarkıntılıklar ve davanın devamı sırasında öğrencileri savunan avukatlara karşı aynı polis görevlilerince yapılan tecavüzler karşısında Ankara Barosu, İstanbul Barosu, İstanbul Üniversitesi 92 kadın öğretim üyesi ve yardımcısı, Cerrahpaşa, Çapa ve Fon Fakültesi öğretim üyeleri ve İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyeleri Sendikası tarafından

ayrı ayrı bildiriler yayınlanarak tecavüz olayları kınanmış ve olay protesto edilmiştir.

Ankara Barosu Yönetim Kurulu, duruşma sırasında avukatların, bazı toplum polislerinin hakaret ve saldırılarına maruz kaldıklarını ileri sürerek bildirisinde şöyle demiştir:

"Sanıkların kimlikleri ve kendilerine yükletilen suç ne olursa olsun, savunma görevi her türlü gölge ve baskıdan uzak kalmalıdır. Adaletin her türlü şüpheden kurtulması, ancak bağımsız savunma sayesinde- dir. Bu itibarla baronuz, savunmayı güçleştirecek her türlü baskının karşısındadır ve bu konuda sonuna kadar direnmeye kararlıdır. Böyle bir baskının tanık olarak dinlenen birtakım kamu görevlilerince yapılması hiç bir suretle hoş görülemez." (Cumhuriyet, 30.1.1971)

İstanbul Üniversitesi kadın öğretim üyeleri tarafından yayınlanan bildiride özetle şöyle denilmiştir:

"... daha vahimi genç kızlarımıza elle ve dille tasallutta bulunarak ırz güvenliğinin de artık polise emanet edilemeyeceğini ispatlamışlardır." (Cumhuriyet, 30.1.1971)

Atatürkçü, devrimci gençlere reva görülen dayak, işkence, baskı, suikast olaylarında, sakıt AP iktidarı, toplum zabıtasından başka, kurran kurslarıyla, Türkoş'in komandolarıyla, Ülkü Ocaklarına mensup beyinleri yıkanmış gençlerle, şeriatçı ve ümmetçi cahillerle ve tüm gerici kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmıştır.

Düşük başbakan Süleyman Demirel'in orduya karşı da bir tehdit silâhı olarak kullanacağını ima ettiği "200 bin kişilik silâhlı halk ordusu" işte bu unsurlardan meydana gelmektedir.

Suç ve cinayetlere batık insanların ve kadroların eski suç or-

taklarına yönelmesi, onları ele vermesi, elbette ki beklenemezdi.

Sadece birkaç örneğini vermekle yetindiğimiz dayak ve işkencele-
rin devamlı olarak tek taraflı olarak işlenmesi, şeriatçı, ümmetçi, ül-
kü ocakçı olanlara uygulanmak şöyle dursun, onların kanunsuz saldırı-
larının himaye ve destek görmesi, gençliğin körpe dimağlarında zulme
karşı isyan duygularını besleyip geliştirmiştir.

Sayın Senatör Haydar Tunçkanat'ın Cumhuriyet Senatosunda açıkladı-
ğı, öldürülecek gençlere ait listenin korkunçluğu, siyasî cinayetler
faillerinin ve bunları kuran ve koruyan mihrakların meydana çıkarılma-
sı, gençliği silâhlanmaya, canlarını koruma tedbirleri almaya zorlayan
amillerden olmuştur.

Kanunları eşit uygulaması gereken iktidara karşı can güvenliğini
korunak zorunluğunda bu yollara başvuran, kaba kuvvete karşı koyan, hat-
ta ölmek için silâhlanan, bağımsızlıktan yana gençleri suçlamanın mar-
nevî zorluğu Sayın Kurulunuzun dikkatinden herhalde kaçmayacaktır.

NOT: Kısa bir özetini sunduğumuz işkence olayları, düşük iktida-
rın Anayasamızın 14. maddesinin emirlerini çiğnediğini ve bu yolla da
hukuk devletinin temellerinden birini ortadan kaldırdığını göstermekte
dir. Bu baskı, işkence olaylarına ait yüzlerce fotoğraftan bazılarını,
savunmamıza ekli olarak sunulmuştur. Ayrıca Siyasal Bilgiler Fakültesi
olayında toplum polisi tarafından yapılan tecavüz ve müessir fiile dair
Ankara Tıp Fakültesi Hastanesinden alınmış 33 adet rapor örneği de dos-
yada bulunmaktadır.

GENCLİK VE GÖREVİ

Gençlik ve özellikle bugünkü üniversite gençliği, toplumun en bilinçli, ülkücü ve yürekli bölümü, en aktif ve dinamik gücüdür. Bunun içindir ki, yurdumuz, bütün kişisel çıkarlardan uzak bu genç insan kitlesine emanet edilmiştir. Atatürk'ün deyimi ile o, "inkılapların ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna ve doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Rejimi ve inkılapları benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve hareket duydu mu, bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır demeyecektir. Hemen müdahale edecek ve kendi eserini koruyacaktır." (Atatürk'ün Bursa Nutku'ndan) (Bursa Nutku ile ilgili Hava kuvvetleri komutanlığı Hava Harp Okulu komutanlığı Askeri savcılığının Takipsizlik kararı örneği bu bölüm sonuna eklenmiştir.)

Bu sözlerden, gençliğe sadece yurdun emanet edilmediği, onunla birlikte devrimlerin ve özellikle rejimin de emanet edildiği anlaşılmaktadır. Nitekim Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nde Türkiye Cumhuriyeti ve yurdun bağımsızlığı gençliğe emanet edilmiştir.

Niçin yurdumuz, cumhuriyetimiz, bağımsızlığımız politikacıya, top-rakağasına, sermaye sahiplerine, tefeciye, bezirgana emanet edilmemiş de, gençliğe emanet edilmiştir ? Çünkü gençlik, her türlü kişisel çıkarların dışında ve üstündedir; korumayı düşündüğü özel sermayesi, fabrikası, çiftliği yoktur. O, bütün bu çıkarların üstünde yurt çıkarlarını, halkımızın iç ve dış sömürüden kurtulmasını, "çağdaş uygarlık düzeyine" varmasını ve "istiklal-i tam"a yani tam bağımsızlığa kavuşmasını amaç edinebilecek niteliktedir ve edinmiştir. Gençlik bir sınıf değildir ama toplumda etkin bir güç sahibidir. Gençlikteki bu doğal yetenek

ve birikim,yurt sorunlarına yöneldiğinde,onu cömert atılımlara itmektedir.Gereğine inandığı an,yurdun bağımsızlığı için hayatını tehlikeye atmakta ve feda etmektedir.Ekonomik ve sosyal çıkarların dışında gelişen,yoğunlaşan gençlik dinamizmi,çağdaş bilim ve düşünüş açısından toplum sorunlarına yöneldiğinde,gerçekten önenli bir güç niteliği kazanmaktadır.

İşte cumhuriyet ve bağımsızlık bu nedenlerle ona emanet edilmiştir.

Gençliğin görevi konusunda bir noktanın aydınlığa kavuşmasında yarar vardır:

Bazı çevrelerce deniliyor ki: gençlik okulda okusun,derslerini öğrensin,onun görevi budur ve bunun dışında herhangi bir şeyle ve özellikle politika ile uğraşmasın.Yine bu çevreler diyorlar ki: Askerler, memurlar,dernekler,sendikalar ve işçiler,kooperatifler de politika ile ilgilenmesinler,politika ile yalnız politikacılar uğraşmalıdır.

Acaba böyle bir düşünce doğru mudur?Böyle bir tutum,yurt çıkarlarına uygun mudur? Yoksa bu düşünce,temelde egemen çevrelerin çıkarlarını korumak isteyen bir düşünce ve bir tavsiye midir? Böyle bir tutum kabul edildiği zaman ,toplumun en aydın,en bilinçli ve örgütlü güçleri politika dışına itilmekte,bir robot haline getirilmekte ,yurt sorunlarından bu sorunların çözümünden uzak tutulmakta ve siyaset alanı politika madrabazlarının eline kalmaktadır.

Oysa demokratik rejimle yönetilen ülkelerde dernekler,sendikalar,fikir kulupleri,barolar,kooperatifler,odalar,ve özetle bütün toplumsal kuruluşlar demokratik düzenin vazgeçilmez unsurlarıdır.Bunlara "baskı grupları" adı verilmektedir.Bu rejimlerde baskı grupları

demokratik düzenin köşe taşları,vazgeçilmez unsurlarıdır.

Nitekim tarihimizde ordu,gençlik kuruluşlarının dadesteği ile zaman zaman yönetime müdahale etmiş ,sivil iktidarların,politikacıların yurda zararlı tutumları karşısında idareye el koymuş ve böylece politikaya karışmıştır.

Kimdir bu politikacılar,bu adamlar?

Bunlar,türlü seçim hileleri ve oyunları ile,eğitimsiz bırakılmış,bilinçsizliğe terk edilmiş köylü ve işçilerin sözde oylarını alarak sandıktan çıkan çıkarıcılardır.Toprak ağalarının,sermaye çevrelerinin çıkarlarını,karlılarını savunan,bu sınıf ve tabakaların temsilcisi politikacılarıdır. Sayın Sadi Koças.bunlar için şöyle diyor:"Halktan yana olmak sözle olmaz.Türk vatandaşı bugün,dört yıl evvel kendisine huzur ve refah vadederek oylarını alan KIRAT'ın tekmesini yemiş,perişan durumdadır.

"Huzur yerine,kanlı pazarlar,kanlı cumalar,Yargıtay,Danıştay,ve Sayıştay gibi en yüksek yargı organları mensuplarını cüppeleriyle sokaklarda yürüyüş yapmak mecburiyetinde bırakan şeni tecavüzler gelmiştir.Bu ülkede Konya olayları ile bizzat hükümet irticadan,kara kuvvetten yardım dilemiş ve Âdil Türk mahkemesi ,bu hareketi(KONYA'da HAKİMLER VAR) diyen bir kararla suçlamıştır.

"Refah yerine,vatandaşın en zaruri yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarını dahi temin etmesine imkan bırakmayan ,köylüsü ile,kentlisi ile,işçisi ile memuruile,hatta tüccarı ile bütün vatandaşları perişan eden ve yarınları için en ufak bir ümit bırakmayan bir iktisadi çöküntü gelmiştir bu ülkeye.Ve modern devr-i Süleyman'da Türkiye ,aşayışsizlik konusunda,celali isyanları devrini bile aratır hale gelmiştir.

"Bu durumu yaratan ve muayyen bir zümre çıkarına yürütmekte devam eden bir iktidar elbette ki, HALKTAN YANA olmaktan söz edemez." (Sadi Koçaş, "Bir Seçim böyle geçti", s.13)

"Bu sistemin-yani, seçim sisteminin-halka, halkın kendi kanaatine değer vermeyen bir avuç insanın şu veya bu düşüncelere tabi olarak layık olanları değil, en zengin olanları veya çeşitli yollara başvuran kişileri parlamentolara gönderen bir yol olduğu, sekiz yıldır birçok tecrübelerden sonra kesin olarak anlaşılmış bir gerçektir." (Aynı eser, "Bir seçim böyle geçti", s.14)

Sayın Sadi Koçaş'ın suçladığı bu politikacılar, zorunluk duyunca "bağımsızlık" demagojisini yapmaktan çekinmezler, ama yurdu kişisel çıkarları ve temsil ettikleri sınıfların çıkarları uğruna bağımlı hale getirmekte tereddüd de etmezler. Vatan satarlar, bağımsızlık satarlar, sömürge iktidarlarını sürdürebilmek için mebus pazarları kurarlar, mebus alır, mebus satarlar. Ağızlarındaki bağımsızlık, millet, vatan sözleri, kişisel ve sınıfsal çıkarlarını gizleyen ve maskeleyen bir aldatmacadır. Ve bu kavramlar, onların ağızlarında soysuzlaşır, demagojik hale gelir, ve kirlenirler. Yurtseverler, onların bu oyunlarını demaske etmeye yeltenince maskeleri düşen bu yüzler, yurtseverleri siyasi faaliyet yapmakla, yasalara karşı çıkmakla, kamu düzenini bozmakla suçlarlar. Bu onların eski oyunlarıdır. Onların bu tutumları, herşeyden önce Atatürk'ün "Gençliğe Hitabe"sinde, "Bursa Nutku"nda ortaya koyduğu devrimci düşüncelere aykırıdır.

Gençlik kendisine emanet edilen bağımsızlığı ve cumhuriyeti elbette ki, koruyacaktır, eğer buna politika deniliyorsa, o bu politikayı kutsal bir görev sayacaktır. Bu onun tarihsel görevidir. Gençlik bu

yurt görevini yapmazsa,işte o zaman suçlanmalıdır.O,ülkeyi,ülkenin bağımsızlığını,cumhuriyeti bir avuç çıkararcının eline terketmeyecektir.Sanıyoruz ki,bu konuda,hiç bir yurtsever başka türlü düşünemez ve bu düşüncelere karşı çıkamaz.Şayet çıkarsa,o da,bu bir avuç çıkarıcıya destek olmuş olur.

Mücadele Nasıl Başladı ?

Üniversite gençliği başlangıçta,kendi eğitim ve öğretim sorunlarına eğildi.Üniversitenin yönetiminde söz ve oy sahibi olmak istedi,yönetmelikler üzerinde değişiklikler istedi,doçent ve profesör ayırımının,kürsü ağalığının kaldırılmasını,öğretim üyeliği ünvanı ticari bir meta olmadığından bunun üniversite dışı bir kazanç aracı haline getirilmemesini,eğitimin ulusal çıkarlara uygun yürütülmesini,özel teşebbüslere kazanç sağlayan müesseselere kiralanmamasını,v.b. istedi.Bunları elde etmek için mücadele etti.Bu amaca varabilmek için bildiriler yayınladı,yürüyüşler yaptı,bir sonuç alamadı.Bu kez boykotlara,işgallere başladı.1967-68 ve 1969 yılları bu mücadelelerle geçti.Yine sonuç alınamadı,aksine öğrenciler coplandı,karakollarda dayak yedi,işkence gördü,tutuklandı. İktidar ve tutucu yöneticiler bu isteklerin hiçbirisini yerine getirmediği gibi,aksine, öğrencileri okuldan uzaklaştırdı ve onları yasalara karşı gelmekle suçladı.Çünkü iktidar hakim sınıfların iktidarıydı, bu reformları yapmak onların sınıfsal çıkarlarına aykırı düşüyordu.Onlar gençliğin,halkın uyanmasını,bilinçlenmesini kendi çıkarlarına uygun bulmuyordu.Çünkü uyanan,bilinçlenen gençlik ve halk,kendi davalarına sahip çıkmaya başlayacak,bu iktidarların halka karşı ,halkın çıkarlarına karşı tutumlarını anlayacak,öğrenecek ve sonunda onları çıkarlarından

yoksun bırakacaktı.İktidar bindiği dalı kesemezdi.Bu mücadelelerin olumsuz sonuçları gençliği acı acı düşündürdü.Gençlik zamanla,üniversite eğitim ve öğretim sorunlarının bağımsız sorunlar olmadığını,bu sorunları toplum düzeninden ayırmanın,soyutlamanın ve tek başına çözenin mümkün olmadığını,eğitim sorununun çözümünün düzen sorununun çözümüne bağlı olduğunu iyice anladı ve bunun bilincine vardı.

Emperyalizmin etki alanlarında,bakanlıklarında yabancı uzmanlar,topraklarında yabancı üsler,kırkbine yakın yabancı personel,köylerinde barış gönüllüleri adı altında casuslar,yeraltı ve yerüstü servetlerinde sömürücü yabancı sermaye,yurdun bağımsızlığını tehlikeye düşüren ikili anlaşmaların hüküm sürdüğü yarı-bağımlı bir ülkede, üniversite sorunu tek başına çözülemezdi.Yurt sorunlarının çözümü bir bütündü.Dava yalnız üniversite sorunu değil,bagimsizlik ve düzen sorunu idi.Bunlar birbirine bağlı sorunlardı.Bu bilince varan gençlik,eylemini anti-emperyalist bir yöne doğrulttu; artık hedef bağımsızlıktı,halktan yana bir hukuk devletinin kurulmasıydı.

Sayın Adalet bakanı İsmail Arar'ın,"Atatürk'ün halkçılık programı" adlı kitabının,"Büyük Millet meclisinin halkçılık beyannamesi" başlıklı bölümünde şu satırları okuyalım:

"Büyük Millet meclisi,18 Kasım 1920 günü,Halkçılık programı diye anılan Anayasa Kanun tasarısını görüşmeye başlarken,Özel komisyon raportörü,Burdur milletvekili İsmail Suphi (Soysallıoğlu)Komisyon adına yaptığı konuşmada,:"Efendiler,Hükümetin bize gönderdiği Halkçılık Programı,birisi maksad ve meslek,birisi mevaddı esasiye,diğeri de idare namı altında üç kısma münkasem idi.Bunu iki kısma ayırabiliriz.:birisi maksad ve meslek,diğeri mevaddı esasiye

ve idariyedir.Maksad ve meslekte,birinci maddede Meclisi Alinizin yemin ettiği ve esas teşekkülün teşkil ettiği gayeden bahseder.İkinci maddede,Türkiye Büyük Millet Meclisi emperyalizme ve kapitalizme düşman olarak,ancak bunlarla mücadele sayesinde idare ve hâkimiyetin sahibi olmak gayesine vasıl olacağı kanaatini söyler.Üçüncü maddede dahi,yine orduya zaruri istinaddan,sırf emperyalizm,kapitalizmle mücadele ederek kendisinin sahip olduğu orduyu yaşatmaktan bahseder."

- Birinci Büyük Millet Meclisinin halkçılık anlayışını gösteren bu bildiri aynen şudur :

"Emperyalist devletlerin ,devlet ve milletimizin hayatına açık ça kastetmeleri neticesinde müdafaayı meşrua için toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi ,şimdiya kadar muhtelif vesilelerle sarahaten veya zımnem ilân ettiği maksat ve mesleğini bir kerre daha bütün cihana arz için şu beyannamayı neşreylemeye lüzum görmüştür :

"Türkiye Büyük Millet Meclisi,milli hudutlar dahilinde hayat ve istiklâlini temin ve hilâfet ve saltanat makamını tahlis ahdi ile teşekkül etmiştir.Binaenaleyh,hayat ve istiklâlini yegâne ve mukaddes emel bildiği Türkiye Halkını,emperyalizm ve kapitalizm tehakküm ve zulmünden kurtararak irâde ve hâkimiyetinin sahibi kılmakla gayesine vasıl olacağı kanaatindadır.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi,milletin hayat ve istiklâline suikasd eden emperyalist ve kapitalist düşmanların TECAVÜZATINA KARŞI MÜDAFAA VE BU MAKSADA münafi hareket edenleri tedip azmiyle müesseses bir orduya sahiptir."

Demek ki, bağımsızlık,emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele bir görevdi.Bu başta Türk ordusu'nun göreviydi.Yurdumuzun

iktidarlar tarafından nasıl bir yarı sömürge yarı bağımlı hale getirildiği, yukarıda belirtilmiş olduğu gibi, çok açıktı ve iktidarlara, özellikle A.P. iktidarı bu durumu kendi sınıfsal çıkarlarına uygun buluyor ve bu yolda azinle yürüyordu. O halde mücadele, bağımsızlık mücadelesi, anti-emperyalist mücadele ve ülkeyi yarı-bağımlı hale getiren güçlerle mücadele idi.

İşte gençlik, toplumumuzun bilimsel bir tahlili ve geçirdiği deneylerle bu sonuca ulaştı. 20.6.1968 gününde yayınlanan "İstanbul Üniversitesi Genel Reform Tasarısı ve Fakültelere Özgü İstekler" adlı broşürde şöyle denilmektedir:

"Üniversitemizd gerçekleştirilmesi zorunlu görülen değişimlerin sadece, Üniversitelerin kuruluş ve işleyiş sistemiyle ilgili olmayacağı açıktır. Üniversite düzenini; bu müesseselerin kuruluş ve işleyiş biçimlerinden öğrencilerin ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesine kadar varan bütün sorunları içine alan bir şekilde anlamaktayız. Eğitilmenin özellikle yüksek eğitim yapabilmeyenin bir şans, bir imtiyaz durumunda olduğu ülkemizde, üniversite sorununun tüm eğitim sorunundan ayrılamayacağını, eğitim sorunlarının ise, temel düzen sorununa bağlı bulunduğunu bilmekteyiz."

Gençlik bu düşüncelerinde haklı idi, samimi idi. Bu, onun için bir yurt görevi idi; o, bu görevi yapmaya hazır idi ve böylece anti-emperyalist eylemler başladı.

Emperyalizmin az gelişmiş ülkelerdeki çıkarlarının, kurduğu sömürü sisteminin ve üslerinin bekçisi Altıncı Filo, yurda gelmemeliydi.

Türk Donanması Kıbrıs'a çıkarma yapmak istediği zaman, Altıncı

Filo, karşı koymamalı, bu çıkarmayı önlememeli, Amerika tarafından Türkiye'ye verilen askeri araç ve gereçlerin ve silâhların bu çıkarmada kullanılamayacağını ihtar etmemeli,

ABD başkanı Johnson, devrin başbakanı İnönü'ye hakaretimiz bir mektup yazarak bizi dünya halkoyunda küçük düşürmek küstahlığını göstermemeliydi.

Amerika'ya terkedilen üslerden Türk Hükümetinin haberi olmadan keşif uçakları kalkmamalı, komşu ülkelerde keşif uçuşları yaparak hükümetimizi protestolara muhatap kılıp üklemizi zor durumlara sokmamalıydı.

Türk Hükümetinin haberi olmadan İncirlik Hava üssünden Lübnan'a asker ve malzeme nakledilmemeli, ülkemiz emperyalizmin bir basamağı, bir ileri karakolu olarak kullanılmamalı,

İzmir'de ,Samsun'da Coniler Türk bayrağına hakaret etmemeli, yine İzmir'de Efes Otel'inde Türk Bayrağı paspas olarak kullanılmamalı,

Samsun'da Coniler tarafından Atatürk'ün resimleri yırtılmamalı,

Ankara'nın ortasında on bir türk erini resmi arabayla çiğneyen Amerikalı subay ,ikili anlaşmalar gereği Türk Adliye'sinde yargılanmaktan kurtularak Kapri'de yaz tatiline gidememeli,

Nihayet Türk kızlarına conilerin tecavüzleri önlenmeliydi.

Burada Yüksek Kurulunuza, o tarihte 3. Ordu Komutanı Refik Tulga'nın dilinden bir konuşmayı sunalım:

Sayın Refik Tulga, ziyaret etmek istediği bir Amerikan üssünde başına gelenleri şöyle anlatıyor:

"Üs Komutanı albay,kantin,kulüp,yemekhane,mutfak gibi tesisle-
ri gezdirdi.Biraz ötede etrafı demir kafesle çevrili gerçek üsse doğ-
ru ilerledik. Amerikalı albay yolunu kesti:

-Giremezsiniz! Buraya ancak Amerikan uyruklu yetkili kişiler
girebilir.

-Ben Ordu komutanıyım.Bulunduğunuz bölge giremiyeceğim yer ola-
maz!

-Emir böyle.

-Bu hükümrancılık haklarınıza tecavüz değil mi?

-Ama ikili anlaşmalar var...Bir viski almaz mısınız?Sayın Pa-
şam ?

-Hayır.

-Kıtayı denetleyecek misiniz?

-Hayır.

Orgeneral Tulga bu müdahale üzerine derhal Amerikan üssünü ter-
keder.

İşte kendi yurdumuzdaki halimiz!

O halde,emperyalizm ve işbirlikçileriyle mücadele etmek bir gö-
revdi.Ve gençlik bu mücadeleye girdi.

Şu olaylar bu mücadelenin küçük bir tablosunu vermektedir:

Mayıs 1967

19-27 Mayıs,"Devrim Haftası" ilân
edildi.27 Mayıs Milli Devrim Derneği
başta olmak üzere 8 devrimci kuruluş
tarafından bildiriler yayınlandı.

Haziran 1967

6. Filonun gelişi protesto edildi.

Ekim 1967

Amerika protesto edildi ve Mc Namara'nın Ankara'ya gelişinde ABD büyükelçiliğine siyah çelenk kondu.

Ekim 1967

6. Filonun gelişi,Dolmabahçe'de bir toplantı ile protesto edildi.

Ekim 1967

İzmir'de 250 Atatürk Lisesi öğrencisi Amerikalı öğrencilerin küstah hareketleri nedeniyle Amerikan okulunu kuşattılar.

Ekim 1967

6. Filonun gelişi nedeniyle Amerikan bayrağı yakıldı.

Kasım 1967

Öğrenciler Özel yüksek okulların devletleştirilmesi için ,parti liderlerine başvurdular.

Kasım 1967

Johnson'un temsilcisi Esenboğa'ya inemedi.Amerika hatırlattı: Nato'ya ait silah ve teçhizat,Kıbrıs'ta kullanılamaz.

Nisan 1968

Gençlik Konseyi,"Natoya Hayır" konusunda birleşti.

Nisan 1968

Tam Bağımsız Türkiye'yi amaçlayan "Devrimci Güç Birliği" kuruldu.

Mayıs 1968

"Natoya Hayır" haftası düzenlendi, çeşitli anti-emperyalist hareketler yapıldı.

Temmuz 1968

6. Filoyu protesto hareketleri başladı. Teknik Üniversite Yurdu basıldı.40 öğrenci yaralandı.Vedat Demircioğlu öldürüldü.

Temmuz 1968

6. Filonun protesto edilmesi esnasında çıkan olayların Meclis gündemine alınması için gösteri yapıldı.16 genç tutuklandı,olay protesto edildi.

Ağustos 1968

İzmir'de 6. Filonun gelişini protesto için ,binlerce kişi miting yaptı.

Ekin 1968

24 genç tarafından Samsun-Ankara Mustafa Kemal Yürüyüşü yapıldı.

Ocak 1969

ODTÜ.nde Amerikan Büyükelçisi Kommer'in otosu yakıldı.

Ocak 1969

Amerikan Büyükelçisi Kommer'in gelişini protesto için İstanbul'da gösteriler yapıldı,resmi ve ABD bayrağı yakıldı.

Şubat 1969

6. Filo protesto edildi,polis baskınlarla cevap verdi,Devrimci Kadınlar yürüyüş yaptı.

Şubat 1969

"Emperyalizme karşı İşçi Yürüyüşü" düzenlendi,Kanlı Pazar meydana geldi.

Mart 1969

Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği başkan ve yönetim kurulu üyeleri,Atatürk'ün,üzerinde: Bütün

mazlum milletler zalimleri bir gün mahv ve perişan edeceklerdir."yazılı portresini,Kızılay'da muhtelif yerlere astıkları için,haklarında Ankara 3. Asliye Hukuk mahkemesi'nde dava açıldı.Gençler hâkime,"Burada bizler değil,Atatürk yargılanıyor."dediler,mahkeme davayı reddetti.

Temmuz 1969

6. Filonun gelişi TBMM önünde protesto edildi.15 genç tutuklandı.

Kasım 1969

Samsun'da yakılan Türk bayrağına karşılık İstanbul Yıldız'da Amerikan bayrağı yakıldı.

Aralık 1969

6. Filonun gelişi İstanbul,İzmir ve Ankara'da protesto edildi,polisle çatışma oldu,Filonun İzmir'de kaldığı 10 gün içinde 400 öğrenci takibata uğradı.

Ocak 1970

Mirted üssündeki bir amerikan grubunun bir Türk assubayına silâh çekmesi üzerine Amerikan bayrağı yakıldı, olay protesto edildi.

Şubat 1970

6. Filonun Mersin'e gelişi protesto edildi,tutuklamalar oldu.

Mart 1970

6. Filoyu protesto için Ankara'da Amerikan Haberler Merkezi basıldı,Ame-

rikan bayrağı indirildi,Türk bayrağı asıldı,polisle çatışma oldu.

Mart 1970

Devrimci gençler,ilk Büyük Millet Meclisi binasında "Bağımsızlık Andı" içtiler.Yayınladıkları bildiride:"Mustafa Kemal'in yürüttüğü Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması için 23.4.1920'de ilk toplantısını yapan TBMM onurlu bir ulusun parlamentosu idi.Mustafa Kemal'in başkanlığında toplanan parlamento, emperyalizmin kovulması,halkımızın kurtulması için kararlar alıyor,işgal kuvvetlerini atmak için planlar yapıyordu" dediler.

Mart 1970

Devrimci gençler,İstanbul'da Pan Amerikan şirketini taşıladı,ve Şiş li'deki Atatürk Müzesi önünde ,"Atatürk Birinci Kurtuluş Savaşının kararını burada almıştı,biz de İkinci Kurtuluş savaşı'nın kararını onun yolunda burada alıyoruz" dediler.

Mart 1970

"Bağımsızlık Haftası" düzenlendi,çeşitli eylemler düzenlendi,çatışmalar oldu.

Mart 1970

"Kıbrıs Haftası" düzenlendi.

Nisan 1970

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde emperyalizme karşı dünya halkları adlı bir sergi açıldı, emperyalist kültür yerine, ulusal kültür önerildi.

Nisan 1970

Nato'nun kuruluşunun.. 21. yılı, İstanbul Hukuk Fakülte'sindeki bir forumla protesto edildi.

Haziran 1970

Anayasa'ya Saygı Yürüyüşü yapıldı. S.B.F. Genel Kurulu bir bildiri yayınladı.

Haziran 1970

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde bir genç kendini benzinle yakarak "Bağın-
sız Türkiye". diye bağırdı.

Temmuz 1970

İstanbul'da Anayasaya ve kanunlara uyma mitingi yapıldı.

Kasım 1970

Üniversiteye giremeyenler, "Ataya şikâyet" nöbeti tuttular.

Kasım 1970

İ.T.Ü. öğrencileri ,Atatürk'ün anıtına NATO aleyhdarı dövizler koydular.

Gençliğin Mücadele Yolu

Gençliğin mücadele yolu,yasal mücadele imkânları varoldukça,bu yol,yöneticiler tarafından açık tutuldukça şüphesiz ki,yasal mücadele yoludur.Bir hukuk devletinde yasalar egemen olduğu,yasa dışı uygulamalara imkân verilmeyeceği için ,bu yasalar çerçevesinde mücadele etmek hukuk devleti olmanın bir gereğidir,bu açıktır.Ama eğer bir toplumda,hukuk devleti ilkelerine saygı gösterilmiyorsa,Anayasa rafa kaldırılıyor ve ona açıkça cephe alınıyorsa,reformlar bir kenara itilip bunlara karşı çıkılıyorsa,komandolar,sağcı güçler örgütleniyor,silâhlandırılıyor, ve devrimci gençler üzerine saldırtılıyor,camilerde toplu namazlar kaldırılıyor,cemaat kışkırtılıyor,gençler üzerine saldırtılıyor,gençler öldürtülüyorsa ve devrin iktidarı buna bir zabıta vakası süsü vermek çabası içine giriyor ve buna göz yumuyor,katilleri koruyorsa, 30'a yakın devrimci genç meydanlarda herkesin gözü önünde öldürtülüyorve bunların katilleri bulunmuyorsa ve hatta bu katiller korunuyorsa,toplum polisi tarafsız bir güvenlik görevlisi olmaktan çıkarılıyor ,iktidardaki siyasi partinin bir baskı aracı ve vurucu gücü haline getirilip gençlik üzerine saldırtılıyor ve bu yönde eğitiliyorsa,lâiklik ilkesi çiğneniyor irticaa yeşil ışık yakılıyorsa ,Yargıtay Başkanı Sayın İmran Öktem'in kâfir olduğu ileri sürülerek cenaze namazının kılınmasına engel olunuyor ve buna iktidara ca göz yumuluyorsa ,köylere kadar "huzur planları" gönderiliyor,gençlerin köylere girmesi önleniyor ve köylerden kovduruluyorsa,böylece devrimci gençliğin elinden alınan yasal mücadele imkânları kalkıyor ve bu yol kapanıyorsa,bu takdirde devrimci gençliğin, yasa dışı eylemlerinden ,daha önce yasaları çiğnemiş olan iktidar yöneticilerinin

sorumlu olduklarına,şüphe var mıdır? Çünkü,önce yöneticilerin yasalara saygı duyması,yasaları uygulaması ve vatandaşa yasalar çerçevesinde eylem imkânları vermesi ve ondan sonra da yönetilenlerden bu yasalara saygı beklemesi gerekir.Bu,karşılıklı bir anlaşmadır.Anlaşmayı bozan tarafın karşı taraftan anlaşmaya uymasını istemeye hakkı yoktur.

Gençliğin yasal,yani legal mücadele olanaklarının ortadan kaldırılmasının tipik örneklerinden biri de,ünlü "huzur planı"dır.

Menteseoğlu'nun başında bulunduğu İçişleri Bakanlığı Önemli İşler Dairesi,"çok gizli" bir plan hazırlamış ve "huzur planı" adını verdiği bu planı da 67 ilin valiliklerine göndermiştir.Bu plan,kaymakamlık ve muhtarlıklara kadar ulaştırılmıştır.Huzur Planı adı verilen bu broşür,söze şöyle başlıyor: "Niye gelirler? " Ve şöyle devam ediyor: "Gelenler der ki: Köylümüzün derdi var,gidip deva bulacağız. Köyün toprak davasını köylüye anlatacağız.Nasıl anlatacağsın ? Falanın toprağı çok,işgal edin diyeceğim.Niye ki ? Elin malından bana ne? Yok der,öyle d ğil,onunki çok,seninki az,zorla alacaksın.

"Kadın da müşterek olsun.Aile de ne demekmiş,derler.İşte bizim köylülerimizin davetsiz misafiri. .

"Şöyle bir ~~yol~~ ~~bakın~~ ~~memlekete~~.Fındık dediler,fıstık dediler, ama her bir yalanları yerde kaldı,devlet,hükümet,tedbirini aldı,dertlere deva buldu.

"Unutmayın ki ,sizin hakiki dostunuz,sizlerin seçtiği hükümetlerdir.Bu delikanlılara kapınızı kapatın,onların milliyetinden,dininden şüphelenin ve kovun."

İşte köylere giderek köylülerimize toprak davasını, Anayasanın toprak reformu ilkesini yasal yollarla anlatmak ve ona ve dolayısıyla yurda hizmet etmek isteyen yurtsever gençliğe reva görülen muamele: kendi yurdundan, kendi evinden kovulmak;

Bugünün başbakanı Nihat Erim, o günlerde şöyle diyordu:

"Üniversite öğrencileri, 18-25 yaşlarındaki çocuklarımız, eğer tıpkı bizim gibi düşünecek olursa, o zaman memleket ilerlemez. Elbette ki, bizden 20 ilâ 25 sene sonrasını temsil eden bu gençlerimiz, bizden daha ileri düşüncelere sahip olacaklardır. Bizim yadırgayacağımız düşünceleri ortaya koyacaklardır. Bunda şaşılacak, kınanacak bir nokta olmanak lâzım."

"İşgal suç mu, değil mi, diye s kıştırmıyorlar.

"Sayın arkadaşlarım, ben Hukuk Fakültesi'nde naçizane profesörlük ettim. Tek parti devri idi ve o tek parti devrinde, kamu hukukunu okuturdum. Derste şunu söyledim : (İdare edenler, idare edilenlere zulüm ederler ve bu zulüm devamlı bir hal alırsa, içtimai mukaveleyi idare edenler bozduğuna göre, idare edilenlerin ayağa kalkması bir hak olur.

"Ben bunu tek parti devrinde Ankara Hukuk Fakültesi'nde söyledim, kitaplarda yazdım, hiçbir takibata uğramadım." (Nihat Erim, Büyük Millet Meclisi Tutanak dergisi, 26.6.1968, sayfa, 386-390.)

Sayın Nihat Erim, yine boykot ve işgal konusunda B.M.M.'nde şöyle diyor :

"Gençlerin hareketlerinde ayıplanacak hiç bir şey görmüyorum. Bu, bir patlamadır. Genç kuşağın patlamasıdır. Gençliğimiz, esasında yerden göğe kadar haklıdır. Üniversitelerimiz ve genel olarak bütün eği-

tim sistemimiz baştan sona reforma,düzeltilmeye muhtaçtır.Üniversite lerimiz reform istiyor.Bunda şaşacak,üzülecek bir nokta yoktur.Dün-yanın her yerinde bu ihtiyaç duyulmaktadır.Rejim ve ortam farkı ne olursa olsun gençler üniversite için istediklerinde birleşiyorlar. Diyorlar ki,üniversitelerin yönetiminde biz de söz sahibi olalım. Profesörler Üniversiteye bütün vakitlerini versinler,intihan usulle-ri ıslah edilsin,ders verme ve öğretme şekli modern teknik ve ilerle-meye ayak uydursun,sonra üniversiteyi bitirip hayata atılan gençlerin durumu var.Önümüzdeki yıllarda liselerden gelecek onbinlerce gence yetecek inkândan üniversitelerimiz mahrumdur.Liseyi bitiren çocuklar ne yapsın? Dilediği fakülteye giremez.Tüm eğitim sistemimiz ıslah e-dilmelidir.Şimdiki eğitim sistemi Fransa'nın Napolyon usulü lisele-rinin taklididir.Fransızlar kendileri bundan kurtulmak için yıllardır çeşitli reformlar peşindedir.Eğitimde eşitliği henüz sözle sağladık. Uygulamada eşitlikten uzağız.Köylü çocukları ilköğretimden ileri pek ender gid biliyor.Vakit kaybetmeden 8 yıllık ilköğrenimi mecburi kıl-manın acele tedbirleri alınmalıdır.Ve bu 8 yıl sonunda hayata atılan genç,bir mesleği öğrenmiş olmalıdır.Kurtuluş bundadır.Keşke köy ens-titülerine kıyılmasaydı,25 yıl geri kaldık.Yine de 7 sisteme dönülme si mümkündür."

Askeri Yargıtay Uyesi Albay Nahit Saçlıoğlu,Cumhuriyet Gazete-sinde "12 Mart öncesi durum nedir?" başlığı altındaki yazısında şöy-le diyor:

"Gerçek sorumlu kimdir?"

Bunun gerçek sorumlusu hiç şüphe yok ki,siyasi iktidardır.Meş-ruiyeti teorik bakımdan daha menşesinde kabili münakaşa olan bu siya-si iktidarın yönetici ve mensuplarından bir kısmı ile onlardan

kopanlardan bazıları,sanki Türkiye'de müslümanım demek mümkün değilmiş te bunu kendileri tenin ediyorlarmış havası yaratarak ,toplu cihat namazlarına,kanlı pazar ve olaylara,öğretmene yular takılmasına,süleymancılığa ve nur ayinlerine göz yumarak bir taraftan gerici-liği,diğer taraftan devletin meşru kuvvetlerinin karşısına silahlanmış halkın çıkabileceğinden bahsederek,zabita kuvvetleri dururken otobüs yolcularını gençlerle mücadeleye çağırarak ve çeşitli mücadele örgütleri kurarak veya kurulmasını görmezlikten gelerek anarşizmi; bir başka yönden de alevi-sünni meselesinin ve aslı olmayan etnik meselelerin yaratılmasına tedbir almayarak bölücülüğü; diğer bir yön-den de endüstri devrimini tamamlayamamış ,ihracatı ithalatından az, dış pazardan yoksun,kısaası iktisaden az gelişmiş memleketimizde kişilerin kısa zamanda fazlaca zenginleşmesi ancak ya devlet hazinesini ya da kendi vatandaşını sömürmesi ile mümkün olabileceği aşikâr olma-sına rağmen,her mahallede bir milyoner yaratmayı politikasına esas alarak ve böylece orta sınıfı eritip zengini daha zengin ,fakiri da-ha fakir yaparak ve ülkede sınıf ayırımını ve sınıf mücadelesini kes-kinleştirerek.....sebepe olmuştur.

"Kanaatımız odur ki,şimdiye kadar Türkiye'mizde komünist pro-pagandası yaptığı söylenenlerden hiçbirisi komünizme,her mahallede bir milyoner yetiştirme politikasının mucitleri ve takipçileri kadar hizmet edememiştir.Acaba onlara bu şansı sağlayan nedir?

"Demagogların aksine hemen cevap verelim:Bunu sağlayan seçme-nin serbest iradesi değildir.Aksine,bu iradenin kanunla baskı altın-da tutulmasına ve yönünün keza kanun zoruyla değiştirilmesine inkân veren politika statümüzdür.Çirkin politikacılar, 1 politika statü-müzün arıza ve boşluklarından faydalanarak ve rivayete göre icabında

oy satınalmak suretiyle seçimi kazanmaktadırlar."

Başbakan yardımcısı Sayın Sadi Koças ,9.12.1968 günlü Cumhuriyet Gazetesinde "Anayasa diyor ki" başlığı altındaki yazısında şöyle demektedir :

"Parlamentolara ancak parmak sayıları bakımından hâkim olan siyasi iktidarlar,Anayasa mahkemesine gönderilen hemen her kanunun bozulmuş olması karşısında,ellerini şakaklarına dayayıp düşünmek zorundadırlar.Çünkü hüner,Anayasaya aykırı kanun çıkartmamaktır.'Biz çıkaralım da ,isterse Anayasa mahkemesi bozsun'zihniyeti,parlamentolara,bilhassa siyasi iktidarlara itibar sağlayacak bir tutum değildir.

"Kanun çıkartmak konusundaki bu tutumu icraatta da aynen kabul etmek gerekir.İktidarlar açıkça Anayasaya aykırı işler yapar,Anayasa ya aykırı tutumları destekler,teşvik eder veya en azından görmemezlikten gelirlerse,belki bir sınıf halkı geçici bir süre için memnun eder ve bundan kendi siyasi çıkarları yönünden faydalanabilirler. Ama milletin sağduyu sahibi ve miktarları her Anayasa ihlâlinde biraz daha artacak ve nihayet ezici çoğunluk haline gelecek olan büyük kısmının güvenini kaybederler.

"Bu hal,devlet olmak,devlet adamı olmak nitelikleri ile bağdaşamayacak yanlış bir tutumdur."

Yine bu konuda,Emekli General Sayın Kenan Esengin,Cumhuriyet gazetesinin 10 Haziran 1971 günlü sayısında : "Bilgi ve Zihniyet" başlığı altındaki yazısında şöyle demektedir.

"Görülüyor ki,Türk toplumunun acıları,manevi güçten ve kişilikten yoksun,sakat bir zihniyetin sahibi olan güdücü kadroların

tutum ve davranışlarından doğmaktadır. Tek yanlı çıkarıcı ve tavizci hareketler ,devlet organlarını kendi arzu ve emellerine göre kullanma heves ve çabaları, toplumun moral bağlarını çürütme bahasına iktidar sürmeye çalışmalar ve böylece bir sömürgeci zihniyeti ile çeşitli zümreleri birbirine düşürme, birbirine düşman etme politikası ile mevkilerinde uzun süre oturmak isteyenlerin taktikleri bugünkü durumu yaratmıştır."

Yukarıda yapılan açıklamalar ve muhtelif görüşlerden anlaşıldığı gibi,yasal eylem yolları kapatılan devrimci gençliğin silahlanma nedenlerinden belki de en önemlisi,komando saldırılarıdır.

Siyasal iktidar Toplum Polisi'ni tarafsız bir güvenlik kuvveti olmaktan çıkarmış ve onu adeta kendi partisinin politikası yönünde bir baskı aracı haline getirmiştir.Öte yandan iktidarın ve toplum polisinin gözleri önünde sağcı ve gerici gruplar tarafından komando eğitim kampları kurulmuş,bu kamplarda eğitilen,örgütlenendirilen,silahlandırılan gruplar devrimci gençler üzerine saldırtılmış ve birçok genç öldürülmüştür.Bu olaylar çok kere toplum polisinin gözleri önünde cereyan etmiş ,olaylar görmezlikten gelinmiş ve buna dolaylı olarak yardım edilmiştir.Böylece ortaya "fâili meçhul" bir siyasi cina yetler serisi çıkmıştır.

18.2.1969'da Alparslan Türkeş'in "34 ilde,34 komando kursu açılacağını" söylemesine,6.I.1969'da CKMP Genel başkan yardımcısı Yılanlıoğlu'nun,"K o m a n d o G e n ç l e r i n motorize hale getirileceğini" bildirmesine,,CHP Merkez Yönetim kurulu'nun bir bildiri ile,"faşist komando tertipleri ile yasaların çiğnendiğini" ihtar etmesine ve SBF Öğrenci Derneği başkanı'nın sürekli komando baskınları karşısında,"Bundan sonra biz,bir hükümet kuvvetine inanmıyoruz:okulumuzu,yurdumuzu ve canımızı kendi bileğimizle koruyacağız."

sözlerine rağmen,yasalara aykırı olarak kurulan komando kampları karşısında siyasal iktidar, sessiz ve hareketsiz kalmıştır.

İşte böylece devrimci gençlik,"meşru müdafaa" hakkını kullanarak silahlanmak zorunda kalmıştır.

Toplum polisininin partizan tutumu ve komando baskınları sonucu öldürülen devrimci gençlerin tesbit edebildiğimiz bir kısmının listesini mahkemenize sunuyoruz:

I) 25 Temmuz 1968 gününde Vedat Demircioğlu öldürüldü.

Gençliğin demokratik mücadelesinin ilk şehidi Vedat Demircioğlu,6. Filonun İstanbul'a gelişi dolayısıyla yapılan protesto gösterileri sonunda,İstanbul Teknik Üniversite'sini basan toplum polisi tarafından coplandıktan sonra,pencereden atılarak öldürüldü.

2) 28 Temmuz 1968 gününde Atalay Savaş can verdi.

Öğrenci sorunlarının hükümetçe görüşülmesini isteyen birçok gençlik kuruluşu,TBMM önünde bir oturma grevi yapmış,pankart bile kullanılmayan bu oturma grevini basan toplum polisi çok sayıda öğrenciyi adliyeye götürmüş,toplum polisininin cobundan kaçmak isteyen Atalay Savaş bir minibüs altında kalarak can vermiştir.

- 3) 16 Şubat 1969 gününde Ali Turgut Aytaç ve Duran Erdoğan gericiiler tarafından ,Kanlı Pazar'da öldürüldü.

6. Filonun gelişini protesto etmek amacıyla vilayetten izin alarak yürüyüş yapan gençliğe karşı,Taksim alanında iktidarın desteği ile gericiiler tarafından tezgâhlanan Kanlı Pazar'da,Ali Turgut Aytaç ve Duran Erdoğan bıçak ve sopalarla öldürüldüler.Polis bu ölüme seyirci kaldı.

- 4) 1969 Ağustos ayında Tunceli'de Mehmet Doğan Klan Emniyet müdürü tarafından öldürüldü.

Halk Oyuncuları sanatçıları tarafından Tunceli'de Pir Sultan Abdal adlı piyesin oynanmasına engel olmak için,gerici bir grup olay çıkarmış ve sanatçılar gözaltına alınmışlardır.Sanatçılara işkence yapılmış ve bunlardan bir kadın sanatçıya ahlaka aykırı tecavüzlerde bulunulmuştur.Avukat Kemal Burkay sanatçıların serbest bırakılmasını istemek üzere emniyet binasına gitmiş,fakat o da gözaltına alınmıştır.Bu yüzden galeyana gelen halk,emniyet binası önüne toplanmıştır.Toplanan gericilerin çıkarabileceği herhangi bir olayı önlemek için emniyet binasına doğru yürüyen Mehmet Doğan Klan,Emniyet müdürü tarafından vurulmuştur.

- 5) 19 Eylül 1969 gününde Mehmet Cantekin vurularak öldürüldü.

Işık Mühendislik Özel Yüksek okulu'nda bir komando baskını sonunda çıkan olay sonucu Mehmet Cantekin komandolar tarafından tabanca ile vurularak öldürüldü.

- 6) 23 Eylül 1969 gününde Mustafa Taylan Özgür polis tarafından tabanca ile öldürüldü.

Komandolar tarafından vurulan Mehmet Cantekin'in cenaze törenine katılan Mustafa Taylan Özgür, polis tarafından bir süre kovalandıktan sonra, tabanca ile vurularak öldürüldü. Vuran polisin üzerinde Amerikan Büyükelçisi Kommer'in arabasını yakmaktan sanık olanların listesinin bulunduğu tesbit edildi. Bu listede Mustafa Taylan Özgür'ün de adı vardı.

- 7) 10 Aralık 1969 gününde Mehmet Büyüksevinç gericiiler tarafından kurşunlanarak öldürüldü.

Öğrenci hareketlerine engel olmak amacıyla ,akşam namazından çıkan şartlandırılmış bir grup gerici,Devlet Yüksek Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'ni sarmış ve dört kişiyi tabanca ile kurşunlamıştır. Bunlardan Mehmet Büyüksevinç ölmüş,diğerleri tedavi sonunda ölümden kurtarılmıştır.

- 8) 14 Aralık 1969 gününde Battal Mehetoğlu
gerici bir grup tarafından tabanca ile öl-
dürüldü.

Yıldız Camii'nde sabah namazını kılan ve imam tarafından yapılan vaazla tahrik edilen gerici bir grup, önce Devlet Yüksek Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'ni kolağan ettikten sonra ,Akademi'nin kapısındaki gençlere tabanca ile ateş ederek Battal Mehetoğlu'nu öldürmüşlerdir.Yıldız Harp Akademisi'nden olup aynı camide namaz kılan iki yüksek rütbeli subay,gerici grubun hazırlamakta olduğu tertibi ,Akademi tarafında nöbet bekleyen toplum polislerine haber verdikleri halde ,bu polisler olayı önlememişler ve seyirci kalmışlardır.

- 9) 30 Aralık 1969 gününde işçi Şeref Aygün
öldürüldü.

Topkapı'daki Gamak Elektrik Motorları Yapım fabrikasında işten çıkarılan ve ücretlerini alamayan işçilerin işgalinde çıkan arbedede ,polisin ateş açması üzerine Şeref Aygün,Toplum Polisi'nin kurşunuyla vuruldu.

- 10) 12 Nisan 1970 gününde Dr.Necdet Güçlü
öldürüldü.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Fikir klübü başkanı olan bir öğrenciyi kantin-

alıp bir arabayla kaçırmak isteyen komandalara-
rın bu hareketine engel olmak isteyen Dr.Teğ-
men Necdet Güçlü ,bu komandolar tarafından
tabanca ile alnından vurularak öldürülmüştür.
Komando baskınında yüz kadar merminin kulla-
nıldığı,katilin Ülkü Ocakları'ndan İbrahim
Doğan olduğu ve Necdet Güçlü'ye ateş edilen
tabancanın Türkocağı binasında bulunduğu An-
kara Emniyet Müdürlüğüne açıklanmıştır.

II) 30 Nisan 1970 tarihinde Yaşar Serpin öldürüldü,
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesini basan
komandolarla meydana gelen çatışmada,Yaşar
Serpın ,sivil polis olduğu söylenen bir kişi
tarafından tabanca ile vurularak öldürülmüş-
tür.

I2) 16 Haziran 1970 tarihinde işçi Yaşar Yıldırım
öldürüldü.

Mutlu Akümülatör Fabrikası işçisi.

I3) 18 Haziran 1970 tarihinde işçi Mustafa Baylan
öldürüldü.

Sendikalar Kanununu protesto için direnişe
geçen DİSK ve Türk-İş'e bağlı işçilerle po-
lisler arasında çıkan çatışmada,Mustafa Bay-
lan öldürülmüştür.

I4) 12 Eylül 1970 tarihinde Necmettin Giritlioğ-
lu vurularak öldürüldü.

İzmir Aliağa Rafinerisinde yapılan bir

grev esnasında,işverenin hazırladığı bir komplo sonunda,işverenin şöförü tarafından vurulan Necmettin Giritlioğlu öldü.

I5) 16 Ekim 1970 gününde Hüseyin Çapkan Öldürüldü

Oturma grevi yapan Gıslaved işçilerini fabrikadan çıkarmak üzere geceleyin gelen toplum polisi ve komandolarla işçiler arasında çıkan çatışmada ,Hüseyin Çapkan,toplum polisi tarafından öldürülmüştür.

I6) 12 Aralık 1970 gününde Hüseyin Arslantaş komandolar tarafından öldürüldü.

İstanbul'da Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nu basan komandolar,Hüseyin Arslantaş'ı tabancayla vurarak öldürdüler.

I7) 20 Aralık 1970 gününde İranlı Ziraat Fakültesi öğrencisi Firuz Mehmedî öldürüldü.

I8) 25 Aralık 1970 gününde Nail Karaçam komandolar tarafından tabancayla vurularak öldürüldü .

Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi önünde okuldan çıkarak arkadaşlarıyla birlikte kaldırım üzerinde yürüyen Nail Karaçam ve arkadaşlarına komandolar tarafından yaylım ateşi açılmış ve bunlardan Nail Karaçam öldürülmüş,Mehmet Demir ile Recep Sakın ağır yaralı olarak kaldırıldıkları Numune hastahanesinde ölümden zor kurtarılmışlardır.

19) 27 Aralık 1970 gününde İlker Mansuroğlu öldürüldü.

Ankara Üniversitesi Fen fakültesi önünde komandolar tarafından kısıtılan İlker Mansuroğlu vurulmuş, komaya girerek 28.12.1970 gününde ölmüştür.

20) 29 Ocak 1970 gününde Şerafettin Atalay öldürüldü.

Amasya Tıp İl başkanı olan Şerafettin Atalay ,gece yolda giderken pusuya düşürülerek meçhul kişiler tarafından vurularak öldürülmüştür.

21) 3 Mart 1971 gününde Hıdır Altınay polis tarafından öldürüldü.

Polis tarafından Ankara Emniyet Müdürlüğüne soruşturma yapılmak üzere götürülen Hıdır Altınay, işkenceye tabi tutulmuş, vücuduna elektrik cereyanı verilmiş, yüksek dozda verilen cereyan sonunda kalbi patlayarak ölmüştür. Olaya intihar görüntüsü vermek için Emniyet Sarayı'nın 10.katından ölü olarak aşağıya atılmıştır. Ankara Tıp fakültesinden seçilen ve otopsi yapan doktorlar tarafından verilen raporda, ne kadar yüksekten düşerse düşsün, bir kişinin kalbinin patlamayacağı ve kalp patlaması olayının

yüksek voltajlı elektrik akımıyla meydana gelebileceği bildirilmiştir.

22) 5 Mart 1971 gününde Erdal Şener öldürüldü.

ODTÜ'nün aranması sırasında çıkan çatışmada güvenlik kuvvetleri tarafından vurulan Erdal Şener, vaktinde hastahaneye kaldırılmadığı için kan kaybından ölmüştür.

23) 5 Nisan 1971 gününde Niyazi Tekin öldürüldü.

Komandolar Balıkesir öğrenci yurduna yaptıkları baskın esnasında Niyazi Tekin'i tabancayla vurarak öldürdüler.

AP'nin babası da Anayasayı ihlâl etmiş ve yasaları çiğnemişti. Yüksek Adalet Divanı onu mahkum etti. Suçlular asıldı. Adalet Partisi de aynı yolu izledi.

Demokrat Parti iktidarına 27 Mayıs'ta Türk Ordusu dur demişti. DP'nin devamı olan AP iktidarı yine 12 Mart muhtırasıyla şöyle suçlandı:

"Parlamento ve hükümet, süregelen tutum, görüş ve icraatı ile yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk'ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamu oyunda yitirmiş ve Anayasanın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup Türkiye Cumhuriyetinin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür."

AP'nin özellikle son altı yıllık iktidarı,işte bugünkü şartları ve muhtırada açıklanan durumu hazırladı.Ama,bu iktidarın temsilcileri her nasılsa kendilerini kurtarmanın ,ellerini kolâarını sallaya sallaya gezmenin yolunu buldular.Aslında mahkemeKi sanık sandalyesine onların oturması gerekti.Bu yer onların yeri ydi ve ancak onlara yakışırdı.Babalarının daha önce oturdukları bu yerde onların oturması,olayların gelişiminin doğal sonucu idi.Ama ne gariptir ki,bugün Sıkıyönetim mahkemelerinde vatan satıcıları yerine ,yurtseverler yargılanmaktadır.

T.C.

Hv. K.K.

HAVA HARP OKULU KOMUTANLIĞI

ASKERİ SAVCILIK

As. SAV. : 968/37-23

ESAS NO : 968/370

KARAR NO : 968/152 2/12/1968

KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞI KARARI

Suç : GÖKSEKİN Hava Harp Okulu 1968 Kültür Yıllığı ile ilgili
olay:

SANIK : İstanbul'da Münteşir BUGÜN Gazetesinin 29/EKİM/1968 tarih ve 679 sayılı nüshasında (BİR YÜKSEK ASKERİ OKULUMUZDA SOLCULUK PROBAGANDASI YAPILIYOR) başlığı altında yapılan neşriyat üzerine, Hava Harp Okulu K. lığı gazetenin bu yayını ihbar kabul ederek, yayına konu teşkil eden olay hakkında gerekli soruşturmanın yapılmasını, 29/EKİM/1968 gün ve As Sav. 1743/68 sayılı soruşturma açılması emri ile, askeri savcılığınızdan istenmesi üzerine, olaya vaziyet edilmiş ve olay ile ilgili olarak yapılan hazırlık soruşturması sonucunda:

Adı geçen gazetenin bahsi geçen nüshasında, Bir Yüksek Askeri Okulumuzda solculuk probagandası yapılıyor başlığı altında yaptığı yayında, bir Yüksek Askeri Okulun 1968 Kültür Yıllığının çıkartıldığı, çıkartılan yıllığın müstehcen mahiyette olduğu, askeri isyana teşvik ettiği, siyasi telkinat ve siyasi probaganda da bulun-

duğu, din düşmanlığı, NATOaleyhtarlığı ve Köy Enstitüleri meddahlığı yapıldığı ve aynı okulun Kilyostaki Kampında bir öğretmenin komünist haydut Che Guevera'nın yasaklanmış Gerilla Harbi ile ilgili kitabı öğrenciler okunak suretiyle komünizm probagandası yaptığını iddia etmiş ve aynı gazete 30/EKİM/1968 tarih ve 980 sayılı nüshasında (Bir Yüksek Askeri Okulumuzdaki Komünist faaliyetine dair ifşaatımız büyük akis uyandırdı) başlığı altında yaptığı yayınla da, aynı okul ile ilgili olan komünistlik probagandasına dair iddialarını tekrarlamıştır.

Hava Harp Okulu ile ilgili olduğu anlaşılan BUGÜN gazetesinin bu iddiaları iki kısım halinde müteala olunabilir.

1- Gazetenin Hava Harp Okulunun Kilyostaki Öğrenci Kampı ile ilgili olan iddiaları,

2- Gazetenin Hava Harp Okulu 1968 Kültür Yıllığı ile ilgili olan iddiaları.

Gazetenin Okulun Kilyostaki Öğrenci Kampı ile ilgili olan iddiaları.

Bugün gazetesinin 29/EKİM/1968 tarih ve 679 sayılı nüshasında ifade edildiği gibi, Hava Harp Okulunun ikinci sınıfına geçen öğrencilerine Hava Harp Okulu ana talimatı gereğince, 21/TEMMUZ ila 20 AĞUSTOS 1968 tarihleri arasında Kilyosta kamp kurulmuş ve kamp programı gereğince öğrencilere komando ve gerilla ile ilgili eğitim yaptırılmıştır.

Komando ve geril la eğitimini Hv. K. Kd. Üstğm. Önder ...YILDIRIM tarafından yürütülmüş olup, adı geçen öğretmenin subay Gerilla Dersi sırasında öğrencilere Gerilla ve Gerilla harbi hakkında malumat verirken Türklerin, Yunanlıların, Tito'nun Mao'nun Gerilla Savaşlarından bahsetmiş ve bu arada Atatürk'ün gerilla savaşına verdiği önemi de belirttikten sonra henüz o tarihlerde yasaklanmış olan Che Guevera ya ait Gerilla Günlüğü adlı kitaptan gerilla dersi sırasında ve tamamen gerilla eğitimini maksadıyla ve yalnız bu konuyla ilgili olarak sayfeler okuduğu, adı geçen subay Öğretmenini Kilyos Kampında öğrencilere komünizm probagandası yapmadığı bu konuda dinlenen tanıkların beyanlarından anlaşılmıştır.

Bu duruma göre, Bugün Gazetesinin Hava Harp Okulunun Kilyostaki Öğrenci Kampı ile ilgili olan bu haberi doğru olmakla beraber, normal bir ders konusunu ilgilendiren bir olaya ait bulunduğu, olayın komünizm probagandası ile bir alakası olmadığı anlaşılmıştır.

Gazetenin okulun kültür Yıllığı ile olan iddialarına gelince:

Aynı Gazetenin aynı nüshasında belirtildiği gibi GÖKSENİN Hava Harp Okulu 1968 Kültür Yıllığı adlı kitap, Hava Harp Okulu öğrencileri tarafından çıkartıldığı bir vakıadır.

Adı geçen Kültür Yıllığı Hava Harp Okulu Öğrenci Alay Karargahı yönetininde ve öğrenci alay komutanı Hv. Kurnay Albay Necdet Volkan'ın müsadde ve müzaheretî neticesinde hazırlanarak aynı komutanı ararat Yayıneviyle yaptığı anlaşma gereğince Başaran Matbaasında temmuz

1968 tarihinde bastırıldığı ve Haydarpasa Hava Halzene Terminal Merkezi Müdürlüğünde görevli Hv. Uls. K2. Üstğ. Fevzi Özkaya vasıtasıyla kitapların mezkur basın evinden alınarak kendi evine götürüldüğü ve evinde iki gün kaldıktan sonra, öğrenci Albay 2. Bl. Komutanı Hv. Pyd. Yzb. Zekâi Yılmaz tarafından görevlendirilen öğrenci Kenal Pekerler ve Mehmet ALKAYA'nın adı geçen Üs teğmenin evinden kitapları aldıktan sonra Yzb. Salih Yılmaz'a teslim ettikleri ve otuzbir ağustos 1968 günü ve gecesi öğrencilerin dolaplarına ikişer adet konmak suretiyle tevzi edildiği mezkur kültür yıllığının okul Komutanı Kenal Zeren'in görüşüne arz edilmeden ve muvafakati alınmadan hazırlandığı ve gene aynı şekilde basıldıktan sonra, öğrencilere dağıtıldığı, dosyada mevcut Kur. Alb. Necdet VOLKAN'ın beyanı, aynı subayın Ararat yayınevi yaptığı 20/6/1968 tarihli anlaşma müdarecatından anlaşılmıştır.

Her ne kadar Hava Eğitim Kor. Komutanlığı Kurnay Başkanı Tuğ General Sabri TAVAZAR gerek Hava Kuvvetleri Komutanlığına verdiği raporda gerekse ifadesinde, Hava Harp Okulu Komutanı Tüm General Kenal ZEREN ile öğretim aniri öğretmen albay Sabri TUZUN'ün GÖKSENİN F. VA HARP Okulu 1968 Kültür Yıllığının hazırlandığından malumattar bulunduklarını bu hususun, kendisine 6 Eylül/1968 günü adı geçen subaylar tarafından söylendiğini beyan etmiş ise de; mezkur gün zikri geçen subaylar arasında Kültür Yıllığı ile ilgili olarak her hangi bir konuşmanın cereyan etmediği böylelikle Tüm General Kenal ZEREN ile Albay Sabri TUZUN'ün Kültür Yıllığının hazırlandığı hakkında bilgi sahibi olduklarına dair Tuğ General Sabri TAVAZAR'ın beyanından başka her hangi bir delile rastlanmamıştır.

Kültür Yıllığının (GÖKSENİN ÜSTÜNE) ile başlayan ön sözünde de açıkça belirtildiği gibi, Kültür Yıllığı, Öğrenci Hasan ÖZGEN, Mustafa ÇİMEN, Neşet SÖZER, Erdal ŞAHMAN ile Nevzat KILIÇARSLAN'ın özel sorumluluk deruhte ederek ve genellikle ders dışı kültürel faaliyetleri zamanında ve fakat gayri resmi olarak hazırlanarak bastırıldığı, Yıllıkta yer alan şiir, öykü, inceleme ve derlemelerin tamamen yıllıkta imzası bulunan subay ve öğrenci yazarlara ait olduğu ve çoğu yazıların öğrenciler tarafından henüz Hava Harp Okuluna girmeden evvel yazıldığı, ancak; bir kısım yazıların 1967/1968 Ders Yılı içinde öğrenciler tarafından ders dışı kültürel faaliyetleri meyanında hazırlandığı bu konu ile ilgili olarak dinlenen tanıkların beyanından anlaşılmıştır.

Her nekadard gazete kültür yıllığında yer alan yazılarda piç, it, piçoğlu, orospu, şehvet, genelev, pezevenk, köpoğlusu, deyyus, dürzü, ulan,..... gibi, kelimeler kullanıldığından bahisle, Yıllığın müstehcen mahiyette olduğunu iddia etmiş ve gerçekten adı geçen Yıllığın 24,25,43,63,83,99. sayfelerinde yer alan İKİ KAMBURLU FIRAT, MIŞLI GEÇMİŞİN ÖYKÜSÜ, KADIN, DAMDAN DÜŞME, DERGİ, KONYA MOTORLUSU, gibi, bazı şiir ve öykülerde bu türden kelimeler ve sözler kullanılmış isede;

Kültür Yıllığında bu gibi kelimelere yer verildi diye, yıllığın müstehcen mahiyette olduğu iddia olunamaz. Çünkü; bir eserin müstehcen mahiyette olabilmesi için o eserin kanun'un ar, haya ve iffet duygularını incitmesi gerekir. Burada Kanunla himaye edilmek istenen şey cemiyetin müşterek ar, haya ve iffetidir. Okulun öğrencileri

tarafından çıkarılan Kültür Yıllığında yer alan yazılarda ise cemiye-
tin cinsi arzularını tahrik eden, şehvet duygularını gıcıklayan ve
bu yolla ar ve haya duygularını inciten bir hususa yer verilmemiştir.
Yıllığın 24. sahifesinde yer alan ve Erdal Şahman'a ait(İKİ KAMBURLU
FIRAT) adlı şiir içinde it, piç, piçoğlu piç gibi kelimeler geçmekte
ise de şairin, bu kelimeleri okuyucunun cinsi arzularını tahrik et-
mek ar ve haya duygularını incitmek maksadıyla değil Fırat Nehrinden
çektiklerini dile getirebilmek için kullandığı;

Gene Yıllığın 25. sahifesinde yer alan ve aynı yazara ait ola-
rak (MIŞLI GEÇMİŞİN ÖYKÜSÜ) adlı şiirde de, şair'in, orospu sözünü
cinsi arzuları tahrik için değil, sırf sevdiği kızın kendisini be-
ğenmeyip başkasına gittiğinden bu sebeple, kendisine aptal onada
orospu denildiğini, insanların başkaları hakkında nasıl kolayca hük-
me varabildiklerini anlatmaya çalışmakta ve bundan şikâyet etmekte
olduğu;

Gene Yıllığın 63, 83, 99. sayfalarında it, pezevenk, eşşoğlu-
su,.....gibi, deyimlerin kullanıldığı, ancak; yukarıda da izah edil-
diği gibi bu deyimlerin yer aldığı öyküler içinde müstahcen bir an-
lam taşımadıkları yeminli bilirkişiler Anayasa Hukuku Profesörü ve
İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanı doktor Tarık Zafer TUNAYA, Ceza ve
Ceza Usul Hukuku Profesörü Dr. Nevzat GÜRELLİ'nin mütalaları ndan
anlaşılmıştır.

Her ne kadar aynı Gazete Yıllıkta yer alan yazılarda siyasi
telkinat ve siyasi probaganda da bulunulduğunu iddia etmiş ise de;

Siyaset yapmak, bir ülkede hükümet etmek, ülkoyi idare etmek demektir. Siyasi faaliyette, hükümet ve ülke idaresine katılmak için yapılan faaliyettir. Siyasi faaliyet, bir partinin hükümet etme ve iktidarı ele geçirme çabasına katılmakla olur. Yıllıkta yer alan tüm yazılarda ise, şu veya bu partinin iktidara gelmesi, iktidarı ile geçirmesi lehinde hiç bir çabaya rastlanmamaktadır. Bu bakımdan siyasi telkinat ve siyasi probaganda da bulunmak gibi bir hususa rastlanmamıştır.

Yıllıkta yer alan yazılarda, belli bir partinin iktidara gelmesi için değil, fakat ülkemizin daha ilerlemesi için bazı fikir ve düşüncelerin yer aldığı bir gerçektir. Bu da siyasi telkinat veya siyasi probaganda da bulunmak değildir.

Aksi halde, kamu ile ilgili her fikrin siyasi sayılması icabederdi ki, bu, vatandaş hak ve hürriyetlerini tahammül edilmeyecek kadar sıkıntıya sokan bir durum olurdu.

Gene her ne kadar aynı gazete aynı tarih ve sayılı nüshasında, yer alan yazılarda, Ho Şi MINH, Niyazi BERKES, Pertev Naili BARATAV, Abidin DİNO, Şevket Süreyya AYDEMİR, Sabahattin SELEK, Çetin ÖZEK, Fay KIRBY,.....gibi Marxist simalara yer verildiğinden bahisle Komünizm probagandası yapıldığı iddia olunmuş ve iddia gibi, gerçekten, yıllığın inceleme ve derleme kısmında yer alan ve yazar Mustafa ÇİMEN'e ait (TARİHSEL GELİŞİM İÇİNDE KURTULUŞ SAVAŞLARI) adı altındaki bilimsel mükalede, yazar, Şevket Süreyya Aydemir'in İnkılâp ve Kadro, Atatürk'ün Söylev , Halil Ali'nin Atatürkçü Dış Politika, NATO ve Türkiye, Mîmtaz Soysal'ın Anayasa Hukuku, Ahmet Angın'ın Üçüncü Dünya

ve Küba İhtilali ile Ho Şi Minh'in Milli Kurtuluş Savaşımız adlı eserinden esinlenerek yazdığı;

Gene Yıllığın inceleme derleme kısmında yer alan ve Saffet ALP'a ait (TÜRK DÜŞÜNÜŞÜNÜN BATILILAŞMA EYLEMLERİ İÇERİSİNDE EVRİMİ) başlıklı makaleyi yazar, Peyami SAFA'nın Türk inkilâbına bakışlar, Turan TAN'ın tarihte Türkler için Söylenen Büyük Sözler, Niyazi Berkes'in Batıcılık, Ulusçuluk, Ve Toplumsal Devrimler ile Ferit EDGÜ, Abidin DİNO, Pertev N. Boratav'ın Kültür Emperyalizmi adlı eserlerinden esinlenerek yazdığı,

Gene aynı Kültür Yıllığında yer alan ve Ömer KAMBUROĞLU'na ait (DOKTRİNER ATATÜRKÇÜLÜK) başlıklı ilmi makalesini Atatürk'ün Söylev, Mahmut Esat Bozkurt'un Atatürk İhtilali Ş.S. AYDEMİR'in Tek Adam, Sabahattin SELEK'in Anadolu İhtilali, N. BERKES'in İki yüzyıldır neden Becalıyoruz? adlı eserlerinden esinlenerek yazdığı;

Gene aynı Kültür Yıllığında yer alan ve Kürşat ÇELİK'e ait (TÜRKİYE'DE LAİKLİK) başlıklı ilmi makalede yazar, Çetin ÖZEK'in Türkiye'de laiklik, İsmet GİRİTELİ'nin İdare Hukuku ve T.C. 1961 Anayasası ile Cumhuriyet gazetesi ve Varlık Dergilerinden esinlenmek suretiyle yazılmış ise de;

Adı geçen yazarlar eserlerinden faydalandıkları simaların isimlerini komünizm propaganda yapmak maksadı ile deşil, ancak faydalandıkları kaynakları göstermek için bu simaların isimlerini ve eserlerini göstermiş ve bu suretle, gerçek bir bilim adamı gibi hareket etmek istemişlerdir. Esasen, Yıllıkta isimleri geçen ve eserlerinden

yararlanılan bu simaların çoğu yerli yazarlar olup, bunların bir kısmı tarihi bir şahsiyet olup, diğer bir kısmı ise muhtelif fakültele-
rimizde kürsü ve söz sahibi kimselerdir. Geri kalan yazarlar ise ya-
bancı simalardır. Yazarların bu iyi niyet ve ahlâki davranışlarını şu
veya bu şekilde yorumlamak suretiyle, komünizm probagandası yaptıkları
iddiasında bulunmak esas ve mantıktan yoksun bir davranıştır.

Gene- her ne kadar aynı gazete, aynı tarih ve sayılı nüshasında
Yıllıkta yer alan yazılarda köy Enstitülerinden söz edildiğinden ba-
his ile, komünizm probagandası yapıldığını iddia etmiş ve gerçekten,
Mehmet ERTEL imzalı (EĞİTİM SORUNU ÜSTÜNE) başlıklı yazıda Köy Ensti-
tülerinden bahsedilmiş ise de;

Yıllıkta yer alan yazılarda Köy Enstitülerinden söz edildi di-
ye, komünizm probagandası yapıldığı iddia edilemez. Komünistler Köy
Enstitülerine taraftar olmuşlardır diyerek Köy Enstitülerine taraftar
olanların hepsi Komünisttir denemez. Kaldı ki; adı geçen yazara ait
olan makalede yazar genellikle eğitim sorunları üzerinde durmuş, ve
bu münasebetle öde köycülük düşüncelerine dayanan Köy Enstitülerine
değinmiştir. Yazar, ilmi makalesinde, Köy Enstitülerine yer verdi
diyerek, komünizm probagandası yaptığı sonucuna varılamaz.

Çünkü; komünizm, mevcut demokratik, sosyal ve ekonomik düzeni
kaldırıp, yerine kendi düzenini kurmak amacını güden iktisadi bir
doktrin olup, ihtilal ile yani cebir ve şiddet yoluyla iktidara gel-
meyi isteyen bir sistemdir.

Komünizm probagandası da; cebir ve ihtilal yoluyla sosyal sınıfların ortadan kaldırılması ve işçi sınıfının diktatörlüğünün kurulması yönündetelkinde bulunmak demektir.

Komünizm ve komünizm probagandası bu olduğuna göre, ve yazar da makalesinde ihtilal ve cebir yoluyla sınıfların ortadan kaldırılması gibi bir fikir ileri sürmediğine göre, makalesinde komünizm probagandası yaptığı söylenemez.

Gene her ne kadar aynı gazete aynı tarih ve sayılı nüshasında, din düşmanlığı yapıldığı ve din düşmanlığına örnek olmakta Yüzbaşı Salih Zeki YILMAZ'a ait (İsyen) adlı şiiri örnek göstermek suretiyle komünizm probagandası yapıldığı iddia edilmiş ise de;

Adı geçen KÜltür Yıllığında yer alan şiir, öykü, inceleme ve derlemelerde EUGUN Gazetesinin iddia ettiği gibi din düşmanlığı yapıldığına dair her hangi bir hususa rastlanmamıştır. Din düşmanlığına örnek olarak gösterilen (İSYAN) adlı şiirde, şair, peygamberlerin halkın isyanından doğduğundan söz etmekte ve bu isyanlar de vam ettikçe insanlığın ya hedefine ulaşacağından yahutta batacağından söz etmektedir. Gerçekten dini bakımdan izah edildiği zamanda aynı sonuca varılmakta, insanların isyan etmesi üzerine peygamber gönderildiği kabul edilmektedir. Bu bakımdan, bir kere, bu şiirle dinin inkâr edildiği iddia edilemez. Kaldı ki, şair şiirinde, isyanın çıkar yol olmasının mutlak bulunmadığını, kötü sonuçlarda doğurabileceğini açıkca şiirinde bahsetmiş olduğuna göre şiirindi askeri isyana teşvik telkininde bulunmak istediği de kabul olunamaz. Ayrıca, Komünistler din düşmanıdır diyerek, din düşmanı olan herkes komünisttir denemez. Komünist olmadan da din düşmanlığı yapmak mümkündür.

Gene her ne kadar adı geçen gazete aynı tarih ve aynı sayılı nüshasında Kültür Yıllığında Bolşevik İhtilalinin övüldüğünden bahisle komünizm probagandası yapıldığını ve Bolşevik İhtilalinin övüldüğüne örnek olarakta, yazar Mustafa ÇİMEN'e ait (TARİHSEL GELİŞİM İÇİN - DE KURTULUŞ SAVAŞLARI) adlı makaleyi göstermek suretiyle bu iddiayı teyit etmeye çalışmış isede;

Adı geçen mkaalede yazar genellikle Kurtuluş Savaşları üzerinde durduğu ve bu arada da Rus Devrimi, Fransız İhtilali ile Türk Kurtuluş Savaşına değinerek Toplumsal Değişimleri anlatmaya çalışmış olup, yazar yazısında Rus İhtilaline yer verdi diyerek Komünizm probagandası yaptığı iddia olunamaz.

Her ne kadar aynı gazete aynı tarih ve aynı sayılı nüshasında NATO aleyhtarlığı yapıldığı ve NATO aleyhtarlığına örnek olarakta Kültür Yıllığında yer alan yazar Mehmet BİRİDEKİMOĞLU'na ait (Nato ve TÜRKİYE) başlıklı makaleyi örnek göstermek suretiyle Türkiyenin Nato da yer alması hususunun tenkit edildiğini iddia etmiş isede;

Bugün Gazetesinin Nato aleyhtarlığı hakkındaki isnatı, tamamen gerçek dışı olup, yazar bu makalesinde Nato'nun mahiyetini ve kuruluş sebebini ifade ettikten sonra, Türkiye'nin Nato'ya niçin girdiği üzeldürmekte ve Türkiye'nin Nato içindeki yerinden bahsettikten sonra, Türkiyenin Nato'dan ayrılması ile neler kazanacağı, neler kaybedeceği konusuna değinmekte ve sonuç olarakta; Türkiye'nin Nato'dan ayrılması fikrini savunduktan sonra, Türkiye'nin Nato'dan çıkmasıyla ancak Sovyetlerin kazançlı çıkacağını belirtmekte bunda da Türkiye'nin hiç bir çıkarının olmayacağı tezini ileri sürmektedir.

Adı geçen gazete, yazarın Nato ile ilgili leh ve aleyhteki fikirlerini tesbit ederken, durduğu noktalardan birini sanki vardıgı sonuçmuş gibi göstererek Yıllıkta: Nato aleyhtarlığı edildiğini ileri sürmüş ve böylelikle gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu anlaşılmıştır.

Gene her ne kadar aynı gazete aynı tarih ve sayılı nüshasında Yıllıkta (ATATÜRK'ÜN BURSA NUTKU'na) yer verildiğinden bahis ile, askeri isyana tesvikte bulunduğunu iddia etmiş ve gerçekten, Kültür Yıllığında Atatürk'ün Bursa Nutkuna rastlanmakta ise de;

Yıllıkta bu nutka yer verildi diyerek askeri isyana tesvik mahiyetinde olmadığını herkesce kabul edilmiş bir gerçektir. Öyleki, Yargıtayda yaptığı açılış konuşmasında Yargıtay Başkanı bu nutku aynen tekrarlamış ve bu tekrarı aynen devletin resmi yayını olan Adliye Dergisinde yayınlanmış olduğu ve bundan yıllar önce de Milli Eğitim Bakanlığının yayınları arasında çıkan bir kitapta Atatürkten seçmeler ara sında bu nutka yer verildiği görülmüştür. Atatürk'ün Bursa Nutkunun Yıllıkta yer aldığı (Atatürk DEVRİMLERİ VE GENÇLİK) adlı yazıda, yazar Mehmet YURTÖZVERİ'nin belirtmek istediğı husus sadece Türk Gençliğinin Atatürk'ün çizdiği yoldan ilerlemesi gerektiğini tebarüz etmekten ibaret olup, burada yazar askeri isyana tesvik etmek istemediğı anlaşılmıştır.

Keza Yıllığın öteki yazılarında askeri isyana teşvik edici mahiyette bir yazıya rastlanmadığı gibi, siyasi telkinat ve probaganda,, Komünizm probagandası yapılmadığı, tanıkların beyanlarından, hazırlık soruşturması sırasında bilir kişi dinlenen Prof. Tarık Z. TUNAYA, Prof. Dr. Öztekin TOSUN, Prof. Dr. Nevzat GÜRELLİ'nin yeminli mütalaları ile, tekmil dosya münderecaatından anlaşılmış olmakla;

"GÖKSENİN" Hava Harp Okulu 1968 Kültür Yıllığı ile ilgili o-
layda her hangi bir suçta rastlanmadığından ve her hangi bir şahıs
hakkında da kamu davasının açılmasını haklı göstermeye yetecek sebep
bulunmadığından, 353 Sayılı Kanunun 105. maddesi gereğince itirazı
kaabil olmak üzere KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA KARAR VERİLDİ. 2/12/1968

İmza

Muzaffer YUKSEL

Hv. Hakim Kd. Yzb.

Askeri Savcı

TÜRK CEZA KANUNUN 146 MCI MADDESİNİN

İNCELENİŞİ VE HAYDAR AÇIKLADAN

TARTIŞILMASI

Sayın Başkan, Sayın Hakimler,

Buraya kadar yaptığımız açıklamalarda müvokkilerimizin bu eylemleri hangi kastla yaptıklarını yeterince anlatmış bulunuyoruz. Tenyiz layihamızın bu bölümü de gerek doktrin ve gerekse uygulamadan örnekler vererek, ceza hukukunun genel prensiplerini bir an olsun gözden uzak tutmadan eylemlerin hukuksal değerlendirilmesini yapacak ve uygulanan T.C.K.nun 146. maddesini, gene yukarıda belirttiğimiz prensiplerin ışığı altında inceleyeceğiz.

Yüksek Kurulunuzca da bilin içi gibi, "Suçta Kanunilik prensibi"nin kaçınılmaz bir sonucu olarak, suçun mevcudiyeti için, işlenen fiilin kanunda açıklanan tarife uygun olması gerekir. Böyle bir uygunluk olmadıkça zaman suçun kanunu unsuru var sayılamaz. Suç tipinde yer alan bütün unsurlar bulunmayınca suçun varlığından da bahsetmek elbette mümkün olmaz.

Ceza müeyyidesiyle karşılanan ve suç adı verilen eylemler ancak kanun tarafından tayin edilir. Ayrıca, yasaklanmış eylemlere sadece kanunların gösterdiği cezalar uygulanabilir. İşte bu prensip, "keyfîlik prensibi"nin karşılığı olarak modern kanun hukukunun temel prensiplerinden birini teşkil etmektedir.

Bu prensibin genel olarak devandığı temeller şunlardır:

Suç, ferdin hürriyetini kısıtlayan bir emir veya yasa sak demektir. En büyük değer ve ninetin özgürlük olarak kabul olunduğu toplumlarda, özgürlüğün kısıtlanması kaçınılmaz olan hallerde bile, bu kısıtlamanın kanun tarafından gerçekleştirilmesi gerekir. Yani, suçu ve unsurlarını kanun tayin eder. Yargı gücü, aynı zamanda suçu ve unsurlarını yaratacak olursa, adaletin dağıtımında uyulması şart olan tarafsızlıktan kaçınılmaz olarak ayrılmış olur.

Kanunilik prensibine uyulmadığı takdirde, ceza adaleti rastlantılara, keyfi yargılara ve ceza tatbikçilerinin kişisel düşüncelerine ve ihtiraslarına terk edilmiş olur. Bunun sonucu ise, kişi özgürlüğünün ve adaletin yalnızca tehlikeye düşmesi değil ve fakat tamamen ortadan kalkmasıdır.

Bu prensip ayrıca maddi ceza hukukunda suçun kıyas yolu ile tayin ve tarif edilemeyeceğini ve aynı şekilde cezaların tayin ve tatbikiinde de kıyas yolu un uygulanamayacağını içerir.

Ceza hukukunun temelini teşkil eden bu prensip, gününüzde artık Anayasa hukuku un genel vazgeçilmez bir kuralı haline gelmiş ve hemen hemen bütün ülkelerin Anayasalarında yerini almıştır.

Temyiz layihamızın bu bölümünde sözü geçen prensip üzerine de durmamızın nedeni, gerek esas hakkındaki mütalada ve gerekse bu mütalaaaya uygun olarak verilen kararda, aşağıda açıklayacağımız gibi yüklenen suçun maddi unsurlarını teşkil eden konularda, bu prensibin her nedense gözden uzak tutulmuş olmasıdır.

T.C.K. 146. MADDESİNİN TARTIŞMASI

Gerekçeli hükmün 39-45 sayfalarında olayımızda uygulanan T.C.K.nun 146. maddesinin tartışılması yapılmaktadır. Mahkeme kararında :

"Söz konusu madde ile k runmak isteyen, devletin ilke unsurunun dışında kalan unsurları ve bilhassa yargı, idare ve yasama organlarıdır. Nitekim buna genel olarak "anayasa nizamı" adı verilmektedir. ki, bundan maksat devletin kuruluşunu, temel organlarını, yasama, yürütme ve yargı yetkilerinden meydana gelen egeenlik yetkilerini, niteliklerini ve kullanma esas ve usullerini temel ve kamu haklarını düzenlenen hukuk, örf ve adet kuralları bütünüdür." (Gerekçeli hüküm sayfa.39)

"Suçun tekerrürünü için fiilin müelliflerce kısaca Anayasa nizamı adı verilen devletin temel nizanlarına müteveccih olması, her'i Anayasa ile kurulmuş bulunan bu nizamın bir kısmına veya tamamına hedef olması gerekir."

"Bu yönü ile sözü edilen suç hukuk tekniği bakımından tehlike suçudur. Aynı zamanda bir fikir suçu olmayıp maddi bir fiille ilazun gösteren bir suçtur." (Gerekçeli hüküm sayfa 39)

"İki kısımdan oluşan maddedeki diğer suç "Türkiye Cumhuriyeti teşkilatı esasiye kanunu ile teşekkül etmiş olan büyük Millet Meclisi'ni iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs etmek" suçudur. Her'i Anayasamıza göre kurulmuş olan Senato ve Millet Meclisinden oluşan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin veya Senato yahut Millet Meclisinden birini devirmek, düşürmek veyahut da çalışamaz, vazifelerini yapamaz, yerine getiremez hale getirmeye maddi ve manevi câbirle teşebbüs etmek, söz konusu suçu ortaya çıkarır. Her iki Meclisi veya birini devirmek, vonu dağıtmak, varlığına son verip ortadan kaldırmak, bu suçun maddi unsurlarını teşkil eder" denmektedir.(G.E.S.40)

146 nci maddenin açıklanması bakımından, yukarda mahkemenin gerekçeli hükmünden alınıp aktarılan bu görüşler, doktrinde hemen hemen kabul edilmektedir.

Gerekçeli hükmün bundan sonraki bölümünde, 146 nci maddedeki teşebbüs tahlil edilmekte bu hükümden alınıp aşağıya aktaracağımız kısımlarda görüleceği gibi, adı geçen maddedeki teşebbüsün Türk Ceza Kanununun 61 ve 62 nci maddelerinde tarif edilen teşebbüsten daha değişik nitelikte bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

Bu konuda gerekçeli hükmün 41 nci sayfasında şöyle denilmektedir.:

"Kanunun unumi hükümler bölümünde, 61 ve 62 nci maddelerinde genel olarak teşebbüs hükümlerinin mevzu olması ve ceza tatbikatında bu hükümlerin, fiillerin işlenişindeki aşamalara göre, bütün hususi hükümlere uygulanması mümkün iken, 146 nci maddede ayrıca bir teşebbüsten bahsedilmesi karşısında, bu teşebbüsün T.C.K.nın 61 ve 62 nci maddelerinde öngörülen teşebbüslerden farklı anlamda kullanıldığı söz götürmez bir gerçektir. 146 nci madde devlet nizamını, Anayasal düzeni, devletin temel kuruluşlarını vikaie için konulmuş bir madde olduğuna göre, bu maddede geçen teşebbüs deyimini, kanun koyucunun konuya göstermek istediği hassasiyet göz önüne alınırsa, 61 ve 62 nci maddelerde tarif edilen tam ve nakis teşebbüs kavramlarından daha geniş bir anlam taşıdığı sonucuna ulaşılır. 146 nci maddede öngörülen teşebbüs 61 ve 62 nci maddelerde tarif edilen tam ve nakis teşebbüsleri içine alır. Tam ve nakis teşebbüslerde elverişli vasıtalarla fiilin icrasına başlanıldığı halde 146 nci maddedeki teşebbüste bundan önceki bir safha olan "fiillerin işlenmesine yönelme" başka bir deyimle "fiili işlemeye kalkışma" dahi kapsam içine alınmıştır. Bu duruma göre suç teşkil eden fiilin safhaları, aşamaları, başlangıçtan tam fiile doğru 1) Fiilin işlenmesine yönelme (teşebbüs öncesi) 2) fiilin icrasına elverişli vasıtalarla başlama (Teşebbüs) 3) Fiilin işlenme-

"Bu genel prensiplerden ayrılmak değildir. Ancak "Toplum ve Devlet'in yüksek menfaatları için" tehlike yaratan ve bu itibarla özelliği bulunan 146 nci maddedeki suç bakımından ayrı bir safhanın göz önünde tutulması gereklidir. Bu da suç işlemeye yöneltilen fiillerdir. Şu hale göre 146 nci maddedeki eylemin özelliği bakımından diğer suçlardan ayrı olarak üç safha bahse konu olacaktır.

" 1) Suçun işlenmesi: 2) Suçun işlenmesine teşebbüs edilmesi: 3) Suçun işlenmesine yönelinmesi, yani suçun işlenmesine yönelme veya girişme niteliğindeki fiillerdir.

Görülüyor ki mahkemenin görüşüne göre, 146 nci maddedeki teşebbüs hali Ceza Kanunumuzun 61 ve 62 nci maddelerinde düzenlenen "teşebbüs"ten farklıdır ve daha geniş kapsamlıdır, 146 nci maddedeki teşebbüs aynı zamanda teşebbüs öncesi durumu da içine almaktadır.

Mahkeme bu görüşünü teyid etmek amacıyla, ayrıca Prof. Faruk Eren'in T.C.K.nun Hususi Hükümleri isimli kitabının 78 nci sayfasından şu kısmı da gerekçeye koymuştur. "Mevaz karunda teşebbüs tabiri kullanılmamıştır, muayyen bir gayeye matuf fiil ibaresi tercih edilmiştir. Teşebbüs tabirinin malûm ve muayyen teknik anlamı (T.C.K. nun 61-62) muayyen gayelere matuf fiil ibaresinden daha dardır."

Gerekçeli hükümden bu kadar uzun bir bölümü buraya aktarmamızın nedeni, önce 146 nci maddenin maddi unsurunu "cebron teşebbüs"ün teşkil etmesi, sonra da 146 nci maddedeki teşebbüsün kanunumuzun 61 ve 62 nci maddelerinde düzenlenmiş olan teşebbüsten daha geniş kapsamlı olup, aynı zamanda "teşebbüs öncesi" durumu da içerdiği hakkındaki görüşe ilk defa mahkeme hükmünde rastlanmış olmamızdır.

Oysa, 146 nci maddedeki "teşebbüs, kanunumuzun 61 ve 62 nci maddelerindeki teşebbüsten farklı değildir. Mahkeme hükmünde ileri

sürüldüğü gibi, kanun koyucu maddedeki teşebbüsü daha geniş kapsamlı tutmuş, teşebbüs öncesi durumları 146 nci maddenin içine almıştır. Ve fakat, kanun koyucularıda geniş olarak tenas edeceğimiz gibi, devlet'in Şahsiyetine Karşı işlenen suçlarda, teşebbüs öncesi durumları, genel prensiplerden ayrılarak, bağımsız suçlar olarak düzenleniş ve bu düzenleme kanunumuzun 168-172 nci maddelerinde yer almıştır.

Gerçekten, mahkeme hükmündeki düşme nin aksine ve aşağıdaki maddelerden ötürü 146 nci maddedeki teşebbüs, genel kurallardan ayrı olarak incelenmez ve bu teşebbüs, "teşebbüs öncesi" durumları içine alınmaktadır.

Bu nedenler şunlardır :

1) 20-21 Mayıs olaylarıyla ilgili davada, gerek Askeri mahkemede ve gerekse Askeri Yargıtay Daire ve Daireler Kurulu'nda 146 nci maddedeki teşebbüs T.C.K.nun 61 ve 62 nci maddelerinde gösterilen teşebbüs hükümlerine göre incelenmiş ve uygulanmıştır.

2) 146 nci maddedeki teşebbüsün, genel teşebbüs hükümlerinden farklı olmadığını ve teşebbüs öncesi durum olan hazırlık hareketlerinin ayrıca ve kanunun başka maddeleri ile düzenlenip cezalandırıldığı konusunda Ceza Kanunumuzun mahazını teşkil eden İtalyan Ceza Hk. ve Hukukçuları arasında tam bir ittifak vardır.

Bu müelliflere göre, kanunumuzun 168-172 nci maddelerine tekabül eden İtalyan 1889 Ceza Kanununun 131-135 nci ve 1930 Kanununun 302-310 ncu maddeleri, "zaten esas suçların hazırlık hareketlerini, bu suçlara ait teşebbüs öncesi bir durumu karşılamakta ve cezalandırmaktadır." (Borçiani, Alberto, Diritto Centro lo Stato, in COCCIOLO-Drito Penale 11/1, Milano 1888,235-Maggiore Giuseppe

R: Diritto penale 11/1 Bologna 1948. 95-Maura, Battista: Banda Armata, Nuov Dig.,lt., 1937.232.)

Boylaca adı geçen hukuk bilginleri, 146 ncı maddedeki "teşebbüsün" kapsamının daha geniş olması hakkındaki görüşün geçerli olamayacağını açıkça belirtmişlerdir.

3) Kaldı ki, Prof, Faruk Eron'un Türk Ceza Hukuku-Mususi Hü-kûmleri" adlı kitabından karar gerekçesine aktarılan "teşebbüs" hakkındaki görüşünceler de, mahkemenin görüşünü desteklemektedir. Tam tersine, Sayın Faruk Eron'un bu konudaki görüşüncesi yukarıda belirttiğiniz ve Ceza Hukuku doktrininde ittifakla kabul edilen görüşe uygun bulunmaktadır. Mahkemenin, bu kadar açık olarak belirtilen bir görüşü nasıl olup da tam ters anlamada alıp kendi görüşüne destek y pabildiğini anlamak bizce mümkün değildir.

Gerçekten adı geçen kitabın 78 ncı sayfasında teşebbüsle ilgili olarak aynen şöyle denmektedir:

"Teşebbüs: Mehzar kanunda (n. 118) "Teşebbüs" tabiri kullanılmıştır. Muayyen bir gayeye "matuf fiil" ibaresi tercih edilmiştir. Diğer bazı yabancı kanunlarda da (mesela İsviçre CK.275) aynı ibare tercih olunmuştur. Bununla beraber mehzar kanunun şarihleri muayyen hedefe "matuf fiil" ibaresi için, maksadın tahakkukuna elverişli vas talarla (vesaiti mahsusa) "icra başlangıcı"nın zaruri olduğukantatınd ırlar ki, bu anlayış, "teşebbüsten (TCK.61) başka bir manaya alınmaz. Herhalde "hazırlayıcı (-- ihzari) fiiller" kafi değildir. Bu itibarla ne mahiyette olursa olsun "ideoloji propagandaları" gayesinin Anayasanın değişikliğine müncer olacağı tabii bulunmasına rağmen, bu madde hükmüne göre değil, bunları yasak eden hükümlere göre cezalandırılırlar.

"Teşebbüs için" icra başlangıcı" bu teşkil edecek bir fiille ihtiyacı vardır.

"Teşebbüs tabirinin malûm ve muayyen teknik manası (T.C.K. 61-62) mevcut olduğundan, muayyen gayelere" ..mutaf fiil" ibaresinden daha dardır ve bazı müelliflerin kanaatine göre suç bakımından cezalandırılması makul görülebilecek bazı "ihzari hareketler"i madde hükmü dışında bırakmaktadır."

Görüldüğü ki, mahkemenin kendi görüşüne kaynak olarak almak istediği düşünceler dahi kendi görüşünü doğrulamamaktadır.

Bu açıklamalarımızdan çıkan ve ünlü ceza bilginlerince paylaşılan sonuçlar şunlardır:

1) 146 nci maddedeki "teşebbüs, "teşebbüs" hakkındaki genel hükümlere göre incelenebilir. Bu maddedeki teşebbüsün unsurları 61 ve 62 nci maddelerdeki teşebbüsün unsurları ile aynıdır.

2) Kanun koyucu 146 nci maddede, genel prensiplerden, teşebbüsün anlamı açısından değil ve fakat koyduğu müeyyide açısından ayrılmıştır. Zira, genel olarak teşebbüs hali, "tam fiil'e nazaran daha hafif bir ceza ile cezalandırıldığı halde, 146 nci maddede, teşebbüs hali dahi tam ceza ile cezalandırılmıştır. Bunun nedeni ise suçun önemi ve suç tamamlandığı takdirde faillerinin ceza takibine uğratılamayacakları hakkındaki düşüncedir.

3) 146 nci maddedeki "teşebbüs öncesi durumlar", maddenin kapsamı dışında bırakılmıştır. Esasen Ceza Hukukunun genel prensiplerine göre hazırlık hareketlerini cezalandırmak mümkün değildir. Buna rağmen kanun koyucu bu durumları dahi Devlet'in temel kuruluşlarının varlığı açısından tehlikeli görmüş ve cezalandırmıştır. Ancak bu cezalandırma 146 nci madde ile değil ayrıca düzenlenen Ceza

Kanunumuzun 168-172 nci maddeleriyle erekle etirilmifitir. Bu konuya ilerde ayrıca değineceğimizi belirtmiştik.

Bu açıklamalarımızdan sonra 146 ncı maddedeki teğebbüs ve teğebbüsün unsurlarını inceleyebiliriz.

TEŠEBBÜS VE UNSURLARI

Ceza Kanunumuzun 146 ncı maddesi, maddi unsurla ilgili olarak, Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tayir tebdil veya ilğaya,...cebren teğebbüs edenler "hükümünü koymuştur.

Maddenin bu hükmü karşısında önce fiili, yani hareket ile neticeyi, sonra fiilin vasfı olan cebri, incelemek gerekmektedir.

Bilindiği gibi, bir suçun söz konusu olabilmesi için, kanun tarife uygun bir eylemin bulunmasının şart olduğunu belirtmiştik. Demek ki, dış alemde bir değişiklik meydana getirmeye yönelmiş olumlu veya olumsuz bir hareket bulunmadıkça, bir suçun varlığı da ileri ürülemez. (Grispigni) işte ortada kanuni tarife uygun bir fiilin bulunması şartına, suçun maddi unsuru denir.

Bu esasın mefhum muhalifinden, önemli bir sonuç çıkar:
Maddi unsur bulunmayan bir suç olamaz. Bir fiil şeklinde tecelli etmeyen bir fikir veya niyet, ne kadar kötü olursa olsun, ceza hukunun dışında kalır ve suç teşkil etmez. (Petroçelli) Ayrıca bu fiilin kanundaki tipe uygun olması da şarttır.

146.-Madde, fiilin suç teşkil edebilmesi için, gerekli olan bir "hareketi" belirtmiş değildir. Maddece, (cebren teğebbüs edenler deyimine yer verilmiştir. Bu nedenle, Türk Hukuk Doktrinde, suçta nit maddi unsur olarak "teğebbüs etmek" gösterilmektedir.

Tesebbüs. esas itibariyle, hareketin veya neticenin tamamlanmamasını suçun tamamlanmamış halini ifade eder. Halbuki, hareketin hukuki bir değer ifade edebilmesi için, belirli bir neticeye yönelmiş olması gereklidir. Hareketin tesebbüs halinde cezalandırılabilmesi, onun tehlikeli olduğu düşüncesine ve hareketin belirli bir neticeyi doğurmaya elverişli olması esasına dayanır. (Petrocelli)

Bir tesebbüs durumunun mevcut olabilmesi için, failin, en azından icra hareketlerine başlamış, fiili iks yönünde yol almış bulunması gereklidir. Bundan çıkan sonuç şudur: 146. maddedeki suçla ilgili hareket, belirli neticelere yönelmiş maddi bir hareketten ibarettir. Ve hareketin neticeyi doğurmaya elverişli olması şarttır.

Her şeyden önce şunu belirtmek gerekir ki 146. maddeye göre cezalandırılan hareket icra hareketleridir.

Hareketin diğer bir vasfı da, neticeyi doğurmaya uygun olmasıdır. Neticeyi doğurmaya uygun olmayan bir hareket. 146. madde anlamında bir hareket sayılmaz. Zaten bir fiilin tesebbüs derecesinde kalabilmesinden bahsedebilmek için, hareketin neticeyi doğurmaya elverişli bulunması gereklidir. (Petrocelli) 146. maddedeki suçun tegekkül edebilmesi için, tesebbüs hali dahi kâfi olduğuna göre, hareketin neticeye uygunluğunu aramak zorunluluğu vardır. Tesebbüs durumunda da bir "ihlal" mevcut bulunmakla beraber, kanundaki tipe uygun hareket mevcut değildir. (Santoro) Durum böyle olunca hareketin, tipe uygun neticeyi yaratacak nitelikte olması şarttır. Hareketin uygunluğu kuralı, hareketin neticeyi elde edebilecek kuvvette, nitelikte bulunmasıdır. Zira, hareketin yalnızca tehlikeli olmayıp, neticeyi yaratmaya da elverişli olması, şarttır. (Guadano)

Tamamlanmış suçlarda, neticenin, yapılan hareketin sonucu olup olmadığı, yani maddi sebebiyet ilişkisi aranmaktadır. Bu nedenle teşebbüs durumunda da, farazi bir sebebiyet ilişkisi sorumlu olarak kurulmaktadır. Yani teşebbüste gerçekleşmesi düşünülen netice ile fiilen ortaya konan hareket arasında illiyet bağı kurulmaktadır. Ortaya konan hareketin, cezalandırılan neticeyi gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği sorunu sorulmaktadır.

Kısaca, teşebbüs durumunda, tamamlanması söz konusu olan suçun gerçekleşebilmesi, ihtimal ve imkanı araştırılmaktadır. Bu gerçekleşebilme ihtimal ve imkanın araştırılmasının bir tek nedeni vardır: O da işlenmez suç ile teşebbüsün birbirinden ayırabilmek içindir. Çünkü teşebbüsün varlığı, ancak ve ancak neticeyi meydana getirmeye elverişli vasıta kullanmak ile mümkündür. Vasıtanın elverişli olması ise, hareketin de elverişli olmasını gerektirir.

146. maddede belirtilen teşebbüs, gerçekleşmiş neticeye uygun olarak cezalandırılmaktadır. (Paglia-Santoro) demekki, neticeyi gerçekleştirmesi mümkün olmayan hareketler icra edilemez.

146. maddede hareketin yöneleceği maksat "tebdil, tağyir ve ilga" olarak gösterilmiştir. Fiil, bu gayelerin gerçekleşmesine yöneldiğine göre neticede de bu durum olur. Yani ortaya konan hareketle ortaya konan eylemlerle, istikbalde değil, behemehal elde edilmek istenen netice anayasayı tebdil, tağyir ve ilga ve meclisi iskat olmalıdır.

Tebdil, tağyir ve ilga yalnızca güdülen amacı, subjektif bir durumu ifade etmez. Eğer tebdil, tağyir ve ilga sırf subjektif kavramlar olsa idi, gerçekte cezalandırılan, failin kusurlu iradesi olurdu (Florin-Berner) Bu takdirde cezalandırılabilirlik için mera

hareketinin varlığı şart koşulmazdı. Halbuki 146. maddenin uygulanabilmesi için icra hareketlerinin varlığı şarttır. İcra hareketlerinin varlığı ise belirli bir neticenin arandığını ve bu neticenin de, tebdil, tağyir ilga ve meclisi iskat olduğunu gösterir.

Kanuni tarifte yeralan netice tahakkuk ettiği takdirde, tamamlanmış bir suç söz konusu olur, buna karşılık netice gerçekleşmemiş ise, tamamlanmamış suçtan bahsedilir demiştik. Demek ki fail suç yoluna girince ve bu yolda ilerleyince ya amacına ulaşır ya da yarıda kalır.

Suç yolunda ilerleyen fail ya yapacağı bütün hareketleri bitiremediği için neticeye ulaşmamış olur, yahut da iktidarında olana bütün hareketleri yapıp bitirdiği halde netice meydana gelmez. Birinci halde teşebbüsün nakıs, ikinci halde ise, tam olduğundan bahsedilir.

Suçta kanunilik prensibi icabı, suç tipinde yer alan bütün unsurlar gerçekleşmedikçe, kanuni unsurun varlığından bahsetmek mümkün değildir. Kanuni unsur bulunmayınca da suç söz konusu olmaz.

İşte bu nedenle, teşebbüs hakkındaki hüküm, tamamlanmış suça ait hükmü genişleten, onu tamamlayan bir hüküm olmaktadır. Fakat, bir hükmü genişleten bir kuralın anlam taşıyabilmesi için, öncelikle söz konusu hükmün var olması gerekir. Bu nedenle teşebbüs, iki kuralın bir araya gelmesinden meydana gelen bir suç nevidir. Bu kurallardan birincisi asli bir mahiyet taşır ve tamamlanmış suca taallük eder. İkincisi, tali bir hüviyet gösterir ve tamamlanmış suça ait hükmün teşebbüse de teşmil edilmesini sağlar.

Bu genel açıklamalarımızdan, aynı zamanda teşebbüsün şartları da ortaya çıkmaktadır. Devamıyla ilgili olarak teşebbüsün şart-

larını tek tek ele alıp incelemek, mahkeme hükmünün bu konuda neler söylediğini görmek gerekmektedir. Böylece kanunun aradığı şartlar, yani 146. maddedeki teşebbüsün şartlarını, devamıyla ilgili olarak, varolup olmadığını da ortaya çıkması olacaktır.

TEŞEBBÜSÜN ŞARTLARI:

Kanunumuza göre, teşebbüsün dört şartı vardır. Bu şartlar sırasıyla şöyledir:

- 1- Kastın bulunması,
- 2- Elverişli vasıtanın kullanılması,
- 3- İcraya başlanılmış olması,
- 4- İcra hareketlerinin bitmemesine veya neticenin meydana gelmemesine failin elinde olmayan mani sebeplerin ömül olması.

1- Kastın bulunması şartı:

Mahkeme, gerekçenin ilgili bölümünde, müvekkillerimizin kastı konusunda özetle şöyle demektedir:

"Mahkememiz fiilleri bütünüyle değerlendirmiş ve suçun manevi unsurunu buna göre tayin etmiştir. Fiiller münferiden ele alındığında görünüşü itibarıyla TCK'nun diğer maddelerinde gösterilen ve müeyyide altına alınan adi zabıta vakası olarak karşımıza çıkar. Bu şekilde bir değerlendirme fiillerin temelinde yatan ideolojik gayeyi bertaraf etmek veya görmemek, bu temel gayeyi olaylardan ayrı tutmak demektir. Hadisemizde kast unsuru fiillere vahdet ve bütünlük kazandırmaktadır. Faillerin fiilleriyle yöneldikleri istikamet Anayasamızın temel ilkeleriyle belirtmiş olduğu toplum, ekonomik, politik düzeni kendi görüşlerine göre, kendi fikir yapılarına göre, silah zoruyla ve hukuk dışı yollarla değiştirmek is-

Mahkemenin yukarıdaki görüşüne göre, sanıkların fiilleri münferiden ele alınırsa T.C.K.nun diğer maddelerinde gösterilen adi zabıta vakası olarak ortaya çıkar. Keza, askeri mahkemeye göre, fiillerin temelinde yatan siyasal ve ideolojik gayeyi görmemek, bu temel gayeyi olaylardan ayrı tutmak demektir. Böylece buradaki kastın sadece 146. maddedeki suçla ilgili kast olduğu sonucuna varılmaktadır.

Kanaatımızca, mahkemenin kast konusundaki görüşü bir an için kabul edilse dahi bu kast sadece 146. maddenin cezalandırdığı suçun değil, aynı zamanda T.C.K.nun 168. ve 171. maddelerinde düzenlenen suçların da manevi unsurunu teşkil etmektedir. Kısaca, 168 ve 171 maddelerdeki suçlarla 146. maddedeki suç arasında kast açısından bir fark yoktur.

Esasen kanun, 146., 168., ve 171. maddelerce cezalandırılan suç faillerinin aynı kastla hareket ettiklerini açıkça belirtmektedir ve 168 ve gerek 171. maddeler siyasal gayelerle işlenen suçları cezalandırmaktadır.

Demek ki, kastın 146. maddedeki suçtan ayrı düşünülmesi fiillerin birer adi zabıta vakası olarak değerlendirilip cezalandırılmasını gerektirmez. Zira, yukarda da açıkladığımız gibi, 146. maddedeki suç kastı aynı zamanda 168. ve 171. maddelerdeki suçların da manevi unsurudur.

Esasen, aynı kastla ika edilen fiillerin bu üç maddeden hangisinin şümölüne girdiğini suçun, "elverişli vasıta" ve "icra başlangıcı" unsurları t yin edecektir.

Görülüyor ki, mahkemenin kast konusundaki görüşü kabul edilse dahi sadece 146. maddenin değil, aynı mahiyette ve siyasal nitelikteki hazırlık hareketlerini cezalandıran 168., 171., maddelerinde manevi unsurdur.

Bu bakımdan, sanıkların kastının 146. maddeden ayrı düşünülmesinin, olayları adi bir zabıta vakası olarak değerlendirilip cezalandırmak gerekeceği yolunda mahkemeye varılan sonuç hukuki bir gerçeği ifade etmemektedir. Bu nedenle de bu durum kanuna açıkça aykırılıktır.

Kaldı ki, yukarıda yapılan açıklamalarda belirtildiği gibi, adı geçen maddelerin müsterek manevi unsuru olan ve mahkemeye varlığı kabul edilen "Anayasayı ihlal" kastının sanıklarda mevcudiyetini kabul etmek de mümkün değildir.

SANIKLARIN KASTLARI NEDİR ?

Mahkeme, sanıkların kastlarını incelerken, kararının 7-29 sayfalarında özetle şu düşünceleri ileri sürmekte ve bazı istidlaller yaparak hayali sonuçlara varmaktadır.

"Anayasamız komünizme, marksizme kapalıdır.(Devrimci mücadele ve Dev-Geng) broşüründen onların sosyal adaletin tahakkukunu komünizan düzende aradıkları, gayei, milli unsurları zorla tasfiye edecekleri anlaşılmaktadır.Yine (Kesintisiz Devrim) broşüründeki düşüncelerde marksizmin bir tahlil metodu olmadığı görülmektedir.Türkiye Halk kur-tuluş Ordusu temelde Milli demokratik devrim ilkesini benimsemiştir.(Milli demokratik devrim) broşüründen, bunun ikinci aşama olarak sosyalizmi gaye edindiği anlaşıyor. Bu sosyalist düzenden maksat marksist leninist düzendir.Sanıklara göre,özel mülkiyetin, sermaye sınıfının yok edilmesi, miras hakkının tanınmaması, kişisel özgür-lüklerin, grev hakkının yok edilmesi, parlamenter düzenin kaldırılması

anayasaya uygundur. Eylemleri, Garlos Marighella'nın kitabında önerdiği eylemlere benzemektedir."

İşte mahkemenin kabûlü ve istidlal yoluyla çıkardığı sonuçlar.

Mahkemenin bu kabul şekli ve istidlal yoluyla çıkardığı sonuçlar, acaba gerçeğe ve sanıkların düşüncelerine uygun mudur ?

Hayır, bu düşünceler ve istidlaller gerçeğe ve sanıkların düşüncelerine uygun değildir. Şöyleki :

1. Hemen söyleyelim ki, devamız bir ideoloji veya doktrin davası değildir. Bu davada, bir ideoloji, bir doktrin yargılanmamaktadır.

Ortada bir takım eylemler vardır. Banka soyulmuştur; adam kaçırılmıştır, polis memurlarına ateş edilmiştir, ruhsatsız silah taşınmıştır. Bu eylemler ceza kanunumuza göre suçtur ve müeyyideleri kanunda gösterilmiştir. Davamızda işte bu eylemler yargılanmaktadır.

Hal böyle iken, iddia makamı, hazırladığı iddianamede, bir takım ideoloji, doktrin tartışmalarına girmiş ve davaya ideolojik bir görüntü vermeye gayret etmiştir.

İddiamakamı, esas hakkındaki mütalaasında da aynı yolu izlemiş ve bazı dergilerdeki yazıları düşüncelerine delil olarak göstermek istemiştir. Her ülkede çeşitli eğilimlerde dergiler, gazeteler, kitaplar yayınlanır, Bu yayınları vatandaşlar okur. Eğer bu yayınlar kanuna aykırı düşünceleri kapsıyorsa toplatılır, haklarında dava açılır. Ama bu yayınlarla ilgileri olmayan, bunlardaki yazıları yazmamış olan kişiler sorumlu tutulamazlar. Hukuk kuralları bunu gerektirir. Sanıkların sözü geçen dergilerle, yayınlarla bir ilgileri olmadığı gibi bu dergilerdeki yazılarla da alakaları yoktur.

Mahkeme kararında da her nedense iddia makamının izlediği yol tercih edilmiş, olaylara ideolojik bir görüntü yerilmek istenmiş ve "Aydınlık sosyalist Dergiye Açık Mektup", "Türkiyede Devrimci Mücadele ve Dev-Geng", "Kesintisiz Devrim", "Milli Demokratik Devrim" gibi broşür ve yayınlardan karara aktarmalar yapılarak sanıklar bu yayınlarla ilzam edilmeye çalışılmıştır.

Bu broşürleri yayınlayanlar, yazarlar sanıklar değildir. Bu yayınlar hakkında sanıkların herhangi bir beyanları da yoktur. Bu yayınların müvekkillerimiz tarafından görüldüğü ve okunduğu da belli değildir. Hatta bu yayınlardan "Kesintisiz Devrim" broşürüne daha basılırken matbaada polis tarafından el konulmuş ve bir tanesi bile dağıtılmadan müsadere edilmiştir. Bu yayınlarla müvekkillerimiz nasıl ilzam edilebilir ? Nasıl suçlanabilir ? Bunu anlamak mümkün değildir.

2) Öte yandan mahkemenin, düşüncelerine dayanak olarak olmak istediği ve sanıkları suçlamak için delil olarak gösterdiği bu yayınlardan birçoğunu davaya konu olan eylemlerden sonra yayınlanmıştır. Bunlardan "Türkiyede Devrimci Mücadele ve Dev-Geng" broşürü, üzerinde de yazılı olduğu gibi 1971 Mart ayında, "Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup" broşürü 1971 yılı Ocak ayında, ve "Kesintisiz Devrim" broşürü de yine Mart 1971 tarihinde basılmış ve fakat matbaada iken el konulduğu için yayınlanamamıştır.

Oysa dava konusu olay 15/1/1971 de meydana gelmiştir.

Demekki mahkeme, olaylardan sonra, sanıklarla ilgisi olmayan başka kimselere tarafından yapılan yayınlarla sanıkları ilzam etme ve suçlama yoluna gitmiştir. Bunun haksızlığı azıklamaya gerek olmayacak kadar meydandadır.

3) Davaya konu olan eylemlerin komünizm ile, mahkemenin deyimine göre "marksist leninist düzen" ile ilgisi yoktur. Sanıklar soruşturma aşamalarındaki bütün ifadelerinde, büyük bir içtenlik ve dürüstlikle kastlarını ve eylemlerini ortaya koymuş ve açıklamışlardır. Bu da özetle şudur:

"Büyük Atatürk'ün önderliğinde bir kurtuluş savaşı verdik. Emperyalizme karşı verilen bu savaş sonunda yurdumuz bağımsızlığına kavuştu. Lozanda kapitülasyonları ilga ettik. Bu, emperyalizme karşı verilen ilk kurtuluş savaşıydı ve dünyanın esaret altındaki bütün halklarına örnek olduğu, Atatürk hayatta iken, 1939 yılına kadar, ülkemiz, bağımsız, özgür, dünya milletleri içinde şerefli yeri olan bir ülke idi.

"Fakat Atatürk'ün ölümünden sonra yönetime gelen iktidarlar döneminde Atatürk tarafından kapı dışarı edilen sömürücü yabancı sermaye çeşitli anlaşmalarla ve daha sonra ikili anlaşmalarla tekrar yurdumuza girdi, içerdeki işbirlikçilerle birleşerek Türkiye'yi bir açık pazar olarak kullanmaya ve yeraltı servetlerimizi ve diğer değerlerimizi sömürmeye başladı. Kapitülasyonlar bu kez daha etkili ve ağır bir biçimde gelmiştir. Yavaş yavaş ve özellikle D.P.,A.P. dönemlerinde ekonomik, sosyal, kültürel ve hatta askeri alanlarda yarı bağımlı hale geldik. Ülkemizi bu hale getiren emperyalizm ile işbirlikçi çevreler ve toprak ağalarıdır. Bunun için ülkemizi tam bağımsızlığına kavuşturmak amacıyla Amerikan emperyalizmine ve onunla işbirliği yapanlara karşı mücadele etmek gerekir. Bildiri yayınladık gösteri yürüyüşü yaptık, toplantılar, anayasayı koruma mitingleri düzenledik ama dövüldük, coplandık, karakollarda işkence gördük ve tutuklandık.

"A.P.iktidarı komandoların üzerimize saldırmalarına göm yundu, camilerde toplu namazlar kıldırtıldı, şeriatcılar üstümüze saldırtıldı, bu örgütlenmiş güçler ve toplum polisi t tarafından otu- za yakın yurtsever genç öldürtüldü, huzur planlarıyla köylerden kovulduk, böylece legal mücadele yolu kapandı. Bu nedenle savunma halinde silahlı mücadeleye girmek zorunda kaldık. Amacımız anaya- sayı ihlal değildir. Aksine rafa kaldırılan anayasayı savunmaktır. Bu temel yasadaki reformların, toprak reformunun gerçekleşmesini sağlamaktır. Emperyalizmi kovarak yurdumuzu Atatürk dönemindeki bağımsızlığına kavuşturmaktır. Atatürk'ün "istiklali tam" ilkesini gerçekleştirmektir. O'nun düşündüğü ve hayatının kısa sürmesi nede- niyle gerçekleştiremediği toprak reformunun yapılmasını sağlamaktır. Yani Kemalizmin ilkelerini, amaçlarını gerçekleştirmektir."

İşte sanıkların düşünceleri, amaçları, kastları budur.

Bu amaçların, bu düşüncelerin, komünizmle, marksizmle bir ilgisi var mıdır? Bunlar gerçekleşirse, Türkiye tam bağımsız hale gelirse, anayasa yazılı reformlar uygulanırsa, toprak reformu yapılırsa, emperyalizm kovulursa Türkiye komünst mi olacaktır? Türkiyede devlet ortadan mı kalkacaktır? Anayasa ihlal mi edilmiş olacaktır? Büyük Millet Meclisinin görevine engel mi olunmuş olacaktır?

Elbette değil :

Bunlar yapılırsa yurdumuz tam bağımsız, demokratik, kalkınma olanaklarına kavuşmuş bir hukuk devleti niteliğine kavuşacaktır.

Bunun ideoloji, doktrin ile ne ilgisi vardır?

O halde neden savcı ve mahkeme olaylara ideoloji gözü ile bakmakta ve olayları böyle takdim etmektedir?

Bunu anlamak mümkün değildir.

4) Kemalizm nedir? Bağımsızlık, Atatürk'ün deyiimiyle "istiklali tam" değil midir? Hukuk devleti değil midir? Bütün vatandaşlara eşit haklar tanımak isteyen bir yönetimi gerçekleştirmek değil midir? Sanıkların açıklanan amaçları ile kemalist ilkeler arasında gelişen bir yön var mıdır? Anayasanın öngördüğü reformlarla, anayasanın ilkeleriyle bu istekler arasında bir ayrılık var mıdır? Elbette ki yoktur.

5) Mahkeme, kararında sanıkların özel mülkiyeti, sermaye sınıfını, grev hakkını, kişisel özgürlükleri, parlamenter sistemi ortadan kaldırmak istediklerini söylemektedir. Bu iddialar, delillere, gerçeklere dayanılarak değil bir takım yersiz ve dayanaksız istidlallere dayanılarak ortaya atılmış iddialardır. Sanıkların ifadelerinde, tanıkların beyanlarında, yayınlanan bildiride bu iddiaları destekleyecek bir kanıt gösterilemez.

A) Ceza hukukunda "istidlal"ın yeri yoktur. Sanık istidlal yoluyla suçlanamaz. Türk Ceza Kanununun 1. maddesi "kanunun serih olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez" demektedir. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi de kişilerin istidlal yoluyla suçlanamayacaklarını bir çok kararlarında ıctihad etmişlerdir.

B) Sanıklar bütün soruşturma aşamalarında anayasayı savunduklarını, bu amaçla mitingler düzenlediklerini söylemişlerdir.

Sanıkların yıllardan beri anayasayı ve anayasa nizamını savundukları bir örneği ekli İstanbul C. Savcılığı başkan bürosunca düzenlenen 28/3/1968 gün ve 1969/18 hazırlık sayılı iddianamesinden de anlaşılmaktadır. Deniz Gezmiş hakkında 3512 sayılı kanuna aykırılık iddiası ile düzenlenen bu iddianamede sanığın "Devrimci arkadaşlar" başlıklı ve "Devrimci Öğrenci Birliği" imzalı bir bildirisi ile müsnet suçu işlediği ileri sürülmüştür. İddianamede şöyle denilmektedir :

Sanık Deniz Gezmiş bu bildiride: "Üniversiteyi kapatmakla rektör ve senatonun öğrenciye karşı olan kinini açığa vurup tarihi ihanetlerinin belgeledikleri, kapatma kararının, iktidarın, nizamı koruma kanunu çıkarması, anayasayı çiğnemesi ve özgürlükleri yok etmesi için bir oyun olduğu "nu ileri sürerek Cemiyetler Kanununun 13 ncü maddesine muhalefet etmiştir.

Görülüyorki sanıklar daima anayasayı, anayasa nizamını kişisel özgürlükleri korumak için çaba göstermişlerdir. Bu iddianame de sanıkların bu amaçlarını belgelemiştir.

Anayasamızda parlamenter sistemin, kişisel özgürlüklerin, grev hakkının ve hukuk devleti ilkelerinin ve yine özel mülkiyetin esas alındığı bir gerçektir. Böyle bir anayasayı savunan insanları parlamenter sistemi, özel mülkiyeti, kişisel özgürlükleri, grev hakkını ortadan kaldırmak istemekle suçlamak acaba tutarlı bir düşünce sayılabilir mi ve bir gelişki olmaz mı ?

C) Sanık Hüseyin İnönü tutanağın 21. sayfasındaki ifadesinde "1961 anayasasına öcü gözü ile bakıldı, ve nerede ise anayasa sözcüğünü dahi yasaklar oldular" dedikten sonra tutanağın 24 ncü sayfasında da "1961 anayasası için hayatlarını ortaya koyan : 27 mayıs ihtilalinin öncüleri vatan haini ilan edilmek üzeredir" demektedir ve sözlerini şöyle bitirmektedir. " Son sözüm yaşınsın 1961 Anayasası "

D) Sanık Mehmet Nakiboğlu tutanağın 26 ncı sayfasındaki ifadesinde: "Türkiye'nin Amerikan emperyalizmi tarafından her sahada sömürüldü ü bu dönemde bu sömürüye karşı çıkmayıp Kemalist geçinmek en azından sahtekarlıktır ve bunu ancak vatan hainleri yapar. Hiç kimse Kemalizm adına bizi suçlayamaz. Suçlamak isteyenler

ancak Damat Ferit ağzıyla suçlarlar... Bugün için Türkiyede gerçek olan birşey varsa o da Türkiyenin bağımlı olması ve de anayasanın öngördüğü nizamla mevcut nizamın birbirine uymamasıdır. Anayasanın ve de Atatürk ilkelerinin çığnenmesidir. Bunları çığneyenler ise A.P. iktidarı zamanındaki, ondan önceki D.P. iktidarı zamanındaki ve de istiklal savaşı sır sındaki yurtseverleri vatan haini olarak ilan eden işbirlikçi sermaye, ağa, mütegalibe ve tefecilerdir... Bizim anayasanın öngördüğü nizamla hiçbir ilgisi olmayan mevcut nizama karşı yaptığımız hareketleri, anayasa nizamına karşı yapılmış olarak göstermek iste enler en azından sahtekardırlar." demektedir.

E) Sanık Mustafa Yalçınar tutanağın 27 nci sayfasındaki ifadesinde: "... Böyle olsa da söyleyeceğimiz tek laf olacaktır. Vatan sağolsun, Biz halkımızın çocukları ve Atatürk'ün memleketi emanet ettiği gençleriz."

F) Sanık Deniz Gezmiş duruşma tutanağının II nci sayfasında şöyle diyor:

"İddianamede bizim anayasayı cebren ilgaya tegebbüs ettiğimiz ileri sürülmektedir. Öteden beri arzetmiş olduğum gibi bu ülkede anayasayı en fazla savunanlar bizleriz. Anayasayı ihlal edenlerse ortadadır. Anayasanın uygulanmasını isteyen gene bizleriz. Anayasayı uygulamayan yavuz kimselerde hala ortadadır. Yine o kişiler bizim kelleimizi istemektedirler. Onl r 36 milyonluk ülkenin bütün yükünü 20 gencin üzerine yıkmaya alışmışlardır. Bizler Türkiye'nin bağımsızlığından başka hiçbir şey istemedik ve hayatımızı bu yola koyduk, varlığımızı Türkiye halkına armağan ettik....12 Mart Muhtırası muvaffak olmasaydı bizi itham eden makam onları da aynı şekilde itham ederdi, buna da kan atım taadır. 12 Mart Muhtırası anayasanın

uygulanmadığını i'fâ etmektedir. ve parlamento'yu açıkça suçlamak-
tadır. Biz stratejik olarak düşüncelerimizi hiçbir zaman saklamayız."

G) Sanık Yusuf Aslan tutanağın 8 nci sayfasındaki ifadesinde
şöyle demiştir:

"Bizler bugüne kadar anayasayı savunmuşuzdur. Anayasanın
tamam olarak tatbik edilmesini istemiştir. Hatta bu konuda bir
misal arz etmek istiyorum. 1963 veya 1969 yılları olacak tarihini
kesin olarak hatırlayamıyorum. Burada izin aldık anayasaya saygı
mitingi tertipledik bize o gün A.P. milletvekillerinden ve milletvekil-
lerinden Hamit Fendoğlu başkanında olmak üzere saldırılar oldu,
5-6 arkadaşımız başından yaralandı... Şimdi de mahkeme huzurunda
gayet açık ve samimi olarak ifade vermekteyim. Eğer anayasayı
değiştirmek gibi bir kasıtlı hareket etsenler burda da bu şekilde
açıkça ifade ederdik, daha doğrusu kendim ifade ederdim. Biz delil
olmadığı halde samimi olarak ikrarda bulunmuşuzdur."

H) Sanık Metin Güngörmüş de tutanağın 37. sayfasındaki
ifade inde : "1961 Anayasasını şimdiye kadar savundum ve bundan
sonra da savunacağım. Bizim amacımız Amerikan emperyalizmi ve onun
ortakları olan işbirlikçi patronları, toprak ağalarını, vurguncu ve
tefecileri Türkiye'den kovmaktır." "Amaçlarımız bu kadar açıkken,
amacımızın niçin saptırılması istendiğini anlayamıyorum." Demektedir.

İ) Sanık Mehmet Aslı tutanağın 19. sayfasında "Biz Türkiye'nin
bağımsızlık savaşçıları, 1961 anayasasının öngördüğü düzenin tesis
edilmesi için çalışıyoruz ve bu yüzden de halkımızın önünde alınımız
açıktır." demiştir.

J) Sanık Mustafa Çubuk ta tutanağın 40. sayfasında: "Türkiyenin bağımsızlığı için Amerikan emperyalizmi ile çarpışmak, onların yerli ortaklarına karşı koymak, ağalara tefecilere karşı savaş vermek 1961 Anayasasını ortadan kaldırmaksa... bizim düşündüğümüz tek şey hem ve arkadaşlarımin geleceği değil, önemli olan Türkiye'nin ve Türkiye halkının geleceğidir." demiştir.

K) Sanık Hacı Tonak tutanağın 40. sayfasında : bugün burada sanık sandalyesinde oturan Mustafa Kemal Atatürk, onun ilkelerinin uyanık savunucuları, 27 Mayıs devrimcileri ve onların doğurduğu toplumsal dinamizmin unsuru olan bizleriz, bizimle birlikte sanık sandalyesinde 1961 Anayasası da oturmaktadır. 1961 Anayasası fikir özgürlüğünden bahsetmektedir ve biz fikir özgürlüğünü savunduk. Devletin, bütün yurttaşları okutmak yükümlülüğü altında bulunduğu ve her vatandaşın konut dokunulmazlığının ve yine her vatandaşın seyahat özgürlüğünün var olup sınırlanamayacağından söz etmektedir. Biz de bunları Anayasanın öngördüğü bu ilkeleri savunduk. Bunlar Anayasamızın en başta gelen ilkeleridir. Bir kişi gecekonduda oturuyor ve her an evinin tepesine yakılmasını bekler durumda ise, onun için konut dokunulmazlığı yoktur. Bir kişi eğer işsizse çalıştığı yerde emeğin gerçek karşılığını alamıyorsa, o kişi için fikir özgürlüğünün seyahat özgürlüğünün hiç bir anlamı yoktur. Biz bunlara karşı idik ve Anayasanın öngördüğü ilkelerin savunmasını yapıyorduk. Anayasanın en son alıcı ilkelerinden bir tanesi hakimiyet bilakaydıgıart millettir. Oysa Türkiye halkının çoğunluğunu teşkil eden Türkiye köylüsü toprak ağalarının ve çığ dışı düşüncelerin sultanı altındadır. Ve onların özgür olarak oy kullanacakları özgür olarak temsilci seçecekleri akla gelemez. Çünkü kendileri Anayasanın öngördüğü özgür kişihaline getirilmemişlerdir. Biz Anayasanın bütün ilkelerini sonuna

kadar savunduk. Bazı zamanlar cebimizde Anayasa taşıdığımız için polisten dayak yedik. Anayasayı ihlal edenler bugün biz değil toprak ağalığı müessesesini ayakta tutan, sosyal adalet ilkelerinin gelişmesine engel olan, Türkiyenin çağ dışı koşullar içinde yaşamasına göz yuman kişilerdir." demektedir.

Şimdi şu içten sözler karşısında bir noktaya dikkat edelim. Kararda sanıklara Anayasa nizamını ihlal etmek suçu yüklenmiştir. Anayasa bugüne kadar uygulanmamış ve Anayasamızın öngördüğü "nizam" gerçekleşmemiştir. 12 Mart muhtırası da bunu söylemektedir. Sanıklar da bunu söylemektedirler. O halde sormak lazımdır, Hangi Anayasa nizamı ihlal edilmiştir? 12 Mart muhtırasının suçladığı hükümet ve meclisin Anayasa dışı yönetiminden doğan nizam mı ihlal edilmiştir? Eğer sanıklar bununla suçlanıyorlarsa bu, hem 12 Mart muhtırasını, bu muhtıranın temel düşüncesini ve hem de Anayasamızın öngördüğü gerçek Anayasaya nizamını suçlamak anlamına gelmez mi ?

Öte yandan sanıklar bütün savunmalarında Anayasanın emrettiği toprak reformunun gerçekleşmesini istediklerini ısrarla söylemişlerdir. Bilindiği gibi toprak reformu, köylüyü toprak sahibi etmek için yapılır yani köylüye özel mülkiyet hakkı tanıyan bir reformdur.

Bugün de bu reform için çalışmalar yapılmaktadır.

O halde, sanıkların şu ifadeleri karşısında onların özel mülkiyeti ortadan kaldırarak istedikleri, kişisel özgürlükleri, sendikal hakları, parlamenter düzeni yok etmek istedikleri nasıl iddia edilebilir? Böyle bir iddia ve kabul nasıl tatminkârgörülebilir ?

6) İnsanlar kendi eylemlerinden sorumludurlar, Sanıklar da dava konusu eylemlerinden sorumlu tutulmak gerekir. Bu eylemler meydandadır. Kastları da meydandadır. Ceza hukuku da böyle der. Saik nasıl kast değilse, amaç da kast değildir.

Mahkeme, kararında, sanıkların sosyalist bir düzeni amaçladıklarını söylüyor. Bu bir an için kabul edilse bile, sanıklar istikbale muzaf bu amaçlarından ötürü suçlanabilirler mi? Ceza hukukunda istikbale muzaf suç var mıdır ? İnsanlar elli yıl, yüz yıl veya beşyüz yıl sonraya ait düşüncelerinden, bugün nasıl sorumlu tutulabilirler ?

T. C.

İ S T A N B U L

C.Savcılığı

B s n bürosu

Sayı :

969/18 Hz.

969/72 E

İ D D İ A N A M E

İstanbul () ncı Sulh ceza hakimliğine

DAVACI : K.H.

SANIK : DENİZ GEZMİŞ: Cemil oğlu, Mukaddesten olma 1947 D.lu
Üsküdar Selimiye Harem iskelesi sokak No 57/4 de
mukim İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 5-6 sömes-
trede talebe

SUÇ : 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 13. maddesine
muhalafet

SUÇ TARİHİ : 26/12/1968

Sanık hakkında tanzim olunan ve ekte sunulan hazırlık tahkikatı
evrakı tetkik edildi :

26/12/1968 günü İstanbul Üniversitesi rektörlük binasının
bir müddet bir kısım öğrenci tarafından işgal edilmesi ile ilgili
olarak yayınlanan "Devrimci arkadaşlar" başlıklı ve "Devrimci öğrenci
birliği" imzalı bildiride:

"Üniversiteyi kapatmakla rektör ve senetörün öğrenciye karşı
olan kinini açığa vurup tarihi ihanetlerini belgeledikleri, kapatma
kararının iktidarın nizamı koruma kanunu çıkarması, Anayasayı çiğneme-
si ve özgürlükleri yoketmesi için bir oyun olduğu, kanunun devrimci
güçlere karşı bir boğma aracı olduğu "Bu kanun getirildiği takdirde,
devrimci gençliğin tezinin Gazi Mustafa Kemal yolunda Anayasa için

iktidara parlamento dışı muhalefet olduğu ifade edilmektedir.

Bildiride, belirli bir kanun Meclislerden çıkmasını talep edilmekte siyasi meclislerin siyasi bir tasarrufu hakkında mtaala yürütüldüğü gibi, böyle bir tasarı kanunlaştığı takdirde devrimci gençliğin iktidara karşı parlamento dışı bir mahalefette bulunacağı belirtilmek sureti ile gençlik siyasi nitelikte bir mücadeleye davet edilmektedir.

Sanık Deniz Gezmiş Devrimci ğrenci Birliği başkanı bulunmaktadır.

Bu sebeple sanığın duruşması yapılarak hareketine uyan 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 13 ve 35 nci maddeleri delaleti ile T.C.K.nun 526/1 inci maddesi gereğince derneğin feshine karar verilmesi iddia ve talep olunur. 28/3/969

İstanbul C.Savcı Yardımcısı

12089

A.Bedi Soykan

Aslı gibidir

18.10.1971

"Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" açısından kast unsuru

4 Kasım 1950 gününde, Avrupa Konseyi Üyesi olan devletler Roma'da bir sözleşme kabul etmişlerdir. Bu sözleşmenin adı:

"İnsan haklarını ve ana hürriyetleri korumaya dair sözleşmedir.

Bu sözleşme Türkiye Büyük Millet meclisinde kabul edilmiş böylece ülkemizde de kanunlaşmış ve resmi gazetenin 19 Mart 1944 gün ve 8662 sayılı nüshasında yayınlanmıştır.

Anayasamızın 65. maddesine göre: "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında 149. madde gereğince Anayasa mahkemesine başvurulamaz." Böylece sözleşmedeki hükümler kanunun daha üstünde bir hukuki değer taşımaktadır.

Bu sözleşmenin ikinci maddesinde şöyle deniliyor:

"Her ferdin yaşama hakkı kanunun himayesi altındadır."

Sözleşmenin 9. maddesinde "her şahs düşünce, vicdan ve din hürriyetine sahiptir." denilmekten sonra 10. maddesinde ise: "Her ferd ifade ve izhar hakkına maliktir." denilmektedir.

"İnsan Hakları Evrensel Sözleşmesi" denilen bu sözleşme kişinin temel haklarını böylece septadıktan sonra 14. maddesinde de şöyle diyor :

"İşbu sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerden istifade keyfiyeti, bilhassa cins, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatlar, milli veya sosyal menşee, milli azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi diğer bir durum üzerine müesses hiç bir tefrike tabi olmaksızın sağlanmalıdır."

Sözleşmenin bu ve diğer hükümleri birlikte incelendiği zaman bu incelemeden şu sonuç çıkmaktadır:

Yaşama hakkı, insanın salt yani mutlak bir hakkıdır. İnsana yaşama hakkı tanınırken, bu hakkı güvenlik altına alınırken bir "Ayırım"a bağlı tutulamaz. Yani bu hakkın sağlanması yönünde, insanlar arasında cins, ırk, renk, dil, din, siyasi inanç veya diğer kanaatlar açısından bir fark gözetilmez.

Bu düşünceyi daha doğrusu sözleşmenin bu hükmünü daha da açıklatmak gerekirse bir kişi suçlanırken, yargılanırken bu suçlamada onun benimsediği din, mensup olduğu ırk, cins, mezhep, dil veya siyasi inancı gözönünde tutulamaz, ve bu inançlar suçlamada bir etken, bir unsur olarak ele alınamaz ve suçlamada buna dayanılamaz. Bundan çıkan sonuç şudur: Kişilerin inançları, siyasi kanaatları, suç kastının tayin ve tesbitinde bir unsur olarak düşünülmez.

Böyle bir uygulamaya yönelindiği takdirde, suçu işleyen herhangi bir müslüman ile bir gayrimüslim, bir Türk ile bir Arap, bir Beyaz ile bir Zenci arasında ayırım yapılmış olacağı gibi siyasi inançlarından ötürü de kişiler arasında bir ayırım yapılmış olacaktır.

Yani böyle bir ayırım yapıldığı takdirde, kişilere inancı yüzünden bazan su ve bazan da bu ceza, bazan ölüm cezası ve bazan da hapis cezası verilebilecektir. Böyle bir tutum, ülkenizde kanun hükmünde olan "insan haklarını ve ana bürriyetleri korumaya dair sözleşme"nin yukarıda açıklanan maddelerine açıkça aykırı düşecektir.

Öte yandan böyle bir ayırım, Anayasamızın 12 nci maddesinde kabul edilen esasa da aykırıdır. Çerçekten bu temel yasa sözü edilen maddesinde şöyle diyor :

"Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefâ inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, Kanun önünde esittir." Buradaki "Kanun" kelimesi bütün kanunları ve hukukuz ceza kanununu da kapsamaktadır.

Bu maddenin gerekçesinde de şöyle deniliyor:

"İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde, bütün Anayasalarda ve 1924 tarihli Anayasamızda yer alan eşitlik prensibinin lüzumunu izah ihtiyacı yoktur. Fıkrasının formülüne gelince: Bu da genel olarak rastlanan formüllere uygundur."

Bu hükümleri özetlemek gerekirse denilebilir ki, diğer hallerde olduğu gibi, yargılamada ve ceza kanunlarının herhangi bir maddesinin uygulanmasında, kişiler ve olayımızda sanıklar arasında, siyasi inançlarından ötürü bir ayırım yapılmaz ve "Kanun önünde eşitlik" ilkesi bozulamaz.

Acaba temyiz konusu mahkeme kararında, Anayasanın ve "İnsan haklarını ve ana hürriyetleri korumaya dair sözleşme'nin bu temel hak ve özgü lüklerine, bu ilkesine uyulmuş mudur? Yoksa, sanıklar hakkında, siyasal inançlarından ötürü ayırım yapılmış ve yukarıda sözü edilen Anayasanın ve Evrensel sözleşmenin hükümleri ihlal mi edilmiştir?

Bunu anlamak için mahkemenin gerekçeli kararına bakalım:

Mahkeme, kararının Giriş bölümünde Anayasamızın Dibace'sini aktardıktan, geçmiş yılların Anayasanın gelişmesi açısından, kendi görüşüne göre, bir özetini yaptıktan sonra 6. sayfanın sonunda şu ilginç sonuca varmıştır:

"1960 öncesinde muhalefet partileri tarafından iktidardaki partinin düşürülmesi için kışkırtılar üniversite öğrencisi, gençlik, bu kerre yeni Anayasanın getirdiği geniş hürriyet düzeni içinde sosyal bir hukuk devleti hedefine doğru değil, Marksist-Meninist yahut Macist bir rejim istikametine doğru çekilmiş veya itilmiştir."

Bu dikkat çekici gözlemden sonra kararın "1961 Anayasasının niteliği ve bu tarihten itibaren Türkiye'deki öğrenci hareketleri ve sol cereyanlar" başlığını taşıyan ikinci bölümünde, Anayasamızdan bazı maddeler aktarılmış, bunların açıklaması yapılmış ve T.C.K.nun 141-

142 nci maddeleri ile ilgili Anayasa mahkemesi kararı ele alınarak bu karar özetlendikten sonra:

"Üniversitelerin kendi içlerine dönük sorunlarının halline meder olabilecek tedbirlerin ve imkânların araştırılmasında yetersiz kalınması ve ciddi olarak bu sorunların hal tarzlarının pratik alana dökülememesi ve siyasi iktidarın üniversite sorununu ele almakta gösterdiği lakayt ve palyatif tutum öğrenci kesiminde bunalımın artmasına sebep olmuş ve üniversite iç sorunlarının hal tarzlarını arama istikametinde başlayan geçitli boykot, gösteri, işgal gibi eylemler, daha sonradan memleketin genel sorunlarının hal tarzlarını arama ve kendi görüşlerine göre yol gösterme ve zorlama şekline dönüşen eylemler olarak tezahür etmiştir.

"Üniversitenin iç sorunları bugün de ehemmiyetinden bir şey kaybetmaksızın devam etmektedir." denilmiştir.

Bundan sonra mahkeme, kararının 11. nci sayfasının başlarında şu düşüncelere yer vermiştir:

"İhtilâlcî sosyalizm öğrenci kesimindeki ağırlaşan bunalımı vasıta olarak kullanmak maharetini göstermiştir.

"Başlangıçta siyasi iktidara karşı olan gençliğin bu defa devletin ve cumhuriyetin temel nizamlarına karşı tahrik ettikleri müshade olunmuştur."

Daha sonra mahkeme, dava konusu olaylardan çok sonra, Mart 1971 tarihinde yayınlanan ve sanıklarla hiçbir ilgisi olmayan "Devrimci mücadele ve Dev-Genç" broşüründen parçalar nakletmiş ve bazı pasajlara dayanarak şunları söylemiştir:

"Ferdî yolsuzluklar, politik yetersizlikler, mevcut düzenin hastalığına bağlandı, Sosyal adaletin tahakkuku komünizan düzende arandı. Zannediliyordu ki, Marksist ve Leninist düzen geldiğinde köylü-

ye toprak, herkese iş prensibi hemen uygulanacak, dünya cennete çevrilecektir."

Gerekçeli kararın üçüncü bölümünde "Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun Kuruluşu" başlığı altında, düşünceler açıklandıktan sonra: "Marksist-Leniniist düzen silah zoruyla getirilecektir."....

"Görülüyorki:teorî ve pratikte sanıklar marksizm ve leninizmi eylem kılavuzu olarak kabul etmişler ve komünist toplum düzeni kurmak amacı ile harekete başlamışlardır." denilmiş ve yine olaylardan çok sonra basılan ve dağıtılmadan matbaada polis tarafından el konulan ve sanıklarla hiçbir ilgisi olmayan "kesintisiz devrim" broşüründen pasajlar aktarılmış ve 15. ci sayfanın sonunda şu düşünceler ileri sürülmüştür:

"Güdülen amaç bu olduğuna göre, milli demokratik devrim teorisinin incelenmesi, gerçek hedefin tayininde kesin yargılara varmaya yarayacak ve bu suretle de suç kastı ortaya çıkmış olacaktır."

Kararın 16. 17 ve 18 nci sayfalarında "milli demokratik devrim" adlı bir broşürden aktarmalar yapıldıktan sonra 18.ci sayfanın sonunda şöyle dikkat çekici ve dayanağı anlaşılamayan bir sonuca varılmaktadır:

"Sosyalist düzenden anlaşılan açıkça belirttikleri gibi marksist-leniniist düzendir, ve bu düzen kendilerine göre anayasanın emrettiği düzendir."

Kararın 29 ncu sayfasının sonunda da: "Sanıklar sorgu ve savunmalarında sosyalist olduklarını, marksist-leniniist fikri yapıya sahip bulunduklarını açıkça belirtmişlerdir." denilmiştir.

Öte yandan mahkeme, kararın 46. ncı sayfasında, kast unsuru üzerindeki düşüncelerini açıklarken şöyle demektedir:

"Mahkememiz fiilleri bütünü ile değerlendirmiş ve suçun manevi unsurunu buna göre tayin etmiştir. Fiiller münferiden ele alındığında görünüşü itibariyle T.C.K.nun diğer maddelerinde gösterilen ve müeyyide altına alınan adi zabıta vakası olarak karşımıza çıkar. Bu şekilde bir değerlendirme fiillerin temelinde yatan ideolojik gayeyi bertaraf etmek veya göndermek, bu temel gayeyi olaylardan ayrı tutmak demektir. Hadisemizde kast unsuru fiillere vahdet ve bütünlük kazandırmaktadır. Faillerin fiilleri ile yöneldikleri istikamet Anayasanın temel ilkeleri ile belirtmiş olduğu toplum, ekonomik, politik düzeni kendi görüşlerine göre, kendi fikir yapılarına göre silah zoru ile ve hukuk dışı yollarla değiştirmek istemektedir."

İşte mahkemenin, sanıkların kasdlarını tesbit etmek için ele aldığı unsur budur. Yani sanıkların siyasi inançlarıdır.

Görülüyor ki, mahkeme, kasdın ne olduğunu tesbit ederken, siyasi inancı tek ve temel unsur olarak ele almış ve olaydaki manevi unsuru buna göre tesbit etmiştir.

İşte bu, Anayasamıza ve yukarda hükümleri ve niteliği açıklanan "insan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya dair sözleşme'nin sözü edilen hükümlerine aykırıdır.

Esyle bir muhakeme ile suç kasdının tesbiti yoluna gidildiği takdirde, suç vasfının tayininde Anayasamıza ve İnsan Hakları sözleşmesine aykırı olarak kişiler arasında ayırım yapılmış olacaktır. Örneğin bir suçu Türk işlediği zaman başka, Arap işlediği zaman başka bir müslüman işlediği zaman başka, bir hristiyan işlediği zaman başka, bir beyaz işlediği zaman başka, bir zengi işlediği zaman başka, Marksist dünya görüşünü benimsemiş bir kişi işlediği zaman başka, bu görüşü benimsememiş bir kimse işlediği zaman da daha başka sonuca varılacaktır.

Mahkemenin bu düşüncesi ve istidlal şekli kasd unsuru açısından yasaya ve Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek kanunlaşan İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı olduğundan kararın bu yönden de bozulmasını rica ediyoruz.

2- Elverişli Vasıtalar Kullanma Şartı:

Gerekçeli hükmün 48. sayfasında bu konuda genel olarak şöyle denmektedir:

"Gerek doktrinde, gerekse tatbikatta işlenmesine karar verilen fiilin elverişli vasıta ile icrasına bağlanması suç teşebbüsünün unsurlarının tekevvünü bakımından gerekli görülmektedir. Elverişli vasıta gayeye ulaştırmak iktidarına sahip olan vasıtaadır. Vasıtanın bu iktidardan mahrum bulunması halinde, mutlak veya nisbî elverişsizlik sebebiyle işlenmez suç konusunun ortaya çıkacağı izahtan varestedir."

Görüldüğü gibi mahkeme elverişli vasıta konusundaki görüşünde hukukî gerçeklere uygun bir değerlendirme yapmaktadır. Ancak, aşağıda açıklayacağımız nedenlerle, bu genel prensibi somut olaya uygularken, bu doğru anlayıştan yanlış ve tam zıt bir sonuca varmaktadır.

Mahkemenin de kabul edip açıkça belirttiği görüşe göre, teşebbüsün varlığı için, fiilin elverişli vasıta ile icrasına bağlanması şarttır. Bu duruma göre, önce icra bağlangıcı olarak kabul edilen ilk fiil ve hareketin ne olduğunu ve bu hareketin hangi elverişli vasıta veya vasıtalarla icrasına bağlandığını tesbit etmek gerekmektedir.

Gerekçeli hükmün 50. sayfasında;"mahkememiz iştirak halinde işlenen hadisemizde faillerin eylemlerine göre icra bağlangıcını değerlendirmiş bulunmaktadır. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun eylemlerinin bağ-

lama tarihini mahkememiz icra hareketlerinin başlangıcı olarak kabul etmiştir." demek suretiyle icra başlangıcının 29 Aralık 1970 tarihinde sanıklardan Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Sinan Cemgil'in Amerikan sefareti karşısındaki polis kulübesini kurşunlama olayı olduğunu söylemişlerdir.

İcra başlangıcı ile ilgili açıklamalarımızı suçun unsurlarından olan bu konuya gelince geniş olarak yapacağız.

Ancak, yukarda bahsettiğimiz mahkeme hükmüne bakılırsa, Anayasayı ihlâl ve Türkiye Büyük Millet Meclisini iskat suçuna polis kulübesini kurşunlamakla başlanmış ve sanıklardan 4'ü tarafından kullanılan 4 adet tabanca bu suçun yani TCK.nun 146. maddesinde öngörülen suçun elverişli vasıtası olarak kabul edilmiştir.

Zira, icra başlangıcı olarak gösterilen bu olayda kullanılan silâhlar sadece bu tabancalardan ibaret bulunmaktadır. Sonradan ortaya çıkan 15 adet piyade tüfeğinin ise olayların bu safhasında henüz mevcut olmadığı ve bunların müteakiben meydana gelen banka soygunlarından elde edilen paralarla temin edildiği dosya münderecatıyla açıklığa kavuşmuş ve esasen mahkemece de kabul edilmiş bulunmaktadır.

Oysa, elverişli vasıtayla icrasına başlandığı kabul edilen Anayasayı ihlâl suçunun bu vasıtalarla nasıl olup da gerçekleşebileceğini düşünmek mümkün değildir.

Gerekçeli hükmün 48. sayfasında elverişli vasıta ile ilgili olarak ayrıca şu düşünceler yer almaktadır:

"... silâhları ve malzemeleri gerek yurt içinde, gerekse bir kısım kaçakçılardan yabancı menşeli olmak üzere yurt dışından temin edilmiş ve bugün dahi Türk silâhlı kuvvetlerinin elinde bulunmayan 14'lü tabir edilen otomatik tabancalarla techiz edilmişlerdir. Tomson ve sten makinalı

tabancaları ve bunların yanında piyade tüfekleri mevcuttur. Ve bunların bir kısmı da fransız ve alman menşeilidir. El bombaları vardır, bunların yanında tahrip maksadıyla çok sayıda dinamit ve kapsülleri mevcuttur."

Gerekçeli hüküm, mevcut silâhlardan bu şekilde ve miktar ve adet söylemeden bahsetmektedir. Halbuki, dosya münderecatı ile ortaya çıkan duruma göre, müvekkillerimizin en son durumda ellerinde bulunan tabanca ve tüfeklerin adedi şöyledir:

9 adet tabanca, 5 adet sten makinalı tabanca, 4 adet tomson makinalı tabanca, 10 adet piyade tüfeği, 1 adet dürbün, 4 el bombası, ve bir miktar (miktarı kesin olarak tesbit edilemediği için bu deyimini kullandık,) dinamit ve kapsül.

Bu silâhlarla Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamını veya bir kısmını tebdil, tağyir ve ilga ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni vazifeden men'e cebren teşebbüs etmek nasıl mümkün olabilir? Esasen, bu nitelikteki vasıtalarla değil, T.C. Anayasasını herhangi bir aşiretin, temel yasasını ihlâl etmek bile mümkün olamaz. Kaldı ki, bu silâhlar hiç bir zaman adı geçen suçu ilga yönünde ve bu maksatla kullanılmamıştır. Çünkü, ne kadar polis kulübesi kurşunlanırsa kurşunlansın ve değil 5 amerikalı, Ankaradaki bütün amerikalılar kaçırılsa bile 146. maddedeki suçun niteliği icabı bu hareketler "Anayasa'yı ihlâl" suçunun icra hareketleri olarak kabul edilemez. Zira, sonucu meydana getirmeyen hareketler o suçun icra hareketleri sayılamaz. Yani, her suç için icra hareketleri değişik niteliktedir.

Mahkemece icra başlangıcı olarak 29 Aralık 1970 tarihinde polis kulübesinin kurşunlanması olayı kabul edildiğine göre, bu noktada sanıkların ellerinde mevcut silâhların tahlili yapıp bu silâhların hükme konu teşkil eden 146. maddenin elverişli vasıtası olup olamayacağınıⁿ tesbiti gerekmektedir. Bu araştırma bizi 4 adet tabancanın varlığı ile karşı karşıya getirir.

4 adet tabanca ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının cebren ihlâli elbette mümkün olamaz. Esasen, bu konu, bizce ister icraya başlanıldığı andaki durum gözönüne alınsın veya olayların bitiminde mevcut silâhların miktarı ve niteliği esas kabul edilsin, 146. madde açısından tartışma konusu bile yapılamaz.

Bu konuda ortak savunmada uzun boylu açıklamalar yaptık. Mahkemece bu savunmamızda ilgili olarak şöyle denilmektedir:

"Altıtan gelecek bir halk ihtilâli için sanık müdafileri bunların yeterli olmadığı, müvekkillerinin elinde orduda bulunan tank, uçak gibi ağır silâhların olmadığı kanısındadırlar."

Halbuki, ortak savunmada üzerinde durduğumuz nokta şu esaslara dayanmaktaydı: vasıtanın elverişli olup olmadığı konusunda en önemli mesele elverişliliğin ne şekilde; yani hangi ölçülere göre tesbit edilebileceğidir. Bu konuda gerek doktrinde ve gerekse uygulamada şu ölçü kabul edilmektedir:

"Vasıtanın objektif olarak elverişli olup olmadığı, ancak o vasıta ile işlenmek istenen suç gözönüne alınarak tesbit edilebilir." Bilindiği gibi, "Elverişlilik" tek başına ele alınırsa nisbî bir kavramdır. İşlenmek istenen suç nazara alınmadan kullanılan vasıtanın elverişli olup olmadığını tesbit imkânsızdır. Zira, bir suç bakımından elverişli olan vasıta bir başka suçta aynı vasfı haiz olmayabilir.

Gerçekten banka soymada, adam kaçırmada elverişli olan müvekkillerimizin elindeki silâhların Anayasayı ihlâl ve Meclisi iskat suçunda elverişli olamayacağı açıktır.

Zira, günümüzde 146. madde anlamında suç, altıtan geldiği taktirde ancak bir ihtilâl biçiminde ortaya çıkabilir. Bir ihtilâl teşebbüsünün başarıya ulaşabilmesi için günümüzün teknik imkânları gözönüne alındığında varlığı gereken elverişli vasıtanın niteliği de belirlenmiş olur.

Bu açıdan bakıldığında, amaca ulaştırmak yeterliğine sahip vasıta, el-verişli vasıta olduğuna göre, müvekkillerimiz açısından 146. madde ile il-gili suçun işlenmezliği söz konusudur.

Kanunumuz, teşebbüste elverişli vasıtalarla cürmün icrasına başlamayı şart koştuğuna göre, işlenmez suçun cezalandırılmasına imkân yoktur. İşlen-mezliğin vasıta veya konudan gelmesi farklı sonuç doğurmaz. Her iki halde de asıl olan cezalandırmanın mümkün olmamasıdır.

DAVAMIZLA İLGİLİ OLARAK BU ŞART OBJEKTİF OLARAK TAHAKKUK ETMEDİĞİ VE MAHKEME HÜKMÜNDE ŞARTIN VARLIĞI OBJEKTİF ÖLÇÜLERLE İSPAT EDİLEMEDİĞİ VE GÖS-TERİLEMEDİĞİ İÇİN, BÜTÜN DİĞER KANUNİ ŞARTLAR VAROLSA BİLE, SADECE BU AÇIDAN SANIKLARA 146. MADDENİN TATBİKİ, HUKUKUN TEMEL PRENSİPLERİ AYAKLAR ALTINA ALINIP ÇİĞNENMEDEN MÜMKÜN DEĞİLDİR:

Kaldı ki, kanunun teşebbüste aradığı diğer şartlar da, yani kanunî un-surlarda, açıklandığı ve açıklanacağı veçhile esasen olayda mevcut bulunma-maktadır.

Öyle görülüyor ki, silâhların varlığı, kast konusunda olduğu gibi, mah-kemeyi başka hiç bir ihtimal düşünmeksizin 146. maddenin tatbikine götürmüş-tür. Gerçekte ilerde daha geniş açıklıyacağımız üzere 146. maddenin cezalan-dırdığı suçun hazırlık hareketlerini müeyyide altına almış bulunan TCK.nun 168. maddesindeki suçun unsurlarından biri de "silâhdır". Yani bu maddedeki suçun varlığı ancak silâhın varlığı ile mümkündür. Üstelik 168. maddede ön-görülen silâhlar aynı zamanda cemiyet üyelerinin her birine dağıtılmış ol-makda gerekir. Fakat, daha önce belirttiğimiz gibi mahkeme bu konuda her-hangi bir hukukî araştırma ve tartışma yapmak gereğini bile duymamıştır.

3- İcraya başlanılmış olması şartı:

Gerekçeli hükmün, 50. sayfasında "icra başlangıcı" mahkemece tayin

edilmiş ve 29 Aralık 1970 tarihinde sanıklardan Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan'ın polis kulübesinin kurşunlanması olayı 146. maddedeki suçun yani teşebbüsün icra başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

Aşağıda açıklayacağımız nedenlerle bu olayın hukuk bilimi açısından anayasayı ihlâl ve TBMM'nin iskat suçunun icra başlangıcını teşkil edemeyeceği açıkça görülecektir. Ancak, şimdilik şukadarını söylemek isteriz: Bu olayla ilgili olarak hüküm giymiş sanıklar yukarda isimleri söylenen üç kişidir. Şimdi, bu olayı icra başlangıcı olarak kabul edersek, bu olayda hiç bir rolü olmayan ve hattâ Türk Halk Kurtuluş Ordusu isimli örgütten bu olayın cereyanı tarihinde haberi dahi bulunmayan diğer bazı sanıklara, TCK. nun 146. maddesinin nasıl uygulanabildiği sorusuna cevap bulmak mümkün değildir.

Gerçekten olaylar dizisinde şu veya bu şekilde ilgisi bulunan diğer sanıklara bu olayın icra başlangıcı olarak kabul edilip aynı maddeden ceza tertip edilmesini, hukuk bilimi açısından anlayabilmek mümkün değildir.

Kanunumuzun 61. maddesinde "..... bir kimse icraya başlayıp da" sözünü kullandığı gibi, 62. maddesinde de "bir kimse kastettiği cürmün icrasına taallûk eden bütün fiilleri" demektedir. Bu iki cümle, bize, icraya başlama şartının kanundaki açıklanışını göstermektedir. Bu suretle kanunumuz, neticeye götüren hareketler arasında bir ayırım yapmaktadır. Ancak icraya başlamayı gösteren hareketlerin varlığı halinde teşebbüsün cezalandırılmasını kabul etmektedir. Doktrinde icraya başlamayı ifade eden hareketlere, icra hareketleri, bu anlamda görülmeyen hareketlere hazırlık hareketleri denmektedir.

"Kanunumuzun kabul ettiği ana prensibe göre; Tamamlandıklarında suçu husule getirebilen her türlü icra hareketleri suçun icra başlangıcını teşkil eder." (Mamak 1 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi. Uyın kararı sayfa 30)

Görüldüğü gibi 146. madde ile ilgili olarak icra hareketlerinden söz edebilmek, ancak tamamlandığında Anayasa'yı ihlâl veya TBMM'nin görev yapamaz duruma sokabilecek eylemlerin varlığını ve bu eylemlerin neler olduğunu ortaya koymakla mümkündür. Yani o tür tamamlanmamış eylemler söz konusu olmalı ki, tamamlandıklarında mevcut Anayasa düzeni ihlâl edilebilsin ve TBMM'ni görev yapmaktan men edebilmiş olsun.

Müvekkillerimizin aynı ayrı durumlarını ve eylemlerini tespit etmeden önce, icra başlangıcı ile ilgili olarak 20-21 Mayıs olayı davasında Mamak 1 Numaralı Askerî Mahkemesinin ve Askerî Yargıtay Daireler Kurulunun kararlarını buraya aktarmakta yarar görmekteyiz.

Mamak 1 Numaralı Askerî Mahkemesi uyma kararının 30. sayfasında icra başlangıcı ile ilgili olarak şöyle demektedir:

"İcra başlangıcı: Suç işleme kararının icrasına başlanaktır. Yani tamamlandıklarında suçu husule getirebilen hareketler icra başlangıcıdır. Kanunumuzun bu husustaki 61. madde hükmünü iki şekilde anlamak mümkündür. Maddede, kast olunan cürmün icrasına başlamak lâfzı, icra başlangıcının dairesi şumülünün daralttığı düşünebilirse de icraya başlama tabirinin cürüm işleme kararının icrası olarak anlaşılması icabeder. Çünkü, suçun manevi unsurunu teşkil eden suç işleme kararının icrası, kanunun hususi hükmünde o suç için tespit olunan unsurlardan birinin icrasına başlamakla tezahür eder. Bu itibarla kanunumuzun kabul ettiği ana prensibe göre tamamlandıklarında suçu husule getirebilen her türlü icra hareketleri suçun icra başlangıcını teşkil eder. Olayda, TCK'nun 171. maddesinde tasrih olunan suçun icra başlangıcı ile bu maddede yazılı ve fakat TCK'nun 146. maddesinin hazırlık safhasını teşkil eden gizli ittifak suçunun icra safhasının yekdiğelerinden tefriki ehemmiyet arzotmektedir. Esas itibariyle kast'ı cürm TCK'nun 146. maddesinde tasrih olunan Anayasayı ihlâl gayesine matuf bulunduğu halde,

gayeye matufen ittifak edilmiş bulunması 171. maddedeki suçun subutu için kâfi addedilmiştir. Bunun haricinde tamamlandıklarında kastolunan cürmü husule getirebilen diğer icra hareketleri ise Anayasayı ihlâl suçunun icra başlangıcını teşkil eder.

"... Bu sebeplere binaen kanunumuzun ruhuna sadık kalınarak, iltibasa mahal vermiyecek şekilde neticeye yaklaşan fiil ve hareketler olayda icra başlangıcı olarak kabul olunmuştur."

"5 Aralık 1963 tarihli hükümde 15 Mayıs 1963 tarihinde İZZET KÖZ, FETHİ GÜRCAN ve TALAT AYDEMİR üçlüsü tarafından verilen ve diğerleri tarafından da tasvip olunan son ihtilâl kararının icrası cümlesinden olarak (olayın cereyan tarzı ve sanıkların fiili durumlarında izah olunduğu üzere) 17 Mayıs 1963 günü İstanbul'da Cevat Kırca'nın evinde yapılan toplantıda Ankara grubu kararı benimsedikten sonra ilgililere İstanbul Hareket planı izah olunup vazifelerinin açıklanması ve 18 Mayıs 1963 ve bunu takip eden günlerde de bu toplantıda vazife alan sanıkların, vazifeleri icabı olaya katılan birliklerle temas temin ederek bu birlikleri maksada uygun olarak da Ankara'da 17-19 Mayıs 1963 günleri ihtilâle dahil olanların Keçiören'de ve Fethi Gürcan'ın evinde toplanıp tanıştırılması ve keza vazifelerinin açıklanması ve en nihayet G. lip Gültekin'in evinde ihtilâl beyannamesinin Emin Arat tarafından revizyona tabi tutulması karargir olduktan sonra Turgut Alpogut'la, Talat Aydemir'in şehri dolaşarak ihtilâl planının tatbikini son defa tetkik etmeleri gibi maddi olaylar icrai hareketler olarak kabul olunmuştur."

"Çünkü 17 Mayıs 1963 tarihinden itibaren sinsi faaliyet o derece ilerlemiştir ki, iç hizmet kanununun 35. maddesi gereğince rejimin teminatını teşkil eden, ordu birlikleri bilerek veya bilmiyerek bölünmüş, harekâta intizar eden bir duruma sokulmuştur. Nitekim 17 Mayıs 1963 günü

ve onu takip eden günlerdeki toplantılara iştirak eden sanıkların vazifeli kılınan birlikleri olaya silâhlı olarak iştirak etmiş bulunmaktadır. Filhakkı, o tarihte kuvvetler harekete geçerek fiil maddi cebre müncer olmamışsa da ordu içersindeki emir ve komuta zincirinin koparılması, kararın icrasından başka bir mana taşıyamaz. Kaldı ki, Anayasa dışı bir vasıta olarak seçilen ordu birlikleri kati olarak elde olduktan sonra, bu kuvvetin ve dolayısıyla cebrin kullanılacağı aşikâr olduğundan, bu noktada suç nakıs teşebbüs olarak başlamış demektir."

".... Olayda birliklere baskın yapılarak harekete geçirilmesi ve radyodan ihtilâl beyannamesinin okunması şeklinde tezahür eden hareketlerin, başlangıç noktasından da suçun tam teşebbüs haline inkılâp ettiği aşikârdır."

Görülüyor ki, Mamak 1 numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesince; gerçekten iltibasa mahal vermeyecek şekilde noticeye yaklaşan fiil ve hareketler olayda icra başlangıcı olarak kabul olunmuştur. Ve 17 Mayıs 1963 günü de kararda açıklanan nedenlerle icra başlangıcı tarihi olarak gösterilmiştir.

Askerî Yargıtay Daireler Kurulu bu görüşü reddetmiştir.

Buna rağmen, Askerî Yargıtay Daireler Kurulu; karardan alıp göstereceğimiz nedenlerle bu tarihi, icra başlangıcı olarak kabul etmemiş ve 15 Ocak 1964 tarih ve 63/2548 esas nolu kararının 7, 8 ve 9. sayfelerinde icra başlangıcı ile ilgili olarak şu düşünceleri ortaya koymuştur:

"-İcra Başlangıcı: Prensip itibariyle ceza tehdidi altında bulunmayan hazırlık hareketlerinin nerede bittiğini ve ceza tehdidi altına alınmış olan icra hareketlerinin nerede başladığını bütün suçlar için kesin olarak tayin edecek bir ölçü mevcut olmadığından (icra başlangıcı)nın, suçun nev'i ve mahiyeti ile hadisenin hususiyetine ve her sanığın kastını tebarüz ettirmeye yarayacak hareketlerine göre tayin edilmesi iktiza eder.

"Taşıdığı vehamet dolayısıyla kanun koyucu, bir taraftan dava konusu nev'inden fiillerin (teşebbüs) halini bile en ağır ceza tehdidi altına alırken diğer taraftan bu çeşit suçların işlenmesinin tevhit eyleyeceği tehlikelerden semiyeti korumak için de faillerine, vazgeçmelerini temin maksadiyle çok müsamahalı bir sisteme gitmiştir.

"Kanuna hakim olan bu ruh ve sistem muvacehesinde teşebbüs hali dahi ceza tehdidi altına alınmış olan fakat işlenirken teşebbüs haliyle icra başlangıcı çok defa birbirine karışacak ve hatta birleşebilecek suç şekillerini ihtiva eden TCK'nun 146. maddesi tatbik edilirken her sanığın muhtelif icra hareketi veya hareketleri arasında mevzu bahis suç işleyeceğine şüpheli bırakılmıyacak şekilde kastını tobaruz ettiren ilk fiil ve hareketinin (icra başlangıcı) olarak kabul edilmesi iktiza etmektedir.

"Her ne kadar hüküm mahkemesi ısrar kararında:

"... TCK'nun 61. maddesinin ruhuna sadık kalınarak iltibasa mahal vermiyecek şekilde "neticeye yaklaşan fiil ve hareketlerin" bu olayda icra başlangıcı kabul olunduğu ve ezcümle Ankara grubunun ihtilal hareketinin 20/21 Mayıs gecesi icra olunmasına dair verdiği kararın İstanbul grubu tarafından 17 Mayıs 1963 tarihinde Cevat Kırca'nın evinde görüşülüp tasvip olunması ve mütaakiben de tertip edilen toplantılarda birbirleriyle tanıştırmaları, görevlerinin açıklanması, planın gözden geçirilmesive bu suretle ordu birliklerinin bilerek veya bilmeyerek harekâta hazır fiilve hareketler sebebiyle Anayasayı ihlâlsuğunun 17 Mayıs 1963 tarihinden itibaren icrasına başlanmış olduğu kabul edilerek bu yolda tatbikat yapılmış ise de:

"Sanıkların mezkûr fiilve hareketleri bu safhada henüz zahire çıkmamış bulunduğuna göre kastı cürümlerinin her türlü iltibasa meydan vermeyecek şekilde ve mutlak surette Anayasa'yı ihlâle matuf bulunmadığı gibi TCK'nun 146. maddesindeki suçun unsurlarından olancebir halinin de henüz bu

safhada mevcut olmaması muvacehesinde sanıkların yukarda icraya esas kabul edilen fiilve hareketlerinin de artık suçun işlenmesinden dönülemeyecek derecede neticeye (suça) yaklaşmış af'alve harekât olarak tâdat ve kabulüne hukuken imkân görülememiştir.

"Ezcümle, ihtilâl kararının verildiği 17 Mayıs 1963 tarihi ile ihtilâl harekâtının yapılacağı 20-21 Mayıs 1963 tarihleri arasında ve harekât başlamazdan evvel Anayasayı ihlâl kastı ile gizli ittifaka girmiş olanlardan biri veya birkaçı kendiliklerinden çekilmeleri mümkün olduğuna ve çekilmiş oldukları takdirde de haklarında TCK. nun 171/3. maddesi gereğince ceza verilemeyeceğine göre 17 Mayıs 1963 tarihini icra başlangıcını kabul etmenin kanuna aykırılığı kendiliğinden ortaya çıkmış olacağı gibi,

"İhtilâl grubunca, hükümetin duruma muttali olup bütün askerî birliklerini alârm durumuna geçirerek gerekli tedbirleri almış olduğunun öğrenilmesi gibi zorunlu sebeplerle ve 20/21 Mayıs gecesi yapılacak harekâttan kendiliklerinden vazgeçmelerinin de mümkün ve muhtemel olduğuna (31 Mart 1 Nisan gecesi yapılacak harekâtta bu sebeple vazgeçildiği gibi) ve bu takdirde ise hukukî durumlarının TCK. nun 171. maddesinde yazılı gizli ittifak hududu içinde kalacağına göre icranın 17 Mayıs 1963 tarihinde başladığının kabulü ile haklarında 146. maddeden ceza tayini olunmasının kanuna aykırılığı da açıkça görülmektedir.

".... Anayasayı ihlâl suçunun hazırlık hareketlerinden ibaret olup, mevzuubahis hadisede ise icranın 20/21 Mayıs gecesi harekâta iştirak edecek kimselerin evvelden hazırlanan plan gereğince görevleri mahalline hareket ve fiiliyatın geçmeleriyle başlamış telâkki olunmasının suçun hususiyetine ve TCK. nun 61. maddesinin vaz'ettiği prensibin ruhuna daha uygun bulunması itibariyle sanık vekillerinin bu noktaya matuf temyiz itirazları tebliğname

veçhiyle yerinde görüldüğünden her sanığın maddi olaydaki mes'uliyet derecesinin bu görüşe uygun olarak tetkik olunmasına oybirliği ile, karar verilmiştir."

Askerî Yargıtay Daireler Kurulunun, yukarda belirttiğimiz kararını özetlersek, icra başlangıcı ile ilgili olarak şu sonuçlar ortaya çıkar:

1- İcra başlangıcının, suçun nev'i ve mahiyeti ile hadisenin hususiyetine göre, her sanığın kastını tebarüz ettirmeye yarayacak hareketlerine bakarak tayin edilmesi gerekir.

2- TCK'nun 146. maddesi tatbik edilirken, her sanığın muhtelif icraî hareketi veya hareketleri arasında adı geçen suçu işleyeceğine şüphe bırakmayacak şekilde kastını tebarüz ettiren ilk fiil ve hareketinin (icra başlangıcı) olarak kabul edilmesi iktiza eder.

3- Sanıkların kastı cürmîyerinin her türlü iltibasa meydan vermeyecek şekilde ve mutlak surette Anayasa'yı ihlâle matuf olduğunu kabule götürebilecek ortada fiilli durumların mevcudiyeti şarttır.

4- Sanıkların icraya esas kabul edilen fiilve hareketlerinin de artık suçtan, yani suçun işlenmesinden, dönülemeyecek derecede neticeye (suça) yaklaşmış ef'al ve harekât belirmesi gerekir.

Ayrıca karardan şu sonuçlar da çıkmaktadır:

a) 20/21 Mayıs gecesi harekâta iştirak edecek kimselerin evvelden hazırlanmış plana göre görev mahallerine hareket etmeleri ve fiiliyata geçmeleri anına kadar, ki, bu an icra başlangıcıdır, sanıklar 146. maddenin değil, fakat TCK. nun 171. maddesinin öngördüğü ve cezalandırdığı hazırlık safhasındadırlar.

b) Hükümet icra başlangıcı anı olan 20/21 Mayıs gecesinden önce durumu öğrenip gerekli tedbirleri almış olsa ve bu nedenle sanıklar yapılacak harekattan mecburen vazgeçseler bile durumları gene 171. maddenin hudutları içinde kalacaktır.

Yüksek mahkemenin bu kararları ve bu kararlardan çıkarılan sonuçlar da göstermektedir ki, icra başlangıcı olarak kabul edilen fiil ve hareketlerin artık suçtan yani suçun işlenmesinden, dönülemiyecek derecede neticeye yaklaşmış fiil ve hareketler olması gerekmektedir.

Müvekkillerimizin eylemlerinin hiç birisi 146. maddedeki suça yaklaşmış fiil ve hareketler olarak değerlendirilemez. Esasen bu fiil ve hareketler ne kadar tekrar edilirse edilsin 146. madde ile ceza altına alınan suçu işleyebilecek nitelikte hareketler olarak görülmez. Mahkeme, kararında, sanıkların inançları üzerinde durarak böyle bir sonuca vardığını ileri sürmekte ise de, bu "istidlâl yolu ile suçlamak" anlamına gelir ki, ceza hukukunda böyle bir yolla kişiyi suçlamak ve cezalandırmak mümkün değildir.

Şimdi, müvekkillerimizle ilgili kast konusunda mahkemenin görüşü kabul edilse bile, gerek elverişli vasıta ve gerekse icrai hareketler ve bu hareketler arasında icra başlangıcı olarak kabul edilebilecek herhangi bir eylem 146. maddedeki suç açısından olayımızda mevcut değildir.

Gene bu nedenle, mahkemenin kast konusundaki görüşü kabul edilse bile müvekkillerimizin durumları yine de TCK. nun 168. veya 171. maddeleri sınırlarını aşmamaktadır. Bunun bir gerçek olduğunu görebilmek için adı geçen maddelerin hukuksal açıklama ve tartışmasını yapmak ve sonra müvekkillerimizin her birinin eylemini tek tek değerlendirip suçlarının vasfını tayin etmek gerekmektedir.

Müvekkillerimiz hakkında dava 146. maddeden açıldığı için biz hukukî savunmamızı bu maddenin tahlili ve eylemlerin bu madde kapsamı içerisinde

alınamiyacağı görüşü ile suç vasfında değişikliğin mahkemece kabul edilip, ek savunma hakkı tanınması üzerinde yapmıştık. Bu nedenle TCK. nun 168. ve müteakip maddelerinin açıklamasına ve tahliline girmek gereğini, tabii olarak, görmedik, ancak, mahkemece daha önce açıkladığımız nedenlerle, suçun maddi unsurları ceza hukukunun temel kurallarına aykırı olarak değerlendirilip 146. madde uygulandığı için bu temyiz lâyihamızda TCK. nun 168. ve müteakip maddelerinin açıklanmasını gerekli görmekteyiz.

Bu açıklanamız, tekrar tekrar belirttiğimiz gibi, mahkemenin kast konusundaki görüşünü bir an için kabul etmemiz ön şartına ve varsayımına dayanmaktadır.

TCK'NUNDA CEZALANDIRILAN HAZIRLIK HAREKETLERİ:

Ceza hukukunda temel prensip, hazırlık hareketlerinin cezalandırılmaması olduğu halde, kanunun bu prensibe istisna tanımasının sebebi, bizatihi hazırlık hareketlerinin dahi toplumdüzeni için tehlike arzemesidir. Nitekim, kanunumuz ve benzer hükümlere sahip kanunların çoğu hazırlık hareketlerini cezalandırırken, bunların toplum düzeni için ciddi bir tehlike yaratması şartını aramıştır.

Çünkü, ceza kanunumuzun 61., ve 62. maddelerinde yer almış bulunan teşebbüs hükümlerine göre, gerek nakıs teşebbüsün, gerek tam teşebbüsün cezalandırılabilmesi için ilk şart failin, işlemeyi kastettiği suçunier hareketlerine, üstelik kanunda belirtilen elverişli vasıtalarla ve gene kanunda belirtilen uygun ve neticeyi doğurmağa müsait hareketlerle başlamış bulunmasıdır. O suça ait icra hareketinin dışında kalan ve o suça izafe edilemeyecek hareketler, genel prensibe göre o suçla ilgili görülerek cezalandırılamıyacağına göre 61. ve 62. maddelerdeki teşebbüs hükümlerini bu hareketler için uygulamak söz konusu olmamalıydı. Demek ki, ceza kanunları ayrıca özel hükümler koymamış olsa idi, davamızda da görüleceği gibi suçun maddi unsurları teşekkül etmediğinden siyasî nitelikteki bazı suçlar birer adî zabıta vakası olarak kabul

edilip bu tür eylemlere de ilgili kanun maddelerinin uygulanması zorunlu olacaktı. Halbuki kanun koyucu genel prensiplerden ayrılarak maddi unsuru olmasa dahi bazı fiil ve hareketleri devletin şahsiyeti açısından ciddi olarak görmüş ve bunları müstakil suç kabul ederek ayrı cezalar tertip etmiş ve ceza kanunlarına yerleştirmiş bulunmaktadır.

İşte ceza kanunumuzun 168-172. maddeleri arasında yer alan bir takım suçlar aynı şekilde, 1889 İtalyan ceza kanunu'nun 131-135. ve 1930 İtalyan ceza kanununun 302-310. maddelerinde mevcut bulunmaktadır.

Kanun, hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasında bile, genel prensiplerden ayrıldığı için bu suçlar için dahi bir takım şartlar ve unsurlar öngörmüştür.

Bu maddelere göre, silâhlı çete teşkil etmek, ittifak kurmak, suça teşvik etmek gibi fiiller, bizzatıhi, mahiyetleri itibarıyla, kanunun tayin ettiği, devletin iç ve dış şahsiyetine karşı suçlara ait hazırlık hareketlerini teşkil etmektedir. Kanunda yer almış bulunan bu üç suç grubu da, hazırlık hareketidir. Bu suçlar, belirli suçlara ait hazırlık hareketi olmaları itibarıyla objektif, belirli suçları işlemek amacına yönelmeleri bakımından subjektif unsurlara sahiptir. Bu fiiller, gaye edinilen suçları önlemek için ihdas edilmiş suçlardır.

Çeteyi veya ittifakı meydana getiren kimseler, kanunun tayin ettiği suçları işlemek maksadıyla, hareket etmekte ve bu gayelerine varabilmek için seçtikleri yol, çete veya ittifak kurmakla başlamaktadır. Çeteyi veya ittifakı kuranlar, nihai gaye edinilen suçların failleri olacaktır. Çete ve ittifak gaye değil, gayeye varmak için vasıtalarlardır. Bu bakımdan çeteyi ve ittifakı kuranlar bu kuruluştan sonra belirli gayelere varabilmek için kanundaki tipe uygun biçimde ilerde icraya geçeceklerdir. Öyleyse bu fiiller esas gaye edinilen suçların hazırlık hareketleridir.

kanun bu fiilleri esas işlenecek suçtan ayrı bir hukukî varlık olarak kabul etmek suretiyle müstakil suç saymış ve cezalandırmıştır.

Çete ve ittifak teşkili fiillerini, esas gaye edinilen suçların hazırlık mahiyetinde ve fakat "müstakil suç" olarak kabul edişimizin sonucu, suçların içtimai halinde de bir takım sonuçlar doğuracaktır. Yani çeteyi veya ittifakı teşkil eden veya çeteye veya ittifaka dahil olan kimseler bu amaçla ayrıca bazı suçlar işlerlerse hem çete veya ittifak teşkil etmek veya mensubu olmak ve hem de diğer suçlarından ötürü ayrı ayrı ceza ile cezalandırılacaklardır.

Devletin şahsiyetine karşı suçların hazırlık hareketi olarak kabul edilen, silâhlı cemiyet teşkili ve belirli vasıtalarla suç işlemek için ittifak suçlarının her ikisi de topluluk suçlarıdır. Çok failli suçlardır. Faillerinin çokluğu ve iradeleri arasındaki uyum, suçun unsurudur.

Kanun koyucular, devletin şahsiyetine karşı cürümlere yönelmiş çok failinin iradesinin birleşmesinin doğuracağı ağır tehlikeyi ve ciddi bir suçun işlenmesi ihtimalinin muhakkaklığını gözönünde bulundurarak bu kollektif suç tehlikesini müstakil suç olarak cezalandırmış ve kanunun öngördüğü anlamda icra hareketlerine geçilmeden bir fiilin cezalandırılamayacağı prensibinden ayrılmıştır.

Devletin şahsiyetine karşı cürümlerin çoğu, teşebbüs dahi tamamlanmış suç gibi kabul edildiğinden, zaten tehlike suçudur; bu bakımdan hazırlık hareketlerinin cezalandırılması "TEHLİKE TEHLİKESİNİN CEZALANDIRILMASI" şeklinde kabul edilmektedir.

Demek ki, devletin iç ve dış şahsiyetini tehlikeye düşürebilen ve fakat maddi unsurları mevcut olmayan suçlar mahkeme hükmünde belirtilenin aksine sadece adi zabıta vakası olarak değerlendirilmemektedir.

Kanunumuz, gerek çete teşkili gerek ittifak için bir takım şartlar aramıştır ki, bu şartlar sırf durumun ağırlığını ve tehlikenin kesinliğini ortaya koymak bakımındandır.

Silâhlı cemiyet teşkil etmek suçunun teşekkül edebilmesi için, silâhların mevcut olması ve hattâ belirli bir yerde depo edilmiş olmayıp ve fakat bilfiil çete mensuplarının elinde bulunması aranmaktadır. (Bu hususta doktrin hemen hemen ittifak halindedir.)

Demek ki, silâhın cemiyet mensuplarına dağıtılmış olması ve mevcudiyeti sadece 146. maddedeki cebir unsurunu ihtiva etmemekte, görüldüğü gibi aynı zamanda 168. maddenin de unsurlarından bulunmaktadır.

Ayrıca, "suç işlemek için cemiyet teşkili" suçunda kanun, 313. maddede suçun teşekkül edebilmesi için asgari fail sayısını belirtmişken, 168. maddede çetenin teşekkül edebilmesi için gerekli asgari fail sayısını tesbit etmemiştir. Bu hususta kanun hâkime durumu, şahısların sayısını tesbit etmemiştir. Bu hususta kanun hâkime durumu, şahısların sayısının doğruluğu ciddiyet ve tehlikeyi gözönünde bulundurarak çetenin teşekkül edip etmediği hususunda takdir yetkisi tanımıştır.

168. maddedeki suça en benziyen hüküm, kanunumuzun 313. maddesinde yer almış bulunmaktadır. 313. madde suç işlemek için cemiyet teşkilini cezalandırmaktadır. Eğer, işlenecek suç politik maksatlı olmasa, teşkil edilen cemiyetlerin ötürü müvekkillerimize 168. maddenin değil, 313. maddenin uygulanması gerekecekti. Çünkü, 313. madde belirli bir suçun işlenmesi için, kurulmuş cemiyetler hakkında genel hüküm tesis etmektedir. 168. madde ise, 313. maddenin belirtmediği bazı suçları içine alan özel bir hükümdür; 313. maddenin istisnasını teşkil etmektedir. Bu ^{nun} dışında 313. maddedeki suçun teşekkül edebilmesi için asgari bir şerik sayısı tesbit edildiği halde 168. maddede bu husus hâkimin taktirine bırakılmıştır.

Ayrıca 168. maddedeki suçun ikası için silâhın mevcudiyeti unsur olduğu halde, 313. maddedeki suç için ağırlaştırıcı sebep teşkil etmektedir. Her iki suçun ihlâl ettikleri hukukî muhtevalar da farklı mahiyet arz etmektedir. Aralarında faillerin takip ettikleri gaye, hareket sebepleri, motif bakımından da farklar mevcuttur. 168. maddedeki suç politik gayelerle fiilin ikasıdır.

Suçun Hukukî Mevzuu:

Suçun mevzuunu, ceza kanunumuzun devletin iç ve dış şahsiyetine karşı işlenilen bazı suçlar teşkil etmektedir. Bilindiği gibi, silâhlı çete teşkili suçun müstakil konusu olmayıp, boş bir kalıptan ibarettir. Faillerin takip ettikleri "gaye suç" bu kalıbın içini doldurmaktadır. Bu suçun maddî hareketinin ihlâl ettiği, sadece hukukî normlardır. Suçun muhtelif gayelerle işlenebilecek mahiyette oluşu bu suçu mevzuu çok geniş, adeta bir suçlar grubunu birleştiren tek suç şekline sokmaktadır.

Kanunumuz, 168. maddede, 125, 131, 146, 149, 156. maddeleri saymıştır ki, bu maddelerin ilk ikisi, devletin ülke bütünlüğüne karşı suçları; son dört madde ise, Anayasa, teşrii ve icra organına karşı bir takım fiilleri içine almaktadır.

Silâhlı cemiyetin silâhı gaye için vasıta kabul ettiği, organize ve disiplinli bir mahiyette oluşu, gaye edinilen suçun işlenmesi bakımından yakın ve ciddi bir tehlike doğurmaktadır. Manzini esas gaye edinilen suçlar tehlike suçu olduğu için, bu suça "tehlikenin tehlikesi" adını vermektedir. Faillerin devletin emniyetine karşı suç işlemek maksadıyla hareketlerini bir cemiyet vasıtasıyla icraları cezalandırmanın sebebini teşkil etmektedir.

Görülüyor ki, maddede yazılan suçları işlemek için cemiyet teşkil etmek ve silâhlanmak 146. maddenin değil, 168. maddenin unsurlarıdır.

Bu suç, esas gaye edinilen suça hazırlık hareketi olmakla beraber kanun bu hareketleri esas suçun cezasına göre onun bir parçası olarak cezalandırmamış, müstakil bir suç kabul edip cezalandırmıştır. Halbuki mahkeme "teşebbüs bahsinde" uzun boylu tartıştığımız gibi teşebbüs öncesi durumların 146. maddenin kapsamı içinde olduğu görüşünde ve doğrultusunda hareket etmiş idi. Görülüyor ki, teşebbüs öncesi durumlar 146. maddenin kapsamı içinde değil ve fakat 168. ve 171. maddelerin konusunu teşkil etmektedir.

Zira, kanun hükümlerine göre, gerçekten ayrı ayrı unsurları mevcut bir suç vardır. Fakat bu suç gerçekte gaye edinilen suça ait bir hazırlık hareketidir. Kanun, yukarda da belirttiğimiz gibi, faildeki hukuka aykırı iradeyi cezalandırmak suretiyle müstakil bir suç ortaya atmış ve sırf iradenin cezalandırılmasını önlemek için de düşüncenin çete şeklinde ortaya çıkışı ve bu çetenin de silâhlı olmasını şart koştur.

Bu açıklamadan anlaşıldığı gibi kast ve bu kastın cemiyet ve çete şeklinde ortaya çıkışı ve bu çetenin silâhlı oluşu 146. madde anlamında bir suç değil, ve fakat 158. maddenin kapsamına giren suç içermektedir.

Suçun Faili:

Suçun mahiyeti icabı, çok fail gerekmektedir. Çok failli bir suç ve aynı zamanda kollektif bir suç mevcuttur. Tip olarak da faillerin aynı gayeye mütveccih hareketli, ve aynı gaye etrafında birleşmiş olmaları gerekir.

Maddi Unsur:

Suçun maddi unsuru; silâhlı çeteyi teşkil etmek, kumandayı haiz olmak, hususi bir ödev görmek veya çeteye katılmaktır.

I- Çete, çok sayıda kimsenin, disiplinli, hiyerarşik bir şekilde organize edilmesi ile meydana gelmektedir. Çete, devamlı bir mahiyet arz etmektedir;

- Gayenin tahakkukuna,
- Adli otoritenin çeteyi dağıtışına, veya
- Çete mensuplarının çeteyi kapatışına

kadar devam eder,

a) Ceteyi teşkil edecek üyelerin sayısı: Kanun çetenin teşekkülü için gerekli asgari sayıyı tayin etmemiştir. 1889 kanununa göre, suç işlemek için cemiyet teşkilinin asgari sayısı olan 5 kişiyi çete içinde asgari sayı kabul etmektedir. Fakat çetenin ciddi bir mahiyet alabilmesi için bizim 256. maddemize tekabül eden 189. maddesinde asgari 10 kişi şartını aramaktadır. Nitekim Roma Hukuku'nda da bu suçun işlenebilmesi için asgari 10 kişinin varlığı şarttı. GÜDÜLEN gayeyi tahakkuk ettiremeyecek derecede gülünç sayıda bir birliğin çete teşkil edemeyeceği açıktır.

b) Hiyerarşik bir teşekkülün mevcudiyeti: Çok sayıda kimsenin ancak belirli bir şekilde organize edilmesi ile ki, çete teşekkül edebilir. Hernekadar kanunda bu husus açık olarak belirtilmiş değilse de, çete mefhumunun anlamı bunu gerektirmektedir. Ayrıca kanun çeteye iştirak edenleri, kumanda edenleri birbirinden ayırıp kademeleştirdiğine göre, kanunda, çetenin belirli bir hiyerarşi içinde teşekkülünü aramıştır.

İtalyan doktrini de, hemen hemen ittifak halinde, çetenin organize bir mahiyette olmasını aramakta ve disiplin ve hiyerarşiyi suçun, çetenin teşekkülünün unsuru olarak kabul etmektedir. Ayrıca çetenin devamlı bir mahiyet arzemesi de aranmaktadır.

2- Silâh Mefhumu:

Çete aynı zamanda silâhlı bir topluluğu ifade eder. Ayrıca, kanun da topluluğun silâhlı olmasını açık olarak şart koşmaktadır. Demek oluyor ki, belirli bir amaç için teşekkül edecek olan çete, silâhlı olarak teşekkül

edecek ve gayesine erişmek, "sonuç suçu" işleyebilmek için silâhlı vasıta olarak seçmiş bulunacaktır. Bu sebeptendir ki, çete mensuplarının fiilin silâhla işlenmesi ve silâhların tesbiti konusunda da iradelerinin birleşmiş olması gereklidir.

Kanunumuz, bu maddenin tatbiki bakımından silahı tarif etmemiştir. Ancak, doktrinde kabul olunan görüşe göre, 168. maddedeki, silâh, gaye edinilen suçun işlenmesini tahakkuk ettirebilecek derecede ve tehlikeli bir mahiyet arzedecek nitelikte olmalıdır.

3- Maddi Hareketler:

a) Çeteyi teşkil etmek: Çeteyi teşkil etmekten maksat: belirli bir gaye etrafında herkesi birleştirmek ve organize etmektir. Çetenin mahiyeti icabı gerekli olan üyeler arasındaki yakın bağlantıyı ve disiplini tesis eden, teşkil eden kimsedir. Diğer faillerin cezalandırılabilmesi için çetenin daha önceden tesis edilmiş bulunması gereklidir.

b) Çetede amirliğe veya kumandaya sahip olmak:

c) Çetenin sair efradı: Kanunda belirtilen belli bir görevle görevlendirilmemiş olan kimseler, çetenin sair efradı mefhumuna girer. Bunlar, basit şekilde çeteye iştirak eden kimselerdir. Gayeye ait konularda, irade uygunluğu göstermek suretiyle çeteye katılmışlardır, ve fakat, çete içinde, kurucu, idareci veya hususi bir görev ve bir fonksiyon icra etmemektedirler. Bu şekilde çeteye katılanların mesuliyeti çeteye girerken, yani iştirak ederken, çetenin mahiyetini bilmelerinden ve çetenin gayelerini kendi gayelerine uygun görmelerinden doğmaktadır.

İCRAYA AİT MESELELER:

Davamızla ilgili olarak üzerinde durulması gereken en önemli mesele şudur:

Silâhlı olarak teşekkül etmiş bulunan çete, hazırlık hareketlerini ve çeşitli ihtiyaçlarını tamamlayabilmek için ayrıca Ceza kanununun düzenlediği başka suçlar işlediği taktirde ne şekilde ceza tayinve tertip edileceğidir. Yani, çete veya bu çetenin mensuplarından bir kısmı ayrıca suç teşkil eden fiilleri işledikleri taktirde, sadece 168. madde ile mi cezalandırılacaklar veya her eylemleri için ayrı ayrı ceza tertip edilip bu cezalar 168. maddenin öngördüğü ceza ile içtima kurallarına göre birleştirilecek midir?

Daha önceki açıklamalarımızda, çete teşkilisuçunun müstakil bir suç olduğunu söylemiştik. Bu bakımdan çete mensupları ayrıca suç teşkil eden fiillerde bulundukları zaman ortada birden fazla suç mevcut olacak ve fiilleri birden fazla ceza ile cezalandırılacaktır. Çünkü kanunumuz çete teşkilini müstakil suç olarak cezalandırmış ve "gaye suçun" bir parçası olarak kabul etmemiştir. Eğer, kanun bu şekildeki hareketleri "gaye suçlara" ait teşebbüs olarak cezalandırırsa idi, sadece ve sadece "gaye suçu" tanzim edip ayrıca, bu suçları müstakil olarak düzenleme gereğini duymayacaktı.

MANEVİ UNSUR:

Suçun cezalandırılabilmesi için umumi ve hususi kastın mevcudiyeti gereklidir. Hususi kast, belirli maksatları tahakkuk ettirmek için çetenin teşkili iradesinde mevcuttur. Kastın silâha da şamil olması gereklidir. Çeteyi teşkil edenler, aynı amaç ve silâh unsuru bakımından irade uyuşması göstermektedirler. Bütün faillerin aynı amaç etrafında iradelerini birleştirmeleri şarttır.

Görülüyor ki, mahkemenin kast konusundaki görüşü kabul edilse bile müvekkillerimizin durumları ve eylemleri olsa olsa 168. madde ile

müeyyide altına alınan suçun kapsamı içine girer. Bu da, ancak Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu mensubu olan müvekkiller için söz konusu olabilir.

Kaldı ki, idam cezası ile cezalandırılan sanıkların içinde bu örgüte mensup olmayanlar bile vardır. Kişisel sorumluluklar incelendiği zaman bu durum açıkça ortaya çıkacaktır.

Baştan beri yaptığımız açıklamalar göstermektedir ki, mahkeme hükmünde bütün sanıklara uygulanan Türk Ceza Kanununun 146. maddesindeki maddî unsurlar şu nedenlerden ötürü tahakkuk etmemiştir:

1- Mahkeme, suçun icra başlangıcı olarak polis kulübesinin kurşunlanması olayını göstermiştir. Halbuki, Askerî Yargıtay Daireler Kurulu'nun da belirttiği görüşe göre; icra başlangıcı! suçun işlenmesinden dönülemeyecek, kadar suça yaklaşmış fiil ve hareketlerdir. Polis kulübesinin kurşunlanması ile ihtilâl teşebbüsünden dönülemeyecek kadar neticeye yaklaşmanın bir ilgi ve bağlantısı olmadığı izahtan varestedir.

2- Her sanığın kastını tebaruz ettiren fiil ve hareketlerinden hangisinin icra başlangıcı kabul edildiği kararda gösterilmemektedir. Biz, esasen 146. madde anlamında böyle bir icra başlangıcından bahsedebilmenin mümkün olmadığına kesinlikle ve hukuk biliminin ışığı altında inanmaktayız.

3- Daha önce yaptığımız açıklamalarda belirttiğimiz gibi, suçun "elverişli vasıta" şartı da 146. maddenin aradığı anlamda yoktur.

Be nedenlerle, olayımızda hükme konu teşkil eden fiiller uygulanan TCK.nun 146. maddesinin maddî unsurları bulunmadığından suç vasfında değişikliğin kabul edilmesi gerekirken adı geçen maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil etmektedir.

Gerekçeli hükmün "6. bölümünde" sanıkların kişisel sorumlulukları, ceza kanununun ilgilenmediği birçok olay içersinde, müvekkillerimizin

eylemleri karışık bir biçimde anlatılmaktadır.

Bu karışıklığa imkân vermemek için müvekkillerimize ait eylemleri tek tek ve yalın olarak alıp incelemek gerekir. Ancak, bu incelemeye geçmeden önce şu hususu belirtmek isteriz: Son soruşturmada yazılı delillerin incelenmesine müteakip askerî savcı mahkemeden, soruşturmanın genişletilmesi hakkında herhangi bir talepte bulunmamış ve hattâ böyle bir talebin olmadığını açıkça bildirmiştir. Fakat esas hakkındaki mütalâsına "ek delil" diye üç dosyalık bir klasör eklemiştir. Bu delillerin mahkeme huzurunda tetkiki ve tartışılması yapılmamıştır. Buna rağmen, gerekçeli hükümde bu "sözde delillere" de dayanılmış ve bazı sanıklarla ilgili hükme bu deliller esas teşkil etmiştir. Bu durumun da kanuna aykırılık olduğu açıktır.

SANIKLARA AİT DAVA KONUSU EYLEMLER:

1- Recep Sakın: Gerekçeli hükümde (sayfa, 54, 55, 56) de kabul edildiği gibi, bu sanığa ait eylemler iki tanedir:

a) Amerikalı er Jimmy Finley'in kaçırılması. (ki, sanık bu eyleme katılmadığı halde, gerekçeli hükümde katılmış gibi gösterilmiştir.)

b) Nurhak dağlarındaki arkadaşlarına katılmak ve arkadaşlarının üçünün ölmesi üzerine silâhlarını toprağa gömüp dağdan ayrılmak.

c) Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu isimli örgüte mensup olmak.

Yaptığımız açıklamaların ışığı altında bu sanığın Türk Ceza Kanununun 146. maddesindeki suçu işlemediği açıktır. Suç vasfında değişikliğin kabulü gerekirken adı geçen maddenin uygulanması hukuka ve kanuna aykırı olduğundan bu müvekkille ilgili hükmün bozulmasını talep ediyoruz.

2- Yusuf Aslan: Gerekçeli Hükümün 58. sayfasında belirtildiği şekide bu sanığa ait eylemler şunlardır:

a) 29.12.1970 tarihinde, polis kulübesini kurşunlamak,

b) 11 Ocak 1971 tarihinde, İş Bankası Emek Şubesinin soyulmasına katılmak.

c) 15 Ocak 1971 tarihinde, Amerikalı Jimmy Finley'i ve 4 Mart 1971 tarihinde 4 Amerikalıyı kaçıрма olayına katılmak.

d) Şarkışla'da emniyet mensuplarına, silâhlı mukavemet ve yakalanmak.

e) Türkiye Halk Kurtuluş Örgütü mensubu olmak,

Bu müvekkilimizle ilgili yukarda açıklanan eylemler de 146. maddenin öngördüğü anlamda icrayı hareketler olmadığından suç vasfında değişikliğin kabulü gerekirken Türk Ceza Kanununun 146. maddesinin uygulanması hukuka ve kanuna aykırı olduğundan hükmün esastan bozulması gerekir.

3- Osman Arkış: Bu müvekkilimizle ilgili eylem bir tanedir:

1- Nurhak dağlarındaki gruba katılmak, arkadaşlarından üçünün ölmesi üzerine kendiliğinden silâhını bırakıp Elbistan'a geldiğinde yakalanmak.

Bu müvekkilimizin eylemlerinde de 146. maddenin maddi unsurlarından hiç biri yoktur. Bu bakımdan suç vasfında değişiklik nedeniyle, 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden ilgili hükmün esastan bozulmasını talep ediyoruz.

4- Semih Orcan: Bu sanığın eylemi de gerekçeli hükümde kabul edildiği gibi bir tanedir;

1- Nurhak dağlarındaki gruba katılmak ve arkadaşlarından üçünün ölmesi üzerine kendiliğinden silâhını saklayıp Elbistan'a geldiğinde yakalanmak.

Bu eylemde de 146. maddenin maddi unsurlarından hiç biri yoktur. Bu bakımdan suç vasfında değişiklik nedeni ile 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden, ilgili hükmün esastan bozulmasını talep ederiz.

5- Ercan Öztürk:

Bu müvekkilimizin de eylemi bir tanedir;

1- Nurhak dağlarındaki gruba katılmak ve arkadaşlarından üçünün ölmesi üzerine kendiliğinden silâhını bırakıp Elbistan'a geldiğinde yakalanmak.

Bu sanığın eyleminde de 146. maddenin maddi unsurlarından hiç biri yoktur. Bu bakımdan suç vasfında değişiklik nedeni ile 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden, ilgili hükmün esastan bozulmasını talep ederiz.

6- Deniz Gezmis: Bu sanığın eylemleri şunlardır: (Gerekçeli hüküm sayfa 72)

a) 29.12.1970 tarihinde, polis kulübesini kurşunlamak,

b) İş Bankası Emek Şubesi soygununa katılmak,

c) Amerikalı Jimmy Finley'i ve 4 Amerikalı çavuşu kaçırmak.

d) Sevim Onursal'ın evine bir rastlantı sonucu gelen polis memurunun ve diğer ilgililerin bağlanması olayına katılmak.

Bu sanıkla ilgili yukarıda açıklanan eylemler de 146. maddenin icrai hareketi olarak değerlendirilemez. Çünkü, bu fiil ve hareketler ne kadar tekrar edilirse edilsin 146. maddedeki suç meydana gelmez. Bu bakımdan suç vasfında değişikliğin kabulü gerekirken, 146. maddenin tatbiki hukuğun ve kanunun hükümlerine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle ilgili hükmün esastan

bozulmasını talep ederiz.

7- Mehmet Asal: Bu müvekkilimizle ilgili eylem de gerekçeli hükümde kabul edildiği gibi bir tanedir.

1- Nurhak dağlarındaki gruba katılmak. Ve arkadaşlarından üçünün ölmesi üzerine kendiliğinden silâhını saklayıp Kayseri'ye geldiğinde yakalanmak.

Bu müvekkilimizle ilgili 146. maddenin maddi unsurlarından hiç biri yoktur. Bu bakımdan suç vasfı değişmiştir. Bu yüzden, 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden, ilgili hükmün esastan bozulması gerekir.

8- Metin Yıldırım Türk: Bu müvekkilimizle ilgili eylem de gerekçeli hükümde kabul edildiği gibi bir tanedir;

1- Nurhak dağlarındaki gruba katılmak ve arkadaşlarından üçünün ölmesi üzerine kendiliğinden silâhını saklayıp Kayseri'ye geldiğinde yakalanmak.

Bu sanıkla ilgili 146. maddenin maddi unsurlarından hiç biri yoktur. Bu bakımdan suç vasfında değişiklik olmuştur. Bu yüzden 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil eder. İlgili hükmün esastan bozulmasını talep ederiz.

9- Ahmet Erdoğan: Bu müvekkilimizle ilgili eylem de sadece, Nurhak dağlarındaki gruba katılmak ve arkadaşlarından üçünün ölümüyle sonuçlanan çatışmadan kaçıp kurtuluş Küçükcerit köyünde köylüler tarafından yakalanmak.

Bu müvekkilimizle ilgili eylemde de 146. maddenin maddi unsurlarının hiç biri yoktur. Suç vasfında değişiklik meydana gelmiştir. Bu yüzden 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden ilgili hükmün esastan bozulması talep olunur.

10- Metin Güngörmüş: Bu sanığın da eylemi yalnızca Nurhak dağlarındaki gruba katılmak ve İnekli Köyündeki çatışmadan kurtulup Ceritli Köyü civarında köylülerce yakalanmıştır.

146. maddenin maddi unsurlarından hiç biri mevcut değildir. Suç vasfında değişikliğin kabulü gerekirken 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle ilgili hükmün esastan bozulması talep olunur.

11.- Hüseyin İnan: Bu müvekkilimizle ilgili eylemler:

a) İş Bankası Emek Şubesi soygununa katılmak,
b) Sevim Onursal'ın evinde icra takibine gelen ekibin bağlanması olayına ayrıca Nihat Çolaylı'nın evinde bağlanıp arabasının alınması olayına katılmak,

c) Amerikalı çavuş Finley' ve diğer 4 amerikalının kaçırılması olaylarına katılmak ve Ankara'dan ayrılıp Pınarbaşı'nda dayısının evinde kalmaktayken yakalanmak.

Bu eylemlerin 146. maddenin öngördüğü anlamda icraî hareketler olmadığı açıktır. Suç vasfında değişikliğin kabulü gerekirken 146. maddenin uygulanması kanuna açık aykırılık teşkil etmesi nedeniyle ilgili hükmün esastan bozulmasını talep etmekteyiz.

12- Mehmet Nakiboğlu: Bu sanık Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu isimli örgüte mensup değildir. Ve bu hususta dava dosyasında hiç bir belge ve delil yoktur. Her ne kadar gerekçeli hükümde bu sanığın da Nurhak Dağlarındaki gruba katılıp, bilâhare Ankara'ya gelip Hüseyin İnan'la birlikte tekrar aynı yere giderken, Hüseyin İnan'ın dayısının evinde yakalandığı belirtilmekte ise, de, bu müvekkilimizin davaya dahil edilmesinin bir tek nedeni

vardır. O da; Memleketlisi olan Hüseyin İnan'la birlikte Ankara'dan Kayseri'ye Pınarbaşı'na gitmek ve onunla aynı evde yakalanmaktadır. Üzerinde silâh bulunduğu için Ankara 7. Asliye Ceza Hâkimliğinin 15 Eylül 1971 tarih ve 971/250 esas ve 1971/564 sayılı kararıyla 2 sene hapis cezasına mahkûm olmuştur. Bunun dışında isnat edilen ve hükme bağlanan TCK. nun 146. maddesiyle ilgili hiç bir eylemi bulunmamaktadır. Bu sanık hakkında bu nedenlerle beraat kararı verilmesi gerekirken 146. maddenin uygulanmasıyla ölüm cezasına çarptırılması hukuğa, adalete, ve kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden ilgili hükmün esastan bozulmasına karar verilmesini talep ediyoruz.

13- Mustafa Çubuk: Bu sanık da Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu mensubu değildir. Gerekçeli hükümde de kabul edildiği gibi, Nurhak Dağlarında bulunan diğer sanıkların yanına gitmiş ve hatta burada kendisine silâh dahi verilmemiştir. Sonradan romatizma bahanesiyle köyüne dönmüştür. Ve eylemi bundan ibarettir. Bu sanığa atfedilecek suç olsa olsa, ihbar mecburiyetini yerine getirmeme olabilecek iken TCK. 'nın 146. maddesinin tatbiki ile ölüm cezasına çarptırılması hukuka, adalete ve kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden ilgili hükmün esastan bozulmasına talep ediyoruz.

14- Hacı Tonak:

Bu sanığın eylemi de yalnız Nurhak Dağlarındaki gruba katılmaktır. Ve İnekli Köyü civarındaki çatışmada yakalanmaktadır. Bu bakımdan suç vasfında değişikliğin kabulü gerekirken, 146. maddenin tatbiki ile ölüm cezasına çarptırılması kanuna açık aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle hükmün esastan bozulmasını talep ediyoruz.

15- Mustafa Yalçın:

Bu müvekkilimizle ilgili olarak gerekçeli hükümde gösterilen eylemler şöyledir:

a) Nurhak dağlarındaki gruba katılmak, şehirle, kır arasında irtibat kurmak,

b) Bankalardan Adıyaman'a gönderilen paraları soymayı ve Karahan gediğindeki Amerikan üssünü berhava etmeyi ilk hedef olarak seçmek ve harekete geçmek.

Yukarda açıklanan bu sanığa ait eylem ve tasarının 146. maddedeki icrayı hareketler olarak nitelendirilemeyeceği açık bulunmasına rağmen, suç vasfında değişikliğin kabulü gerekirken, adı geçen maddenin uygulanmasıyla ölüm cezasına çarptırılması kanuna açık aykırılık teşkil etmesi nedeniyle ilgili hükmün de esastan bozulmasını talep ediyoruz.

16- Atilla Keskin: Bu sanığın eylemleri gerekçeli hükümde Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun mensubu olmak ve Nurhak Dağları bölgesindeki gruba katılmak, ve bankalardan soyulan paraları dağa götürmek olduğu ve sonradan İstanbul'da sahte hüviyetle bir kahvede garsonluk yaparken yakalanmak olarak gösterilmektedir. Bütün bu hususların 146. maddenin unsurları olarak kabul edilemeyeceği açık iken, suç vasfında değişikliğin kabul edilmemesi ve 146. maddenin tatbiki kanuna açık aykırılıktır. Bu nedenle bu müvekkilimizle ilgili hükmün de esastan bozulmasını talep ediyoruz.

17- Cengiz Baltacı:

Bu müvekkilimizle ilgili isnat subuta ermemiş ve şüpheli bir durum mevcut iken TCK.nun 146. maddesinin uygulanması kanuna açık aykırılıktır. Zira, bu müvekkilimizle ilgili hiç bir eylem ve durum kesin olarak gösterilememiştir. Buna rağmen beraat kararı verilmesi gerekirken, ölüm cezasıyla mahkûmiyeti cihetine gidilmesi kanuna açık aykırılık teşkil ettiğinden verilen hükmün esastan bozulmasını talep ediyoruz.

18- İrfan Uçar:

Bu sanığın, diğer sanıkların bir müddet kaldıkları Amaç apartmanını kiraladığı kabul edilerek TCK. nun 146. maddedeki suçu fer'ian iş-tirak suretiyle işlediği sonucuna varılıp, tecziyesi cihetine gidilmiş-tir. Ancak, bu iddia dinlenen amme ve savunma sanıklarıyla subuta erme-miştir. Adlî tıp fizik şubesinde düzenlenen rapor kesin ifade taşımadığı gibi imza tatbikatının adlî tıp işleri meclisine yaptırılması gerektiği halde bu kanunî hâzimeye de uyulmamış olduğundan verilen karar yanlış-tır. Bütün diğer müvekkillerimizde olduğu gibi bu müvekkilimizin oylo-minin de (ki, apartman dairesini kiraladığı hakkında varılan sonuç subuta ermemiştir.) 146. maddeyle uzak-yakın ilgisi bulunmadığı açıktır. Hakkın-da beraat kararı verilmesi gerekirken 146. madde ile cezalandırılması ka-nuna aykırılık teşkil etmektedir. Hükmün osastan bozulmasını talep edi-yoruz.

TÜRK CEZA KANUNUNUN 59. MADDESİYLE İLGİLİTEMYİZ İTİRAZLARI

Bir davada suçluya verilecek cezanın tayininde kanunî hafifletici nedenlerden ayrı olarak, cezayı azaltıcı bir nedenin bulunduğunu veya bulunmadığını değerlendirmek yetkisi, doktrinde mahkemeye ait olarak kabul edilmektedir.

Buna rağmen, "taktirde zaaf" ve "taktirde tezat, keyfilik" gibi nedenlerle bu hakkın yargıtay denetimine bağlı olduğu uygulamada kabul

edilmiştir. Esasen, bütün yüksek mahkeme kararları ve içtihatları da bu yöndedir.

Ortak savunmamızda, aşağıda açıklayacağımız nedenlerden ötürü suçun vasfı: ne olursa olsun TCK. nun 59. maddesinin olayınızda uygulanmasını talep etmiş idik.

Ancak, bu isteğimiz gerekçeli kararın 53. sayfasında, "TCK.nun 59. maddesinin tatbikine dair talepler, sanıkların mahkemedeki tutum ve davranışları itibariyle kabule şayan görülmemiştir." gerekçesi ile reddedilmiştir.

İnancımıza göre, mahkemenin sözü geçen madde ile ilgili düşünce ve gerekçesi olaya, dosya kapsamına ve yasanın amacına uygun düşmemektedir. Çünkü;

1- Müvekkillerimiz bütün eylemlerinden, hatta en kritik anlarında bile, can kaybına sebep olmaktan dikkatle kaçınmışlar ve böylece, olayların kişisel izdiraplara sebep olmamasına çalışmışlar ve bunu sağlamışlardır. Bu husus dosya kapsamından açıkça anlaşılmaktadır.

2- Kanunun suç saydığı eylemleri yaparken müvekkillerimiz, dostun- düşmanın, herkesin teslim etmek zorunda kaldığı dürüstlük ve insanlık örneği vermişlerdir. Hele kaçırdıkları Amerikalı çavuşlara, ellerinde tuttukları sürece gösterdikleri olumlu davranış ve bu davranışın bizzat Amerikalılar ağzından ifadesi bu konudaki iddiamızın en somut bir delilidir.

3- Müvekkillerimiz yargı organları önünde olayları tam bir içtenlik ve doğrulukla anlatmışlar (delilsiz eylemleri bile kabul etmişler) bu organları yanıltmak, şaşırtmak, yormak gibi bir tutum göstermemişlerdir.

4- Mahkeme, yukarıda açıklanan hususlara değinmeden ve bu konular üzerine eğilmeden sadece sanıkların mahkemedeki tutum ve davranışlarından bahsederek 59. madde ile ilgili isteğimizi reddetmiştir.

a) Mahkemenin, sanıkların duruşmadaki tutum ve davranışlarından neyi kastettiği anlaşılamamıştır. Yukarıda da açıklandığı gibi, müvekkil-leriniz bütün eylemlerini ayrıntıları ile, büyük bir içtenlik içinde açıklamışlardır. Bu husus, mahkemenin de dikkatinden kaçmamıştır. Yine sanıkların duruşmadaki tutumları mahkemece herhangi bir uyarmayı gerektirmeyecek kadar ağırbaşlı olmuştur.

b) Savunmamızın başında ülkemizin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik şartlar, toplumumuzun siyasal gelişmesi yurdumuzun geçmiş iktidarlar ve özellikle DP ve AP iktidarları tarafından nasıl yarı-bağımlı bir hale getirildiği, Anayasamızın nasıl uygulanmadığı, reformların gerçekleştirilmediği Atatürk'ün yurdu emanet ettiği gençliğe bağımsızlık ve Anayasanın uygulanması yönündeki mücadelesinde nasıl yasal yolların kapatıldığı işkenceler yapıldığı, öldürüldüğü ve gençliğin bir kesiminin, yaptırılan gerici saldırılar karşısında nasıl silâhlanmak zorunda kaldığı ve daha sonra da yıllarca süren bu gelişmenin etkisiyle dava konusu eylemlere girdiği ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Eylemlerin, yıllardanberi yaratılan bu siyasal ortamla ilgili olduğu bu ortamın bir sonucu bulunduğu tartışılmalıyacak kadar açıktır.

27 Mayıs hareketi ve 12 Mart muhtırasının temel düşüncesi de bu gerçeği doğrulanmaktadır. İddianamede ve esas hakkındaki mütalâada da bu husus kabul edilmiş geçmiş iktidarların gençlik eylemlerine sebep olduğu açıklanmıştır. Mahkeme kararında da yer yer bu konuya değinilmiştir.

Hal böyle iken kişisel hiç bir çıkar gütmeyen ve sadece yur--dun bağımsızlığı ve Anayasal reformların gerçekleşmesi yönünde eylemlere giren 21-24 yaşındaki gençleri mahkûm ederken onları bu eylemlere iten sosyal, siyasal nedenler üzerinde durmamak, bunları değerlendirmek çağdaş sosyal hukuk anlayışına ve sosyal adalet ilkesine uygun düşmemektedir.

Bu yönlerden mahkemenin siyasal ortama eğilmemesi, bu konuyu 59. madde açısından tartışmaması karar yönünden büyük bir eksiklik ve adalet açısından bir haksızlık olmuştur.

5- Öte yandan takdiri hafifletici nedenin her sanık için ayrı ayrı düşünülmesi ve kabul veya red gerekçesinin de ayrı ayrı gösterilmesi hakkaniyet gereğidir. Hal böyle iken, genel bir ifade taşıyan bir cümle ile isteğin bütün sanıklar hakkında reddedilmesi de yasaya aykırı bulunmaktadır.

Bazı Hukuk Bilginlerinin ve Yargıtay Ceza Dairelerinin Hafifletici nedenlerle ilgili düşüncelerini yüksek kurulunuza hatırlatmakta yarar görürüz:

1- "DE VABRES, VIDAL Et MAGNOL" bu konuda şöyle diyorlar:

"Takdiri azaltıcı sebepler, bir yandan şiddetli cezalarda adalet ölçüsünü ve öte yandan cezanın hem suça hem de suçlunun kişiliğine uygunluğunu sağlamak amacı ile kabul edilmiştir. Ceza adaletinin yerine getirilmesine de, sadece işlenen suçun mahiyetinin göz önünde tutulması, cezadan beklenen gayeleri sağlamaz; Aynı zamanda suçlunun kişiliğini, ferdi varlığını, onu suça sürükleyen saiklerin de hesaba katılması lâzımdır.

Bu itibarla, takdiri azaltıcı sebepler, "cezaları ferdileştirme sistemi"nin bir sonucu, bir uygulama yoludur."

2- "GARRAUD" da bu konudaki düşüncesini şöyle açıklıyor:

"Hâkim, her hadiseyi, sebebini, saikleri, suçlunun ferdi durumunu göz önünde tutarak takdiri azaltıcı bir sebep bulunup bulunmadığını belirtecektir."

3- "LOGOZ VE MAGNOT" da bu konuda şunları söylüyor:

"Azaltıcı sebep teşkil eden halleri birer birer saymaya imkân yoktur. Ancak, bir fikir vermek bakımından; suçlunun şeref duygusu, yüksek başka duyguları, iyi hali, suçunu ikrar etmesi, kaçmamış olması, ve saire gibi haller sayılabilir."

4- "Abdullah Pulat Gözübüyük" de Türk Ceza Kanununun açıklaması adlı adlı kitabında şunları yazıyor:

"Birden fazla suç işlenmiş olursa, azaltıcı sebepler bunların her biri için ayrı ayrı takdir olunur. Bunun zıt kavramından: Birden çok suç işlenmiş ise, takdiri azaltıcı sebebin varolup olmadığının her suç için ayrı ayrı takdiri gerekir."

5- "Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin 18/11/1963 gün ve 5500/ 296 sayılı kararından:

"Sanığın, hadise akabinde; suçta kullanılan ve suçun en önemli maddî delilini teşkil eden tabancanın yerini söylediği ve silâh bu suretle elde edilerek, hadisenin aydınlanmasına yardım ettiği görülmüş ve sonradan inkâr etmekle beraber, C. Savcısında ve sulh hâkiminde kendisinin de, hadise yerinde olduğunu söylemek suretiyle tevilli de olsa ikrarda bulunmuş olmasına göre; bu hususların 59. maddenin tatbikini gerektiren sebep teşkil edip etmediğinin karar yerinde tartışılması icabederken, yapılmayarak yazılı şekilde ceza azaltıcı sebep bulunmadığına karar verilmesi, yolsuzdur."

6- "Yargıtay İkinci Ceza Dairesinin 10/11/1948, esas 9806, karar 10532 sayılı kararından:

"Tahrikte haksız hareketin mutlaka sanığın nefsine veya akrabasına karşı vukuu meşrut olmayıp herhangi bir şahsa karşı vukuunda insanda elem ve teessür uyandırabileceğine ve sanığın bu tesir altında hareket ettiği mahkeme takdiri edilmiş olduğuna göre 51. maddenin uygulanmasında bir yolsuzluk yoktur."

7- "Faruk Erem'in T.C.H. Umumi Esaslar adlı eseri sayfa: 419 (M. Muhtar Çağlayan T.C.K. cilt 1 sayfa: 502)

"Tahrik fiilinin suçluya karşı yöneltilmiş olması zarurî değildir. Suçludan gayrisine yöneltilmiş bir tahrik fiili suçluda psikolojik buhran doğurabilir. Bu sebeple, suçlunun sevdiği kimselerin haksız bir fiile maruz kalması, suçluda haklı bir şiddet tevhit edebilir. Kanun tahrik fiiline maruz kalanın suçlu olmasını şart koşmamaktadır. Hatta, bu kimsenin suçluya yabancı bir kimse olması da mümkündür."

Konu ile ilgili yabancı ülkelerden

bir örnek

Bilindiği gibi Kanada'nın Quebec Eyaletinde "Quebec Kurtuluş Cephesi" adı altında bir örgüt kurulmuş ve bu örgüt Kanada'da zor kullanmak yoluyla hükümet değişikliğini amaç edinmiş ve adam öldürme, adam kaçırma, sindirme gibi birçok eylemlere girmiştir.

Kanada Avam Kamarası, mevcut hükümet sistemini korumak ve onu yıkmak isteyenlere karşı savunmak için 1970 yılında olağanüstü durumlarda uygulanmak üzere, geçici bir süre için bir kanun tasarısı hazırlamıştır.

Bu tasarının önsözünde şöyle denilmektedir:

"Kanada Parlamentosu, insanlar ve kurumların, özgürlüğün ancak ahlâkî ve ruhî değerlere ve kanun egemenliğine dayandığı hallerde özgür kalabildiklerini ısrarla doğruladığından, ve Kanada'nın Kamu düzeninin, Le Front de Libération du Quebec (Quebec Kurtuluş Cephesi) olarak bilinen ve Quebec eyaleti veya buranın Kanada ile olan ilişkisi konusunda Kanada'da hükümet değişikliğini gerçekleştirebilmek için zor kullanmayı ya da suç işlemeyi mübah sayan ve cinayet, cinayet tehdidi, adam kaçırma ve aynı zamanda gerçek ya da tehdit mahiyetinde zorlama, sindirme ve şiddet kullanılması gibi yollara başvurmuş olan kişiler grubu ya da dernek tarafından tehlike altına sokulmakta olduğu nedeniyle, Kanada Parlamentosu, Ekselâns Genel Vali'nin Harb Tedbirleri Kanunu uyarınca Quebec vilâyetindeki gıgellenmiş ayaklanma durumuyla başa çıkabilmek için, verdikleri yetkilerin sadece geçici bir süre için geçerli olacağı anlayışıyla aldığı tedbirlerin Kanada Avam Kamarasınca onaylanmasından sonra şu dilekte bulunur.

"Kanunî ve etkili tedbirler, demokratik hükümet sistemimizi böylece yıkmak isteyenlere karşı uygulanabilir ve uygulanacaktır. Kanada Parlamentosu bundan böyle mevcut olağanüstü durum nedeniyle gereği kabul edilecek bütün

bu gibi tedbirlerin, sadece geçici bir süre için geçerli oluşlarını sağliyak hukümlere sahip ve özellikle bu amaçla yapılmış bir Kanada kanununun yetkisi içine girmeleri ve şartlarına uygun olmalarını kabul ettiğinden, "Majesteleri, Kanada avam kamarası'nın öğüt ve onayı ile aşağıdaki kanunu vazeder:"

Bu gerekçelerle avam kamarasına sevk edilen kanunun "kanunsuz dernek" bölümünde sözü geçen suçların müeyyidelerine yer verilmekte ve şöyle denilmektedir:

"3- Quebec Kurtuluş Cephesi olarak bilinen dernek ya da kişiler topluluğu, adı geçen Quebec Kurtuluş Cephesi'nin devamı olan herhangi bir dernek veya topluluk; veya Quebec Kurtuluş Cephesi tarafından savunulan aynı ya da esasta aynı bir hükümet değişikliğini gerçekleştirmek için zor kullanılmasını ya da suç işlenmesini mubah sayan herhangi bir grup veya dernek, kanunsuz dernek olarak ilân edilmiştir.

- 4- (a) Kanunsuz dernek üyesi olan veya olduğunu itiraf eden kişi,
(b) Kanunsuz derneğin görevli idarecisi olarak hareket eden veya ettiğini itiraf eden kişi,
(c) Kanunsuz derneğin namına ya da onun bir temsilcisi olarak ifade veren ya da temsilcisi olduğunu itiraf eden kişi,
(d) Kanunsuz derneğin amaçları, ilkeleri ve politikasının gerçekleştirilmesi için kanun dışı hareketleri savunan ya da kanun dışı yollardan yararlanılmasını teşvik eden kişi,
(e) Kanunsuz derneğe ya da başka birisine bu derneğin yararlanması için aidat olarak ya da başka bir şekilde katkıda bulunan kişi,
(f) Kanundışı derneğin savunduğu, Kanada içindeki hükümet değişikliğinin aynısı ya da büyük ölçüde benzerini gerçekleştirmek

için, zor kullanma veya suç işlemeyi savunan, teşvik eden ya da bu yollara sapan kişi, hakkında dava açılmayı gerektirecek bir şekilde suçlu olup, beş yılı aşmayan bir süreyle hapis cezasına çarptırılabilir."

Görülüyor ki, 1970 yılında yani geçen yıl Kanada'da hükümeti zorla devirmek amacıyla kurulan, cinayet işleyen, adam kaçıran, şiddet ve sindirme hareketlerine girmiş olan bir örgüt mensuplarına, olağanüstü durum nedeniyle ve geçici bir süre için en çok 5 yıl ağır hapis cezası verilmektedir.

Şüphesiz, açıklanan kanuna konu olan Quebec Kurtuluş Cephesi'nin amaç ve eylemleriyle müvekkillerimizin amaç ve eylemleri arasında hiç bir yönden bir ayniyyet bulunmadığı gibi bir benzerlik de bulunmamaktadır. Olayımızda sanıklar zor kullanarak hükümeti devirmek gibi bir amaçla değil kendi anlayışları doğrultusunda ülkenin bağımsızlığı ve Anayasada yazılı reformların gerçekleştirilmesi amacıyla bazı eylemlere girmişlerdir . Bu açık farkı böylece tesbit ettikten sonra ifade etmek isteriz ki,

Kanada kanununda zor kullanarak hükümeti devirmek isteyenler için kabul edilen ceza müeyyideleriyle temyiz konusu ölüm cezaları karşılaştırılırsa, bunların ne kadar ağır olduğu kendiliğinden anlaşılır.

"Üniter, otoriter, totaliter" olarak nitelenen ve bilindiği gibi tarihe karışan Mussolini italyasından ülkemize aktarılan kanun hükümlerinin ve getirdiği ağır ceza müeyyidelerinin; demokratik düzenle yönetilen ülkelerin kanunları gözönüne alınarak, takdir yoluyla hafifletilmesi ve böylece kanun hükümlerinin olaylara adaletle uygulanmasının sağlanması yargı organları için bir görev olmaktadır.

Türk Ceza Yasasının 59. maddesi olayımız açısından incelenirken bu örnek üzerinde düşünülmesinin yararlı olacağı inancındayız.

PUBLIC ORDER (TEMPORARY MEASURES) ACT 1970

KANADA AVAM KAMARASI

KANUN TASARISI C-181

KANADA'DA KAMU DÜZENİNİN MUHAFAZASI İÇİN GEÇİCİ

OLAĞANÜSTÜ YETKİLERİ SAĞLAYACAK KANUN

ÖNSÖZ

Kanada Parlâmentosu, insanlar ve kurumların, özgürlüğün ancak ahlâkî ve ruhî değerlere ve kanun egemenliğine dayandığı hallerde özgür kalabildiklerini ısrarla doğruladığından,

Ve Kanada'nın Kamu düzeninin, Le Front de libération du Quebec (Quebec Kurtuluş Cephesi) olarak bilinen ve Quebec eyaleti veya buranın Kanada ile olan ilişkisi konusunda Kanada'da hükümet değişikliğini gerçekleştirebilmek için zor kullanmayı ya da suç işlemeyi mübah sayan ve cinayet, cinayet tehdidi, adam kaçırmaya ve aynı zamanda gerçek ya da tehdit mahiyetinde zorlama, sindirme ve şiddet kullanılması gibi yollara başvurmuş olan kişiler grubu ya da demok tarafından tehlike altına sokulmakta olduğu nedeniyle, Kanada Parlâmentosu, Ekselâns Genel Vali'nin Harb Tedbirleri Kanunu uyarınca Quebec vilâyetindeki engellenmiş ayaklanma durumuyla başa çıkabilmek için, verdikleri yetkilerin sadece geçici bir süre için geçerli olacağı anlayışıyla aldığı tedbirlerin Kanada Avam Kamarasınca onaylanmasından sonra şu dilekte bulunur.

Kanunî ve etkili tedbirler, demokratik hükümet sistemimizi böylece yıkmak isteyenlere karşı uygulanabilir ve uygulanacaktır. Kanada Parlâmentosu, bundan böyle mevcut olağanüstü durum nedeniyle gereği kabul edilerek bütün bu gibi tedbirlerin, sadece geçici bir süre için geçerli oluşlarını sağlayacak hükümlere sahip ve özellikle bu amaçla yapılmış bir Kanada kanununun

yetkisi içine girmeleri ve şartlarına uygun olmalarını kabul ettiğinden, Majesteleri, Kanada avam kamarasının öğüt ve onayı ile aşağıdaki Kanunu vazeder:

KISA BAŞLIK

Kısa Başlık

1. Bu kanun, Kamu düzeni (Geçici Tedbirler) Kanunu 1970 olarak adlandırılabilir.

Tanımlar

2. Bu Kanunda,

- (a) "Haberleşme", telefonla haberleşme, yayın yapma ya da diğer duyulabilir veya görülebilir vasıtalarla haberleşme anlamlarını içine alır.
- (b) "Zabıta memuru" Ceza Kanununda tanımlanan bir zabıta memuru ve aynı zamanda Kanada Güvenlik Kuvvetlerinin bir üyesi anlamını kapsar.
- (c) "İfade" konuşulan, yazılan ya da elektronik, elektromanyetik veya başka yollardan kaydedilen kelimeler ile işaret, hareket veya diğer gözle görülebilen davranışları kapsar.
- (d) Kanunsuz dernek, bu kanunla kanundışı olduğu ilân edilen kişiler grubu veya dernek anlamlarını kapsar.

GENEL HÜKÜMLER

Kanunsuz Dernek

3. Quebec Kurtuluş Cephesi olarak bilinen dernek ya da kişiler topluluğu, adı geçen Quebec Kurtuluş Cephesi'nin devamı olan herhangi bir

dernek veya topluluk; veya Quebec Kurtuluş Cephesi tarafından savunulan aynı ya da esasta aynı bir hükümet değişikliği gerçekleştirmek için zor kullanılmasını ya da suç işlenmesini mubah sayan herhangi bir grup veya dernek, kanunsuz dernek olarak ilân edilmiştir.

4. (a) Kanunsuz dernek üyesi olan veya olduğunu itiraf eden kişi,
(b) Kanunsuz derneğin görevli idarecisi olarak hareket eden veya ettiğini itiraf eden kişi,
(c) Kanunsuz derneğin namına ya da onun bir temsilcisi olarak ifade veren ya da temsilcisi olduğunu itiraf eden kişi,
(d) Kanunsuz derneğin amaçları, ilkeleri ve politikasının gerçekleştirilmesi için kanun dışı hareketleri savunan ya da kanun dışı yollardan yararlanılmasını teşvik eden kişi,
(e) Kanunsuz derneğe ya da başka birisine bu derneğin yararlanmak için aidat olarak ya da başka bir şekilde katkıda bulunan kişi,
(f) Kanun dışı derneğin savunduğu, Kanada içindeki hükümet değişikliğinin aynısı ya da büyük ölçüde benzerini gerçekleştirmek için, zor kullanma veya suç işlemeyi savunan, teşvik eden ya da bu yollara sapan kişi, hakkında dava açılmayı gerektirecek bir şekilde suçlu olup, beş yılı aşmayan bir süreyle hapis cezasına çarptırılabilir.
5. Başka bir şahsın, bu kanunun suç saydığı bir eylemden suçlu olduğunu bilen veya böyle bir kanıya varmak için makul sebebe sahip olan bir kimse o şahsa, göz konusu suçtan ötürü yakalanması, muhakeme edilmesi veya cezalandırılmasını engellemek, kösteklemek veya müdahale etmek amacıyla bir yardımda bulunur ise hakkında dava açılmayı gerektirecek şekilde suçlu olup beş yılı geçmeyen bir süre ile hapsedilir.

6. Bir binanın, odanın, bölümün veya sair yerin sahibi, kiraya vericisi, komisyoncusu ya da kapıcısı olup ta kanun dışı bir derneğin veya onun bir şubesinin, komitesinin veya üyelerinin söz konusu yerlerde toplantı yapmasına ya da derneğin amacına ulaşması ilke ve politikasını gerçekleştirmesi için övdüğü kanundışı yollar ya da kanundışı eylemleri savunan veya tercih eden kimselerin toplanmasına bilerek müsaade eden kişi hakkında dava açılmayı gerektirecek şekilde suçlu olup 5000 doları aşmamak üzere para cezası veya beş yılı geçmeyen hapis cezası yahut da her iki ceza ile cezalandırılır.

Tutuklama

7. (1) 4.ncü maddenin kapsamına giren bir suçtan sanık olan bir kimse, aşağıdaki haller dışında, muhakeme edilmesine intizaren kefalet söz konusu olmaksızın göz altında tutulur.
- (a) Kişinin gözaltına alındığı eyaletin Başsavcısı, o kişinin yakalandığı günün bütününden veya bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 7 gün zarfında, eyaletteki üst ceza mahkemelerine bu gereğince, söz konusu şahsın duruşmasına intizaren tutuklanması için haklı bir sebep mevcut olduğunu bildiren bir belgeyi kayıt ettirmiş olması (ettirmemiş olmalı) hali veya,
- (b) O kişi hakkında bu madde gereğince tanzim edilmiş bulunan herhangi bir belgenin iptal edilmiş /geri alınmış/ olması ya da, sanığın gözaltında bulunduğu eyaletin Başsavcısının başka bir nedenle kefalete bağlanarak salıverilmesine rıza göstermesi hali.

DURUŞMANIN Çabuklaştırılması

İçin Talimat

- (2) Bu kanun kapsamına giren bir suçla itham edilmiş olup da duruşmasına intizaren gözaltında bulundurulmuş bir kimsenin ilk yol-

lanmasından itibaren 90 gün zarfında duruşmasının henüz başlanmamış olması halinde sanığı gözaltında tutan kimse (makam), bu 90 günlük sürenin sona ermesi üzerine derhal, sanığın gözaltında bulunduğu eyaletin üst ceza mahkemesine başvurarak duruşma için bir tarih tesbit edilmesini ister ve hâkim de duruşmanın başlayacağı bir tarih tesbit edebilir ya da duruşmanın çabuklaştırılması için gerekli göreceği talimatı verir.

Delil

8. Bu kanun kapsamına giren bir suçtan ötürü yapılan herhangi bir kovuşturma da herhangi bir kimsenin ister bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce, isterse sonra;
- (a) Kanunsuz bir derneğin veya şubesinin, komitesinin ya da üyelerinin birkaç toplantısına katılması veya hazır bulunmasına,
 - (b) O derneğin lehinde alenen konuşma yapmasına,
 - (c) Dernek namına veya derneğin bir temsilcisi olarak, ya da temsilcisi olduğunu söyleyecek beyan ve ifadede bulunmasına ait deliller, aksine delil bulunmadığı takdirde o kişinin adı geçen kanunsuz derneğin üyesi olduğunun kanıtıdır.

TUTUKLAMA Müzekkeresi

Olmadan Yakalama

9. (1) Bir zabıta memuru (peace officer);
- (a) Kanunsuz bir derneğin üyesi olduğundan haklı nedenlerle, şüphelendiği bir kimseyi,
 - (b) Kanunsuz bir derneğin üyesi olduğunu itiraf eden bir kimseyi,
 - (c) Bu kanunun 4 ncü maddesinin (b), (g) fıkralarında belirtilen bir fiili işlediğinden, işlemekte olduğundan ya da işlemek üzere haklı nedenlerle şüphelendiği bir kimseyi tutuklama müzekkeresi olmadan da yakalayabilir.

İddianame

- (2) Aşağıdaki (3)ncü bende bağlı kalınmak şartıyla, yukarıda (1) nci bent tahtında tutuklanmış olan bir kimse, bir zabıta memuru tarafından göz altında bulundurulabilir; fakat yakalanmasından itibaren en fazla 3 gün içinde yargı yetkisini haiz bir yargıç (justice), sulh yargıcı (magistrate) veya sorgu yargıcısı (Judge) huzuruna çıkarılır ve 4 ncü madde gereğince hakkında iddianame tanzim olunur, ya da serbest bırakılır. Mağar ki, o kişinin tutuklandığı eyaletin başsavcısı, bu üç günlük sürenin bitiminden önce, yakalanmasından itibaren 7 günün bitimine kadar geçecek bir süreyi aşmamak üzere daha da tutuklu kalmasını isteyen bir müzekkere çıkarmış ola. Bu durumda yakalanmış olan kişi, daha önce serbest bırakılmamışsa söz konusu sürenin bitimi üzerine derhal bir yargıç (Justice), sulh yargıcı (magistrate), veya sorgu yargıcısı (judge) karşısına çıkarılır ve 4 ncü madde gereğince hakkında iddianame tanzim olunur, yahut da gözaltında serbest bırakılır.
- (3) Bu kanunun, yürürlüğe girmesinden hemen önce, Harp Tedbirleri Kanunu uyarınca çıkarılan 1970 tarihli Kamu Düzeni Nizamname (Kararname) (Regulations)nin 4 ncü maddesi kapsamına giren bir suçla itham edilmiş olmaksızın gözaltında tutuklanmakta olan bir kimseye uygulanmasında yukardaki (2) nci bendin hükmüne uyulur. (shall be read) ve söz konusu bend hükmü atıf yapılan metindeki "3) gün "deyimi" "7" gün olarak ve "7 gün" deyimi "21" gün olarak yazılmışçasına tefsir olunur. Şu istisna ile ki, bu benddeki hiçbir hüküm, bu kanunun 4 ncü maddesindeki suçla itham olunmamış bir kimsenin, tutuklu bulunduğu eyaletin Başsavcısının, durumun icaplarına göre lüzumlu göreceği süreden daha fazla süre için tutuklu kalmasına yetki verirmişçesine tefsir olunamaz.

Arama

10. Bir zabıta memuru aşağıdaki nedenlerle şüphelendiği herhangi bir bölüme, yere, vasıtaya, teknoye ya da hava gemisine, arama müzekkeresi olmaksızın girip arama yapabilir.

- (a) Kanunsuz derneğin amaçları, ilkeleri ve politikasında gerçekleştirmek için, bu derneğin savunduğu kanun dışı yolları kullanmak veya kanundışı hareketleri teşvik amacıyla herhangi bir şeyin muhafaza edildiği veya kullanıldığından;
- (b) Bu kanunun kapsamına giren bir suç için delili teşkil edebilecek herhangi bir şeyin bulunmasından;
- (c) Kanunsuz derneğin herhangi bir üyesinin veya,
- (d) Kanunsuz derneğin elinde tuttuğu herhangi bir kimsenin bulunduğundan.

El Koyma

11. Bir zabıta memurunun, bu kanunun kapsamına giren bir suç için delil teşkil edebileceğinden şüphe ettiği herhangi bir şeye, müzekkere olmaksızın zabıta memuru tarafından el konulabilir ve bir hakim (magistrate, judge, justice) müracaat üzerine bütün şartları gözönüne alarak eşyanın belirlenen bir süre daha el altında tutulmasının gerekli olduğuna karar verip bu yönde emir vermesi, ya da bu kanunun kapsamına giren bir suçla ilgili kovuşturma başlamış olup bu gibi bir eşyanın gerekli olması hali dışındayken, el konulma tarihinden itibaren 90 günden fazla olmamak şartıyla muhafaza edilebilir.

Temel Haklar Kanunu

12. (1) Bu kanunun KANADA TEMEL HAKLAR KANUNU'na rağmen uygulanacağı ilân olunur.

İDDİA'NIN VE MAHKEME'İN KAST KONUSUNDAKİ GÖRÜŞÜ

BİR "İSTİDLÂL"DIR.

Sayın iddia makamının eğilinli görüldüğü ve mahkemece de kabul edilen bir muhakeme şekli ve istidlâl hakkında da düşüncelerimizi burada açıklanmak isteriz. Bu muhakeme şekline göre, sanıklar marxist teoriyi benimsemişlerdir. Anayasamız, marxist teoriye kapalıdır. Bu itibarla, marxist teoriyi benimseyen bir kimseni Anay. sayı ilga et- neden amacına varması mümkün değildir.

Bu muhakeme şeklinin, ceza kanununuza ve olayınıza uygun olma- dığını kesinlikle söylemek isteriz. Bunun için de, şu noktaların ay- dınlığa kavuşturulması gerekmektedir:

- 1) Marxizm nedir?
- 2) Sanıkların eylemleri nedir?
- 3) Bu eylemleri yaparken sanıklar hangi kasıt ve amaçla hare- ket etmişlerdir.

Bu konular üzerinde kısaca duralım:

1) Marxizm bir dünya görüşüdür, ve aynı zamanda dünyayı, sos- yal olayları, v.s. tahlil metodudur. Bu metod, olayları tek başına ele almaz. Bu olayları kendi şartları içinde ele alır, inceler ve onu meydana getiren etkenleri gün ışığına çıkarır. Aynı zamanda onun gelişme seyrine de ışık tutar. Bu metod, her olayın bir nedeni ve aynı zamanda, bir de sonucu olduğunu göz önünde tutar. Her olayı

kendi gelişmeleri içinde değerlendirir ve senteze varır. Bu sentez de, hem bir sonuç ve hem de geleceğe dönük gelişmenin hareket noktası vardır.

Marxist gelsefe denilen, işte budur.

Görülmede olduğu gibi, marksizm, iddia olunduğu üzere bir düzen, bir rejim veya bir devlet şekli değildir. Her ne kadar marksizmin bazı kimseler ve çevrelerce, bir toplum düzeni, bir rejim veya bir devlet şekli olduğu iddia edilmekte ise de, yukarıdaki açıklamalar bu düşüncenin doğru olmadığını, marksizmin bir dünya görüşü ve bir tahlil metodu olduğunu göstermektedir. Özellikle marksizmi, komünist bir devlet şekli ile eşanlamlı kabul eden düşünceler tamamen yanlıştır.

Bu gerçeği, batının ve Amerika'nın antimarksist düşünce adamlarından örnekler vererek gösterelim:

Amerika'da Texas Üniversitesi Ekonomi profesörü olup bütün dünyaca tanınan Benjamin Higgins, "Economic Development, Principles, Problems and Politics" (Ekonomik Gelişme, Prensipler Problemler ve Politika) adlı ve 1959 yılında New York'ta basılan eserini 120. sayfasında, şöyle demektedir:

"...Bununla beraber marksist sosyoloji ve politik nazariyesi, az gelişmiş ülkelerin ekonomik tarihinin anlaşılmasının bazı ipuçlarını vermektedir. Bu nazariye, sosyal sınıflar arasındaki münasebetlerin, kendiliğinden meydana gelecek iktisadî gelişmelere engel olup olmayacağı hususunun incelenmesi gerektiğini, hatırlatmaktadır.

"Aynı nazariye, sömürücü memleketlerin uyguladıkları politikaların ne'lenlerinin, sömürülenülkelerden ziyade, kendi memleketlerinin yani sömürgeci memleketlerin şartlarında aranması gerektiğini de ortaya koymakta ve sabık müstemlekelerdeki az gelişmişliğin, kısmen sömürgeci memleketlerin politikalarıyla izah edilebileceğini de belirtmektedir. İktisaden geri kalmış memleketlerin bir kısmındaki gelişmeler, Marks'ın sanayileşmiş ülkeler için ileri sürdüğü şekiller altında cereyan etmiştir: İşgücü gerçekten sömürülmüş, ücretler asgari hadde tutulmuş, nüfusun işsizliğin beslediği bir işsiz ihtiyat ordusu meydana gelmiş, sınıflar arasındaki farklılaşma keskin bir şekil almıştır. Hatta az gelişmiş bazı ülkelerin gittikçe artan sefaleti, açık bir şekil almıştır. Bu şartların şu veya bu şekilde devrinlere yol açacağını pek az kimsenin inkâr eder.

"Bir sistem olarak marksizmin hatalarına dikkat etmeniz gerekir. Ancak bütün hatalarına rağmen marksist iktisadi gelişme teorisi, gelişme olayının ve gelişme olayının meydana gelmediği hallerde, bunun nedeninin anlaşılmasında önemli katkıları vardır."

"Amerika'da Texas Üniversite'sinde okutulmakta olan bu kitapta Profesör Benjamin Higgins, işte bunları söylüyor. Bu profesör aslında antimaksist, yani marksizme karşı bir kinsedir. Bununla beraber, yukarıdaki sözlerinden de anlaşıldığı gibi, marksizm^{/in} toplum gelişmelerinde bir tahlil metodu olduğunu açıkça ifade etmektedir.

Yine Amerika Birleşik Devletleri'nde 1968 yılında basılmış, "International Encyclopedia of The Social Science" (Siyasal Bilimler Enternasyonal Ansiklopedisi)'nde 10. cilt, sayfa 45 te, "Komünist Olmayan Ülkelerde Marksizm bölümünde, şöyle denilmektedir:

"...Hümanist bir görüş olarak marksizm, pazar medeniyetlerinin fena cepheleri üzerinde durmakta, insanı sömüren, onu alçaltan sosyal müesseselere ve uygulamalara karşı bir kızgınlığın uyanmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda insanın tabiattan iyi olduğu görüşünü de samimi bir şekilde benimsenmektedir. Son yıllar içinde marksizmin hümanist görüşü üzerinde durulması, Marks'ın ilk eserine karşı büyük ve süratli bir ilginin duyulmasına yol açmıştır.

"Son olarak da, sosyal bilinlerle uğraşanların, sosyal bilinlerin öncüsü olarak Marks'a karşı olan ilgileri gittikçe artmaktadır. Marks'ın metodolojik katkıları bu alanda bilim adamlarınca da ancak son zamanlarda kabul ve teslim edilmeye başlanmıştır."

Görülüyor ki, Amerika'da basılmış bu enternasyonal ansiklopedi de marksizmin bir metod olduğunu ve metodoloji alanında katkılarda bulunduğunu kabul etmektedir.

Yine John Armstrong, "Sovyetler Birliği'nde İdeoloji, Politika ve Hükümet" adlı eserinde, şöyle demektedir.

"Marksist-Leninist ideoloji, sistematik, bilimsel ve insanlığın gelişmesinin anlaşılmasına rehberlik eden" bir doktrindir. Sosyal problemlerin bilimsel açıdan incelenmesini teklif eden bir ideolojidir. Yine eserin "Marksizm-Leninizm. Bir Bilim" başlıklı bölümünde: "Marksizm-Leninizmin aynen doğa bilinlerinde olduğu gibi sosyal gelişmenin bir analizi olduğu" belirtilmektedir.

İşte batının ve A.B.D. bilim adamlarının marksizm hakkındaki görüşleri! Görülüyor ki, marksizm, yukarıda da açıklandığı gibi bir

rejimin, bir devlet şeklinin veya bir düzenin adı değil, bir tahlil metodunun adıdır.

Batı'da mevcut sosyalist partiler, marksist dünya görüşünü ve onun tahlil metodunu benimsemişler, bu metodu hareket noktası olarak kabul etmişler ve bunu da parti tüzüklerinde belirtmişlerdir. Bu nedenle, marksizmi kendi gerçek anlamından uzaklaştırarak, ve ona kendi anlamının dışında bir anlam verip bu tahlil metodunu benimseyen insanları yasa dışına itmek için böyle bir tutuma girmek, affedilemeyecek tarihsel bir sorumluluktur.

Avrupa'da ve Amerika'da, üniversitelerde ve bilimsel araştırma merkezlerinde bu metod incelenmekte, uygulanmakta ve bir düşünce yöntemi olarak okutulmaktadır.

2) Bu metod açısından insanlık tarihine bakıldığında zaman bu aşamaları görmekteyiz:

- A- İlkel konunal toplum
- B- Köleci toplum
- C- Feodal toplum
- D- Kapitalist toplum
- E- Sosyalist toplum

Bugünkü kapitalist toplumlar, bu aşamalardan geçerek kendi aşamalarına varmışlardır. Bugünkü düzeyde Türk toplumunun bu aşamalara göre acaba yeri neresidir? Başka bir sözle, toplumumuz kapitalist bir toplum mudur? Yoksa feodal bir toplum mudur? Kapitalist bir toplum olma çabası içinde bulunduğunuza göre, kapitalist bir toplum

düzeni içinde bulunmadığımız açıktır. Tam anlamı ile feodal bir toplum niteliğinde bulunmadığımız da yine bir gerçektir. O halde ülkemizin içinde bulunduğu aşama, nasıl bir aşamadır?

Bu soruya bilimsel olarak şu cevabı vermek yerinde olacaktır:

Toplumumuzda feodal kalıntılar vardır. Tekel sermayesine ortak, önce bir sermaye birikimi ile nitelenen kapitalist bir zenginlik vardır ve her ikisi de yabancı sermayenin başlıca desteği ve ona paravan olarak ayaktadır.

Bu durumda bize bir görev düşmektedir. Bu görev emperyalizmi ve onun destekçilerini ülkemiz gelişmesinde etken unsur olmaktan çıkarmak ve ülkemizi bağımsız, özgür ve demokratik bir niteliğe kavuşturmak. Biz buna Milli Demokratik Devrim diyoruz.

Milli Demokratik Devrim, bilinen şekilde, bir burjuva demokratik devrimi değildir. Yine Milli Demokratik Devrim, bir sosyalist devrim de değildir. Milli Demokratik Devrim, emperyalizme ve onun yerli dayanaklarına karşı verilen mücadelenin adıdır. Bu mücadelenin emperyalizme karşı oluşu ona milli nitelik vermekte ve feodal kalıntılara karşı oluşu da ona demokratik bir nitelik vermektedir. Bundan ötürü de bu devrim hem emperyalizmin baskısından kurtulma amacı güden bir kurtuluş hareketidir, ve hem de feodal kalıntılardan arınmış, sosyal adalete dayalı demokratik bir devlete varma yoludur.

Yıllardanberi gerçekleştirilmesi için çaba harcanan ve bugünkü iktidarca da yapılması düşünülen reformların başında gelen toprak reformu, aslında demokratik devrimin gereklilerindendir. Yine kamu yararı-

nın gerektirdiği kaynakları, örneğin kıymetli maden, petrol, boraks, v.s. gibi yeraltı servetlerinin millileştirilmesi de bu devrinin gereklerindendir. Böyle bir devlette, kamu sektörü ile özel sektör bir arada yaşayacak, hem emek hem de sermaye, kalkınmayı geliştirmek üzere beraberce çalışacaktır. Böyle bir topluma, bir sınıfın diğer bir sınıf üzerinde egemenlik kurması veya bir proleter diktatörlüğü asla söz konusu değildir.

Görüldüğü ki, yukarıda da açıklandığı gibi milli demokratik devrinin ne komünizmle ve ne de proleter diktatörlüğü ile bir ilgisi yoktur.

Nitekin örnekleri eklice sunulan mahkeme kararları ve Yargıtay kararları da yukarıdan beri açıkladığımız düşünceleri doğrulamakta, milli demokratik devrim olarak tanımlanan eylemlerin Anayasamıza ve yasalara aykırı düşmediğini tesbit etmiş bulunmaktadır.

Gerçek bu olduğu halde, proleterya diktatörlüğü veya komünist rejimi kurma suçlaması nereden gelmektedir?

Şurası açıktır ki, bu suçlamalar, bağımsızlık sağlandığı takdirde çıkarları bozulacak olan işbirlikçi sermaye çevreleriyle toprak reformu yapıldığı zaman da yine çıkarları bozulacak olan feodal kalıntıların yaptıkları maksatlı propaganda gelmektedir.

Kaldı ki, Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik şartlar da bir sosyalist düzene ve proleter diktatörlüğüne tamamen elverişsiz olduğu gibi, buna imkân da vermez. Çünkü bir ülkede sosyalizmin kurulabilmesi ve işçi sınıfının böyle bir düzende egarlığını koyabilmesi için, bilinçlenmiş ve örgütlenmiş bir işçi sınıfına zaruret olduğu

gibi, ağır sanayiın kurulmuş olması ve feodal kalıntıların da etkisiz hale getirilmiş olması şarttır. Oysa bilindiği gibi, bu şartlar ülkemizde mevcut değildir.

Eğitilmemiş, siyasal bilinçten yoksun ve genellikle çıkarlarına aykırı düştüğü halde yıllardan beri demokrat partiye ve daha sonraları Adalet Partisi'ne oy veren bir işçi sınıfına ve köylü kitlesine sahip bir ülkede sosyalizmin kurulması esasen mümkün değildir.

İşte iddia makamı, ve tebliğname, bu açık gerçekleri ve toplumumuzun siyasal, ekonomik şartlarını göz önüne almadan, müvekkillerimizi proleter diktatörlüğü kurmak istemekle suçlamaktadır.

Yukarıdan beri yapılan açıklamalar ve milli demokratik devrimin antiemperyalist ve antifeodal yönleri göz önüne alındığı takdirde bu devrimin, Anayasamızın temel ilkelerine ters düşmediği, aksine bu ilkelere paralel olduğu açıkça görülmektedir.

Müvekkillerimizin bir kısmı, "Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun Bütün Dünya Halklarına ve Türkiye Halkına Çağırısı" Başlıklı bir bildiri yayınlamışlardır. Sanıklar, kendilerine izafe edilen ve dosyada bulunan bunun dışındaki diğer bildirileri reddetmişler ve bu bildirileri kendilerinin yayınlamadıklarını savunmuşlardır. Müvekkillerimizin kabul ettikleri ve başlığı yukarıda yazılı bildiri incelendiği zaman bu bildirinin 3. bendinde amaç olarak şunların gösterildiği görülmektedir:

"Amacımız Amerika'ya ve bütün yabancı düşmanları temizlemek, hainleri yok etmek ve düşmandan temizlenmiş tarafsız Türkiye'yi kurmaktır."

4. Ben inde de: "Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, ezilen halkımızın öncü gücüdür, halkımızın kurtuluşu dışında hiç bir harekete girişmez."

Yine bildirinin "Devrimciler" başlığı altında da şöyle deniliyor:

"Ulusal Kurtuluş Savaşının haklı bayrağını, emperyalizmin saldırgan politikasına karşı hep beraber dalgalandıralım."

Yine bildirinin "Öyleyse" başlıklı paragrafında, şöyle denilmiştir:

"Esas düşman Amerika'dır, hain patronlardır, ağalardır, tefeci ve bezirganlardır."

Bildirideki bu düşünceler, görülmektedir ki, hedef olarak yurdumuzun bağımsızlığını ve emperyalizm ile işbirliği halinde yurdu sömüren sermayeyi ve ağalara hedef almıştır.

Kesinlikle söylemek mümkündür ki, bu bildiri de ne bir sınıf diktatörlüğü ve ne de komünist bir düzen önerisi mevcut değildir.

İşte bu nedenlerle ki, müvekkillerimiz, bütün eylemleri ile yıllardan beri mitingler, yürüyüşler, toplantılar, bildiriler yolu ile anayasayı savunmuşlar, bu uğurda çeşitli baskı ve işkenceler görmüşler ve hatta yirmiden fazla kurban vermişlerdir.

3) Yukarıda tesbit edilen duruma hukuk açısından baktığımız zaman şu sonuca varmak zorunludur:

A- Türk Ceza Kanunu suçlarda "kasd"ı esas almış ve bunu suçun başlıca nusuru olarak kabul etmiştir. Yani kanunumuz kasdı cezalandırmaktadır.

Burada önemli bir noktaya Yüksek Kurul'un dikkatini çekmek isteriz: Kast ayrı şeydir, amaç da ayrı şeydir. Kast ile amacı birbirine karıştırmak ve amaca göre suçu tayin etmek, kanunumuzun temel prensibine aykırıdır. Kast ile amaç arasın a çok kere uzun bir mesafe vardır. Amaç, eyleme dönüşmedikçe kast halini alamaz ve cezalandırılmaz. Eğer amaç, bir gün eyleme dönüşürse ve suçun diğer unsurları da tamam olursa, o zaman amaç kast olarak kabul edip ona göre ceza tartibi mümkün olabilir.

Muvakkillerinizin istikbale ait amaçlarının, sosyalist bir düzene varmak oluğu kabul edilse bile, bugünkü eylemlerini ve kastlarını bir tarafa bırakarak onları istikbale ait bu amaçlarından ötürü suçlamak ve eyleme dönüşmemiş bu amaçlarından ötürü cezalandırmak, ceza kanunumuzun temel prensiplerine ve açık hükümlerine aykırı bir sonuç doğurur. Çünkü insanlar istikbale ait değil, bugünkü kast ve eylemlerinden sorumlu tutulabilirler.

Dünya ve terlum olaylarına bir bakış metodu olan marksizmi kabul etmek de, reddetmek de mümkündür. İnsanlar bu konuda özgürdürler. Bu özgürlük demokratik düzenle yönetilen ülkelerde kabul edilmiştir. Bizde de bu özgürlük, Anayasa'nın güvencesi altındadır.

B- Dysa mahkeme, geleceğe dönük (istikbale muzaf) faraziyelere (varsayımlara) dayanarak ve sanıkların bugünkü eylemlerini göz önüne alıp suç vasfını buna göre tayin etmesi gerekirken, zorlama yorumlarla

istikbalde yapacaklarını hayal eylediği eylemlere göre, suç vasfını tayin etmekte ve müvekkillerimizin idamlarına karar vermiş bulunmaktadır. Hata, işte buradadır. Çünkü "CEZA HUKUKU" NDA, İSTİKBALDE MUZAF SUÇ YOKTUR.

ASKERİ YARGITAY İLGİLİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

Sunulmak üzere,

SIKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI 1 NUMARALI ASKERİ MAHKEMESİ

B A Ş K A N L I Ğ I N A

-ANKARA

DOSYA NO: 971/13Es

971/23Kr.

MURAFALI TEMYİZ LAYİHASIDIR :

D a v a c ı: K.H.

S a n ı k (MÜMEYYİZ)...: İrfan Uçar.

V e k i l l e r i: Ankara Barosu Avukatlarından Halit Çelenk ve

Niyazi Ağırnaslı (Anafartalar C. Konya S. Çağla

Daha önce Temyiz dilekçesi sunmuş ve gerekçeli kararın tarafıma za tebliğinden sonra Temyiz layihamızı sunacağımızı arz etmiştik. Hük-
mün Murafaa sırasında açıklayacağımız ve Re'sen de bulunup nazara alı-
nacak ve kısmen de aşağıda yazılı sebeplerle BOZULMASI gereke ceği mu-
tealasındayız:

Müvekkilimiz İrfan Uçarla ilgili tahlil ve değerlendirmeler ge-
rekçeli kararın 108-114 ncü sayfalarında yer almakta ve sanığın sadece
AMAÇ apartmanının kiralannasına yardım ettiği sabit sayılarak fer'i fa
sıfatıyla cezalandırılması kararına varılmış bulunmaktadır. Türkiye Hall
Kurtuluş Ordusu adı altında yayınlanan BİR bildiri ile ve bazı sanıkla-
rın samini ikrarlarına da dayanılarak varsayılan (savcının ifadesine
göre 50 kişilik) örgütün, sanıkların ifadelerine göre Amerikalıları yur
dışı edip Ülkenin TAM DAĞIMSIZLIĞINI sağlamak olarak vasıflandırılan
çabalarının T.C.146 ncı maddesine münas bir suç sayılıp sayılmayacağı-
nın münakaşesini burada yapmayı yersiz görüyoruz. Teknik ve modern

silah ve araçlarla donanmış Ordumuzu, bütün polis ve jandarma teşkilatlarını yok farzederek 4 tane tabancayla ve hemde Başkentin yüzlerce kilometre uzağındaki mağaralarda böyle bir fiilin icrasına başlanmış ve elverişli vasıtalarla ve sayıları bakımından da yeterliğe sahip gerçekten bir Ordu varsayılmasının, Hukuk kuralları ne kadar zorlanırsa zorlansın imkânsızlığını da burada yeniden tartışmayı lüzumsuz sayıyoruz. Esasen sanık müvekkil İrfan Uçar'ın savunması ve Temyizi ile bu tür tartışmaların doğrudan bir ilgisi yoktur.

1- İrfan Uçar'ın, İş Bankası Emek şubesi, Amerikalıların kaçar ması, Sevim Onursal'ın evindeki bağlama olaylarıyla ilgisi olmadığı ve T.H.K.O. denilen örgüte dahil de bulunmadığı Mahkemeye de kabul edilmiş halde AMAÇ apartmanını kiralamış olabileceğinin kabulünde, kanaate yetkimci kesin deliller de bulunmadığına göre, isabet görülemez düşünebiliriz. Esasen, Marksist ve Leninist olduğunu, Komor'ın arabasının yakılması, O.D.T.Ü.nin işgali olan yıllarında ve bazı öğrenci hareketlerinde bulunduğunu içtenlikle söyleyen İrfan Uçar'ın, eğer Amaç apartmanının kiralanmasında bir rolü olsaydı bunu da rahatlıkla söylemekten çekinmeyeceğinin kabulü lazımgelir inancındayız. Diğer sanıklar da İrfan Uçar'ın bu eylemlerle ilgisi bulunmadığını, kesinlikle belirtmişler ve sanıklardan Yusuf Arslan Amaç Ap. daki daireyi Sinan Cengille birlikte tutuklanmalarını açıklığa kavuşturucu ve tam kanaat verici bir şekilde aydınlatmışlardır. Diğer tanıkların şهادetleriyle bu ifadeler arasında Mahkemenin belirttiği gibi bir çelişki değil tam aksine bir benzerlik vardır.

2- Kira sözleşmesindeki yazı ve imzaların İrfan Uçar'ın el yazmasıyla ve Mahkemedeki imzalarıyla karşılaştırılması sonucu Adli Tıp Meclisinden istenilen rapor, sadece bazı harflerin karakterlerinde benzerlikler olduğunu göstermiştir.

likler olduğunu tesbitle yetinmiş ve kesin bir ifade taşımaktan uzak bulunmuştur. Esasen böyle olduğu ve mahkemeye bu dosya ile ve hiçbir ilgisi görülmediğinden tahliyesine karar verilmiş olan İrfan Uçar Lehine kanaatin vücutbulduğu düşüncesiyledir ki biz tevsii tahkikat istekleri de ısrara lüzum görmedik. Fizik şubesine mensup iki zatın imzasını taşıyan bu raporla yetinilmeyerek Grafoloji uzmanlarının da incelemesini ve Adli Tıp Meclisinin tetkik ve onayından geçmiş bir raporla müteradi durumun aydınlığa kavuşturulmasını istemek, savunma bakımından haklarımızdı. Yargıtay içtihatları Adli Tıp Meclisinden geçmemiş bu tür raporların hükme mesnet sayılamıyacağını gösterirken bu hususta yeni bir inceleme yaptırmak re'sen Mahkemenin de karara bağlanasıgoreken bir husus sayılmak gerekirdi. Mantıki sonuç böyle, illiyet bağından yoksun kabulde, hele tahliye kararı da verildiğine göre, müsait görülmemek gerekirdi.

3- Amaç apartmanının sahibi Hülagi Canın sözleşmeyi yapan şahsı İrfan Uçar'a benzetmesinde, İrfan'ı 72 gün işkenceye tabi tutanların baskısının bir rolü olabileceği düşünülür. İş Bankası Emek Şubesi olayının sanığı olarak ilan edilen ve aylarca çağ dışı işkencelere ve örneğe tabi tutulan İrfan Uçar'ın iddia ve isnad olunan suçlarla hiçbir ilgisi olmadığının sübuta ermesinden gizli kaynakların endişeye düşmele veya hiç olmazsa prestijlerini kurtarmak için İrfan'ı da bir noktada mahkum ettirmeye çalışmaları doğaldır. Kaldaki Hüdaî Erdoğan adlı tale ile Hülagü Can'ın ifadeleri arasındaki mübayanette şayanı dikkattir. Hülagü Can'ın evi tutan kimse olarak yaptığı tarif Sinan Cengil'e uyması ve Hüdaî Erdoğan ise üniformalı şahsı İrfan Uçar'a benzettiğini söylemesi, sivil şahsı İrfan Uçar'a benzettiğini söylemesi, sivil şahsı ve üniformalı şahsı arasında göremediğinden bahsetmesi iki ifadeyi çelişik hale

şübhü bulunmaktadı. Yusuf Arslan evi Sinan Cemgil'le birlikte tuttuklarını, kendisinin teğmen üniforması giydiğini ikrar ettiğine ve bu iki tanığın da teşhisleri müteredit ve çelişik bulunduğuna göre İrfan Uçar'ın Sinan Cemgil'in yerine ikanesi suretile ceza tayini isabetsiz ve gayri adildir ve cezanın şahsiliği ihla olunmuştur kanaatindeyiz.

4- İrfan Uçar'ın diğer sanık müvekkillerle müsterek cylemlere katılmadığı mertebesi sübutta görülürken sadece Anaç apartmanını kiralamak suretile onların fiillerine fer'an iştiraki mantık kurallarına da aykırı düşmektedir. Diğer tanıkların kendilerine gösterilen İrfan Uçar'ı tanımadıkları üzerinedir ki Mahkeme Adli Tiptan gelen raporun yarattığı şüpheye rağmen ve "tutuklama sebeplerinin ortadan kalktığı" gerekçesiyle İrfan Uçar'ı tahliyeye karar vermiştir.

5- Mahkemenin çelişik gördüğü ifadeler Yusuf Arslan'ın beyanını ve İrfan Uçar'ın savunmasını te'yideder nitelikte ve aksine hükme mesnet saydığı iki ifade (Hülagü Canla Hüdaî Erdoğan'ın ifadeleri) ise tam çelişki halinde ve müteredit beyanları ihtiva eder mahiyettedir. Apartmanı bilerek kiraladığı iddiası ile ve suça iştiraktan başının derde gireceğinden örkerek İrfan'ı benzetmiş olma ihtimal ve inkânının da göz-önünde tutulması suretile bir değerlendirme yapma görevinin gözden kaçırılması da hükümde isabeti gayri mümkün kılmalıdır.

Bu ve altı klasör tutan dosyaların re'sen uzun ve ciddi bir inceleme sonunda bozulup dikkate alınacak sair nedenlerle BOZULMASI ve müvekkilin İrfan Uçar'ın Marksist ve Leninist oldu undan bahsetmesi nedeniyle bir ceza tayininin zihindeki fikrin tecziyesi sayılacağına dikkatten uzak tutulması bilvekele arz ve talep olunur. 11.XI.1971

ASKERİ YARGITAY İKİNCİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

ANKARA

Özü: Ortak temyiz layıhasının,
Cengiz Baltacı'nın eylem-
leri ile ilgili kısmına ek-
tir.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler,

Ortak temyiz layıhasında, müvekkil Cengiz Baltacı'nın sübut açısından beraat etmesi gerektiği belirtilmişti. Sübutla ilgili bu bölüme, yazılı savunma ve tevsi talepleriyle birlikte sunulan ve mahkemece deliller arasına konulmuş, fakat nedense karar yerinde bunlar yokçasına davranılmış olması ve yazılı savunmanın ve başka bir mahkemece yeminli bir tarzda tesbit edilmiş yüzleştirme ve tanıklığı havi tutanağın karar yerinde tartışılmamış olması karşısında, bu hususların kısaca açıklanmasında ve yüksek heyetinize sunulmasında zorunluluk hasıl olmuştur:

Şöyle ki:

Sanık Cengiz BALTACI'ya isnat edilen a) Örgütün kır kesimine katılmak, b) Radyoling tesisini basanların arasında bulunmak eylemleri kesinlikle sübuta ermemiştir. Şöyle ki:

I- Müvekkil, tahkikatın tüm aşamalarında aynı şekilde isnadı reddetmiştir. İfadesi aynı samimiyetle ve hep aynı doğrultuda seyretilmiştir.

2- Özellikle, I97I/I2 nolu davanın tüm sanıklarına atfı cü-

rümde bulunan, zikredilen davanın sanıklarından H.Cemal Özdoğan bile tanık olarak dinlendiğinde(yeminli) ve yüzleştirmede müvekkili tanımadığını kesin bir şekilde beyan etmiştir.Ve bu sanık (olayımızda tanık) şu an yargılama konusu olan davada beyanları samimî ve doğru kabul olunarak beraat etmiş bulunmaktadır.

3- Duruşmada dinlenen ve yüzleştirilen ve diğer davanın fail-leri olarak yargılanan ve tahkikatın her aşamasında hiçbir eylemini gizlemeyerek samimi beyanlarda bulunan ve gerek mahkemeye ve gerek se yargıtay başsavcılığının tebliğnamesinde açık ve samimi ikrarda bulundukları zikredilmekten kaçınılmayan diğer tanıklar (97I/I3) nolu dosya sanıkları), müvekkili tanımadıklarını, aralarındaki kişiye balta taşıdığı için "baltacı" dediklerini, bunun, Sinan CEMGİL'e nasıl "Hoca" deniyorsa , bunun da aralarındaki kişinin lakabı olduğunu ve gösterilen sanığın adı geçen kişi olmadığını ısrarla belirtmişler ve ARALARINDAKİ BALTACI LAKABLI ŞAHSE HEP AYNI BENZER ŞEKİLDE TARİF ETMİŞLERDİR.Bu tarifiñ sanıktan çok farklı olduğu görölmüştür.

-BURADA SÜBUT ACISINDAN EN ÖNEMLİ HUSUS SÜDUR: İddia makamı 3 nolu askeri mahkemesinin bir duruşmasında, bu konuda herhangi bir ara kararı ve istek olmadığı halde, dosyaya sunulmuş onanlı tutanak tan anlaşılacağı gibi, (Düzeni sağlama bakımından, yani, bizim anladığımız kadarıyla yapacağı yüzleştirmede ani bir tesir sağlamak, gerçeği ortaya çıkarmak açısından)tanık Hacı TONAK yeminli olarak dinlenirken, bir tanığın dinlenmesini ve bu tanığı hazırda bulundurduklarını bildirerek istemiş, adı geçen tanığın Cengiz BALTACI olduğu görölmüştür.Dosyada mevcut ve deliller arasına konulmasına mahkemece karar verilmiş olan bu tutanak incelendiğinde:

Her iki tanığın yeminli olarak dinlendikleri, birbirleriyle yüzleştirildikleri, Hacı TONAK'ın bu zatı ilk defa gördüğünü beyan ettiği, aralarında bulunan ve gösterilen kişiden farklı yapıdaki örgüt arkadaşına BALTACI demelerinin nedeninin, o kişi silah olarak sadece balta taşıdığı için olduğunu, rad-voling tesisini basarken beraber olduğu kişi ile ilgi ve irtibatı bulunmadığını açık seçik belirttiği görülür.

Yine aynı tutanaktan anlaşılacağı gibi, yine iddia makamının isteği ile bu kere Cengiz BALTACI'nın tesis bekçileri Ali LAÇİN ve Hasan AKTAŞ ile yüzleştirmesi yapılmış ve suçluları koruma cürmünden yargılanan bu sanıklar da tesisi basanlar arasında gösterilen kişinin bulunmadığını kesinlikle belirtmişlerdir. Ve Hasan AKTAŞ ile Ali LAÇİN'in samimi beyanda bulundukları, doğruyu söyledikleri, memleketsever oldukları 3 nolu askeri mahkemenin fotokopisi ilişik kararında tesbit edilmiş ve suçluları koruma cürmünden bu sanıklar mahkum edilmemişlerdir.

Mahkeme, iddia makamınca bilindiği halde lehde olduğu için sunulmayan bu delil, tevsi talepleriyle birlikte tarafımızdan mahkemeye sunulduğu ve mahkemece de dosyaya delil olarak konulduğu halde karar yerinde dikkate alınmamış, tartışılmamış yok sayılmıştır.

BU DURUMDA:

1- Ne örgüte iştirak eylemi,

2- Ne de adı geçen tesisi basma eylemi sübuta ermemektedir.

Kaldı ki, müvekkilim, isnadın ağırlığına rağmen uzun bir süre Ankara'da bulunduğu, hatta hasta annesiyle İhsan DEMİR'e misafir

oldukları anlaşılmaktadır.İhsan DEMİR müvekkilde gayritabiilik değil,annesinde hastalık görmüştür.

I7. dizideki yakalama zabıt varakasinda,açık seçik,herhangi bir mukavemet göstermediği,I8. dizideki yazıdan ise yakalama diye bir hususun olmayıp müvekkilin kaldığı evden ALINDIGI tesbit edilmiştir.Bu denli endişesiz ve rahat davranış mahkemenin nedense dik katinden kaçmıştır.

Duruşma tutanağının "97I/24" esas nolu dosyadaki" 8. sayfa sındaki 2-3-4-5-6- nolarında yazılı tevsi istemlerinin reddinedair karar usul yasası açısından ve özellikle esası da etkilediği için bozmayı gerektirdiğinden,sübutta bu konulara tabiatıyla değinilmemiştir.

SONUÇ : Eylemle ilişkisi kurulamayan müvekkilin beraatine karar verilmesi gerekirken mahkumiyet yoluna gidilmesi yolsuzdur.

T.C.
SİKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI
3 NOLU ASKERİ MAHKEMESİ
ANKARA

sayı I97I/4-4

IO/II/I97I

konu : Ali Laçin ve Hasan Aktaş
h.k.

P T T GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

ANKARA

Nurhak dağlarında toplanarak silahlı eyleme kalkışan Dev-Genç üyesi anarşistler muhtelif şekillerde yardımda bulunan Mustafa Serap ve arkadaşları haklarında 9.II.I97I günü yapılan duruşma sonunda;

a) Mustafa Serap ve arkadaşlarının T.C.K.nun 296.maddesine mümas suçları sabit görülerek kanuni tahfif sebepleri de gözönüne alınıp 2-3er yıl hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir.

b) Bahsi geçen dava dosyasında sanık olarak haklarında kamu davası ikâme edilen Akçadağ Radyoling tesislerinde bekçi aşağıda açık kimlikleri yazılı Ali Laçin ve Hasan Aktaş'ın izafe edilen suçla alakalı olmadıkları anlaşılmış ancak çobanlar tarafından mağrallarda bulunup kendilerine teslim edilen anarşistlere ait bir mazer 80 kadar mermi ve I adet dürbünü sahibi çıkar umuduyla bir süre yanlarında bulundurdukları cihetle ,fiileri 6I36 sayılı Ateşli silahlar ve bıçaklar hakkındaki kanunun kapsamında görülüp suçları memnu silah bulundurmak şeklinde tavsif edilerek mezkur kanunun I3.maddesi uyarınca I yıl hapis ve 250 Lira para cezasıyla tecziye leri cihetine idilmiştir.Ancak sanıkların geçmişteki halleri ,

ahlaki temayülleri,mahkemedeki terbiyeli tutum ve memleketseverlik lerini gösterir samimi beyanları gözönüne alınarak tert ip edilen cezaların 647 sayılı kanunun 6.maddesi uyarınca tecili cezaların şahsileştirilmesi prensibi yönünden de halin icabına uygun görülüp bu yolda amel edilmiştir.

Tecil müessesesinin gayeleri ve hukuki neticeleri yüksek malumlarıdır.Uzun süre gözaltında ve tutuklu olarak kalan sanıkların Radyolink tesislerindeki görevlerini feragatle yaptıkları kanısı mahkemenin samimi görüşüdür.

Takdir makamlarınıza ait olmak üzere adı geçen Ali Laçın ve Hasan Aktaş'ın göreve devam etmelerinde mahkememizce bir sakınca olmadığı bilakis cezaların şahsileştirilmesi prensibinin en güzel bir uygulaması mahiyetinde bulunacağını bildirirluzumlu görülecek karar ve sair gibi belgelerin gönderilmesinde istemlerimize intisaf edildiği(üzeri karalanmış)

Akçadağ Radyolink tesislerinde bekçi I0785 sicil sayılı

2) Hasan AKTAŞ Ali oğlu,I93I doğumlu ,

Aynı tesislerde bekçi 9909 sicil sayılı

imza mühür

Mâkim Yarbay

Kıdemli Mâkim

S O N İ S T E K

I- USUL İLE İLGİLİ BOZMA NEDENLERİ:

1- Ankara Sıkıyönetim komutanlığı I nolu askeri mahkemesinin kuruluşunun; Anayasaya aykırılığı yönündeki, konunun Anayasa mahkemesine götürülmesi isteğimizin reddedilmiş olması,

2- İddia makamının, esas hakkındaki mütalaası ile birlikte verdiği 44 yeni belgenin usul yasasına aykırı olarak duruşmada okunmaması, incelenmemesi, sanıkların bu belgelere karşı diyecekleri olup olmadığının sorulmaması, savunma hakkının böylece ihlal edilmesi ve bu belgelerin hükme dayanak yapılması,

3- "Eksik inceleme ile ilgili bozma nedenleri" bölümünde işaret edilen hususların tahkik edilmemiş, tanıkların dinlenmemiş, olay yerinde temsili kesif yapılmamış ,Dışişleri bakanlığından savunma ile ilgili hususların sorulmamış, işkence olaylarının incelenmemiş olması,

4- 353 sayılı yasaya aykırı olarak dosyaların birleştirilmesi ve 971/I3 sayılı dosyanın Cengiz Baltacıoğlu'nun delil olarak kabul edilmesi ,

5-Davanın halen başka bir mahkemede derdest'i rüyet bulunmasının gözönüne alınmaması ,

II- ESAS İLE İLGİLİ BOZMA NEDENLERİ :

1- T.C.K.nun 146. maddesinde yazılı "Kasd"ın sanıklarda bulunmaması,

2- Eylemde "elverişli vasıta" niteliğinde araç-

ların kullanılmamış olması,

3- Olayda "icra başlangıcı" teşkil edecek nitelik ve nicelikte eylem bulunmaması,

4- Suç vasfının değişmiş olduğu yönündeki savunmanın kabul edilmemiş olması,

5-Sanık Cengiz Baltacı hakkında suçun sübutuna yeterli delil bulunmadığı halde,mahkum edilmesi,lehindeki delillerin hiç dikkate alınmaması,yazılı savunmanın karar yerinde tartışılmamış olması,

6-Sanıklar hakkında T.C.K.nun 59. maddesinde yazılı takdiri hafifletici nedenlerin inandırıcı gerekçe gösterilmeden reddedilmiş olması,

Bozmayı gerektirir inancındayız.

Ayrıca Anayasa Mahkemesinde "Anayasaya Aykırılık" itirazımızın halen bir dava halinde görülmekte olmasının "Bekletici mesele" olarak kabul edilmesi gerekir.

Gerek bu nedenlerle,gerekse Yüksek kurulca dosyanın incelenmesi esnasında görülecek diğer nedenlerden ötürü ,temyiz konusu kararın usul ve esas bakımlarından bozulmasına karar verilmesini saygılarımızla ve vekaleten dileriz.

Avukat	Avukat	Avukat	Avukat
Miyazi Ağırnaslı	Zeki Oruç Brel	Sadık Akıncılar	Halit Çelenk
Avukat	Avukat	Avukat	Avukat
B.Kemal Yücel	Arşen Şansal	Ozden Tisurkaynak	Refik Ergün
Avukat	Avukat	Avukat	
Mükerrem Erdoğan	Orhan İzzet Kök	Kâmil Savaş	

S O N U C

İkinci Dünya savaşından sonra ortaya çıkan uluslararası konjonktür, bu konjonktür içinde Amerika'nın ekonomik gelişme ve bunalımları, hammadde kaynakları bulma, mamul maddeleri ihraç etme, pazar arama ve bulma politikası ve giderek ortaya çıkan yayılma siyaseti, yani Amerikan emperyalizminin dünyaya hâkim olma dönemine girmesi, geri kalmış bir ülke olan yurdumuzu ekonomik ve askeri anlaşmalar yoluyla pazar haline getirmesi, içinde işbirlikçi sermaye çevreleri ve toprak ağaları ile birlikte ülkemizin kaynaklarını sömürmesi ve bütün bunların sonucu olarak yurdumuzun ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve hatta askeri yönlerden yarı-bağımlı hale gelmesi, belgeler, raporlar ve istatistiklerle açıklanmıştır.

Toplumda her olayın bir nedeni bir de sonucu vardır. Bunlar birbirinden ayrı olarak düşünülemezler ve gelişme süreci içinde bir nedensellik bağı ile birbirlerine bağlıdırlar. Etkileri tepkileri doğurur ve bunlar giderek bir senteze varırlar.

27 Mayıs, yukarda açıklanan gelişmelere karşı, yurtsever ve millîci güçlerin bir tepkisidir. Bu tepkiye rağmen, 27 Mayıs'tan sonra aynı gelişmeler, birikimler sürmüş, karşı-devrimci gayri-millî güçler yurdun kaderinde yeniden söz sahibi olmak olanağına kavuşmuş ve ülkemizin yarı-bağımlı hali daha da ağırlaşarak bugünlere gelinmiştir.

Birikimler ve bunların doğurduğu bağımsızlık, kalkınma konuları bugün önümüzde zorunlu çözüm bekleyen yurt sorunlarıdır. Bu sorunlar bizim sorunlarımızdır. Ve bu sorunlar çözülecektir. Ve bu sorunları bağımsızlıkçı, millîci ve Anayasacı güçler çözecektir.

Tam bağımsızlığımız gerçekleşmedikçe, Anayasamızın öngördüğü reformlara sırt çevrildikçe, yabancı etkiler ülkemizin üstünde kara bir gölge gibi durdukça, zinde ve millici güçlerin görevi sona erme-yecektir.

Konulan teşhis yanlıştır. Sorun, bu ulusan amaçlara varmak isteyen yurtsever gençleri bertaraf etme sorunu değildir. Tedavi de yanlıştır. Bu yanlış teşhis, hiç bir sonuç vermeyecektir, hastalık devam edecektir. Ta ki, doğru teşhise varıp, gerçek tedaviye ulaşıncaya kadar.

Doğru teşhis, kendi ulusuna güvensizliğin bir ifadesi olan ve giderek : "Biz tek başımıza yaşayamayız " anlayışı içinde "bağımlılı-ğı" bir devlet felsefesi haline getiren tutumdan kurtulma ihtiyacını duymaktır. Yani Atatürk'ün "istiklâl-i tam" olarak tanımladığı hedefe bağlılıktır.

İşte biz, müdafiler, savunmayı bunun için üzerimize aldık. Bu ger-çekleri Yüksek Kurula ve halk oyuna açıklamak istedik. Müvekkililerimiz Türk Ceza Kanunu'nun yasakladığı bazı eylemleri yapmışlardır, ama kasdları; yıllardanberi savundukları ve uğrunda çeşitli işkencelere ve baskılara uğradıkları hatta sayısız kurban verdikleri Anayasa'ya ilga ve Büyük Millet Meclisi'ni görevden engelleme değildir. Biz buna yürekten inanıyoruz. Yurduna ve halkına bağlı ve onlar için hayatını fedaya hazır bu gençleri bertaraf etmek, yurdumuza hiçbir şey kazan-dırmayacaktır. Yüksek kurulunuzun olaya bu doğru açıdan bakarak bir karara varacağı inancı içindeyiz.

Vereceğiniz kararın, ağır sorumluluk doğurucu tarihsel bir karar olacağına ve Bağımsız Türk Hâkiminin yurtseverliğinin bir ölçüsü olacağına inanıyoruz.